

poročevalec

SKUPŠČINE SR SLOVENIJE IN
SKUPŠČINE SFR JUGOSLAVIJE
ZA DELEGACIJE IN DELEGATE

Ljubljana, 2. 11. 1988

Letnik XIV, šte. 33

Cena 400 din

SKLEPI, STALIŠČA IN PRIPOROČILA ZBOROV SKUPŠČINE SR SLOVENIJE

Str. 4

INFORMACIJA

v zvezi s problematiko družbenih dejavnosti s poudarkom na zdravstvu, ki jo je na seji Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije 25. 10. 1988 podal podpredsednik Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije dr. Boris Frlec

Str. 6

Gradivo za seje zborov Skupščine SR Slovenije 22. 11. 1988

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu s predlogom zakona (ESA-592)

Str. 8

POROČILO

o uresničevanju politike pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji v letu 1987, prvem polletju 1988, z oceno uresničevanja do konca leta 1988 in v letu 1989 (ESA-595)

Str. 14

PRILOGA

Objavljamo Osnutek zakona o podjetjih, Predlog za izdajo zakona o delovnih razmerjih z osnutkom zakona, Predlog za izdajo zakona o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije ter Predlog za izdajo zakona o računovodstvu z osnutkom zakona. Zakoni so iz pristojnosti Zveznega zbora Skupščine SFRJ. Pripravljene so na podlagi predvidenih ustavnih sprememb za uresničevanje gospodarske reforme. Zakone bo obravnavala skupina delegatov vseh zborov za preučevanje aktov iz pristojnosti zborov Skupščine SFRJ v razširjeni sestavi predvidoma 25. 11. 1988

OSNUTEK ZAKONA

o podjetjih

Str. 1

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o delovnih razmerjih z osnutkom zakona

Str. 16

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije z osnutkom zakona

Str. 27

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA

o računovodstvu z osnutkom zakona

Str. 37

SKLIC SEJ ZBOROV SKUPŠČINE SR SLOVENIJE

22. novembra 1988

Seje Zbora združenega dela, Zbora občin in Družbenopolitičnega zbora so sklicane za **torek 22. novembra 1988**

Zbor združenega dela, Zbor občin in Družbenopolitični zbor bodo na sejah odločali o soglasju Skupščine SR Slovenije k predlogu amandmajev k ustavi SFRJ in k predlogu ustavnega zakona za izvedbo amandmajev od IX do XLVII k ustavi SFRJ.

Vsi trije zbori bodo obravnavali tudi:

- izhodišča za razvojno in ekonomsko politiko SR Slovenije v letu 1989 s spremljajočimi gradivi
- poročilo o varnostnih razmerah in drugih notranjih zadevah ter o delu organov za notranje zadeve v letu 1987 in v prvem polletju leta 1988
- problematiko iz dela pravosodnih organov v SR Sloveniji v letu 1987
- predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu s predlogom zakona
- osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o izvrševanju kazenskih sankcij
- osnutek programa dela zborov Skupščine SR Slovenije za leto 1989.

Zbor združenega dela in zbor občin bosta obravnavala tudi:

- predlog za izdajo zakona o proračunu SR Slovenije za leto 1989 z osnutkom zakona
- poročilo o uresničevanju politike pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji v letu 1987, prvem polletju 1988 z oceno uresničevanja do konca leta 1988 in v letu 1989
- poročilo delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ o poteku usklajevanja nekaterih aktov
- predlog zakona o ratifikaciji sporazuma o globalnem sistemu trgovinskih preferencialov med državami v razvoju, z aneksom I-IV
- letni (1989), srednjeročni (1989-1994) in dolgoročni (1989-1999) program organizacije velikih športnih tekmovanj v Jugoslaviji.

V Poročevalcu št. 31 z dne 26/10-1988 je bila objavljena globalna ocena uresničevanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986–1990 v letih 1986, 1987 in 1988 z oceno možnosti razvoja v letu 1989 (jesenska analiza). V skladu z razpravo na seji Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije z dne 26/10-1988 je Zavod SR Slovenije za družbeno planiranje predložil naslednje spremembe in dopolnitve k jesenski analizi:

Poglavje 002.300 Investicijska aktivnost:

- v 4. vrsti desnega stolpca na 12. strani se za besedo „biti“ črta beseda „le“;
- stavek za piko v 5. vrsti desnega stolpca na 12. strani se v celoti črta in nadomesti z naslednjim: „Dosedanji interes gospodarstva je velik, pripravljenih je že 76 projektov, med katerimi prevladujejo manjši in srednji, je pa tudi nekaj velikih.“

Poglavje 002.500 Infrastrukturne dejavnosti:

- stavek, ki se začne v 8. vrstici levega stolpca na 16. strani („Tako o novih naložbah...“) se v celoti črta in nadomesti z naslednjima stavkoma: „Odločitve o novih naložbah v rudnike, elektrarne in druge objekte gospodarske infrastrukture so v pretežni meri pod vplivom izvajalcev, ne pa uporabnikov. Sredstva, ki se pod okriljem samoupravnih interesnih skupnosti zbirajo, izvajalske organizacije prek internih bank obračajo po lastni presoji.“;

- v prvi vrsti 4. odstavka v levem stolpcu na 17. strani se besedi „premalo upoštevajo“ črtata in nadomestita z besedami: „se prepočasi uveljavlja“;

Vsi trije zbori imajo na dnevnem redu sej še volitve in imenovanja ter pobude, predloge in vprašanja delegatov oziroma družbenopolitičnih organizacij.

PREGLED SEJ ZBOROV SKUPŠČINE SR SLOVENIJE

25. oktobra 1988

Delegati Zbora združenega dela, Zbora občin in Družbenopolitičnega zbora so na skupnem zasedanju poslušali:

- informacijo o usklajevanju besedila predloga amandmajev k ustavi SFRJ, ki jo je podal **Miran Potrč**, predsednik Komisije Skupščine SR Slovenije za ustavna vprašanja
- informacijo k predhodni obravnavi zakonov za uresničevanje gospodarske reforme, ki jo je podal **Jože Knez**, podpredsednik Skupščine SR Slovenije
- informacijo o sprejetih zakonih na seji Zveznega zbora Skupščine SFRJ, ki jo je podal **Jože Marolt**, delegat zveznega zbora.

Ob obravnavi informacije o usklajevanju besedila predloga amandmajev k ustavi SFRJ in odločitvi o razpisu referenduma so Zbor združenega dela, Zbor občin in Družbenopolitični zbor sprejeli sklep.

Zbor združenega dela, Zbor občin in Družbenopolitični zbor so sprejeli:

- sklep ob obravnavi poročila o uresničevanju zakona o javnem obveščanju
- predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o notranjih zadevah
- predlog odloka o ustanovitvi, nalogah in sestavi Komisije Skupščine SR Slovenije za nadzorstvo nad zakonitostjo dela službe državne varnosti ter predlog odloka o izvolitvi predsednika in članov te komisije
- predlog zakona o spremembah zakona o Svetu SR Slovenije za varstvo ustavne ureditve
- predlog odloka o ustanovitvi, nalogah in sestavi skupine delegatov vseh zborov Skupščine SR Slovenije za celovito proučitev okoliščin in posledic sodnega procesa proti četverici v Ljubljani ter predlog odloka o izvolitvi predsednika in članov te skupine delegatov
- sklep ob obravnavi poročila delegacije Skupščine SR Slovenije v Zboru republik in pokrajin o poteku usklajevanja nekaterih aktov.

- v 3. vrstici 4. odstavka desnega stolpca na 17. strani se črta beseda „neurejeno“ in se nadomesti z besedama „nestimulativno urejeno“.

Poglavje 005.200 Varstvo okolja:

- drugi stavek v 1. odstavku levega stolpca na 27. strani („Na splošno...“) se v celoti črta in nadomesti z naslednjim: „Kljub nekaterim doseženim rezultatom ostajajo ocene o zaskrbljujoči stopnji in onesnaženosti okolja še naprej aktualne.“;

- v prvem stavku 4. odstavka v levem stolpcu na 27. strani se pred besedo: „izveden“ vstavi besedi: „v celoti“.

Poglavje 009.000 Nekateri ukrepi:

- prvi odstavek desnega stolpca na 29. strani („Na področju...“) se v celoti črta in nadomesti z naslednjim besedilom:

„Na področju ekonomskih odnosov s tujino je v postopku spreminjanja zvezne zakonodaje potrebno uveljaviti rešitve, ki pomenijo večjo odgovornost in samostojnost posameznih subjektov (OZD, bank, drobnega gospodarstva, obrtnikov) pri njihovem gospodarjenju in vključevanju v mednarodno delitev dela, pri čemer se morajo zmanjšati diskrecijska pooblastila zveznim upravnim organom. Ob tržnem načinu gospodarjenja in opustitvi tako imenovanih „prehodnih rešitev“ je nujna uveljavitev trajnih rešitev, predvsem z ukinjanjem različnih vrst uvoznih pravic ter ločitev blagovnega režima (v smislu zaščite gospodarstva) od režima plačevanja v tujino. Oblikovanje tečaja dinarja do konvertibilnih in obračunskih valut mora temeljiti na ekonomsko-tržnih pogojih, ki veljajo za posamezna področja. V tujini naj se zadolžujejo le subjekti, ki bodo sposobni vrniti realno vrednost izposojenega denarja, vključno z vsemi stroški.“

Zbor združenega dela in Zbor občin sta sprejela tudi:

- sklep k osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o kompenzacijah za določene proizvode
- sklep k osnutku zakona o zagotavljanju sredstev za odpravo posledic naravnih nesreč (toča in nevihte) v SAP Vojvodini

- sklep k pobudi za sklenitev dogovora o izdaji doplačilne poštne znamke »29. šahovska olimpiada v Novem Sadu leta 1990« z osnutkom dogovora

- sklep k pobudi za sklenitev družbenega dogovora o skupnih temeljih politike hidromelioracij od leta 1988 do leta 1990 z osnutkom dogovora

- sklep k poročilu o poteku usklajevanja pobude za sklenitev dogovora o zagotovitvi sredstev za regres za kakovostni plemenski podmladek in stroške za umetno osemenjevanje z osnutkom dogovora in pobude za sklenitev dogovora o enotnem znesku premije za mleko in o zagotovitvi sredstev za to premijo z osnutkom dogovora

- sklep k pobudi za sklenitev družbenega dogovora v irih sredstev za vzdrževanje, rekonstrukcijo in graditev cest z osnutkom dogovora

- sklep k pobudi za sklenitev družbenega dogovora o financiranju železniške infrastrukture z osnutkom dogovora

- sklep k pobudi za sklenitev družbenega dogovora o razvoju proizvodnje farmacevtskih surovin in pospeševanje proizvodnje zdravil z osnutkom dogovora

- predlog odloka o soglasju k predlogu zakona o ratifikaciji sporazuma med Socialistično federativno republiko Jugoslavijo in programom Združenih narodov za razvoj.

Zbor združenega dela je sprejel še:

- sklep k osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o carinski tarifi

- sklep k osnutku odloka o spremembi odloka o ciljih in nalogah skupne emisijske in denarne politike ter skupnih temeljev kreditne politike v letu 1988.

Zbor združenega dela je ob predhodni obravnavi (delovnih gradiv)

- osnutka zakona o zunanjetrgovinskem prometu
- osnutka zakona o tujih vlaganjih (obravnaval ga je tudi Družbenopolitični zbor)

- osnutka zakona o opravljanju gospodarskih dejavnosti v tujini

- osnutka zakona o Jugoslovanski banki za mednarodno ekonomsko sodelovanje
- sprejel sklep.

Družbenopolitični zbor je obravnaval tudi uresničevanje svojih sklepov ter ob obravnavi:

- delovnih zasnov sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986–2000 s strokovnimi podlagami za spremembo in dopolnitev tega plana na področju energetike

- problematike zdravstva
- pobude Odbora za družbenoekonomske odnose v zvezi z »razvojnim dinarjem«

- sprejel sklepe.

Zbor združenega dela, Zbor občin in Družbenopolitični zbor so sprejeli:

- predlog odloka o imenovanju namestnika predsednika Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo; za namestnika predsednika tega komiteja je bil imenovan Zoran Bizjak;

- predlog odloka o imenovanju namestnika predsednika Republiškega komiteja za turizem in gostinstvo; za namestnika predsednika tega komiteja je bil imenovan Anton Ipavc;

- predlog odloka o imenovanju namestnika predsednika Republiškega komiteja za energetiko; za namestnika predsednika tega komiteja je bil imenovan Srečko Kokalj;

- predlog odloka o razrešitvi namestnika predsednika Republiškega komiteja za družbeno planiranje; dolžnosti namestnika predsednika tega komiteja je bil razrešen Neven Borak;

- predlog odloka o imenovanju namestnic javnega tožilca Višjega javnega tožilstva v Ljubljani; za namestnici sta bili imenovani Zdenka Cerar in Jožica Šmid-Košak;

- predlog odloka o razrešitvi sodnika Višjega sodišča v Ljubljani; dolžnosti sodnika tega sodišča je bil razrešen Albert Mislej;

- predlog odloka o spremembi odloka o določitvi števila sodnikov in sodnikov porotnikov višjih sodišč v SR Sloveniji;

- predlog odloka o določitvi števila namestnikov javnega tožilca Socialistične republike Slovenije;

- predlog odloka o določitvi števila sodnikov pri Sodišču združenega dela SR Slovenije;

- predlog odloka o imenovanju predsednika in članov Upravnega odbora Prešernovega sklada; v Upravni odbor tega sklada so bili imenovani:

za predsednika:

Viktor ŽAKELJ;

za člane:

Emilijan CEVC,

Kajetan GANTAR,

Andrej INKRET,

Josip KOROŠEC,

Marko KRAYOS,

Mirko LIPUŽIČ,

Saša MÄCHTIG,

Milan MARINIČ,

Kristijan MUCK,

Ivo PETRIČ,

Branko SOSIČ,

Andreja TAUBER,

Boštjan M. ZUPANČIČ,

Mirina ZUPANČIČ.

KOMISIJA SKUPŠČINE SR SLOVENIJE ZA NADZORSTVO NAD ZAKONITOSTJO DELA SLUŽBE DRŽAVNE VARNOSTI

predsednik:

Slavko Soršak

delegat v Družbenopolitičnem zboru Skupščine SR Slovenije

člani:

- izmed delegatov Zbora združenega dela Skupščine SR Slovenije:

Zoran Kanduč,

Anton Praprotnik

Miloš Vengust;

- izmed delegatov v Zboru občin Skupščine SR Slovenije:

Janja Domitrovič,

Vladimir Gorjup,

Zoran Šoln;

- izmed delegatov v Družbenopolitičnem zboru Skupščine

SR Slovenije:

Tone Anderlič,

Jože Korinšek.

SKUPINA DELEGATOV VSEH ZBORV SKUPŠČINE SR SLOVENIJE ZA CELOVITO PROUČITEV OKOLIŠČIN IN POSLEDIC SODNEGA PROCESA PROTI ČETVERICI V LJUBLJANI

predsednik:

Aleksander Ravnikar

delegat v Zboru občin

Skupščine SR Slovenije

člani:

- izmed delegatov v Zboru združenega dela Skupščine SR Slovenije:

Doris Debenjak,

Matevž Krivic,

Brane Lampret,

Janko Pučnik,

dr. Lovro Šturm;

- izmed delegatov v Zboru občin Skupščine SR Slovenije:

Tone Jerovšek,

Marija Pehan,

dr. Bogomir Sajovic,

Branko Smole;

- izmed delegatov v Družbenopolitičnem zboru Skupščine

SR Slovenije:

Marjan Jelen,

Jože Lojen,

Vika Potočnik,

Drago Seliger,

Slavko Soršak.

SKLEP

Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije ob obravnavi pobude Odbora za družbenoekonomske odnose v zvezi z »razvojnim dinarjem« in odgovora Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije na to pobudo

Družbenopolitični zbor Skupščine SR Slovenije je na seji zbora dne 25. 10. 1988 v okviru točke 2 »uresničevanje sklepov zbora« ob obravnavi pobude Odbora za družbenoekonomske odnose v zvezi z »razvojnim dinarjem« in odgovora Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije na to pobudo na podlagi 260. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije sprejel naslednji

SKLEP

Zbor ugotavlja, da Izvršni svet Skupščine SR Slovenije sprejema pobudi odbora za:

1. transformiranje sredstev t. i. razvojnega dinarja iz nepovratnih v povratna, s čimer naj se zagotovi trajnost tega vira;
2. tako razdelavo kriterijev za pridobitev teh sredstev, ki bodo zagotovili njiho-

vo vlaganje tudi v novo ustanovljene male delovne organizacije.

Izvršni svet naj ob upoštevanju navedenih pobud pripravi predloge za njihovo uveljavitev in z njimi seznani Odbor Družbenopolitičnega zbora za družbenoekonomske odnose, ki bo po potrebi predlagal obravnavo na seji Družbenopolitičnega zbora.

SKLEP

Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije ob obravnavi delovnih zasnov sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986–2000 s strokovnimi podlagami za spremembo in dopolnitev tega plana na področju energetike

Družbenopolitični zbor Skupščine SR Slovenije je na seji 25. oktobra 1988 v okviru točke 2 »uresničevanje sklepov Družbenopolitičnega zbora« ob obravnavi delovnih zasnov sprememb in dopolnitev dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986–2000 s strokovnimi podlagami za spremembo in dopolnitev tega plana na področju energetike na

podlagi 260. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije sprejel naslednji

SKLEP

1. Zbor soglaša z mnenjem Odbora za družbenoekonomske odnose, da je delovna zasnova predloga za spremembe in dopolnitve dolgoročnega plana SR Slovenije za obdobje 1986–2000 na področju

ju energetike primerno izhodišče za pravo predloga tega akta.

2. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije naj čimprej pripravi predlog sprememb planskih aktov, pri čemer naj prouči pripombe iz razprave na Odboru Družbenopolitičnega zbora za družbenoekonomske odnose in jih ustrezno upošteva.

SKLEP IN MNENJE

Družbenopolitičnega zbora Skupščine SR Slovenije ob obravnavi problematike zdravstva

Družbenopolitični zbor Skupščine SR Slovenije je na seji 25. oktobra 1988 ob obravnavi uresničevanja svojih sklepov – problematika zdravstva – sprejel na podlagi 260. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije naslednji

SKLEP IN MNENJE

1. Družbenopolitični zbor opozarja na zaostrene razmere znotraj zdravstva in na razkorak med družbenoekonomske možnosti in obsegom izvajanja zdravstvenih programov. Zbor ocenjuje, da je bila zahteva po razpravi o razmerah v zdravstvu utemeljena in ugotavlja, da so tako v zdravstvenih skupnostih, Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije kot pri izvajalcih sprejeli vrsto konkretnih ukrepov in aktivnosti, ki bodo omogočale njihovo poslovanje do konca leta.

2. Družbenopolitični zbor podpira

ukrepe in aktivnosti za razreševanje položaja v zdravstvu, ki jih je predlagal Izvršni svet Skupščine SR Slovenije družbenopolitičnim skupnostim in zdravstvenim skupnostim, le-te pa morajo sprejeti njihovo konkretno izpeljavo ob aktivni udeležbi izvajalcev. Ob tem je potrebno upoštevati dejstvo, da dohodkovne možnosti gospodarstva ne bodo povsod omogočale realizacije vseh predlaganih ukrepov, kar zahteva od odgovornih nosilcev, da sproti spremljajo uresničevanje teh ukrepov in iščejo ustrezne dodatne rešitve.

3. Družbenopolitični zbor podpira izhodišča za spremembo samoupravne organiziranosti v zdravstvenih skupnostih v smislu dograjevanja odnosov v svobodni menjavi dela prek širše republiške rizične skupnosti za ambulantno-speciali-

stično, bolnišnično in zdraviliško dejavnost.

4. Zbor predlaga, da se v razpravo o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu vključi tudi analiza ukrepov za prilagoditev programa zdravstvenega varstva SR Slovenije z materialnimi možnostmi v letu 1988, ki jih je sprejela Zdravstvena skupnost Slovenije v juniju 1988, posebej še vprašanje ustreznosti višine participacije njenih materialnih učinkov in vpliv na socialni položaj prebivalstva.

5. Zbor daje pobudo Zboru združenega dela in Zboru občin Skupščine SR Slovenije, da ob obravnavi predloga za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu, s predlogom zakona in ob jesenski analizi posvetita posebno pozornost problematiki zdravstva.

SKLEP

ob obravnavi poročila o uresničevanju zakona o javnem obveščanju

Skupščina SR Slovenije je ob obravnavi poročila o uresničevanju zakona o javnem obveščanju na sejah Zbora združenega dela, Zbora občin in Druženopolitičnega zbora dne 25. oktobra 1988 na podlagi 260. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije sprejela naslednji

SKLEP

1. Skupščina sprejema Poročilo o uresničevanju zakona o javnem obveščanju ter uvodno besedo Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije, ki celovito prikazuje stanje na tem področju in ugotavlja, da se temeljni cilji zakona uresničujejo. Javna glasila se vse bolj uveljavljajo kot pomemben dejavnik demokratizacije družbenih odnosov. Ob tem pa ugotavlja, da je potrebno hitreje opravljati pomankljivosti pri uresničevanju zakona, ki so posledica nespoštovanja ali nerazumevanja ter nezadostnega upoštevanja temeljnih ciljev zakonskih določil, na katera opozarja Poročilo.

2. Skupščina posebej podpira predlog aktivnosti za doslednejše uresničevanje zakonskih in drugih nalog s področja javnega obveščanja v Poročilu. Zaradi posebnih obveznosti, ki jih ima republika za zagotavljanje pravic italijanske in madžarske narodnosti v SR Sloveniji Skupščina SR Slovenije nalaga Izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije, da v program aktivnosti vključi tudi predloge Komisije Skupščine SR Slovenije za narodnosti.

3. Skupščina ugotavlja, da je bilo od sprejetja zakona oblikovanih več pobud za spremembe in dopolnitve zakona o javnem obveščanju, ki jih glede na zasnovo zakona Poročilo ustrezno obravnava. Obenem pa ugotavlja, da bo potrebno te pobude širše proučiti ter na tej podlagi

dopolniti izhodišče za morebitne globlje spremembe zakonske osnove. Skupščina SR Slovenije zato priporoča Republiški konferenci SZDL Slovenije, da v skladu s svojo ustavno vlogo nadaljuje in čimprej zaključi razpravo o omejenih vprašanjih, zlasti o uresničevanju posebnega družbenega interesa na področju javnega obveščanja ter o nadaljnjem razvoju RTV dejavnosti tako na produkcijskem še posebej pa na distribucijskem področju.

Skupščina SR Slovenije priporoča delegatom v Zveznem zboru Skupščine SFR Jugoslavije, da se zavzamejo za to, da se sočasno s Poročilom o uresničevanju zakona o temeljih sistema javnega obveščanja pripravi tudi poročilo o uresničevanju zakona o preprečevanju zlorabe svobode tiska in drugih oblik obveščanja ter zakona o vnašanju in razširjanju tujih sredstev množičnega komuniciranja in o tujih informacijskih dejavnostih v Jugoslaviji. Skupščina pa meni, da je treba tudi v tej razpravi odgovoriti na odprta vprašanja, ki zadevajo zasnovo nekaterih institutov urejanja posebnega družbenega interesa. Ob tem naj se posebej zavzamejo za tiste spremembe teh zveznih zakonov, na katera opozarja Poročilo.

4. Skupščina ugotavlja, da so razprave v delovnih telesih o Poročilu opozorile na problem kadrovske strukture v javnih glasilih. Zato predlaga Republiškemu komiteju za informiranje, Društvu novinarjev Slovenije ter ustreznim telesom RK SZDL, da oblikujejo skupen predlog za ureditev teh vprašanj, s ciljem krepitve kvalitete in profesionalnosti novinarskega poklica.

5. Skupščina ugotavlja, da bo potrebno pripraviti celovitejše spremembe in do-

polnitve zakona o javnem obveščanju oziroma dograditi sistem javnega obveščanja, pri čemer je treba upoštevati naslednje usmeritve:

- krepitev pluralizma interesov, kulturo dialoga ter etike javne besede;
- zmanjšanje represije na področju javnega obveščanja;
- krepitev profesionalne odgovornosti novinarjev in drugih udeležencev v javnem obveščanju.

6. Skupščina SR Slovenije pa meni, da je potrebno zakon dopolnjevati v dveh fazah. V prvi fazi naj Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predloži spremembe in dopolnitve zakona, ki bodo opredelile odgovornost ustanoviteljev javnih glasil za zagotavljanje materialnih in drugih pogojev za njihovo nemoteno delovanje, zagotovile enakopravno odločanje ustanovitelja in organa upravljanja v sredstvih javnega obveščanja pri imenovanju glavnih in odgovornih urednikov, uredile podeljevanje Tomšičevih nagrad kot osrednjega družbenega priznanja za novinarsko delo ter natančneje opredelile rabo slovenskega jezika v javnih glasilih. Poleg tega je potrebno drugače urediti določbe zakona v poglavju o preprečevanju zlorabe svobodnega obveščanja ter določiti obveznost javnega odgovarjanja na javno postavljena vprašanja, pri čemer naj predlagatelj izhaja iz opredelitev v Poročilu ter upošteva tudi razpravo v delovnih telesih zborov in Skupščine SR Slovenije. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije naj čimprej pripravi predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnem obveščanju. Vse ostale spremembe je potrebno Skupščini SR Slovenije predložiti po razpravi v RK SZDL Slovenije.

INFORMACIJA

v zvezi s problematiko družbenih dejavnosti s poudarkom na zdravstvu, ki jo je na seji Družbenopolitičnega zbora Skupščina SR Slovenije 25. 10. 1988 podal podpredsednik Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije dr. Boris Frlec

Že nekaj mesecev zapored ne mine zasedanje zborov Skupščine SR Slovenije, na katerem ne bi tako ali drugače razpravljali tudi o problematiki družbenih dejavnosti. To prav gotovo nazorno dokazuje teža problemov, pa tudi nujnost nekaterih sistemskih sprememb uravnavanja odnosov na tem področju. Danes želimo dati le nekaj informacij, pa tudi odgovorov na vprašanja, zastavljena v tem zboru. Obširneje bomo o tej problematiki letos razpravljali ob jesenski analizi in ob prvih spremembah zakonodaje na področju družbenih dejavnosti, ki se je v izvršnem svetu Skupščine SRS že lotevamo, in sicer na dveh največjih in najbolj občutljivih segmentih – na področju zdravstva in na področju šolstva.

Oblikovanje in poraba sredstev za družbene dejavnosti je opredeljena z zveznim interventnim zakonom, ki se je letos že štirikrat bistveno spremenil. Ob zadnji spremembi je Republiški sekretariat za finance dal našim delegatom v Zveznem zboru Skupščine SFRJ mnenje in jih opozoril na možne »pasti« in zlasti materialno razsežnost sprememb, ob dodatnih predlogih ZIS pa predlog ocenil kot nesprejemljiv. Zakon je bil sprejet. Ugotovili smo, da ob tem, ko ima zakon izrazito neugodne materialne učinke za Slovenijo, večini ustreza in je zato možnost ponovne spremembe vprašljiva. Zato je namesto takšne pobude RS za finance vztrajno opozarjal na neložnosti in metodološko nevzdržnost rešitve, ki je bila slednjič s spremembo pravilnika Zveznega sekretariata za finance v septembru delno odpravljena. To spremembo bomo uporabili tako, da bi omogočili uresničitev programov v obsegu, kot smo ga v naši skupščini uskladjali z bilanco v juliju.

Ocenjujemo da bo v celem letu 1988 v globalu združenih nekoliko več sredstev, kot je dovoljeno po zveznem interventnem zakonu, oziroma približno toliko, kot so samoupravne interesne skupnosti planirale na začetku usklajevanja bilance sredstev.

Tak obseg sredstev pomeni precejšnje znižanje njihovega realnega obsega, kateremu pa se v družbenih dejavnostih niso mogli tako hitro prilagoditi z zoževanjem programov.

Zato pričakujemo, se zlasti zaradi učinkov zveznega interventnega zakona, da bodo nekatere samoupravne interesne skupnosti zaključile leto z nekritimi odhodki, oziroma bodo morale nekatere naloge preložiti v naslednje leto.

Dodatno financiranje iz sredstev splošne porabe pri teh problemih ne more biti rešitev. Po veljavni ureditvi so sredstva iz davkov prihodki proračunov, te pa omejuje isti zakon kot sredstva SIS. Poleg tega SIS družbenih dejavnosti ne pesti primanjkljaj sredstev (prispevne stopnje niso prenizke), ampak jih pesti preizek dovoljeni obseg porabe. Učinki zakona so zaradi različnega upoštevanja »neto denarne aktive« za splošno porabo še bistveno bolj restriktivni kot za skupno. Ob vsakomesečnem ugotavljanju dovoljenja porabe po interventnem zakonu se najbolj kritični problemi v družbenih dejavnostih rešujejo tudi tako, da se del prostora splošne porabe v bilanci nameni skupni porabi. Za reševanje s prerazdelitvijo sredstev v republiki na račun dodatnih restrikcij v splošni porabi pa po našem mnenju zaradi večletnega ostrega omejevanja to področje nima več rezerv. V bilanco splošne porabe bomo morali prevzeti še ukrepe, povezane s kompenzacijami kruha, moke, mleka in olja. Rešitve so v federaciji še neusklajene, naše predloge pa smo vam predstavili na zasedanju v septembru.

S spremembo interventnega zakona o osebnih dohodkih je tudi izvajalcem v družbenih dejavnostih dana zakonska možnost, da povečajo svoje osebne dohodke. Hkrati s temi spremembami ni bil spremenjen zakon o omejevanju skupne in splošne porabe, v okviru sedaj veljavnega zakona pa sredstev za višje OD ne bi bilo možno zagotoviti. Sprememba tega zakona je nujna, sicer bo neogibno prišlo do velike neusklajenosti med OD delavcev v družbenih dejavnostih in OD delavcev v gospodarstvu. V tem primeru bi verjetno v izvajalskih organizacijah z izplačevanjem višjih osebnih dohodkov skušali zadržati doseženo razmerje do gospodarstva. To bi seveda povzročilo večje nekritične odhodke za naslednje leto, ki

bi jih v izvajalskih organizacijah najverjetne premoščali z najemanjem kreditov. V ekonomskem smislu pa bi to pomenilo, da bi bilo potrebno finančne vire za rešitev tega problema kmalu najti, rešitev bi le preložili v prihodnje leto. Zato v izvršnem svetu ocenjujemo, da je takojšnja prilagoditev nominalnega sidra skupne in splošne porabe sprejetim spremembam pri osebnih dohodkih nujna. V tem trenutku pogoji z misijo Mednarodnega denarnega sklada še tečejo. Jugoslovanska stran se opisanega problema zaveda in se v teh pogovorih zavzema za razumno in izvedljivo usklajitev nominalnih meja skupne in splošne porabe. O poteku razgovorov nas tekoče obveščajo.

Zdravstvo se med vsemi družbenimi dejavnostmi že celo leto otepa z najhujšimi težavami, prav gotovo tudi zaradi bremena lanskoletnih nepokritih izgub. Ravno zaradi slednjega je pri usklajevanju bilance bil za občinske zdravstvene skupnosti ponujen višji dovoljeni indeks rasti sredstev kot za celotno skupno porabo v občinah. V razmerju do drugih SIS v občinah se v zdravstvenih skupnostih združuje relativno več sredstev kot v izobraževalnih in kulturnih skupnostih in je zdravstvo dejansko dana prednost, tako v bilanci kot v tekočem financiranju. Za razpravo v tem zboru smo vam posredovali Informacijo v zvezi s problematiko plačevanja stroškov v UKC Ljubljana kot odgovor na predloge in opozorila te naše največje zdravstvene organizacije, hkrati pa smo v njej širše prikazali problematiko zdravstva na Slovenskem in predloge za njeno razreševanje.

Za izvedbo predlaganih ukrepov so bili sklicani regijski posveti s predsedniki izvršnih svetov občin, predsedniki medobčinskih zdravstvenih skupnosti in predstavniki večjih zdravstvenih organizacij. Slovensko zdravstvo bi namreč za uresničitev programa potrebovalo 980 mlrd din; po veljavnih prispevnih stopnjah bi bilo združenih 990 mlrd din, po usklajeni bilanci pa je možna poraba sredstev za zdravstvo 900 mlrd din. Na osnovi opravljenih razgovorov je bilo za vsako regijo ugotovljeno, kolikšna so manjkajoča sredstva za uresničitev programa zdravstvenega varstva glede na usklajene bilance sredstev skupne porabe v občinah do konca leta.

Ocena izvajanja predlaganih ukrepov pa je naslednja:

1. V občinah bodo prispevne stopnje za zdravstveno varstvo znižali do dovoljene ravni. Manjkajoča sredstva za plačilo opravljenih programov bodo v precejšnjem delu zagotovili s sklepanjem samoupravnih sporazumov o neposredni svobodni menjavi dela, ali pa s poravnavo iz materialnih stroškov na podlagi izstavljenih računov. Velik del občin oziroma regij smatra to kot primerno rešitev (regije Ljubljana, Koper, Novo mesto, Celje), v nekaterih občinah je tak način zagotavljanja sredstev zdravstvenim organizacijam že v teku (Krško, Ljubljana, Postojna), ponekod pa bodo tak način zagotavljanja sredstev iz združenega dela še preverili.

V nekaterih regijah (Kranj, Maribor) zavračajo predlagani način zagotavljanja sredstev za zdravstveno varstvo in so se že dogovorili za drugačne, njihovim razmeram primernejše pristope, ki bodo ob upoštevanju racionalizacijskih ukrepov v izvajalskih organizacijah ter v okviru celovitega, koordiniranega pristopa do vseh družbenih dejavnosti omogočili izvajanje programov do konca leta.

V regijah, oziroma občinah, kjer so prispevne stopnje za zdravstveno varstvo razmeroma visoke, ni možnosti za oblikovanje sredstev preko samoupravnih sporazumov o neposredni svobodni menjavi dela z OZD (Novo mesto, Nova Gorica, Murska Sobota, Ravne), tam bodo morali proučiti druge načine zagotavljanja potrebnih sredstev.

2. V nekaterih občinah so znižali ali opustili zdravstvene organizacije nekaterih prispevkov iz dohodka, zlasti prispevkov za komunalne storitve, uporabo stavbnega zemljišča itd. V nekaterih občinah bodo proučili tudi možnost diferenciranja cen za velike odjemalce in regresiranje stroškov hrane v okviru SIS za pospeševanje proizvodnje hrane.

3. V zvezi s predlogom, da naj bi zdravstvene organizacije opustili plačila obresti za najete kredite, je bil dosežen načel-

len dogovor z LB-ZB, da je to možno. Na posvetih smo ugotovili, da mnoge zdravstvene organizacije kreditov niso najemale ali pa le v manjšem obsegu, pri tem pa seveda izstopa UKC. Konkretni dogovori z bankami so v teku.

4. Zaustavitev zaposlovanja novih delavcev je eden od ukrepov za prilagoditev programa zdravstvenega varstva SR Slovenije z materialnimi možnostmi v letu 1988, ki jih je sprejela Zdravstvena skupnost Slovenije.

Razpoložljivi podatki o gibanju števila zaposlenih v zdravstvu v zadnjih treh mesecih kažejo, da se število zaposlenih dejansko več ne povečuje, ostaja pa problem prevelike zaposlenosti. V to pa bo možno poseči šele na podlagi uveljavitve strokovno dodelanih standardov in normativov za opravljanje zdravstvene dejavnosti.

5. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je pripravil predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu s predlogom zakona. Z njim bi uresničevanje potreb in interesov na področju ambulantno – specialistične, bolnišnične in zdraviliške dejavnosti prenesli v Zdravstveno skupnost Slovenije. V občinski, oziroma območni zdravstveni skupnosti bi tako zadovoljevali potrebe in interese na področju osnovne zdravstvene dejavnosti, preiskrbe z zdravili, sanitetnim materialom, ortopedskimi pripomočki, reševalnimi prevozi ter socialno varnost z zdravstvenim varstvom. S to spremembo zakona po skrajšanem postopku bi s 1. januarjem 1988 uredili dvonivojsko zbiranje sredstev za zdravstveno varstvo. Mnenja o ustreznosti te spremembe so deljana, obstojijo tudi nekateri upravičeni pomisleki. Menimo, da je treba to spremembo razumeti kot nujen poseg v sistem, ki bo dal potrebno podlago za postopno uveljavitev smiselne delitve dela v zdravstvu, večjo racionalizacijo stroškov in odpravo sedanje razdrobljenosti odločanja in posledic, ki iz tega izhajajo, zmotno pa bi bilo pričakovanje, da bo čez noč odpravil tudi vse finančne probleme zdravstva.

6. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je ustanovil Komisijo za pripravo strokovnih osnov za spremembo sistema zdravstva in pripravo strokovnih podlag za sanacijo razmer v zdravstvu. Poleg ostalih nalog, bo komisija na strokovno opredeljenih podlagah predlagala tudi uveljavitev normativov in standardov za opredeljevanje obsega zmogljivosti dejavnosti, oziroma storitev.

7. Širše spremembe zakona o zdravstvenem varstvu (predlog za izdajo zakona s tezami) so pripravljene in so v postopku v izvršnem svetu. Z njimi predlagamo spremembe v opredelitvi zagotovljenega programa zdravstvenega varstva, druge načine uresničevanja pravic do zdravstvenega varstva, spremembe pri pristojnosti in organiziranosti samoupravnih interesnih zdravstvenih skupnosti, participacije, oblikah nadzora

nad izvajanjem programov zdravstvenega varstva, v zdravstvenem svetu, vlogi ter nalogah strokovne institucije, ki bi pripravljala strokovne podlage za oblikovanje in vodenje politike zdravstvenega varstva v republiki in drugih vprašanih sistema zdravstvenega varstva. Prav tako so v njem predlagane rešitve v zvezi s samostojnim osebnim delom v zdravstvu.

Zdravstvena skupnost bo v začetku novembra ocenila učinke svojega programa ukrepov za prilagoditev zdravstvenega varstva materialnim možnostim in v tem okviru tudi vsestransko analizirala učinke povečanih participacij in povečanega kroga zavezancev za njihovo plačevanje.

Dolžan sem že odgovor v zvezi z obrestovanjem sredstev SIS. Zaenkrat so njihova sredstva v celoti izenačena s sredstvi gospodarstva. Banka, v kateri ima SIS svoj žiro račun, vodi ta sredstva kot sredstva na vpogled. Banka obrestuje sredstva na vpogled po obrestni meri R/5, tako SIS-om kot gospodarstvu. Obresti se obračunavajo enkrat letno, običajno konec novembra.

Da bi dosegli smotrnejšo uporabo s prispevki združenih sredstev je izvršni svet že lani začel aktivnosti za poslovanje po posebnem režimu. Ta naloga je opredeljena tudi v letošnji republiški resoluciji. S predlaganim načinom bi bilo možno zagotavljati likvidnost SIS tudi s posojili, ki ne bi bila obrestovana po načelih, ki sicer veljajo v letošnji kreditno-monetarni politiki. V izvedbi te naloge smo na pol poti, ker ni zadostne pripravljenosti zlasti v tistih SIS družbenih dejavnosti, ki razpolagajo z visokimi dnevnimi presežki sredstev. Gledano skozi dejanska gibanja pa so bile letos dobre možnosti za tovrstno poslovanje, saj je uspela npr. SPIZ zagotoviti takšno finančno poslovanje, da za svojo tekočo likvidnost ni potrebovala niti en dan dinarja posojila. Tako bi bilo možno ob istih zbranih sredstvih zagotavljati na bistveno cenejši način likvidnost v sistemu skupne porabe.

Kar zadeva program ukrepov za razvoj svobodne menjave dela na področju družbenih dejavnosti trenutno v izvršnem svetu pripravljamo tiste spremembe zakonodaje, ki jih je možno uresničiti ob veljavni ustavni ureditvi. Gre zlasti za nekatere spremembe v zvezi z obsegom in vsebino programov, katerih uresničevanje si zagotavljamo v SIS, v zvezi z načinom družbenega upravljanja na teh področjih in vlogo stroke, v tem okviru pa tudi ločitvijo samoupravnega in strokovnega odločanja, v zvezi z nadzorom nad izvajanjem programov, organiziranostjo SIS, možnostmi za opravljanje samostojnega osebnega dela itd. Nekatere zakonske spremembe vam bomo predložili že ta ali prihodnji teden, ostale so v pripravi.

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o sprembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu s predlogom zakona (ESA-592)

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na 133. seji dne 13. oktobra 1988 določil besedilo:

– PREDLOGA ZA IZDAJO ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O ZDRAVSTVENEM VARSTVU S PREDLOGOM ZAKONA,

ki vam ga pošiljamo v obravnavo na podlagi prve alineje 215. člena, 266., 267. in 312. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije predlaga Skupščini SR Slovenije, da sprejme zakon po skrajšanem postopku, ker gre za manj zahtevne oziroma manj obsežne spremembe zakona,

katerih sprejem pa je nujen za razrešitev problemov na področju zdravstvenega varstva.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na podlagi 69. člena poslovnika Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in na podlagi 220. in 221. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije določil, da bosta kot njegova predstavnika pri delu skupščinskih delovnih teles sodelovala:

– dr. Dinko LESKOVŠEK, član Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in predsednik Republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo in

– dr. Jože VIDMAR, namestnik predsednika Republiškega komiteja za zdravstveno in socialno varstvo.

REPUBLIŠKI KOMITE ZA ZDRAVSTVENO IN SOCIALNO VARSTVO

POVZETEK

I. Ustavna podlaga za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu je podana v 15. točki prvega odstavka 321. člena in 70. člena Ustave SR Slovenije.

II. Po devetih letih izvajanja veljavnega zakona o zdravstvenem varstvu smo ugotovili, da je sedanja organiziranost SIS na področju zdravstvenega varstva neustrezna in ne omogoča doseganja primerne učinkovitosti. Ugotovitve kažejo na to, da se ni obnesla trinivojska organiziranost (občinski, medobčinski in republiški nivo) zdravstvenih skupnosti in da so tudi neustrezno porazdeljene njihove pristojnosti.

Občinske zdravstvene skupnosti v SR Sloveniji nameenjajo za specialistične, bolnišnične, zdraviliške in univerzitetne zdravstvene dejavnosti okrog 60% vseh svojih sredstev. Določene zmogljivosti bolnišnic pa so se v tem srednjeročnem obdobju še povečale, kljub zaostrenim pogojem financiranja programov zdravstvenega varstva. To je zato tudi eden izmed vzrokov za čedalje očitnejše težave v poslovanju zdravstvenih skupnosti, ki pretijo, da bi ob zadovoljivih dosedanjih razvojnih gibanjih prišlo do resnih motenj v opravljanju programov zdravstvenega varstva

v SR Sloveniji. Dejstvo je, da občinske zdravstvene skupnosti niso sposobne zagotavljati rizičnosti za vse naloge, ki jih imajo po veljavnem zakonu o zdravstvenem varstvu.

Mreža bolnišnic in zdravilišč na območju naše republike je neenakomerno razporejena, čeprav njihove kapacitete zadoščajo in celo presegajo potrebe in možnosti uporabnikov zdravstvenih skupnosti iz naše republike. V zdravstveni skupnosti Slovenije bi z novo zakonsko ureditvijo bili podani pogoji za dialog med uporabniki in izvajalci teh dejavnosti in urejanje odnosov svobodne menjave dela na podlagi najširših družbenih interesov po njihovih storitvah.

III. Bistvena sprememba zakona o zdravstvenem varstvu je v prenosu zagotavljanja zadovoljevanja potreb in interesov iz občinskih zdravstvenih skupnosti v Zdravstveno skupnost Slovenije, in sicer za ambulantno specialistično, bolnišnično in zdraviliško zdravstveno dejavnost ter zdravstveno dejavnost zavodov za socialno medicino in higieno. Za izvedbo prenosa bi bilo potrebno opraviti manj zahtevne oziroma manj obsežne spremembe in dopolnitve zakona o zdravstvenem varstvu.

IV. Z uveljavitvijo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu bo prenešen del sredstev, ki je dogovorjen za te namene v samoupravnih sporazumih o temeljih plana občinskih zdravstvenih skupnosti na Zdravstveno skupnost Slovenije. Zato ob spremembah zakona v globalu ne bi prišlo do novih obremenitev združenega dela, temveč samo do prerazporeditve sredstev.

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu

I. USTAVNA PODLAGA

Ustavna podlaga za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu je v:

– 15. točki 321. člena Ustave SR Slovenije, po kateri Skupščina SR Slovenije v okviru pravic in dolžnosti republike z zakonom ureja sistem zdravstvenega varstva ter zdravstvenega zavarovanja kot področje, ki je skupnega pomena za delovne ljudi in občane;

– 70. členu Ustave SR Slovenije, po katerem se v primeru, ko so določene dejavnosti oziroma zadeve samoupravne interesne skupnosti, posebnega družbenega pomena, z zakonom določi obvezna ustanovitev take skupnosti oziroma ustanovi ta skupnost, določi načela za njeno organizacijo in medsebojna razmerja v njej ter predpišejo obveznosti plačevanja prispevkov tej skupnosti in določi obveznost sodelovanja oziroma združevanja samoupravnih interesnih skupnosti za skupno izvajanje nekaterih skupnih nalog.

II. OCENA STANJA, RAZLOGI ZA IZDAJO ZAKONA IN CILJI, KI SE ŽELIJO DOSEČI

• Zakon o zdravstvenem varstvu (Ur. l. SRS, št. 1/80, 45/82 in

42/85) je bil sprejet decembra 1979 in je začel veljati 1. januarja 1980. Zakon določa, da v občinski zdravstveni skupnosti uporabniki in izvajalci obravnavajo in ugotavljajo celovite potrebe in interese po zdravstvenem varstvu in zagotavljajo njihovo zadovoljevanje s svobodno menjavo dela v tej skupnosti.

Občinske zdravstvene skupnosti lahko ustanovijo medobčinsko zdravstveno skupnost. Če se ustanovi medobčinska zdravstvena skupnost, usklajujejo v njej uporabniki in izvajalci svoje potrebe in interese v zvezi z zdravstvenimi dejavnostmi, ki jih iz strokovno-tehnoloških in organizacijskih ter dohodkovnih razlogov ni smotno organizirati na območju vsake občinske zdravstvene skupnosti.

Občinske zdravstvene skupnosti v SR Sloveniji se združijo v Zdravstveno skupnost Slovenije s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi te skupnosti zaradi uresničevanja z zakonom zagotovljenega obsega zdravstvenega varstva in s tem povezanega solidarnostnega sistema združevanja sredstev, zadovoljevanja skupnih potreb in interesov po zdravstvenih storitvah in opravljanja drugih skupnih nalog ter uresničevanja svobodne menjave dela v zvezi z opravljanjem zdravstvenih storitev na področju zdravstvene dejavnosti univerzitetnih

zdravstvenih organizacij in drugih zdravstvenih storitev, ki so skupnega pomena za vse uporabnike naše republike.

Po devetih letih izvajanja veljavnega zakona o zdravstvenem varstvu smo ugotovili, da je sedanja organiziranost samoupravnih interesnih skupnosti na področju zdravstvenega varstva neustrezna in ne omogoča doseganja primerne učinkovitosti. Ugotovitve kažejo na to, da se ni obnesla trinitvojska organiziranost (občinski, meobčinski in republiški nivo) zdravstvenih skupnosti in da so tudi neustrezno porazdeljene njihove pristojnosti. Po sedanjih zakonskih določilih naj bi o celoti programov zdravstvenega varstva odločale občinske zdravstvene skupnosti, ki tudi edine razpolagajo z originalnimi sredstvi za uresničevanje programov. Pri tem pa imajo le neznaten ali skoraj nikakršen vpliv na tisti del programov, ki se ne uresničujejo na območju občine. To so specialistične, bolnišnične, zdravišiške in univerzitetne zdravstvene dejavnosti, za katere namenajo občinske zdravstvene skupnosti v SR Sloveniji okrog 60% vseh svojih sredstev. Zaradi takšnega stanja skupnosti ne morejo zadovoljivo obvladovati in usmerjati razvoja bolnišničnih, zdravišiških in univerzitetnih zdravstvenih organizacij skladno s planskimi dokumenti in materialnimi možnostmi naše republike. Posledica tega se kaže v ohranjanju vseh bolnišničnih zmogljivosti, čeprav je več strokovnih analiz pokazalo, da bi obstoječe kapacitete lahko racionalizirali, ne da bi s tem ogrozili možnost zadovoljevanja interesov občanov po potrebnih storitvah. Še več, določene zmogljivosti bolnišnic so se v tem srednjeročnem obdobju, kljub zaostrenim pogojem financiranja programov zdravstvenega varstva, še povečala. To je poleg drugih tudi eden izmed vzrokov za čedalje očitnejše težave v poslovanju zdravstvenih skupnosti, ki pretijo, da bi ob zadovoljivih dosedanjih razvojnih gibanjih prišlo do resnih motenj v opravljanju programov zdravstvenega varstva v SR Sloveniji.

Pokazalo se je, da je usklajevanje odnosov in medobčinskih skupnostih (z nekaj izjemami) neučinkovito in da lahko skupne rešitve prepreči tudi nesoglasje ene same občinske zdravstvene skupnosti. Poleg tega so še nekateri razlogi, zavoljo katerih ne bi kazalo prenašati pristojnosti občinskih zdravstvenih skupnosti za uresničevanje svobodne menjave dela z bolnišnicami, zdravišiški in univerzitetnimi zdravstvenimi organizacijami na medobčinske skupnosti. Najpomembnejši pomislek je v dejstvu, da je mreža bolnišnic in zdravišišč na območju SR Slovenije bila neenakomerno razporejena, čeprav njihove kapacitete zadoščajo in celo presegajo potrebe in možnosti uporabnikov zdravstvenih skupnosti iz naše republike. Zato so v praksi že dolgo časa vse bolnišnične, zdravišiške in univerzitetne zdravstvene zmogljivosti na razpolago uporabnikom z območja celotne Slovenije in ne samo občanom iz regije, v kateri ima organizacija svoj sedež. To pomeni, da opravljanje zdravstvenih storitev v zdravišiških, bolnišničnih in univerzitetnih zdravstvenih organizacijah posegajo v programe zdravstvenega varstva v vseh občinah, pri čemer je ta povezanost med delovanjem posamezne zdravstvene organizacije oziroma skupnosti lahko kvantitativno in kvalitativno različna. Kljub temu drži dejstvo, da bi v naši sedanjih organizaciji in mreži zdravstvenih organizacij našli le nekaj čistih »regionalnih« bolnišnic, katerih delo se zaokroži na medobčinski ravni. Zato lahko upravičeno trdimo, da predstavljajo programi zdravišišč, bolnišnic in univerzitetnih zdravstvenih organizacij dejavnost skupnega pomena za uporabnike iz celotne republike.

V Zdravstveni skupnosti Slovenije bi z novo zakonsko ureditvijo bili podani pogoji za dialog med uporabniki in izvajalci teh dejavnosti in urejanje odnosov svobodne menjave dela na podlagi najširših družbenih interesov po njihovih storitvah.

Dosedanja ureditev in praksa je tudi dovoljevala in omogočala razvoj bolnišničnih dejavnosti in zmogljivosti na podlagi različnih in zelo neenotnih normativov in standardov, ki so jih sprejemali v občinskih oziroma medobčinskih zdravstvenih skupnostih. Razlike pa niso bile le posledica specifičnosti posameznega območja (glede obolenosti ljudi, prometnih zvez, navad in zahtevnosti ljudi, razvitost osnovne zdravstvene dejavnosti itd.), ampak tudi lokalnih ter ozko skupinskih pritiskov in interesov. Ti so omogočali zaostajanje ali ohranjanje določene neracionalnosti, ki je v zaostrenih materialnih pogojih ni mogoče dovoljevati. S predlagano spremembo zakonske ureditve bi bilo omogočeno urejanje raz-

voja in financiranja zdravišišč in bolnišnic ter zavodov za socialno medicino in higieno po enotnih izhodiščih ter na poenotenem pristopu glede najpomembnejših normativov in standardov. Omogočila bi tudi nadaljnjo izpeljavo racionalne delitve dela med zdravstvenimi organizacijami in financiranje programov, ki bi temeljila na takšnih strokovno-medicinskih in ekonomskih utemeljenih podlagah.

Nasploh so dosedanja zakonska določila v pristojnosti zdravstvenih skupnosti omogočila razdrobljenost odločanja in sredstev, neenotnost v uresničevanju sistema zdravstvenega varstva, zaprtost v občinske in regionalne meje ter neredko tudi sprejemanje ukrepov, ki so v interesu (občinske ali medobčinske) bilance skupne porabe pomenile oviranje ali onemogočanje uveljavljanja zakonske pravice občanov po prosti izbiri zdravnika oziroma zdravstvene organizacije. S prenosom pristojnosti urejanja odnosov med uporabniki in izvajalci zdravišiških, specialističnih, bolnišničnih in univerzitetnih zdravstvenih storitev na Zdravstveno skupnost Slovenije bi bile odpravljene tudi te pomanjkljivosti in slabosti. Omeniti je tudi potrebno dejstvo, da občinske zdravstvene skupnosti niso sposobne zagotavljati rizičnosti za vse naloge, ki jih imajo po veljavnem zakonu o zdravstvenem varstvu. Tega problema prav tako ni mogoče zadovoljivo rešiti v sistemu solidarnosti med občinskimi skupnostmi. Posebej kaže poudariti, da strokovni eksperti Svetovne zdravstvene organizacije zagovarjajo s strokovno-organizacijskih in ekonomskih vidikov načelo »regionalne« organiziranosti zdravstvenega varstva. Pri tem pojem regije poleg drugih pogojev opredeljuje tudi območje z okrog 3 milijone prebivalcev.

Glede na ugotovljeno stanje in pomanjkljivosti v dosednji zakonski ureditvi in praksi so podani razlogi za izdajo zakona. S predlaganimi spremembami in dopolnitvami zakona bi dosegli dvonivojsko (občinsko in republiško) organiziranost zdravstvenih skupnosti in drugačne pristojnosti teh, ki bi jim omogočile učinkovitejše obvladovanje razvoja zdravstvene dejavnosti in zmogljivosti. Odpravljena bi bila sedanja razdrobljenost in neenotnost v odločanju in dosežena racionalizacija ter večja vpetost celotnega področja zdravstvenega varstva v gospodarski in družbeni razvoj SR Slovenije. Vzpostavljeni bi bili pogoji za obvladovanje in usmerjanje razvoja specialističnih in bolnišničnih organizacij in to na enotno dogovorjenih izhodiščih in merilih, ki bi temeljili na strokovnih ugotovitvah o utemeljenosti obsega, strukture in vrste storitev oziroma dejavnosti na posameznih območjih. Do določene mere bi se zmanjšali tudi problemi financiranja in poslovanja specialističnih, bolnišničnih in univerzitetnih zdravstvenih organizacij. Zdravstvena skupnost Slovenije bi namreč z zbranimi sredstvi lahko enakomerno in skladno s tokom sredstev razporejala sredstva vsem bolnišnicam in s tem prispevala k zmanjšanju potreb po najemanju bančnih kreditov. Predlagana sprememba zakona o zdravstvenem varstvu bi pomenila tudi določen prispevek k krepitvi samoupravljanja in o vprašanih razvoja in delovanja bolnišničnih, zdravišiških in univerzitetnih zdravstvenih organizacij. O teh vprašanih bi z zakonsko spremembo dobili možnost odločanja in usklajevanja potreb in možnosti dobili delavci, delovni ljudje in občani (oziroma njihovi delegati) skladno s svojimi interesi iz celotne republike in ne samo iz posamezne občine ali območja medobčinske skupnosti.

Pri sprejetju zakona bi Zdravstvena skupnost Slovenije sprejela še potrebne samoupravne splošne akte, s katerimi bi podrobneje uredila način uresničevanja določil tega zakona.

III. POGLAVITNE REŠITVE

Bistvena sprememba zakona o zdravstvenem varstvu je v prenosu zadovoljevanja potreb in interesov iz občinskih zdravstvenih skupnosti v Zdravstveno skupnost Slovenije, skladno s tem se spremenita drugi odstavek 32. člena in 37. člen zakona. V občinski zdravstveni skupnosti bi uporabniki in izvajalci zagotavljali zadovoljevanje potreb in interesov po zdravstvenih storitvah na področju osnovne zdravstvene dejavnosti, preskrbe z zdravlili, sanitetnim materialom in ortopedskimi pripomočki, reševalnih prevozov ter socialne varnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom.

V Zdravstveni skupnosti Slovenije bi poleg nalog, ki jih že ima, uporabniki in izvajalci zagotavljali potrebe in interese ambulantno specialistične, bolnišnične in zdravišiške zdrav-

stvene dejavnosti ter dejavnosti zavodov za socialno medicino in higieno.

Po novi ureditvi bi imeli dvonivojsko organiziranost zdravstvenih skupnosti. V zvezi z novo ureditvijo bi bilo potrebno črtati besedo »občinski« v 19., 21. in 22. členu, ker ti členi urejajo dolžnost udeležencev v svobodni menjavi dela, da urejajo medsebojne obveznosti v občinski zdravstveni skupnosti.

V zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu bi črtali 25., 26. in 27. člen, ker urejajo obseg samoupravnega sporazuma o temeljih plana občinske in medobčinske zdravstvene skupnosti ter Zdravstveno skupnost Slovenije. Ti členi so nepotrebni, ker 24. člen zakona ureja elemente družbenega planiranja v svobodni menjavi dela na področju zdravstvenega varstva.

Uskladiti bi bilo potrebno tudi 46. člen zakona z novo ureditvijo, zato bi črtali zadnji odstavek drugega odstavka tega člena, ki določa, da se s samoupravnim sporazumom o usklajevanju planov zdravstvenih skupnosti v SR Sloveniji določijo tudi medsebojne pravice in obveznosti pri zagotavljanju sredstev za uresničevanje teh storitev in solidarnost med občinskimi zdravstvenimi skupnostmi.

Glede na to, da bi zakon začeli uporabljati 1. 1. 1989, bi zakon določil, da bi se do sklenitve samoupravnega sporazuma o temeljih plana Zdravstvene skupnosti Slovenije navedene naloge uresničevale v okviru materialnih obveznosti, določenih v samoupravnem sporazumu o temeljih plana občinskih zdravstvenih skupnosti. Zdravstvena skupnost Slovenije pa bi določila tudi standarde in normative za opravljanje zdravstvenih storitev v specialističnih, bolnišničnih, zdraviliških in univerzitetnih zdravstvenih organizacijah ter zavodih za socialno medicino in higieno.

Zdravstvena skupnost Slovenije ne bi prevzela obveznosti občinskih zdravstvenih skupnosti do navedenih zdravstvenih

organizacij, ki bi nastale do 31. 12. 1988, le-te bi morale poravnati same.

IV. FINANČNA SREDSTVA IN MATERIALNE OBVEZNOSTI

Zakon ne pomeni materialnih obveznosti za družbenopolitične skupnosti. Z uveljavitvijo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu bo prenešen del sredstev, ki je dogovorjen za te namene v samoupravnih sporazumih o temeljih plana občinskih zdravstvenih skupnosti na republiško zdravstveno skupnost. Zato ob spremembah zakona v globalu ne bi prišlo do novih obremenitev združenega dela, temveč samo do prerazporeditve sredstev. Ocene, ki temeljijo na podatkih iz leta 1987, kažejo, da bi se v primerjavi s sedanjim stanjem nekoliko povečale obveznosti (prispevne stopnje) v majhnem številu gospodarsko močnejših občin, medtem ko bi te v vseh ostalih občinah ostale nespremenjene ali celo zmanjšane.

Sprememba in dopolnitev zakona pomeni zmanjšanje administrativnih opravil v zvezi z urejanjem odnosov s specialističnimi in bolnišničnimi organizacijami v strokovnih službah občinskih in medobčinskih zdravstvenih skupnostih in njihovo povečanje v strokovni službi Zdravstvene skupnosti Slovenije.

Zdravstvena skupnost Slovenije bo morala v najkrajšem možnem roku pripraviti spremembo samoupravnega sporazuma o usklajevanju temeljev planov zdravstvenih skupnosti v SR Sloveniji za obdobje 1986–1990, sprejeti sporazum o temeljih plana Zdravstvene skupnosti Slovenije in pripraviti standarde in normative za opravljanje zdravstvenih storitev na področju specialistične, bolnišnične, zdraviliške in univerzitetne zdravstvene dejavnosti.

PREDLOG ZAKONA o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu

1. člen

V prvem odstavku 19. člena zakona o zdravstvenem varstvu (Uradni list SRS, št. 1/80, 45/82 in 45/85) se črta beseda »občinski«.

2. člen

V prvem odstavku 21. člena se črta beseda »občinski«.

3. člen

V prvem odstavku 22. člena se črta beseda »občinski«. Drugi odstavek se črta.

4. člen

25., 26. in 27. člen se črtajo.

5. člen

Drugi odstavek 32. člena se spremeni tako, da se glasi: »V občinski zdravstveni skupnosti uporabniki in izvajalci zagotavljajo zadovoljevanje potreb in interesov ter usklajujejo delo na področju osnovne zdravstvene dejavnosti, preskrbe z zdravili, sanitetnim materialom in ortopedskimi pripomočki, reševalnih prevozov ter zagotavljajo pravice do socialne varnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom.«

6. člen

37. člen se spremeni tako, da se glasi:
»Zdravstvene skupnosti se združijo v Zdravstveno skupnost Slovenije. V zdravstveni skupnosti Slovenije uporabniki in izvajalci:

- sprejemajo program zdravstvenega varstva v republiki;
- zagotavljajo zadovoljevanje potreb in interesov ter usklajujejo delo ambulantno specifične, bolnišnične in zdraviliške zdravstvene dejavnosti, zdravstvene dejavnosti univerzitetnih

zdravstvenih organizacij in zavodov za socialno medicino in higieno;

– zagotavljajo opravljanje dogovorjenih skupnih nalog in zadovoljevanje dogovorjenih skupnih potreb in interesov na področju zdravstvenega varstva;

– izvajajo mednarodne pogodbe s področja zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja.«

7. člen

V drugi vrstici drugega odstavka 46. člena se črta beseda »občinskih«.

Zadnji stavek drugega odstavka se črta.

8. člen

Do sklenitve samoupravnega sporazuma o temeljih plana Zdravstvene skupnosti Slovenije se naloge iz 6. člena tega zakona uresničujejo v okviru materialnih obveznosti določenih v samoupravnih sporazumih o temeljih plana in drugih samoupravnih splošnih aktih občinskih zdravstvenih skupnosti.

Pri ugotavljanju potrebnih sredstev za zadovoljevanje potreb in interesov na področju specialistične, bolnišnične, zdraviliške in univerzitetne zdravstvene dejavnosti Zdravstvena skupnost Slovenije upošteva programe in zmogljivosti specialističnih, bolnišničnih, zdraviliških in univerzitetnih zdravstvenih organizacij, opredeljene s samoupravnim sporazumom o delitvi dela med zdravstvenimi organizacijami ter srednjeročnim in dolgoročnim planom razvoja zdravstvenega varstva v SR Sloveniji.

Zdravstvena skupnost Slovenije določi standarde in normative za opravljanje zdravstvenih storitev v zdravstvenih organizacijah iz prejšnjega odstavka.

9. člen

Obveznosti občinskih zdravstvenih skupnosti do zdravstvenih organizacij, ki opravljajo ambulantno specialistično, bolnišnično in zdraviliško zdravstveno dejavnost, zdravstveno dejavnost univerzitetnih zdravstvenih organizacij in zavodov

Obrazložitev

Uveljavitev zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu bi povzročila prerazporeditev pristojnosti zdravstvenih skupnosti v SR Sloveniji. Doslej so namreč o celotnem programu zdravstvenega varstva odločale občinske zdravstvene skupnosti, ki so se o uresničevanju nekaterih nalog sporazumevale na ravni medobčinskih zdravstvenih skupnosti oziroma v Zdravstveni skupnosti Slovenije. Po dosedanji zakonski ureditvi so občinske zdravstvene skupnosti usklajevale svoje interese po zadovoljevanju ambulantno-specialistične in bolnišnične zdravstvene dejavnosti v medobčinski zdravstveni skupnosti, zadovoljevanje zdraviliške zdravstvene dejavnosti in zdravstvene dejavnosti univerzitetnih zdravstvenih organizacij v Zdravstveni skupnosti Slovenije. Ne glede na takšno ureditev pa so se vsi izvirni in drugi prihodki za izvajanje zdravstvenega varstva oblikovali na občinski ravni. Za odpravljanje neupravičeno velikih razlik v obremenitvah združenega dela glede obveznosti plačevanja prispevkov za zdravstveno varstvo je bil s planskimi dokumenti vzpostavljen solidarnostni sistem odnosov med občinskimi zdravstvenimi skupnostmi v SR Sloveniji. Ta je temeljil na zakonsko zagotovljenih pravicah in merilih za njegovo vrednotenje. Kljub postopnemu povečevanju sredstev za solidarnostne naloge na nivoju republike se je pokazalo, da ni primerna zakonska ureditev, s katero bi morale občinske zdravstvene skupnosti predstavljati tudi rizične skupnosti. Pokazalo se je tudi kot neustrezno stanje, v katerem medobčinske zdravstvene skupnosti odločajo o cenah ambulantno-specialističnih in bolnišničnih zdravstvenih storitev, sredstva za te storitve pa morajo zagotavljati občinske zdravstvene skupnosti. Dosedanja ureditev je tudi omogočala uveljavljanje nekaterih interesov, ki niso bili vedno usklajeni z najširšimi družbenimi interesi in potrebami, kar se je še zlasti kazalo na področju ambulantno-specialistične zdravstvene dejavnosti. Takšno stanje, ki je imelo podlage v dosedanji zakonski ureditvi, je dovoljevalo razvoj dražjih in zahtevnejših (specialističnih storitev) oziroma zmogljivosti materialnih možnosti mimo združenega dela v SR Sloveniji, oblikovanje zmogljivosti in programov, ki niso bili vedno utemeljeni z realnimi potrebami zdravstvenega varstva uporabnikov, pa tudi z različnimi merili in izhodišči za uresničevanje svobodne menjave dela.

S predlagano spremembo zakona bi bil opravljen prenos pravic in obveznosti pri urejanju medsebojnih odnosov med uporabniki in izvajalci ambulantno-specialistične in bolnišnične zdravstvene dejavnosti iz občinskih oziroma medobčinskih zdravstvenih skupnosti na Zdravstveno skupnost Slovenije. Ta bi s svojimi samoupravnimi splošnimi akti enotno opredelila vire za financiranje dejavnosti skupnega republiškega pomena, pri čemer bi veljalo načelo enakih pravic in obveznosti vseh uporabnikov v SR Sloveniji. Viri in osnove za financiranje zdravstvenih storitev ambulantno-specialistične in bolnišnične zdravstvene dejavnosti ter zdravstvene dejavnosti univerzitetnih zdravstvenih organizacij bi v primerjavi z dosedanjo ureditvijo ostali nespomenjeni. Z uveljavitvijo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu bi bil prenešen del sredstev, ki je dogovorjen za te namene v samoupravnih sporazumih o temeljih plana občinskih zdravstvenih skupnosti na republiško zdravstveno skupnost. Zato ob spremembah zakona ne bi prišlo do novih dodatnih sprememb, oziroma obremenitev združenega dela, temveč samo do njihove prerazporeditve. Od 1. 1. 1989 bi v SR Sloveniji imeli posebno prispevno stopnjo za osnovno in lekarniško zdravstveno dejavnost (za občinsko skupnost) ter za ambulantno-specialistično, bolnišnično, zdraviliško in univerzitetno zdravstveno dejavnost (za republiško skupnost). Pri tem bi imela Zdravstvena skupnost Slovenije možnost določati prispevno stopnjo za svoje naloge tako, da bi te lahko bile na posameznih območjih odvisne od razvoja osnovne zdravstvene dejavnosti v občini, od stopnje hospitalizacije ter od racionalnosti v obnašanju uporabnikov in izvajalcev pri uveljavljanju pravic iz ambulantno-specialistične in

za socialno medicino in higieno, nastale do 31. 12. 1988, poravnajo te skupnosti.

10. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS; uporablja pa se od 1. 1. 1989.

zdraviliške zdravstvene dejavnosti. Vprašanja medsebojnih pravic in obveznosti pri financiranju opravljenih zdravstvenih storitev iz zdravstvenega varstva bo Zdravstvena skupnost Slovenije uredila in v ta namen sprejela nekatere samoupravne splošne akte, ki bi podrobno opredelili ta vprašanja. Pri tem bo potrebno upoštevati dejstvo, da predstavljajo osnovna, specialistična, bolnišnična, zdraviliška in univerzitetna zdravstvena dejavnost zaokroženo strokovno-organizacijsko in funkcionalno celoto, ki je tudi sprememba zakona o pristojnosti zdravstvenih skupnosti ne sme razbiti. Zato bo morala Zdravstvena skupnost Slovenije zagotoviti takšen način financiranja bolnišničnih, zdraviliških in univerzitetnih zdravstvenih organizacij, da bo ohranjena ali celo okrepljena medsebojna odvisnost in povezanost teh organizacij z organizacijami osnovne zdravstvene dejavnosti in da bo razvoj slednje ostal tudi v prihodnje prednostna naloga SR Slovenije. Z uveljavitvijo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu torej ni razlogov za bojazen, da bi občinske skupnosti ostale brez sredstev za zagotavljanje storitev osnovne in lekarniške dejavnosti. Pričakujemo kvečjemu le določeno prerazporeditev obveznosti združevanja sredstev za zdravstveno varstvo med občinami.

Po podatkih iz leta 1986 in 1987 predstavljajo sredstva za ambulantno-specialistično, bolnišnično in zdraviliško zdravstveno dejavnost, ki naj bi se po novem združevala v Zdravstveni skupnosti Slovenije, približno 58% sredstev vseh izdatkov zdravstvenih skupnosti. Ustrezno tem ugotavljenim potrebam bi se tudi ugotavljala sredstva za republiško oziroma občinsko zdravstveno skupnost in njihove prispevne stopnje. O prenosu pravic in obveznosti urejanja odnosov do ambulantno-specialističnih, bolnišničnih in zdraviliških zdravstvenih organizacij Zdravstvena skupnost Slovenije ne bi vključevala sredstev morebitnih neporavnanih obveznosti občinskih zdravstvenih skupnosti do teh organizacij, ki bi nastale pred uveljavitvijo zakona. Po določilih zakona bi Zdravstvena skupnost Slovenije v sistemu solidarnosti financirala le programe in zmogljivosti ambulantno-specialistične, bolnišnične in univerzitetne zdravstvene dejavnosti, ki so usklajene z opredelitvami iz samoupravnega sporazuma o delitvi dela med zdravstvenimi organizacijami. S takim prenosom pravic in obveznosti vzpostavljanja odnosov svobodne menjave dela med uporabniki in izvajalci na republiško raven ne bo več potrebno uresničevati sistema solidarnosti za zagotovljeni program zdravstvenega varstva na dosedanji način. Dosedanja ureditev bo zamenjala enotna rizičnost v republiki za tiste strokovno-organizacijske najzahtevnejše zdravstvene storitve, ki jih ni smotno opravljati na ravni občinske zdravstvene skupnosti. Ocene, ki temeljijo na podatkih iz leta 1987, kažejo, da bi se v primerjavi s sedanjim stanjem nekoliko povečale obveznosti (prispevne stopnje) v majhnem številu gospodarsko močnejših občin, medtem ko bi te v vseh ostalih občinah ostale nespremenjene ali celo zmanjšane.

Po stanju iz lanskega leta bi prispevna stopnja za republiško skupnost znašala okrog 6,4% iz BOD, kar pomeni, da bi občine razpolagale s prispevki v višini okrog 3,5% od BOD. Povečanje stopenj v nekaterih ssgospodarsko močnejših občinah bi znašalo med 0,3% in 0,5% od BOD, izjemoma pri kakšni občini nekoliko več. S to novo ureditvijo bi bil odpravljen dosedanji sistem solidarnosti za zagotovljeni program zdravstvenega varstva.

Toda takšna sprememba po drugi strani pomeni prispevek k izenačevanju pogojev gospodarjenja v organizacijah združenega dela. Z nekoliko povečanimi obveznostmi gospodarsko močnejših občin bo dosežen tudi pretok sredstev za zdravstveno varstvo na območja, iz katerih dnevno prihajajo delavci v gospodarske in administrativne centre posameznih območij. V slednjih se namreč ugotavlja dohodek in prispevki za zdravstveno varstvo, ki ga ustvarjajo tudi delavci iz sosednjih občin. Iz nekaterih občin, ki bi po ocenah po spremembi zakona morale nekoliko povečati svoje obveznosti do združe-

vanja sredstev za zdravstveno varstvo, je možno pričakovati odpore predlaganim spremembam. Odpore je možno pričakovati tudi iz nekaterih območij, kjer se zavedajo, da razpolagajo v bolnišnicah in klinikah s predimenzioniranimi zmogljivostmi oziroma že dalj časa gojijo nerealne razvojne težnje, ki niso strokovno-medicinsko in ekonomsko opravičljive in utemeljene in ne povsem usklajene z dogovorjeno delitvijo dela in planskimi usmeritvami.

Spremembe in dopolnitve zakona o zdravstvenem varstvu pomenijo prvi korak k nakazani nadaljni preobrazbi celotnega sistema zdravstvenega varstva skladno s sprejetimi sklepi Skupščine SR Slovenije na seji dne 20. 7. 1988 ter opredelitvami razprav o Analizi organiziranosti in delovanja samoupravnih interesnih skupnosti na področju zdravstvenega varstva v SR Sloveniji in Analizi sistema zdravstvenega varstva v Sloveniji z nekaterimi predlogi za njegove spremembe, ki jih je pripravila Zdravstvena skupnost Slovenije. Nadalje spremembe bodo uresničene, ko bodo znane ali že uveljavljene spremembe v Ustavi SFRJ Jugoslavije in Ustavi SR Slovenije in nekaterih drugih sistemskih zakonov, ki so podlaga za zakon o zdravstvenem varstvu. Predlagatelj bo takrat tudi proučil možnost uveljavitve nekaterih pobud o reorganizaciji občinskih zdravstvenih skupnosti ter o nekaterih drugih spremembah zakona o zdravstvenem varstvu, ki urejajo pravice do zdravstvenega varstva. To pa ni ovira, da se občinske zdravstvene skupnosti na določenih gospodarsko in geografsko zaokroženih območjih, ne bi dogovorile o skupnem opravljanju nalog, ki se nanašajo na vzpostavljanje odnosov svobodne menjave dela z organizacijami osnovne in lekarniške dejavnosti in na druge naloge iz njihovih pristojnosti.

Z uveljavitvijo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zdravstvenem varstvu izgubljajo svojo vlogo v sistemu zdravstvenega varstva medobčinske zdravstvene skupnosti, ki so bile doslej pooblaščenice za urejanje odnosov do ambulantno-specialistične in bolnišnične zdravstvene dejavnosti (normativi, standardi, cene). Ob tem pa je naloga občinskih zdravstvenih skupnosti in Zdravstvene skupnosti Slovenije, da s prerazporeditvijo nalog zagotovijo, da ne bo ogrožena socialna varnost delavcev, ki opravljajo administrativno tehnična in druga pomožna dela za potrebe medobčinske zdravstvene skupnosti. Pri tem bi bilo primerno, da proučijo možnost prerazporeditve teh delavcev v delovne skupnosti, ki bodo opravljale naloge za potrebe občinskih zdravstvenih skupnosti ali tudi v posebne (dislocirane) enote, ki bi delovale v okviru strokovne službe, ki deluje za potrebe Zdravstvene skupnosti Slovenije.

BESEDILO ČLENOV ZAKONA O ZDRAVSTVENEM VARSTVU, ZA KATERE SE PREDLAGAJO SPREMEMBE IN DOPOLNITVE:

19. člen

Udeleženci v svobodni menjavi dela urejajo medsebojne obveznosti v tisti občinski zdravstveni skupnosti oziroma po njej, v katerih so sklenili samoupravni sporazum o temeljih plana.

Pri sklepanju samoupravnega sporazuma o temeljih plana občinske zdravstvene skupnosti upoštevajo udeleženci v svobodni menjavi dela tudi potrebe in interese tistih delavcev in njihovih družinskih članov, ki imajo stalno prebivališče na območju druge občinske zdravstvene skupnosti. O obsegu in pogojih zadovoljevanja teh potreb in interesov ter o količini sredstev se sporazumeta zainteresirani občinski zdravstveni skupnosti neoposredno ali v širši zdravstveni skupnosti.

Če se občinska zdravstvena skupnost, v kateri se sklepa samoupravni sporazum o temeljih plana in občinska zdravstvena skupnost, na območju katere imajo delavci oziroma njihovi družinski člani stalno prebivališče, ne sporazumeta o obsegu in pogojih zadovoljevanja potreb in interesov po zdravstvenih storitvah ter s tem povezanih medsebojnih obveznostih, poravnava občinska zdravstvena skupnost, v kateri je sklenjen samoupravni sporazum o temeljih plana, obveznosti za opravljene zdravstvene storitve zdravstveni organizaciji, ki je opravila storitev, na podlagi izstavljenega računa.

21. člen

V temeljnih organizacijah združenega dela ter v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter v krajevnih skupnostih samoupravno organizirani uporabniki s svobodno menjavo dela, ki jo uresničujejo v neposrednih odnosih z izvajalci, zagotavljajo zadovoljevanje posebnih interesov in potreb po zdravstvenih storitvah oziroma posebne pogoje opravljanja zdravstvenih storitev v primerih, ko jo omogočajo strokovne, tehnološke in organizacijske značilnosti teh storitev ter zmogljivosti izvajalcev, in se s tem ne zožuje ali ne onemogoča zadovoljevanje potreb in interesov po zdravstvenih storitvah v obsegu, o katerem so se uporabniki in izvajalci sporazumeli v občinski zdravstveni skupnosti.

Samoupravno organizirani uporabniki se sporazumejo z izvajalci o neposrednem uresničevanju svobodne menjave dela po organih upravljanja organizacije združenega dela in delovne skupnosti uporabnikov in izvajalcev, samoupravno organizirani uporabniki v krajevni skupnosti pa po organih krajevnih skupnosti.

22. člen

S svobodno menjavo dela v občinski zdravstveni skupnosti delavci in delovni ljudje po načelih vzajemnosti in solidarnosti zadovoljujejo svoje osebne, skupne in splošne potrebe in interese na področju zdravstvenega varstva v obsegu, določenem v tem zakonu in v samoupravnem sporazumu o temeljih plana zdravstvene skupnosti (1. in 2. odstavek 8. člena).

Zadovoljevanje potreb in interesov po zdravstvenih storitvah, ki jih zaradi strokovno-tehnoloških, organizacijskih in dohodkovnih pogojev, celovitosti zdravstvenega varstva ter nujnega širšega solidarnostnega združevanja in razporejanja sredstev med občinskimi zdravstvenimi skupnostmi ni mogoče zagotoviti s svobodno menjavo dela v občinski zdravstveni skupnosti, zagotovijo udeleženci v svobodni menjavi dela po občinski zdravstveni skupnosti z usklajevanjem predlogov samoupravnih sporazumov o temeljih plana občinskih zdravstvenih skupnosti in s sklepanjem samoupravnega sporazuma o temeljih plana medobčinske zdravstvene skupnosti in Zdravstvene skupnosti Slovenije.

25. člen

Samoupravni sporazum o temeljih plana občinske zdravstvene skupnosti temelji na usklajenih elementih iz prejšnjega člena in obsega zlasti:

- program zdravstvenega varstva, v katerem je določen obseg zdravstvenega varstva, ki se zagotavlja s svobodno menjavo dela v občinski zdravstveni skupnosti ter po njej v medobčinski zdravstveni skupnosti in v Zdravstveni skupnosti Slovenije;
- osnove in merila za določanje cen zdravstvenih storitev;
- osnove in merila za oblikovanje sredstev ter količino sredstev, potrebnih za izpolnjevanje obveznosti v svobodni menjavi dela ter za zagotavljanje pravic do socialne varnosti;
- obseg in način solidarnostnega združevanja in razporejanja sredstev
- način in roke izpolnjevanja medsebojnih obveznosti.

26. člen

Samoupravni sporazum o temeljih plana medobčinske zdravstvene skupnosti, kadar je ta ustanovljena, obsega zlasti:

- skupne razvojne usmeritve zdravstvenega varstva na območju medobčinske zdravstvene skupnosti;
- del programa zdravstvenega varstva občinskih zdravstvenih skupnosti, ki ga uresničujejo s svobodno menjavo dela v medobčinski zdravstveni skupnosti;
- osnove in merila za določanje cen zdravstvenih storitev in količino sredstev, ki so potrebna za izvajanje programa po prejšnji alineji;
- obseg in način zadovoljevanja potreb in interesov po zdravstvenih storitvah na območju občine, v kateri ima delavec oziroma njegov družinski član stalno prebivališče, in za to potrebna sredstva;
- obseg in način solidarnostnega združevanja in razporejanja sredstev med občinskimi zdravstvenimi skupnostmi.

27. člen

Samoupravni sporazum o temeljih plana Zdravstvene skupnosti Slovenije obsega zlasti:

- skupne cilje na področju zdravstvenega varstva v Socialistični republiki Sloveniji ter program zdravstvenega varstva za uresničevanje teh ciljev;
- skupne razvojne usmeritve na področju zdravstvenega varstva z določitvijo prednostnih nalog, ki so skupnega pomena za vse delovne ljudi in občane v Socialistični republiki Sloveniji;
- uresničevanje z zakonom zagotovljenega obsega zdravstvenega varstva in s tem povezanega solidarnostnega združevanja in razporejanja sredstev med občinskimi zdravstvenimi skupnostmi;
- uresničevanje svobodne menjave dela v zvezi z opravljanjem zdravstvenih storitev na področju zdravstvene dejavnosti univerzitetnih zdravstvenih organizacij in drugih zdravstvenih storitev skupnega pomena za vse uporabnike v Socialistični republiki Sloveniji;
- usklajevanje načel za delitev dela zdravstvenih organizacij v Socialistični republiki Sloveniji;
- zadovoljevanje drugih skupnih potreb in interesov po zdravstvenih storitvah ter opravljanje drugih skupnih nalog;
- izvajanje konvencij in mednarodnih sporazumov s področja zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja;
- strokovno-raziskovalno in razvojno delo, ki ima skupen pomen za celotno področje zdravstvenega varstva v Socialistični republiki Sloveniji.

32. člen

Uporabniki in izvajalci zdravstvenih storitev se zaradi zagotovitve zdravstvenega varstva združujejo v občinsko zdravstveno skupnost s samoupravnim sporazumom o njeni ustanovitvi.

V občinski zdravstveni skupnosti uporabniki in izvajalci obravnavajo in ugotavljajo celovite potrebe in interese po zdravstvenem varstvu in zagotavljajo njihovo zadovoljevanje s svobodno menjavo dela v tej skupnosti in po njej.

V občinski zdravstveni skupnosti se lahko ustanovijo enote oziroma temeljne zdravstvene skupnosti s samoupravnim sporazumom, pod pogoji, ki jih določa samoupravni sporazum o ustanovitvi občinske zdravstvene skupnosti.

37. člen

Zaradi uresničevanja z zakonom zagotovljenega obsega zdravstvenega varstva in s tem povezanega solidarnostnega združevanja sredstev, zadovoljevanja skupnih potreb in interesov po zdravstvenih storitvah in opravljanja drugih skupnih nalog ter uresničevanja svobodne menjave dela v zvezi z opravljanjem zdravstvenih storitev na področju zdravstvene dejavnosti univerzitetnih zdravstvenih organizacij in drugih zdravstvenih storitev, ki so skupnega pomena za vse uporabnike v Socialistični republiki Sloveniji, zaradi sprejemanja programa zdravstvenega varstva v republiki ter izvajanja mednarodnih pogodb s področja zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja se občinske zdravstvene skupnosti v Socialistični republiki Sloveniji združijo v Zdravstveno skupnost Slovenije s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi te skupnosti.

Občinske zdravstvene skupnosti v Zdravstveni skupnosti Slovenije zagotavljajo tudi enotnost sistema zdravstvenega varstva in usklajujejo elemente svobodne menjave dela za zdravstvene storitve in razvoj zdravstvenih zmogljivosti zlasti z vidika smotrne delitve dela.

46. člen

Na področju zdravstvenega varstva so vsem občanom zagotovljene pravice, ki obsegajo:

- zdravstvene storitve v zvezi s preprečevanjem, zgodnjim odkrivanjem, zatiranjem, zdravljenjem in medicinsko rehabilitacijo bolezni in poškodb izven dela;
- zdravila, ortopedske in druge pripomočke;
- nujne reševalne prevoze;
- zdravstveno-vzgojno dejavnost.

Natančnejšo opredelitev pravic in obseg storitev, ki so zagotovljene uporabnikom vseh občinskih zdravstvenih skupnosti v SR Sloveniji ter način in pogoje njihovega uresničevanja opredelijo udeleženci svobodne menjave dela s samoupravnim sporazumom o usklajevanju planov zdravstvenih skupnosti v SR Sloveniji, s samoupravnimi sporazumi o temeljih plana občinskih zdravstvenih skupnosti in v drugih samoupravnih sporazumih, ki jih sklenejo v zdravstvenih skupnostih. S samoupravnim sporazumom o usklajevanju planov zdravstvenih skupnosti v SR Sloveniji določijo tudi medsebojne pravice in obveznosti pri zagotavljanju sredstev za uresničevanje teh storitev in solidarnost med občinskimi zdravstvenimi skupnostmi.

POROČILO

o uresničevanju politike pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji v letu 1987, v prvem polletju 1988, z oceno uresničevanja do konca leta 1988 in v letu 1989 (ESA-595)*

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na 135. seji dne 26. oktobra 1988 obravnaval:

– POROČILO O URESNIČEVANJU POLITIKE POSPEŠEVANJA SKLADNEJŠEGA REGIONALNEGA RAZVOJA V SR SLOVENIJI V LETU 1987, PRVEM POLLETJU 1988, Z OCENO URESNIČEVANJA DO KONCA LETA 1988 IN V LETU 1989, ki vam ga pošiljamo v obravnavo na podlagi 222. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na podlagi 69. člena poslovnika Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije in na

podlagi 220. in 221. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije določil, da bosta kot njegova predstavnik pri delu skupščin-skih delovnih teles sodelovala:

– Franc RAZDEVŠEK, predsednik Komisije Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za pospeševanje skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji in

– Andrej BRIŠKI, republiški svetovalec v Zavodu SR Slovenije za družbeno planiranje in član Komisije Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za pospeševanje skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji.

POVZETEK

Po upočasnitvi razvojnih aktivnosti na manj razvitih območjih v preteklem srednjeročnem obdobju, je zlasti v letih 1987 in 1988 njihov razvoj ponovno hitrejši kot v povprečju SR Slovenije. To velja tako za rast družbenega proizvoda in zaposlenosti kot tudi za rast akumulacije.

Po večletnem zmanjševanju deleža manj razvitih območij v skupnih investicijah v SR Sloveniji, se le-ta v letih 1987 in 1988 nekoliko povečuje, še vedno pa ni tak, kot je bil do leta 1981. Ta premik kažejo podatki Službe družbenega knjigovodstva o začelih investicijah v osnovna sredstva v letu 1987 in prvi polovici leta 1988 in podatki Ljubljanske banke – združene banke v odobrenih kreditih. Na povečanje deleža so vplivali tudi obogateni pospeševalni ukrepi na ravni SR Slovenije, zlasti znižanje obveznosti do sklada federacije za investitorje, ki vlagajo na manj razvitih območjih v SR Sloveniji. Še vedno sta zaradi gospodarske sestave dohodek zaposlenega in stopnja akumulativnosti nižja od republiškega povprečja.

Tudi pri novih zaposlitvah se ne izboljšuje kvalifikacijska struktura, saj pri investicijah prevladujejo delovno intenzivne in kvalifikacijsko nezahtevne proizvodnje. Hitrejša stopnja zaposlovanja še vedno ni rešila problema nezaposlenosti, ki je na teh območjih bistveno večji od republiškega povprečja. Na nekaterih manj razvitih območjih se še naprej zmanjšuje število prebivalstva ali pa stagnira.

Dogovorjene naloge pri zagotavljanju sredstev na področju družbenih dejavnosti se tudi v letih 1987 in 1988 uresničujejo v predvidenem obsegu, pri čemer pa se v zadnjem času pojavljajo nekateri problemi, ki so posledica

gospodarskih težav in omejitev v skupni porabi.

V samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje je uresničevanje nalog zadovoljivo na področju vodnega in stanovanjskega gospodarstva in deloma elektrogospodarstva, največje zaostajanje pa je na področju ptt prometa, problemi so tudi pri izgradnji lokalnih in regionalnih cest.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije v svojih ugotovitvah in stališčih poudarja nujnost celovitejše prenove gospodarstva na manj razvitih območjih, kar velja tudi za SR Slovenijo kot celoto. To zahteva pripravo kakovostnih programov in projektov za dohodkovno učinkovitejšo proizvodnjo, ki bi hkrati omogočale tudi izboljšanje kvalifikacijske strukture zaposlenih in zlasti zaposlovanje mladih strokovnjakov. Tekoče bo treba odpravljati probleme pri zagotavljanju sredstev solidarnosti. Ena od aktivnosti v tej smeri je tudi predlog, da bi sredstva za zdraviliško, bolnišnično in specialistično zdravljenje zagotavljali na ravni SR Slovenije, kar bo odpravilo nekatere probleme pri zbiranju sredstev občinskih samoupravnih interesnih skupnosti v zvezi z zakonom o omejevanju sredstev skupne porabe.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo skupaj s samoupravnimi interesnimi skupnostmi cestnega gospodarstva in ptt prometa proučil možnosti za vsaj delno nadoknadenje dosedanjega zaostajanja pri uresničevanju nalog, upošteva že uveljavljene spremembe pri politiki cen v ptt prometu in povečan delež sredstev za ceste v ceni pogonskih goriv. Izboljšanje pogojev v gospodarski infrastrukturi je eden osnovnih pogojev za ohranitev poselitve na nekaterih območjih in za hitrejši gospodarski razvoj.

I. UVOD

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je o uresničevanju politike pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji za prvo leto tekočega srednjeročnega obdobja poročal Skupščini SR Slovenije konec leta 1986, nato pa je bilo hkrati z obravnavo Analize uresničevanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986–1990 v letih 1986 in 1987 s prvo oceno razvojnih možnosti v letu 1988 (majska analiza) pripravljeno v sredini leta 1987 celovito poročilo o uresničevanju politike skladnejšega regionalnega razvoja. V poročilu je bilo ugotovljeno, da se naloge pospeševanja skladnejšega

Poročilo so priložene tudi tabele, ki jih bodo obravnavala delovna telesa Skupščine SR Slovenije in so na razpolago v dokumentaciji Skupščine SR Slovenije.

regionalnega razvoja v začetku tekočega srednjeročnega obdobja na nekaterih področjih uresničujejo v skladu s sprejetimi planskimi dokumenti, na drugih pa le deloma in gre za vrsto enakih ali podobnih problemov kot v prejšnjem srednjeročnem obdobju. Izvršni svet je v zaključnih ugotovitvah in predlogih predvsem izpostavil nujnost, da samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje na posameznih področjih nadoknadijo zaostajanje nalog. Poseben poudarek pa je bil dan nalogam na področju gospodarskih vlaganj, za katera je SR Slovenija za tekoče srednjeročno obdobje obogatila pospeševalne ukrepe.

Po obravnavi celovitega poročila v Skupščini SR Slovenije sredi leta 1987, je Izvršni svet Skupščine SR Slovenije v okviru obravnave posameznih poročil in analiz v zvezi z uresničevanjem srednjeročnega družbenega plana globalno poročal tudi o uresničevanju razvoja manj razvitih območij v SR Sloveniji. Del problematike v zvezi s tem je bilo prikazane tudi ob

obravnavi dopolnitev zakona o pospeševanju zakona o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji in zakona o zagotavljanju in izpolnjevanju obveznosti SR Slovenije za pospeševanje gospodarskega razvoja manj razvitih republik in SAP Kosovo sredi letošnjega leta.

Namen obravnave tega poročila je, da analiziramo in ocenimo uresničevanje nalog in spodbudimo vse nosilce razvoja k še večjim naporom ter opozorimo na pomanjkljivosti in neizpolnjevanje nalog posameznih nosilcev razvoja na manj razvitih območjih.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je poročilo pripravil na podlagi zadnjih razpoložljivih uradnih statističnih podatkov, poročil samoupravnih interesnih skupnosti, bank, Gospodarske zbornice Slovenije, občin, Zveze socialistične mladine Slovenije in ocen komisije Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za pospeševanje skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji.

Poročilo se omejuje na pospeševanje razvoja manj razvitih območij, ki je v družbenem planu SR Slovenije in letnih resolucijah o njegovem uresničevanju najbolj konkretiziran vidik skladnejšega regionalnega razvoja v naši republiki.

II. GLOBALNA OCENA RAZVOJA MANJ RAZVITIH OBMOČIJ

1. Globalna gospodarska rast

Politika pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja poteka v prvih treh letih tekočega srednjeročnega obdobja v zaostrenih gospodarskih razmerah, ki so se po letu 1986 stopnjevale in z njimi ob sprejemanju srednjeročnih planskih aktov nismo računali v takšnem obsegu. Kljub temu je bila dinamika gospodarske rasti v manj razvitih območjih v glo-

balu ugodnejša kot v povprečju SR Slovenije, vendar pa to še ne omogoča pospešenega odpravljanja razvojnih zaostankov v manj razvitih občinah in drugih manj razvitih območjih. Doseženi rezultati so povezani s prilagajanjem instrumentov in ukrepov v okviru politike pospeševanja skladnejšega regionalnega razvoja tekočim spremembam ekonomske politike.

Rast družbenega proizvoda v združenem delu je bila v letih 1986 in 1987 1) v manj razvitih občinah 2) nekoliko nad republiškim povprečjem. V letu 1986 je k temu prispevala visoka rast v občinah Šmarje pri Jelšah, Lenart in Ormož. Leta 1987 pa so republiško povprečje rasti družbenega proizvoda v združenem delu presegle vse manj razvite občine, najmočnejšo rast pa so zabeležile občine Ormož, Šentjur pri Celju in Ljutomer.

Tudi celotni družbeni proizvod je v letu 1986 v večini manj razvitih občin rastele hitreje kot v SR Sloveniji, v letu 1987 pa je bila rast hitrejša v vseh manj razvitih občinah. Ob takšni rasti manj razvite občine po vrednosti družbenega proizvoda na prebivalca po večletnem povečevanju zaostajanja za povprečjem republike v letih 1986 in 1987 ponovno zmanjšujejo svoj zaostanek in so skoraj na polovici republiškega povprečja, ki so ga prvotno že dosegale leta 1981, nekatere med njimi pa so ta nivo že presegle (Ljutomer, Lendava, Ormož).

Ohranjanje nadpovprečne dinamike rasti družbenega proizvoda v združenem delu spremlja v obravnavanih letih tudi nadpovprečna rast zaposlenosti v združenem delu. V letu 1986 je stopnja rasti zaposlenih v združenem delu dosegla 4,1% (SRS 1,6%), leta 1987 je postopno ožjenje možnosti za zaposlitev značilno tudi za manj razvite občine, saj je stopnja rasti znašala le 2,1% (SRS 1,3%). V letu 1988 pa se je po sicer skromni rasti v prvem trimesečju (1,3%) le-ta do sredine leta (VII/88) zmanjšala na 0,8% (SRS -0,5%), predvsem zaradi zmanjševanja števila zaposlenih v občinah Ljutomer, Ormož in Lendava v letošnjem letu.

NEKATERI KAZALCI RAZVOJA MANJ RAZVITIH OBMOČIJ

	Nominalne stopnje rasti (v%)			Stopnje rasti zaposlenih v združenem delu (v %)						
	družbeni proizvod celotnega gospod.	družbeni proizvod zdr. dela								
	1985	1986	1987 ³	1985	1986	1987 ³	1985	1986	1987	I.-VI./88
Manj razvite občine v obdobju 1986-1990:	80,2	109,0	148,5	84,4	108,3	156,5	3,3	4,1	2,1	-0,2
Lenart	94,5	121,7	147,4	97,5	126,8	147,6	7,8	5,4	5,7	2,0
Lendava ¹	86,6	86,3	144,4	90,7	80,6	154,3	3,1	4,2	1,6	-0,1
Ljutomer ¹	78,2	117,4	148,3	83,2	120,0	156,0	0,6	-2,0	0,1	-5,8
Ormož	72,2	127,2	164,5	78,3	126,0	185,2	2,9	7,2	1,5	-0,6
Šentjur pri Celju	76,2	100,5	150,0	76,6	99,0	156,1	2,0	7,4	2,0	0,6
Šmarje pri Jelšah	74,9	120,5	143,3	79,1	127,7	147,0	4,7	5,1	3,0	2,5
Manj razvita geogr. in obmejna območja ² :										
Črnomelj	103,0	122,3	131,0	112,5	120,7	133,1	3,4	2,8	0,5	-0,5
Gornja Radgona	112,3	100,1	133,5	115,0	95,3	135,8	1,4	0,2	2,2	-0,4
Murska Sobota	83,7	127,5	132,5	85,0	126,8	143,7	1,9	1,9	1,7	1,4
Ptuj	86,3	112,2	147,2	86,0	118,1	149,0	0,5	2,5	2,1	0,3
Tolmin	96,6	105,3	169,9	98,9	105,0	175,0	0,3	1,5	1,6	0,7
Trebnje	76,9	138,7	128,8	90,1	144,5	126,4	-2,1	1,7	3,1	-1,1
SR SLOVENIJA	94,6	105,6	139,7	96,6	105,3	141,3	1,4	1,6	1,3	-0,9

1 predhodni podatek za družbeni proizvod združenega dela

2 občine Lenart, Ormož, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah in Lendava ter Ljutomer, ki imata večji del krajevnih skupnosti v okviru manj razvitega obmejnege območja, del krajevnih skupnosti pa v območju v prehodnem obdobju

3 predhodni podatek

Povečevanje deleža zaposlenega prebivalstva, ki je posledica rasti zaposlovanja ob stagnaciji števila prebivalstva v manj razvitih občinah, je v obravnavanem obdobju značilno za vse manj razvite občine, z izjemo občine Ljutomer, kjer se je delež zaposlenega prebivalstva po letu 1985 zmanjšal. Med občinami obstajajo dokajšnje razlike, tako zaposlenost v občinah Lenart in Šentjur pri Celju še ne dosega polovice republiškega povprečja, najbližje republiškemu povprečju je v občinah Lendava (indeks nivoja 67,2) in Ljutomer (indeks nivoja 72,6). Hitrejša rast zaposlenih ob ohranjanju predvsem

delovno intenzivnih proizvodnih pomeni nadaljevanje prevlade nizke izobrazbene strukture zaposlenih in posrednega vpliva na manjši obseg vključevanja otrok v srednješolske izobraževalne programe, ki zaostaja za republiškim povprečjem. Podatki o stopnji zahtevnosti novo odprtih delovnih mest v manj razvitih občinah v letu 1987 kažejo, da prevladujejo dela, ki zahtevajo izobrazbo ozkega profila (I.-IV. stopnja zahtevnosti dosega 74,7%, v SRS 64,6%). Največ novih delovnih mest ozkega profila, za katera je potrebna največ raven poklicne šole, so odprli v občinah Šmarje pri Jelšah (84,5%), Lenart (77,0%) in Ljutomer (76,7%).

Visoka stopnja rasti zaposlovanja v manj razvitih občinah še vedno ni rešila vprašanja brezposelnosti, ki se tudi v letu 1987 ohranja na enaki ravni kot leta 1986. V letu 1987 je bila stopnja relativne brezposelnosti najvišja v občini Ormož (9,8%), sledili sta občini Lenart (6,4%) in Lendava (5,9%), v občinah Ljuto-

mer in Šentjur pri Celju je bil enaka (4,2%), najnižja pa je bila v občini Šmarje pri Jelšah (2,9%). Podatki za prvo plovcico leta 1988 kažejo na izrazito povečanje števila brezposelnih v obci-

nah z nižjo stopnjo brezposelnosti kot sta Šmarje pri Jelšah in Šentjur pri Celju, brezposelnost pa se povečuje tudi v ostalih manj razviti občinah.

OBSEG IN STRUKTURNE ZNAČILNOSTI BREZPOSELNOSTI NA MANJ RAZVITIH OBMOČJIH SR SLOVENIJE⁴

	Povprečno število brezposelnih				Ind. št. brezpos.		Relat. stop. brezposel.				Delež mlad. do 26 let				Delež žensk v relat. brezpos.			
	1985	1986	1987	1988 I.-VII.	88/87 (I.-VII.)	1985	1986	1987	1988 I.-VII.	1988	1985	1986	1987	1988 I.-VII.	1985	1986	1987	
Manj razvite občine v obdobju 1986–1990																		
Lenart	212	208	208	275	136,8	7,36,8		6,4	8,2	50,5	51,4	47,6	54,5	46,7	46,6	40,4	40,4	
Lendava 1)	476	461	466	489	107,1	6,4	6,0	5,9	6,2	58,6	55,5	56,0	53,8	46,4	48,2	42,9	41,3	
Ljutomer 1)	233	276	253	295	118,7	3,9	4,7	4,2	4,9	64,4	64,9	64,0	58,6	50,6	46,7	46,2	43,1	
Ormož	462	430	414	512	124,9	12,0	10,5	9,8	12,5	52,6	50,2	47,3	51,8	56,3	49,8	49,0	47,3	
Šentjur pri Celju	129	122	163	230	159,2	3,6	3,2	4,2	5,9	48,8	41,8	43,6	49,1	55,8	47,5	47,8	48,3	
Manj razvita geografska in obmejna območja 2):																		
Črnomelj	79	93	107	148	176,3	1,1	1,3	1,4	2,0	53,2	53,8	50,5	51,4	49,4	52,7	48,6	48,6	
Gornja Radgona	197	240	204	251	131,6	2,5	3,1	2,5	3,1	66,5	61,3	52,9	54,2	47,7	43,8	39,7	43,0	
Murska Sobota	1358	1359	1358	1525	116,6	6,8	6,7	6,5	7,3	59,7	58,3	61,2	57,8	41,2	37,7	37,0	36,9	
Ptuj	1355	1265	1203	1493	133,1	7,0	6,4	5,9	7,3	57,0	53,6	53,3	55,8	56,0	56,0	56,4	53,0	
Tolmin	126	112	141	208	144,6	1,8	1,6	1,9	2,8	54,8	47,3	50,4	47,6	48,4	45,5	47,5	41,8	
Trebnje	81	59	73	92	130,9	1,8	1,3	1,5	1,8	53,1	35,6	35,6	30,4	46,9	45,8	49,3	44,6	

4) Podatki Zveze skupnosti za zaposlovanje

Zmanjševanje dinamike zaposlovanja v letu 1988 in povečanje števila brezposelnih kaže, da kljub ugodni dinamiki gospodarske rasti v prvih dveh letih tekočega srednjeročnega obdobja manj razvite občine zaradi skromnejše gospodarske osnove, ki se kaže v povečevanju zaostajanja vrednosti aktivnih osnovnih sredstev na prebivalca (v večini manj razvitih občin je večje kot leta 1981), ostajajo te občine bolj občutljive za pogoste spremembe v pogojih gospodarjenja v že tako zaostrenih gospodarskih razmerah, s tem pa se vse bolj zaostrojuje vprašanje socialne varnosti prebivalstva v teh občinah. To je pomembno vprašanje ob upoštevanju pojava stagnacije prebivalstva v teh občinah v daljšem časovnem obdobju. V nekaterih obmejnih in geografskih območjih v prehodnem obdobju pa se že kažejo poteze stalnega zmanjševanja števila prebivalstva. Od popisa prebivalstva leta 1981 do sredine leta 1987 se je na primer število prebivalstva v obmejnem delu občine Tolmin po podatkih registra prebivalstva zmanjšalo za 2,9%, v celi občini Tolmin pa za 1,6% (v SRS se je povečalo za 3,8%). Neugodni demografski procesi so za ta del občine Tolmin še posebej značilni za prve dve leti tega srednjeročnega obdobja. Podobne razmere so značilne za območje Brkinov, kjer se je število prebivalstva po letu 1981 zmanjšalo za 2,3%. Na Bloški planoti in obmejnem območju občine Radlje ob Dravi (brez naselij ob Dravi) pa število prebivalstva stagnira. To otežuje hitrejšo prilagajanje gospodarstva manj razvitih občin predvidenim tehnološkim in strukturnim spremembam.

2. Gospodarska vlaganja

Na področju investicijske dejavnosti v manj razvitih območjih se kažejo v zadnjem času pozitivni premiki. Statistični podatki o investicijah na manj razvitih območjih nam kažejo, da se je investicijska aktivnost okrepila v primerjavi s preteklim srednjeročnim obdobjem, vendar pa še vedno ni taka, kot je bila leta 1981. Tega leta je delež investicij v osnovna sredstva v manj razvitih občinah znašal 3,9% vseh vlaganj v republiki, po tem letu je manjši od 3,0%. Leta 1986 je dosegel 2,5%, v letu 1987 pa se je povečal na 2,8% vseh vlaganj v SR Sloveniji. 4)

DELEŽ INVESTICIJ V OSNOVNA SREDSTVA V VSEH INVESTICIJAH V SR SLOVENIJI (V %)

	1985	1986	1987 3)
Manj razvite občine v obdobju 1986–1990	2,9	2,5	2,8
Lenart	0,4	0,3	0,7
Lendava 1)	0,6	0,6	0,6
Ljutomer 1)	0,4	0,4	0,5
Ormož	0,3	0,4	0,3
Šentjur pri Celju	0,2	0,2	0,3
Šmarje pri Jelšah	1,0	0,7	0,5

Manj razvita geografska in obmejna območja 2)

Črnomelj	0,6	0,9	0,5
Gornja Radgona	0,5	0,7	0,6
Murska Sobota	1,6	1,1	2,0
Ptuj	1,5	3,2	4,0
Tolmin	0,6	0,8	1,0
Trebnje	0,3	0,5	0,3

5) Podatek samo za manj razvite občine

Vzpodbudni so podatki Ljubljanske banke – Združene banke o odobrenih dolgoročnih investicijskih kreditih. Na manj razvita območja je bilo v prvem polletju 1988 usmerjena 8,0% kreditov (v istem obdobju lani 6,7%, leta 1986 pa 8,6%). Od tega je bilo manj razvitim občinam namenjeno 29%, večji del pa na manj razvita geografska in obmejna območja. Ta delež je bil v preteklih letih večji, saj je leta 1986 znašal 55,5%, leta 1987 pa 52,7%.

Tudi podatki Službe družbenega knjigovodstva o predračunski vrednosti začelih investicij v prvem polletju 1988 kažejo, da se je obseg investicij v manj razvitih občinah povečal (6,1%) v primerjavi z enakim obdobjem lani (2,7%).

V strukturi investicij vidimo, da gre v pretežni meri za naložbe v industrijo in kmetijstvo, kjer gre poleg uvajanja novih programov tudi za posodobitev že obstoječih kapacitet. V strukturi začelih investicij v prvem polletju 1988 prevladujejo investicije v industrijo (34,7%), enake deleže pa predstavljajo investicije v kmetijstvo (17,5%) ter gostinstvo in turizem (17,6%).

Med večjimi investicijskimi naložbami na manj razvitih območjih, pri katerih sodelujejo banke s kreditnimi sredstvi, so bile v letu 1986 v teku posodobitve proizvodnje v tovarni Sladkogorska na Sladkem vrhu, obnova zdravilišča v Rogaški Slatini, izgradnja tovarne penjenega polietilena v Podgradu, posodobitev perutninske farne v Neverkah, modernizacija in razširitev proizvodnje v tovarni obutve v Majšperku, izgradnja kmetijsko skladiščnega centra v Lenartu, posodobitev proizvodnj v industriji kmetijske mehanizacije na Muti in v Ljutomeru. Med pomembnejšimi objekti, ki so bili zgrajeni oz. je bila začeta gradnja v letu 1987, lahko omenimo naslednje: novo proizvodno halo Klemosa v Lenartu, dokončanje poslovno skladiščnega centra v Lenartu, modernizacija proizvodnj v TOZD Mariborske livarne v Lenartu, povečanje zmogljivosti v Steklarski šoli v Rogaški Slatini, razširitev izvenpenzijske ponudbe v Rogaški Slatini, razširitev kampa v Atomskih toplicah v Podčetrku, rekonstrukcija opekarne v Ormožu, modernizacija in razširitev v INA Nafta Lendava, modernizacija in širitev proizvodnje v Helios TKK Srpence. Pomembnejše investicije med začetiimi v prvem polletju leta 1988 so naslednje:

- Elektro Celje – DV 110 KV – Šentjur – Rogaška Slatina (industrija)
- ŽG TTG TOZD Zdravilišče Atomske toplice Podčetrtek
- atomska vas – cena I., II., III., IV. (turizem)

- Marles TOZD Masivno pohoštvo Ljutomer – izgradnja skladišča gotovih izdelkov (industrija)
- Gorenje TOZD Kondenzatorji Rogatec – proizvodnja žičnega kondenzatorja (industrija)
- Mercator – Potrošnik – Lenart – izgradnja marketa v Jurovskem dolu (trgovina)
- Petrol Ljubljana DO Trgovina – nadomestni objekti na bencinskem servisu Rogaška Slatina (trgovina)
- Hmezad TOZD Kmetijstvo Radlje ob Dravi – izgradnja centralnega prodajnega skladišča Radlje (kmetijstvo)
- ABC Pomurka KG Rakičan TOZD Poljedelstvo in govedoreja Lendava – farma govejih pitancev (kmetijstvo)
- INA Nafta Lendava – postavitve rezervoarjev C-2 in C-3 (industrija)
- PK Pivka TOZD Proizvodnja, Pivka – proizvodnja skladiščna hala (kmetijstvo)

Na postopno povečevanje investicijske aktivnosti je vplival sistem vzpodbud za investitorje na manj razvitih območjih, zlasti zmanjšane obveznosti do Sklada federacije in davčne olajšave. Zmanjšanje obveznosti do Sklada federacije znaša za manj razvita območja in občino Lenart 50% lastnih vloženih sredstev, na drugih manj razvitih območjih pa 33%. Zaradi dodatnega spodbujanja gospodarskih vlaganj na manj razvitih območjih je bil ta pospeševalni ukrep iz naslova znižane obveznosti do Sklada federacije v oktobru leta 1988 obogaten, tako da se je ugodnost investitorjem, ki vlagajo v občini Lenart in manj razvitih območjih povečala od 50% na dve tretjini, enake ugodnosti pa veljajo za manj razvita območja v prehodnem obdobju (prej 33%). Na ostalih manj razvitih območjih in drugih območjih v prehodnem obdobju pa se je ugodnost povečala iz sedanjih 33% na 50%. Učinki tega ukrepa bodo vidni koncem leta 1988, zlasti pa v naslednjih dveh letih tega srednjeročnega obdobja.

Investitorjem se zniža tudi davčna osnova za plačilo davka na dohodek TOZD in sicer v primeru samoupravnega sporazuma o skupnem vlaganju za njegovo štirikratno vrednost, v drugih primerih pa za trikratno vrednost. Poelg tega pa se zavezanecem zniža obveznost plačevanja davka za 90% obveznosti v prvih treh letih obratovanja.

Iz naslova obveznosti do Sklada federacije so v letu 1986 investitorji uveljavili ugodnost v višini 7,8 milijarde din (lastna vložena sredstva 20,6 mlrd din), v letu 1987 pa v višini 26,8 mlrd din (lastna vložena sredstva 70,2 mlrd din). Poleg tega so investitorji v letu 1986 uveljavili 3,6 milijard din davčnih olajšav, iz naslova 90% oprostitve davka v prvih treh letih obratovanja pa 1 milijardo din. V letu 1987 so investitorji uveljavili davčne olajšave v višini 284,1 mlrd din, v prvih šestih mesecih leta 1988 pa 347 mlrd din.

Skupščina SR Slovenije je zaradi pospešitve razvoja manj razvitih območij sredi leta 1988 sprejela dopolnitve zakona o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja, po katerih lahko investitorji, ki vlagajo v gospodarske naložbe na

lokacijah v krajevnih skupnostih, ki mejijo na manj razvita območja in geografska območja ter območja s statusom prehodnega obdobja, uporabijo pospeševalne ukrepe na ravni SR Slovenije, če take naložbe vplivajo na razvoj sosednjih manj razvitih območij, predvsem z vidika zaposlovanja in razvoja kmetijstva. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo pri odločanju o uporabi pospeševalnih ukrepov selektiven in bo podprl le tiste projekte, ki bodo v neposredni razvojni funkciji sosednjih manj razvitih območij.

3. Rezultati gospodarjenja organizacij združenega dela na manj razvitih območjih

Analiza nekaterih elementov gospodarjenja na podlagi podatkov iz zaključnih računov gospodarstva za leti 1986 in 1987 ter periodičnega obračuna za prvih šest mesecev leta 1988 kaže, da organizacije združenega dela s področja gospodarstva manj razvitih občin že tretje leto zapored v globalu dosegajo ugodnejšo dinamiko rasti posameznih kazalcev, v primerjavi z republiškim povprečjem. Na področju ustvarjanja dohodka, rasti sredstev za osebne dohodke in zaposlovanja, so v vseh obravnavanih letih manj razvite občine dosegale nadpovprečno rast.

V letu 1987 in prvem polletju 1988 je značilna tudi nadpovprečna rast akumulacije in počasnejše naraščanje izgub. Iz podatkov je razvidno, da so ta gibanja različna po posameznih občinah, kar je posledica različne uspešnosti in kvalitete gospodarjenja, kot tudi razlik v gospodarski strukturi med posameznimi občinami.

V prvem polletju 1988 sta zabeležili najhitrejšo rast dohodka občini Lendava in Lenart, malo nad povprečjem sta bili tudi občini Šentjur pri Celju in Šmarje pri Jelšah, medtem ko sta bili občini Ljutomer in Ormož pod povprečjem. Podobne značilnosti ima tudi rast dohodka na zaposlenega, vendar s to razliko, da ste po rasti dohodka na zaposlenega pod povprečjem SR Slovenije tudi občini Lenart in Šmarje pri Jelšah. Po vrednosti ustvarjenega dohodka na zaposlenega manj razvite občine še vedno zaostajajo za okoli 10–30 odstotnih točk za povprečjem republike, največji zaostanek je v občinah Šmarje pri Jelšah (indeks ravnj, 73,7), Ljutomer (indeks ravnj 75,6) in Ormož (indeks ravnj 75,7).

Rast sredstev za akumulacijo je bila leta 1987 nadpovprečna v občinah Ormož, Ljutomer, Lendava in Lenart, v prvem polletju 1988 pa so republiško povprečje presegle občine Lendava, Šmarje pri Jelšah in Ormož. Na področju rasti izvoza dosegajo nadpovprečne rezultate v občinah Šmarje pri Jelšah, Lenart in Šentjur pri Celju.

Poslovni rezultati gospodarstva na manj razvitih občinah so v primerjavi s povprečjem republike sicer ugodni, vendar bo potrebno za hitrejši gospodarski razvoj in zmanjševanje razlik v razvitosti takšno dinamiko še pospešiti, ker so izhodiščne osnove skromnejše kot v povprečju SR Slovenije.

Nekateri kazalci uspešnosti poslovanja OZD na manj razvitih območjih

– indeksi rasti

	Dohodek			Akumulacija			Izvoz		
	1986	1987	I.–VI./88	1986	1987	I.–VI./88	1986	1987	I.–VI./88
Manj razvite občine v obdobju 1986-1990	222,4	225,5	270,2	167,4	167,7	298,7	145,5	233,6	310,4
Lenart	227,8	224,4	288,1	258,0	142,4	182,6	146,3	527,9	344,9
Lendava 6)	190,8	229,4	297,3	123,9	177,2	618,2	165,1	188,6	269,3
Ljutomer 6)	254,9	220,2	249,2	199,3	178,4	217,1	139,7	248,7	213,1
Ormož 6)	254,5	244,5	235,9	236,6	316,7	239,8	140,9	203,6	216,3
Šentjur pri Celju	219,2	228,7	267,7	147,6	103,8	193,0	144,3	190,6	326,7
Šmarje pri Jelšah	224,9	213,7	267,5	144,8	119,1	241,1	166,6	259,7	409,4
Manj razvita geograf. in obmejna območja 7)									
Črnomelj	220,9	222,3	279,6	136,8	149,7	188,5	154,9	265,7	290,7
Gornja Radgona	231,9	219,4	279,0	256,4	175,3	235,4	197,9	374,1	508,3
Murska Sobota	246,1	219,4	289,4	246,8	154,9	338,9	167,6	262,4	346,7
Ptuj	232,3	202,5	282,1	189,6	128,2	192,8	171,8	330,4	595,1
Tolmin	216,3	227,6	295,4	200,2	178,4	308,5	199,6	241,0	378,3
Trebnje	237,1	192,7	267,0	240,2	95,6	235,6	143,9	296,6	368,7
SR Slovenija	219,8	207,4	264,0	187,8	136,8	230,7	164,2	245,6	322,7

Nekateri kazalci uspešnosti poslovanja OZD na manj razvitih območjih

– indeksi rasti

	Izguba			Sredstva za BOD		
	1986	1987	I.–VI./88	1986	1987	I.–VI./88
Manj razvite občine v obdobju 1986-1990	100,9	181,4	185,2	232,8	225,2	305,7
Lenart	381,9	0,0	0,0	239,4	254,2	341,2
Lendava 6)	217,2	299,1	177,8	227,7	229,9	307,7
Ljutomer 6)	17,1	146,4	415,6	238,5	220,5	291,8
Ormož	4,4	0,0	0,0	239,4	230,2	282,1
Šentjur pri Celju	97,6	95,4	29,9	224,4	219,9	312,1
Šmarje pri Jelšah	152,5	15,0	99,7	233,4	213,2	310,2
Manj razvita geograf. in obmejna območja 7)						
Črnomelj	473,7	158,6	36,9	226,1	218,5	297,9
Gornja Radgona	304,3	110,5	289,9	241,4	221,3	332,0
Murska Sobota	104,7	176,3	17,9	236,6	222,0	286,8
Ptuj	292,5	440,4	17,6	237,2	213,7	299,2
Tolmin	592,2	124,3	103,2	230,4	216,2	309,9
Trebnje	298,7	458,1	59,6	254,9	224,8	297,9
SR Slovenija	316,1	350,9	232,3	230,8	216,1	292,6

6) Občini Lendava in Ljutomer imata večji del krajevnih skupnosti v okviru manj razvitega geografskega oziroma obmejne območja, ostale krajevske skupnosti pa sodijo med območja v prehodnem obdobju.

7) Upoštevane so občine, ki vključujejo pretežni del manj razvitih geografskih in obmejnih območij in so imele v preteklih srednjeročnih obdobjih v celoti status manj razvitih občin.

4. Spremembe v stopnji razvitosti

Dosedanji rezultati pospeševanja politike skladnejšega regionalnega razvoja so vplivali na dinamiko razvitosti takole:

– indeksi ravni (SRS – 100)

	Delež vseh zap. v skup. št. prebivalstva			Aktivna osn. sred. po nab. vred. na preb.			Indeks rasti preb. v obd. 1971-1981 5) in 1981-1987 6)		Družb. proizvod. cel. gosp. na prebivalca		Delež prim. sekt. v družbenem proizvodu	
	1985	1986	1987	1985	1986	1987 3)	1971-81	1981-87	1985	1986 1987 3)	1985	1986
Manj razvite občine v obdobju 1986-1990		55,7	57,3	58,4	38,3	37,7	36,8	101,6	100,9	46,2	47,2	49,4
– Lenart		39,6	41,4	43,4	18,8	18,6	17,0	99,3	101,8	34,7	37,6	39,0
– Lendava 8)		64,6	66,5	67,2	45,9	44,2	47,1	99,3	98,4	63,5	57,9	59,4
– Ljutomer 8)		73,8	72,0	72,6	43,0	39,7	41,6	103,4	99,4	56,9	60,4	63,5
– Ormož		50,3	53,2	53,8	49,8	48,1	54,6	97,0	99,3	42,3	47,0	52,3
– Šentjur pri Celju		41,9	44,3	46,3	27,5	27,6	29,9	108,9	103,0	37,5	36,6	39,6
– Šmarje pri Jelšah		57,6	59,7	60,7	39,8	41,6	30,1	102,4	103,3	39,0	42,0	42,6
Manj razvita geograf. in obmejna območja 9)												
Črnomelj		92,0	92,7	91,9	70,9	63,7	76,5	102,4	104,2	80,5	86,8	83,7
Gornja Radgona		84,2	83,3	84,7	66,7	64,0	47,9	100,8	103,2	70,6	68,8	67,4
Murska Sobota		71,0	72,7	73,6	61,5	59,0	60,7	100,7	98,7	56,9	64,2	62,7
Ptuj		64,7	65,2	66,8	72,6	88,9	88,6	103,0	101,2	59,7	61,7	64,6
Tolmin		75,2	79,2	79,9	86,5	93,9	94,2	97,7	99,5	65,2	68,7	77,8
Trebnje		61,9	62,3	63,6	59,6	62,8	60,2	101,1	101,4	58,1	67,5	64,6
SR SLOVENIJA		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	109,5	103,8	100,0	100,0	100,0

	Promet v trg. na drobno na preb.			Delež predšolskih otrok v VVZ			Delež štud. visokih in višjih šol v prebivalstvu			Zdravniki v osn. zdr. mreži na 1000 prebivalcev		
	1985	1986	1987	1985	1986	1987	1985	1986	1987	1985	1986	1987
Manj razvite občine v obdobju 1986-1990		56,2	58,4	57,8	70,6	71,7	73,6	55,1	53,5	58,3	64,9	64,4
– Lenart		50,9	53,1	68,5	58,0	65,1	60,3	49,2	46,3	60,0	58,6	64,6
– Lendava 8)		49,1	52,2	48,0	85,0	100,3	99,3	46,3	48,0	48,6	69,6	77,4
– Ljutomer 8)		77,2	78,4	71,6	83,8	89,5	96,9	69,9	67,8	70,6	72,3	70,7
– Ormož		58,2	63,6	62,6	69,6	84,0	87,5	57,7	46,7	55,0	62,2	47,4
– Šentjur pri Celju		46,8	49,7	51,3	58,5	51,7	56,9	64,7	64,0	62,3	56,8	55,5
– Šmarje pri Jelšah		57,4	56,9	53,2	64,3	49,2	50,8	49,5	50,6	57,8	66,2	64,7
Manj razvita geograf. in obmejna območja 9)												
Črnomelj		64,0	63,3	60,6	61,9	61,4	62,3	69,0	72,0	61,2	69,2	67,2
Gornja Radgona		70,8	76,5	76,2	92,8	92,6	94,4	65,6	57,8	68,8	69,6	73,5
Murska Sobota		87,0	88,4	87,1	64,1	74,5	77,8	64,6	65,0	70,6	78,0	75,6
Ptuj		82,3	84,8	82,4	49,2	53,4	56,3	74,8	78,0	80,3	60,9	66,4
Tolmin		68,4	78,4	82,2	96,5	94,8	93,2	63,8	71,4	87,4	101,5	104,4
Trebnje		75,8	76,2	74,0	54,2	52,7	53,2	86,9	88,9	77,7	64,6	49,1
SR SLOVENIJA		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

8) Popis prebivalstva

9) Podatki registra prebivalstva, stanje 30. 6.

Premiki v stopnji razvitosti po posameznih manj razvitih občinah potekajo z različno dinamiko. V primerjavi z republiškimi povprečjem po zakonsko opredeljenih kazalcih razvitosti dosegata najnižje vrednosti občini Lenart in Šentjur pri Celju, v nekoliko boljšem položaju je občina Šmarje pri Jelšah in nato občina Ormož. Občini Ljutomer in Lendava pa sta glede nekaterih kazalcev že precej presegli polovico republiškega povprečja.

III. AKTIVNOSTI SAMOUPRAVNIH INTERESNIH SKUPNOSTI DRUŽBENIH DEJAVNOSTI IN MATERIALNE PROIZVODNJE

Na podlagi poročil samoupravnih interesnih skupnosti povzemamo uresničevanje nalog, ki so jih prevzele v Dogovoru o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986–1990 in v svojih planskih aktih. Uresničevanje nalog v letu 1986 smo prikazali v celovitem poročilu, ki je bilo predloženo zborom Skupščine SR Slovenije sredi prejšnjega leta, zato je v tem gradivu obravnavano uresničevanje nalog predvsem v letih 1987 in 1988.

A) Samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti

1. Zdravstvena skupnost Slovenije je v tekočem srednje-ročnem obdobju uveljavila nov solidarnostni sistem. Ta temelji na zagotovljenem programu zdravstvenega varstva, ki vsem občanom zagotavlja vse pravice do zdravstvenih storitev, razen tistih, ki si jih morajo zagotoviti v svojih delovnih organizacijah oziroma skupnostih. Solidarnostna sredstva dobivajo tiste občine, ki z lastnimi prihodki ne morejo pokrivati dogovorjene rasti tega programa. S sredstvi, ki jih manj razvite občine in občine z manj razvitimi geografskimi in manj razvitimi obmejnimi območji dobivajo za zagotovljeni program zdravstvenega varstva, zagotavljajo nemoteno uresničevanje pravic, ki jih imajo občani na podlagi sklenjenih samoupravnih sporazumov.

Sredstva za uresničevanje solidarnosti na ravni republike združujejo vse občinske zdravstvene skupnosti po enotni prispevni stopnji iz bruto osebnega dohodka. V letu 1986 je bila ta stopnja 0,277%, leta 1987 0,39%, in leta 1988 že 0,826%. V letu 1986 je dobivalo solidarnostna sredstva za zagotovljeni program zdravstvenega varstva 23 občin, leta 1987 27 občin in v letu 1988 jih prejema 36 občin. Manj razvite občine dobivajo relativno več sredstev, seveda odvisno od vrednosti programa in gospodarske moči posamezne zdravstvene skupnosti. Tako npr. v letošnjem letu zagotavlja Zdravstvena skupnost Slovenije manj razvitim občinam v povprečju nad 1/4 vrednosti zagotovljenega programa iz solidarnostnih sredstev. Največji delež dobiva občina Ormož (47%), sledi pa ji občina Lenart (44%), medtem ko so občine z manj razvitimi območji deležne znatno manjše pomoči, saj samo občini Murska Sobota in Ptuj dobivata solidarnost v višini 1/4 vrednosti programa, druge občine pa prejemajo znatno manjšo solidarnostno pomoč (najmanj Tolmin 11%). Delež solidarnosti v celotnem zagotovljenem programu SR Slovenije je 7%.

Prikaz delitve solidarnostnih sredstev za zdravstveno varstvo v letih 1986, 1987 in 1988 za manj razvita območja (v 000)

Občina	1986	1987	1988 (ocena)
Manj razvite občine:			
Lenart	189.074	609.510	2.027.652
Lendava	186.507	636.287	1.977.499
Ljutomer	107.760	498.084	1.572.245
Ormož	228.612	662.284	2.793.970
Šentjur pri Celju	122.957	464.459	1.789.743
Šmarje pri Jelšah	284.532	900.290	3.258.749
Manj razvita geografska in manj razvita obmejna območja:			
Črnomelj	63.550	214.027	1.344.497
Gornja Radgona	125.720	228.544	1.275.166
Murska Sobota	471.105	1.767.966	6.464.499
Ptuj	404.791	1.593.714	5.806.226
Tolmin	91.926	255.697	1.035.578
Trebnje	95.326	262.616	1.276.102
SKUPAJ	2.371.860	8.203.478	30.621.876

Delež solidarnostnih sredstev v zagotovljenem programu v posamezni občinski zdravstveni skupnosti v letih 1986 – 1988

Občina	1986 %	1987 % ocena	1988 %	Indeks 88/87	88/86
Manj razvite občine:					
Lenart	23,18	33,42	44,27	132	191
Lendava	13,63	20,96	23,62	113	173
Ljutomer	10,88	19,89	25,48	128	234
Ormož	22,13	30,09	47,19	157	213
Šentjur pri Celju	16,28	21,54	37,05	172	228
Šmarje pri Jelšah	16,51	23,34	34,36	147	208
Manj razvita geografska in manj razvita obmejna območja:					
Črnomelj	6,34	9,23	17,12	185	270
Gornja Radgona	10,60	12,82	14,76	115	139
Murska Sobota	12,46	19,94	27,00	135	217
Ptuj	11,46	18,78	24,15	129	211
Tolmin	4,56	10,38	11,32	109	248
Trebnje	12,08	14,60	23,47	161	194
Delež solidarnosti v celotnem zagotovljenem programu v SR Sloveniji					
	3,75	5,95	6,94	117	185

V naslednji tabeli je prikazan vpliv solidarnostnih sredstev na višino prispevnih stopenj za zdravstveno varstvo. Medtem ko so v letih 1985–1987 imele še vse obravnavane občinske zdravstvene skupnosti te prispevne stopnje za 0,5% do 3% nad povprečno slovensko, je v letu 1988 situacija taka, da so se občinske zdravstvene skupnosti zelo približale povprečni stopnji v SR Sloveniji, oziroma imajo nekatere celo nižjo prispevno stopnjo.

Pregled in primerjava povprečnih prispevnih stopenj posameznih občinskih zdravstvenih skupnosti

Prispevne stopnje za zdravstvo % od BOD

	1985	1986	1987 I.–VI.	1988
Povprečje za SR Slovenijo	10,23	10,68	10,75	8,52
Manj razvite občine:				
Lenart	12,58	12,89	12,17	8,16
Lendava	12,48	12,93	12,56	9,26
Ljutomer	12,07	12,39	1,726	9,51
Ormož	11,75	12,31	12,40	8,53
Šentjur pri Celju	10,51	10,98	11,96	8,77
Šmarje pri Jelšah	13,40	13,81	14,02	9,46
Manj razvita geografska in manj razvita obmejna območja:				
Črnomelj	10,86	11,06	12,00	7,67
Gornja Radgona	12,35	12,67	12,20	9,07
Murska Sobota	12,69	13,13	11,62	8,11
Ptuj	10,84	11,21	11,12	8,08
Tolmin	12,65	13,02	12,74	9,65
Trebnje	13,26	13,83	13,11	8,87

2. V izobraževalni skupnosti Slovenije je osnovni cilj solidarnosti omogočiti vsem šoloobveznim otrokom v SR Sloveniji uresničevanje pravic do osnovnega izobraževanja najmanj v obsegu zagotovljenega programa. Pogoji in merila za združevanje solidarnostnih sredstev, njihov obseg in način združevanja so sestavni del samoupravnih sporazumov o temeljnih planov občinskih izobraževalnih skupnosti.

V okvir solidarnosti je bilo potrebno v letu 1987 zbrati 9.990.225.000 din sredstev, kar je predstavljalo okoli 7,2% celotnega zagotovljenega programa. Sredstva solidarnosti je prejelo 18 občinskih izobraževalnih skupnosti. Šest občin (Lenart, Ljutomer, Lendava, Ormož, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah) je prejelo 4.472.701.000 din ali 44% vseh solidarnostnih sredstev.

V decembru 1987 je bil zaključen postopek sprejemanja sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o skupnih izhodiščih za oblikovanje samoupravnih sporazumov o temeljnih planov izobraževalnih skupnosti za obdobje 1986–1990 in tako s 1. 1. 1988 uveljavljen tudi nov sistem solidarnosti na področju osnovnega izobraževanja. Za občine – dajalke solidarnosti, ki niso pristopile k omenjenemu sporazumu, pa je Skupščina SR Slovenije sprejela interventni zakon in s tem omogočila nemoteno delovanje sistema v letu 1988. Temeljni cilji sprememb in dopolnitev so bili predvsem naslednji:

- zmanjšati precejšnje razlike v obremenitvah za zagotovljeni program v občinah;
- sredstva solidarnosti prispevajo vsi uporabniki ki so za zagotovljeni program na svojem območju obremenjeni manj, kot je povprečna obremenitev za ta program v SR Sloveniji;
- do solidarnostnih sredstev so upravičeni tisti uporabniki, ki so za svoj zagotovljeni program obremenjeni bolj, kot znaša povprečna obremenitev za ta program v SR Sloveniji;
- v sistemu solidarnosti se zagotavlja nekaj ugodnejši položaj uporabnikov v občinah, ki so manj razvite v celoti oziroma vključujejo obsežnejša manj razvita obmejna območja.

S spremembo solidarnosti se je povečalo število občin, ki sredstva solidarnosti prejemajo, istočasno pa se je realno (za 20%) povečal tudi obseg solidarnostnih sredstev.

V letu 1988 sredstva solidarnosti prejema 32 občinskih izobraževalnih skupnosti in sicer so planirana v skupni višini 25.276.957.000 din. Pomembnejših težav s prilivom sredstev solidarnosti v letošnjem letu ni.

Občinske izobraževalne skupnosti, ki so prejemale solidarnostna sredstva za izvajanje zagotovljenega programa, so prejemale tudi sredstva za pokritje razlike med ceno oddelka celodnevne osnovne šole in poldnevne osnovne šole v obsegu do 10% vseh oddelkov osnovnega izobraževanja. Ta sredstva so v letu 1987 znašala 715.863.000 din, od tega so prejele občinske izobraževalne skupnosti v manj razvitih občinah 213.578.000 din ali 30 % vseh sredstev.

V letu 1988 pa je za pokrivanje te obveznosti namenjeno 1.603.240.000 din.

Vzajemno združevanje sredstev za investicije v osnovnošolski prostor omogoča izgradnjo novih površin na manj razvitih območjih. V letu 1987 je bilo za ta namen planiranih 1.055.741.000 din in so bila namenjena za dopolnitev osnovnošolskega prostora v občini Kočevje na obnovni šoli Struge in v občini Lenart na osnovni šoli Cerkvenjak.

Sredstva, ki so zbrana v letu 1988 v predvideni višini 2.387.608.000 din, bodo namenjena za dozidavo telovadnice pri osnovni šoli »Ivan Cankar« v Ljutomeru, adaptacijo osnovne šole Livek v občini Tolmin, dozidavo osnovne šole v Turnišču v občini Lendava, dozidavo osnovne šole v vidmu ob Ščavnici v občini Gornja Radgona in dozidavo osnovne šole Hardek v občini Ormož.

3. V Skupnosti socialnega skrbstva Slovenije se solidarnostna sredstva združujejo na republiški ravni za uresničevanje pravic zagotovljenega programa ki pomeni:

- denarne pomoči kot edini vir sredstev za preživljanje
- denarne pomoči kot dopolnilni vir sredstev za preživljanje
- denarne pomoči kot plačilo oskrbnih stroškov oskrbovancev v socialnih zavodih in
- denarne pomoči kot doplačilo oskrbnih stroškov oskrbovancem v socialnih zavodih.

Solidarnostna sredstva prejemajo vse tiste občinske skupnosti socialnega skrbstva, ki po enotni povprečni prispevni stopnji združijo v občini manj sredstev, kot jih potrebujejo za uresničevanje zagotovljenega programa na območju občine, v kateri družbeni proizvod na prebivalca ne dosega 80% povprečnega družbenega proizvoda na prebivalca v SR Sloveniji po zadnjem uradnem podatku in solidarnostna sredstva predstavljajo nad 5% zagotovljenega programa občine.

V skladu z določili samoupravnega sporazuma in dogovorjenimi merili je prejelo v 1987. letu 17 občinskih skupnosti socialnega skrbstva naslednja sredstva:

Občinska skupnost socialnega skrbstva

Prejeta solidarnostna sredstva v letu 1987

	v 000 din
Brežice	65.132,9
Črnomelj	15.192,8
Lendava	32.226,5
Lenart	118.983,3
Litija	17.284,6
Ljutomer	37.826,5
Mozirje	25.148,0
Murska Sobota	185.217,5
Ormož	77.528,6
Ptuj	205.228,6
Radlje ob Dravi	85.779,2
Sevnica	71.678,8
Slovenska Bistrica	43.850,6
Šentjur pri Celju	94.954,3
Šmarje pri Jelšah	140.130,3
Tolmin	118.363,2
Trebnje	31.530,6
SKUPAJ	1.366.056,4

V letu 1988 prejema solidarnostna sredstva 18 občinskih skupnosti socialnega skrbstva (v 000 din):

Občinska skupnost socialnega skrbstva	Letni znesek 1988	Realizacija I.–IX. 1988
Brežice	161.913	121.435
Dravograd	72.237	54.178
Lenart	140.565	105.424
Lendava	81.654	61.241
Litija	52.970	39.728
Ljutomer	81.564	61.173
Mozirje	49.334	37.001
Murska Sobota	401.171	300.878
Ormož	130.944	98.208
Ptuj	427.160	320.370
Radlje ob Dravi	134.703	101.027
Sevnica	89.008	66.756
Slovenj Gradec	150.225	112.669
Slovenska Bistrica	115.844	86.883
Šentjur pri Celju	206.333	154.750
Šmarje pri Jelšah	279.770	209.828
Tolmin	238.701	179.026
Trebnje	78.117	58.588
SKUPAJ	2.892.213	2.269.163

Po zaključnem računu za leto 1987 so se v občinskih skupnostih socialnega skrbstva v SR Sloveniji prvič pojavile izgube. Največji delež izgube beleži Občinska skupnost socialnega skrbstva Šmarje pri Jelšah.

Največji problemi zagotavljanja sredstev so trenutno v občini Lenart, Tolmin, Šmarje pri Jelšah, Sevnica, Šentjur pri Celju. Glede na neznane materialne okvire, v katerih bodo delovale družbene dejavnosti v prihodnjem letu, je pričakovati večje zahteve za pravice socialnega skrbstva v celoti, kar se že dogaja; za reševanje tega pa ni ustreznih materialnih podlag. Obstaja tudi nesorazmerje med denarnimi pomočmi kot edinem viru in denarnimi pomočmi kot plačilo oskrbnih stroškov.

4. Skupnost otroškega varstva Slovenije prek solidarnostnega sistema in preko vzajemnosti zagotavlja vsem občinskim skupnostim otroškega varstva enake možnosti pri zagotavljanju minimalnega zakonsko opredeljenega obsega družbenega varstva otrok.

Sistem vzajemnosti velja za tako imenovani republiški program oziroma za program varstva matere in novorojenca in program skupnih nalog, ki so posebnega pomena za vso republiko. Za te programe združujejo sredstva v vseh občinah po enaki prispevni stopnji, ne glede na to, koliko sredstev potrebujejo za nadomestilo OD, za porodniški dopust in za pomoč pri opremlitvi novorojenca. Tako občine, ki zberejo več kot potrebujejo za svoj program, preko Skupnosti otroškega varstva Slovenije prelivajo sredstva občina, ki same z enako

stopnjo ne zberejo dovolj za svoj program varstva matere in novorojenca.

Za občinske programe se združujejo solidarnostna sredstva za zagotovljeni program po zakonu o družbenem varstvu otrok. To je minimalni obseg denarnih pomoči otrokom in zagotovljeni program vzgoje, ki ga sestavlja program priprave otrok na šolo in vzgoja in varstvo otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Skupnost otroškega varstva Slovenije v okviru skupnih nalog združuje tudi posebna sredstva za pospeševanje družbenega varstva otrok na manj razvitih območjih. Prejemajo jih po zakonu manj razvite občine Lenart, Ormož, Šentjur pri Celju in Šmarje pri Jelšah. Ta sredstva so prvenstveno namenjena razvijanju programov vzgoje za vse otroke. Zato so jih v glavnem porabili za izvajanje vzgojnih programov za otroke, ki niso v vzgojnovarstvenih organizacijah, deloma za širitev obstoječih zmogljivosti ter zaradi lažje dostopnosti vsem otrokom za subvencioniranje cene v vzgojnovarstvenih organizacijah.

Solidarnostna sredstva za zagotovljeni program denarnih pomoči in zagotovljeni program vzgoje (v 000 din)

Občina	Prejela v l. 1987	Prejme v l. 1988
Lenart	191.908	352.309
Ormož	197.596	412.282
Šentjur pri Celju	194.502	371.287
Šmarje pri Jelšah	313.907	634.983
Dravograd	37.781	—
Gornja Radgona	175.562	321.429
Lendava	235.395	492.643
Ljutomer	224.646	294.260
Murska Sobota	330.590	336.114
Ptuj	363.551	958.704
Radlje ob Dravi	146.085	254.341
Slovenska Bistrica	235.579	504.579
Tolmin	72.021	—

Posebna sredstva za pospeševanje razvoja otroškega varstva (v 000 din)

Občina	Prejela 1987	Prejme 1988
Lenart	59.000	132.000
Ormož	54.030	123.700
Šentjur pri Celju	54.030	123.700
Šmarje pri Jelšah	82.940	188.600
Skupaj	250.000	568.000

Za leto 1989 predvideva Skupnost otroškega varstva Slovenije enak realni obseg pomoči manj razvitim območjem.

5. Kulturna skupnost Slovenije je v letu 1987 nadaljevala z izvajanjem dogovorjenih oblik spodbujanja in pospeševanja kulturnih dejavnosti v manj razvitih občinah. Pri pomoči manj razvitim občinam je dopolnjevala redni program (80% cene) za odkup knjig, spomeniškovarstvene posege in gledališka in glasbena gostovanja.

V letu 1987 je Kulturna skupnost Slovenije za strokovne službe arhivskega in spomeniškovarstvenega področja zagotavljala manj razvitim občinam 50% potrebnih sredstev mesečno v dvanajstih letih.

Sredstva za prenovu knjižnične opreme in prostorov so bila v celoti izkoriščena in uporabljena za pridobitev prostorov in nakup opreme knjižnice v Strugah (Kočevje), opremo matične knjižnice v Lenartu, razširitev prostorov v Veržetu (Ljutomer), ureditev dodatnih prostorov za občinsko knjižnico v Šentjurju pri Celju in za opremo knjižnic v Rogaški Slatini in Bistrici ob Sotli (Šmarje pri Jelšah).

Saniran in opremljen je bil tudi kulturni dom v Gornji Radgoni.

Nobena manj razvita občina ni zahtevala povračila za gostujočo razstavo dogovorjenih organizacij združenega dela z likovnega področja in področja varstva dediščine. Za vzgojo kadrov za amatersko dejavnost pa sta poslali obračun le dve občini.

Sredstva so bila razdeljena takole:

— nakup knjig	37.164.000 din
— delovanje bibliobusov	2.323.000 din
— prenova knjižnične opreme in prostorov	41.843.000 din
— spomeniškovarstveni posegi	72.039.000 din
— arhivi str. sl.	22.412.000 din
— zavodi za spomeniško varstvo, str. sl.	29.493.000 din
— gostovanja	2.354.000 din
— kadri	250.000 din
— naložbe	51.500.000 din
Skupaj	259.368.000 din

V letu 1988 se pri pomoči manj razvitim občinam ne zagotavlja več sredstev za strokovne službe z arhivskega in spomeniškovarstvenega področja, ker je financiranje le-teh prešlo v celoti na Kulturno skupnost Slovenije. Vse druge ustaljene oblike pomoči ostajajo.

Razdelitev sredstev po namenu:

— nakup knjig	37.164.000 din
— delovanje bibliobusov	5.684.000 din
— prenova knjižnične opreme in prostorov (oprema knjižnice v Ljutomeru, adaptacija knjižnice v Šentjurju pri Celju, oprema knjižnice v Rogaški Slatini, oprema za potujočo knjižnico v Šentvidu pri Grobelnem)	57.554.000 din
— spomeniškovarstveni posegi	112.400.000 din
— gledališka in glasbena gostovanja	8.756.000 din
— vzgoja kadrov	125.000 din
— gostujoče razstave	5.014.000 din
Skupaj	226.697.000 din

Do sedaj so bila že v celoti realizirana sredstva za nakup knjig, prenovu knjižnične opreme, za obnovo kulturnega doma v Lenartu (95 mio din) in deloma (po obračunih) za spomeniškovarstvene posege.

Pri prenovi knjižnične opreme bodo potrebna dodatna sredstva za uresničitev dogovorjenih nalog, kar bo še obravnavano na jesenski seji odbora za skladen razvoj kulturnih dejavnosti.

6. Telesnokulturna skupnost Slovenije namenja sredstva naslednjim manj razvitim občinam: Ormož, Lenart, Lendava, Ljutomer, Šmarje pri Jelšah in Šentjur pri Celju za šolanje in izpopolnjevanje strokovnih kadrov na področju telesne kulture ter investicijsko vzdrževanje telesnokulturnih objektov.

Predlog razdelitve sredstev za te namene v okviru razpoložljivih sredstev pripravijo vsako leto predstavniki manj razvitih občin ob sodelovanju predstavnika Telesnokulturne skupnosti Slovenije. Sredstva manj razvite občine uporabljajo po opravljenih nalogah na podlagi predloženega poročila.

V letu 1987 so za šolanje in izpopolnjevanje strokovnih kadrov občine porabile:

Lenart	382.000 din
Ljutomer	382.000 din
Šmarje pri Jelšah	853.479 din
Lendava	693.448 din
Šentjur pri Celju	560.097 din
Ormož	252.000 din

Za investicijsko vzdrževanje telesnokulturnih objektov pa:
Ormož 2.000.000 din
Lendava 2.000.000 din
Šmarje pri Jelšah 2.804.473 din

Za leto 1988 ocenjujemo, da bodo občine porabile za šolanje strokovnih kadrov:

Lendava	1.566.000 din
Lenart	1.035.000 din
Ljutomer	1.069.000 din
Ormož	1.305.000 din
Šmarje pri Jelšah	1.914.000 din
Šentjur pri Celju	1.305.000 din

Za investicijsko vzdrževanje telesnokulturnih objektov pa:
 Lenart 6.213.000 din
 Ljutomer 4.285.000 din
 Šentjur pri Celju 4.285.000 din

B) Samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje

1. V samoupravni interesni skupnosti PTT prometa Slovenije

je v skladu s srednjeročnim planom 1986–1990 hitrejši razvoj ptt zmogljivosti na manj razvitih območjih predviden z:

- združevanjem sredstev za izgradnjo posameznih objektov na teh območjih,
- usmeritvijo sredstev dohodka TOZD PTT prometa, pridobljenih na podlagi znižanja obveznosti za pospeševanje gospodarskega razvoja manj razvitih republik in SAP Kosovo
- usmeritvijo 20% sredstev Poštne hranilnice za razvoj ptt zmogljivosti.

Vlaganja v ptt zmogljivosti na manj razvitih območjih so bila v letu 1987 po tekočih cenah realizirana v višini 1.903.362.000 din, kar predstavlja preračunano na cene 1985 455.350.000 din, v letu 1988 pa bodo vlaganja na manj razvitih območjih realizirana po tekočih cenah v višini 8.333.038.000 din, kar predstavlja preračunano na cene leta 1985 711.982.000 din (upoštevane deflator 1985/86=190, 1986/87=220 in 1987/88=280). Tako je bil srednjeročni plan za leto 1987 realiziran v višini 35% (celotna investicijska vlaganja v SR Sloveniji 42%), v letu 1988 pa bo po ceni PTT strokovne službe srednjeročni plan realiziran v višini 62% (celotna investicijska vlaganja v SR Sloveniji 40%).

S takšnim obsegom vlaganj je dosežena naslednja realizacija fizičnih kazalcev razvoja ptt zmogljivosti v letih 1987 in 1988 (nat. enote):

	Stanje		Sr. plan 1986/1990	
	31. 12. 1987	31. 12. 1988	stanje 31. 12. 1987	stanje 31. 12. 1988
PTT enote	138	137	137	137
Teleks naročniki	97	97	97	101
Priključki krajevnih telef. central	25.238	32.285	35.064	38.392
Telefonski naročniki	22.079	26.154	21.882	24.167
Telefonske govornice	255	262	263	274

Primerjava vlaganj po namenu in virov financiranja na manj razvitih območjih in sicer srednjeročnega plana 1986–1990 v letu 1987 oziroma 1988 z realizacijo v letu 1987 oziroma oceno realizacije v letu 1988 je razvidna iz naslednjega pregleda (cene 1985):

Vlaganja in viri	Realiz. 1987 v 000 din	% realiz. plana	Realiz. 1988 v 000 din	% realiz. plana
Vlaganja po namenu v:				
1. Poštne zmogljivosti	25.055	31	53.073	70
2. Telefonske zmogljivosti:				
– prenos podatkov	–	–	–	–
– telefonske zmoglj.	430.295	35	658.909	62
Skupaj	455.350	35	711.982	62
Viri financiranja:				
1. Lastna sredstva	106.939	38	170.202	77
2. Sredstva uporabnikov	188.328	27	184.192	36
3. Krediti				
– Poštne hranilnice	28.409	9	38.921	19
– poslovne banke	7.371	27	–	–
– kom. in drugi krediti	14.354	–	–	–
4. Drugi viri sredstev	109.949	–	318.667	156
Skupaj	455.450	35	711.982	62

Delovne organizacije PTT prometa Slovenije so za investicijske objekte na manj razvitih območjih SR Slovenije v letih 1987 in 1988 združile sredstva, pridobljena z znižanjem osnove za obračunavanje obveznosti ptt prometa za pospeševanje razvoja gospodarsko maj razvitih republik in SAP

Kosovo za izgradnjo ptt zmogljivosti na manj razvitih območjih v SR Sloveniji in sicer za leto 1987 521 mio din, v letu 1988 pa 1.174 mio din.

V letu 1987 je potekala izgradnja naslednjih pomembnejših objektov ptt zmogljivosti na manj razvitih območjih: KATC Obrov, KATC Materija, KATC Prem, krajevni kabel Kozina–Redik, krajevni kabel Koseze–Bukovica ter krajevni kabel Rečica (OSIS Koper), izgradnja TT kapacitet v Cajnarjih, stavba za ptt Struge (OSIS Ljubljana), VATC Lenart, KATC Šentilj v Slovenskih goricah, krajevne mreže Makole, Šentjanž, Jurovski dol, Radlje ob Dravi, Lenart v Slovenskih goricah (OSIS Maribor), razširitev VATC Ljutomer za 400 naročniških priključkov, VATC Mačkovci za 300 naročniških priključkov, KATC Križevci pri Ljutomeru za 569 naročniških priključkov, KATC Rogašovci za 160 naročniških priključkov in KATC Grad za 100 naročniških priključkov (OSIS Murska Sobota), KATC Srpénica in VF sistem Tolmin–Bovec (OSIS Nova Gorica.)

V prvem polletju letošnjega leta se na manj razvitih območjih ni povečalo število ptt enot ter število teleks naročnikov. Število priključkov krajevnih telefonskih central se je povečalo za 2.971, število telefonskih naročnikov za 1.755, ter število telefonskih govornic za 3. Na obravnavana območja je bilo v prvem polletju vloženo po tekočih cenah 2.294.221.000 din.

Na investicijsko izgradnjo v letu 1987 in 1988 vpliva slabša ne ekonomskega položaja ptt prometa, ki se odraža v njegovi padajoči akumulativni sposobnosti (politika cen storitev, dolgi dobavni roki investicijske opreme in podrazitve, časovni zamik pri združevanju sredstev v višini 20% od vrednosti telefonskega impulza za mednarodne in magistralne ptt zmogljivosti).

Po prvih ocenah je predvideno, da se v letu 1989 število ptt enot ne bo spremenilo, vključeni bodo trije teleks naročniki, zgrajenih bo 4.742 priključkov krajevnih telefonskih central, ter na novo vključenih 3.141 telefonskih naročnikov ter 11 novih telefonskih govornic. Na obravnavano območje bo vloženo po cenah 1988 16.983.800.000 din.

Na osnovi sprememb in dopolnitev zakona o zagotavljanju sredstev in izpolnjevanju obveznosti SR Slovenije za pospeševanje gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosovo, pa je po prvih ocenah v ptt prometu Slovenije ugotovljeno, da predstavlja obseg sredstev zmanjšane obveznosti za ptt promet le še 15% od obsega sredstev zmanjšane obveznosti po prejšnji ureditvi, kar zmanjšuje možnosti za hitrejši razvoj ptt zmogljivosti na manj razvitih območjih.

2. Skupnost za ceste Slovenije je za pospešen razvoj cest na manj razvitih območjih v SR Sloveniji v letu 1987 namenila 750 mio din. Sredstva so bila v glavnem porabljena za modernizacijo in obnovo cest in objektov ter v manjši meri za sanacijo zidov in ureditve odvodnjavanja, predvsem na lokalni cestni mreži.

Poleg omenjenih sredstev pa je bilo iz postavke »obnove in modernizacije vozišč« porabljenih za modernizacijo vozišč skozi naselja na manj razvitih območjih 440 mio din, kar pomeni, da je bilo v letu 1987 za ta območja skupno namenjenih 1.190 mio din.

Za leto 1988 je Skupnost za ceste Slovenije s programom namenila sredstva v višini 2.294 mio din oziroma za 1.000 mio din več, kot je predvideval prvotni plan za leto 1988. Poleg teh sredstev vlaga Skupnost za ceste Slovenije v manj razvita območja še sredstva za modernizacijo vozišč skozi naselja, v večje rekonstrukcije kot so obvoznice v Rogaški Slatini, v Ptuj, Jezerskega klanca v Šentjurju pri Celju in v manjše rekonstrukcije cest v Dobličah, na potežu Slivnica–Lesično in Osilnica–Mirtoviči. Vsa navedena dela so v glavnem že v izvedbi.

Pregled porabe sredstev v letih 1985, 1986 in 1987 je razviden iz naslednje tabele:

Stopnja razvitosti	1985			1986			1987		
	Sredstva SCS	Dolž. izved. SIS	del km	Sredstva SCS	Dolž. izved. SIS	del km	Sredstva SCS	Dolž. izved. SIS	del km
Občina v celoti manj razvite									
Lenart	32,503.025	11,102.946	1,48	28,072.000	9,495.152	1,00	48,150.000	71,850.000	1,9
Lendava	18,785.615	15,149.021	1,80	—	—	—	—	—	—
Ormož	10,592.503	15,821.187	2,70	7,480.000	16,103.310	1,02	9,450.000	89,597.657	2,8
Šentjur pri Celju	21,088.270	21,088.270	2,25	21,076.000	28,930.000	3,00	37,350.000	380,000.000	7,5
Šmarje pri Jelšah	11,269.649	20,000.000	3,00	69,696.000	139,392.000	8,10	114,525.000	119,913.000	5,7
Ljutomer	—	—	—	—	—	—	—	—	—
SKUPAJ	94,239.062	83,161.424	11,23	126,324.000	193,920.462	13,12	209,475.000	661,360.617	17,9
Manj razvita geografska in obmejna območja									
Metlika	—	—	—	440.000	—	—	825.000	13,509.000	1,0
Maribor Rotovž	—	—	—	—	5,500.000	0,10	—	—	—
Maribor Pobrežje	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dravograd	—	—	—	924.000	—	—	—	—	—
Postojna	7,593.712	20,648.965	3,44	1,452.000	9,808.216	1,29	1,725.000	1,725.000	0,8
Maribor Ruše	—	—	—	—	—	—	2,475.000	29,683.500	1,6
Krško	—	—	—	1,892.000	7,880.800	0,90	3,075.000	226,392.000	6,6
Mozirje	—	—	—	3,872.000	26,100.000	3,90	6,450.000	49,000.000	1,1
Laško	8,319.226	—	—	4,664.000	30,000.000	2,00	7,500.000	117,012.051	7,2
Sežana	—	—	—	7,260.000	17,098.674	3,90	9,225.000	32,910.750	2,0
Sevnica	8,415.961	9,584.039	1,10	6,556.000	25,000.000	1,91	10,950.000	67,236.000	1,9
Slovenska Bistrica	—	—	—	7,260.000	106,149.001	3,52	11,550.000	98,450.000	0,9
Novo mesto	—	—	—	7,744.000	18,700.000	2,50	13,050.000	161,881.100	1,2
Brežice	7,593.710	27,000.000	1,20	8,272.000	66,248.140	1,20	14,325.000	139,989.150	7,3
Grosuplje	7,642.000	7,650.000	0,72	8,404.000	9,000.000	0,55	15,225.000	29,775.000	1,4
Trebnje	7,593.712	9,770.578	0,85	8,800.000	20,000.000	0,50	15,225.000	111,169.000	0,6
Cerknica	—	—	—	9,812.000	29,030.000	2,99	15,750.000	19,250.000	2,0
Lendava	—	—	—	9,768.000	13,963.513	0,67	16,125.000	33,633.828	1,6
Gornja Radgona	—	—	—	11,792.000	11,154.818	1,32	20,025.000	26,675.000	0,6
Črnomelj	—	—	—	14,696.000	43,950.100	2,29	25,425.000	351,795.625	2,0
Maribor Pesnica	8,174.123	36,944.662	2,24	16,940.000	44,793.215	2,01	32,850.000	1,203,536.260	25,9
Radlje ob Dravi	7,883.918	6,478.000	2,80	15,356.000	15,356.000	most	28,500.000	172,314.487	3,1
Ljutomer	—	—	—	16,236.000	72,437.287	0,90	27,825.000	62,625.000	1,8
Ilirska Bistrica	8,228.496	20,106.228	1,87	16,368.000	21,229.147	3,73	25,500.000	91,560.000	1,9
Kočevje	8,029.020	17,155.290	4,45	18,568.000	44,910.640	1,33	31,950.000	47,928.240	1,3
Ptuj	7,738.814	16,526.088	2,80	21,472.000	23,550.945	9,05	37,275.000	89,169.247	3,0
Tolmin	—	—	—	24,068.000	25,564.000	2,48	42,450.000	20,595.539	2,5
Murska Sobota	18,573.156	48,768.583	4,81	71,060.000	213,125.515	3,24	125,250.000	503,383.958	9,4
SKUPAJ A+B	200,000.000	303,793.857	26,28	440,000.000	1,094,470.473	52,28	750,000.000	4,362,560.352	107,0

3. V Zvezi stanovanjskih skupnosti Slovenije so tudi v letu 1987 samoupravne stanovanjske skupnosti v SR Sloveniji izpolnjevale dogovorjene naloge na področju skladnejšega regionalnega razvoja. V ta namen je bilo zagotovljeno združevanje sredstev po stopnji 0,020% na BOD iz čistega dohodka za sofinanciranje kadrovskih stanovanj na manj razvitih območjih. Iz tega naslova je bilo pri Ljubljanski banki – stanovanjsko komunalni banki Ljubljana združeno 395.522.443 din. Skupščina Zveze stanovanjskih skupnosti je v marcu letošnjega leta sklenila, da se sredstva za te namene združujejo od 1. aprila dalje po stopnji 0,018% na BOD iz čistega dohodka.

V letu 1987 je še potekala realizacija VIII. natečaja za sredstva za sofinanciranje kadrovskih stanovanj. V ta namen je bilo porabljenih 152.566.004 din nepovratnih sredstev ter v isti višini kreditna sredstva. S sredstvi je bilo omogočeno sofinanciranje 227 kadrovskih stanovanj.

Odbor za kadrovska stanovanja na manj razvitih območjih skupščine Zveze stanovanjskih skupnosti Slovenije je aprila 1987 razpisal IX. natečaj za sofinanciranje kadrovskih stanovanj na manj razvitih območjih. Natečaja se je udeležilo 83 organizacij združenega dela in delovnih skupnosti iz 17 občin. Razpisana natečajna vsota je znašala 100 mio din (50% nepovratnih sredstev, 50% posojila), ker je bil zaradi uveljavitve zakona o celotnem prihodku in dohodku upoštevan le reden dotok sredstev do 30. junija 1987. Glede na to, da so samo zaprosena nepovratna sredstva znašala 1.192.062.539 din, je bil odbor za kadrovska stanovanja na manj razvitih območjih pri IX. natečaju prvič v situaciji, da je natečajna sredstva upravičencem dodeljeval obročno. Najprej so pridobili natečajna sredstva tisti upravičenci, ki so pridobivali stanovanja do konca leta 1987 in v prvem četrtletju 1988, nato pa

tisti upravičenci, ki pridobivajo stanovanja do konca leta 1988.

Na podlagi prvega dela IX. natečaja je bilo udeležencem odobrenih 591.590.330 din nepovratnih sredstev in posojila v enaki višini za sofinanciranje 121 stanovanj. V drugem delu tega natečaja pa je odbor za kadrovska stanovanja odobril udeležencem natečaja, ki pridobivajo stanovanja v obdobju maj – december 1988 nepovratna sredstva v višini 369.463.330 din in posojila v enaki višini za sofinanciranje 58 stanovanjskih enot.

Skupna odobrena nepovratna sredstva in posojila po IX. natečaju znašajo 1.922.107.140 din.

Odbor za kadrovska stanovanja na manj razvitih območjih je že v pripravah na razpis IX. natečaja upošteval sistemske spremembe v zvezi z uveljavitvijo zakona o celotnem prihodku in dohodku ter glede revalorizacije posojil. Zaradi tega je bil odbor prisiljen nekatere zadeve urejati s sklepi, še zlasti vprašanja v zvezi z odplačilno dobo in obrestno mero. Revalorizacija posojil (R in r) je pri IX. natečaju tudi prvič povzročila, da nekateri upravičenci niso zmogli obveznosti vračila posojila po novih pogojih, zato so jim bila odobrena le nepovratna sredstva. V letu 1987 se je zaradi sistemskih novosti na področju bančnega in kreditnega sistema bistveno zaostрила problematika v zvezi z zagotavljanjem posojilnih sredstev temeljnih bank v SR Sloveniji.

Po zaključku drugega dela IX. natečaja je Zveza stanovanjskih skupnosti Slovenije predlagala Ljubljanski banki združeni banki, da le-ta izvede celoten postopek dodatnega združevanja posojilnih sredstev temeljnih bank v višini 360 mio din. Ta postopek še vedno poteka.

Odbor za kadrovska stanovanja skupščine Zveze stanovanjskih skupnosti Slovenije je v pričetku avgusta 1988 razpisal X. natečaj za sofinanciranje kadrovskih stanovanj v manj razvitih občinah, manj razvitih geografskih območjih in manj razvitih obmejnih območjih.

Vsa vprašanja, ki jih je v svoji izvedbi odprl že IX. natečaj za sofinanciranje kadrovskih stanovanj v letu 1987, ostajajo aktualna tudi letos. Zveza stanovanjskih skupnosti Slovenije konkretno razrešuje probleme v zvezi z zagotavljanjem sredstev v okviru Ljubljanske banke združene banke ter Ljubljanske banke – Stanovanjsko komunalne banke Ljubljana, načrtovane pa so tudi spremembe in dopolnitve veljavnega pravilnika o pogojih za odobravanje nepovratnih sredstev in posojil, namenjenih za sofinanciranje kadrovskih stanovanj.

Glede celotne problematike združevanja nepovratnih sredstev in posojil, namenjenih za sofinanciranje kadrovskih stanovanj na manj razvitih območjih bo potrebno v bodoče zlasti združevanje posojilnih sredstev postaviti na nove temelje. V Zvezi stanovanjskih skupnosti ocenjujejo, da bo interesov za pridobitev teh sredstev po veljavnih pogojih vse manj, le-ti lahko pridobijo ta posojila pri temeljni banki na svojem območju, pa tudi podatki o združevanju nepovratnih sredstev kažejo na vse večji izpad teh sredstev. Opisano stanje bo pomembno vplivalo že na izvajanje aktivnosti na tem področju tako kot v lanskem letu tudi letos in do konca sedanjega srednjeročnega obdobja, čeprav so vsa doslej zbrana sredstva v ta namen vplivala na hitrejši razvoj na manj razvitih območjih v SR Sloveniji.

4. Zveza vodnih skupnosti Slovenije v svojem srednjeročnem planu ter planih območnih vodnih skupnosti za obdobje 1986–1990 predvideva enakomerno urejanje vodnega režima vseh vodotokov v Sloveniji (vključno z gradnjo vodnogospodarskih objektov), kar velja tudi za vsa manj razvita območja.

Iz planiranega programa vodno gospodarske dejavnosti za obdobje 1986–1990 izhaja, da je okoli 20% celotnih vodnogospodarskih vlaganj usmerjeno na manj razvita območja. Realizacija teh vlaganj v posameznih letih srednjeročnega obdobja je, enako kot vsa ostala vlaganja, pod vplivom možnosti zagotavljanja sredstev vodnega gospodarstva. V letu 1987 je bilo realizirano 92% planiranih sredstev, kar v realnem smislu zaradi visoke inflacije pomeni okoli 30 procentni izpad fizičnega programa. Za leto 1988 strokovna služba skupnosti predvideva podoben ali celo skromnejši rezultat ob koncu leta.

V letu 1987 so vodnogospodarska vlaganja na manj razvitih območjih v globalu znašala okoli 7,9 mlrd din, medtem ko bodo v letošnjem letu predvidoma znašala okoli 19,6 mlrd din. V strukturi navedenih vlaganj je vzdrževanje ter ostala osnovna vodnogospodarska dejavnost zajeta s 33% ali 2,6 mlrd din v lanskem oziroma 6,5 mlrd din v letošnjem letu, investicije v vodnogospodarske objekte s 40% ali 3,2 mlrd din za lansko oziroma 7,8 mlrd din za letošnje leto, preostalih 27% pa predstavljajo vlaganja v vodooskrbo (vključno z MDA) ter čiščenje voda, ki je v letu 1987 znašalo 2,1 mlrd din, v letošnjem letu pa bo po oceni znašalo okoli 5,3 mlrd din.

V Zvezi vodnih skupnosti Slovenije se je v letih tekočega srednjeročnega obdobja uresničeval tudi program usposabljanja zemljišč. Realizacija tega programa do 30. 9. 1988 je naslednja:

	predvideno v ha	realizirano v ha	%
hidromelioracije			
– osuševanje	27.000	16.144	60
– namakanje	8.000+	1.791	+
agromelioracije	60.000	23.249	39
komasacije	60.000	14.339	24
nakup zemljišč	5.000	1.244	25

Okoli 40% vseh ureditev je predvidenih na manj razvitih območjih.

Izvajanje programa poteka v manjšem obsegu zaradi manj zagotovljenih sredstev od predvidenih. Na območju manj razvitih občin je v okviru realiziranega programa izvedeno 42% osuševanja, 25% agromelioracij in 41% komasacij, medtem ko program namakanja ni bil izvajan.

Glede na celotna predvidevanja in realizacijo lahko ocenju-

jemo, da v letih 1986, 1987 in 1988 ureditve potekajo nekoliko ugodneje na manj razvitih območjih v primerjavi z drugimi območji.

Zaradi manjšega priliva sredstev je v letih 1989 in 1990 pričakovati, da bo z vidika zagotavljanja sredstev, od celotnih petletnih predvidevanj realiziranega manj kot 70%, kar se bo odrazilo tudi na manj razvitih območjih.

5. Samoupravna interesna skupnost elektrogospodarstva in premogovništva (ISEP) Slovenije je v letu 1987 odobrila delovnim organizacijam distribucije skupno 3.124 mio din za sanacijo slabih napetostnih razmer na manj razvitih oziroma hribovitih območjih. Ker so bila sredstva odobrena razmeroma pozno (sredi novembra 1987) investitorji niso uspeli dokončati investicij v letu 1987 in so bila preostala sredstva v višini 1.439 mio din prenešana v plan ISEP za leto 1988. Po podatkih delovnih organizacij distribucij je plan 100% realiziran tako fizično kot finančno.

Iz združenih energetskih sredstev ISEP se po letnem planu gradijo naslednji objekti, ki izboljšujejo oziroma dolgoročno rešujejo problem oskrbe z električno energijo na manj razvitih oziroma obremenjenih območjih:

- KV 2×110 kV Šentjur – Rogaška Slatina (4.700 mio din)
- KV 2×110 kV Tolmin – Kobarid (1.790 mio din)
- RTP 110/20 kV Lenart (300 mio din)

oziroma skupno 6.790 mio din (letna tranša). Izgradnja omenjenih treh objektov poteka po planu tako fizično kot finančno.

IV. AKTIVNOSTI DRUGIH DEJAVNIKOV RAZVOJA NA MANJ RAZVITIH OBMOČJIH

1. Ljubljanska banka je sledeč zadolžitvam družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986–1990 v svojih planskih dokumentih, v dogovoru o skupnih ciljih in nalogah poslovne politike bank Ljubljanske banke Združene banke v letu 1987 in 1988 in v dogovoru o skupnih izhodiščih in temeljih za določanje kreditnih pogojev uporabnikom družbenih sredstev in drugim komitentom v bankah Ljubljanske banke v letu 1987 in 1988 opredelila ugodnejše kreditne pogoje za vlaganja na manj razvitih območjih v SR Sloveniji.

Delež kreditov bank v strukturi virov financiranja je bil v letu 1987 odvisen od ugotovljeno kreditne sposobnosti kreditnojemalcev in je znašal do 70% od predračunske vrednosti investicije. Za leto 1988 je ta delež odvisen zgolj od ugotovljene kreditne sposobnosti kreditnojemalcev. Za investicije na manj razvitih območjih je doba odplačila kredita do 10 let.

Banka dovoljuje za določene prednostne namene tudi daljšo dobo odplačila kredita (primarno kmetijstvo, inozemski turizem, druge turistične zmogljivosti in žičnice, investicije, ki prispevajo k proizvodnji, varčevanju in racionalni rabi primarnih virov energije).

Pričetek odplačevanja dolga od časa pričetka obratovanja investicije je 24 mesecev. Ne glede na to banke za vlaganja v melioracije in odkup kmetijskih zemljišč dovoljujejo tudi daljši odlog pričetka odplačevanja dolga.

Poleg tega, da so investicije po dogovoru o kreditnih pogojih razvrščene v ugodnostne razrede obrestnih mer glede na namen, so za investicije na manj razvitih območjih določena še dodatna znižanja realne obrestne mere in sicer:

- za 50% realnega dela obrestne mere za investicije na manj razvitih območjih in v občini Lenart
- za 40% realnega dela obrestne mere za investicije na drugih manj razvitih območjih v SR Sloveniji.

Medsebojna razmerja in obveznosti temeljnih bank pri vlaganjih na manj razvita območja v poslovni politiki za leto 1987 in 1988 niso posebej opredeljena. Banke iz razvitih območij usmerjajo sredstva po interesnem principu svojih članic, ki sovlagajo v investicije na manj razvitem območju. Pri tem banke sovlagateljem odobravajo kredite za financiranje sovlagateljskega deleža pod pogoji, ki veljajo za financiranje investicij na manj razvitih območjih.

Vzajemamo združevanje sredstev za investicije na manj razvitih območjih je v letih 1987 in 1988 potekalo le v okviru namenov, za katere so se banke s poslovno politiko dogovorile za tak način zagotavljanja sredstev. Tako pri kmetijstvu banke združujejo sredstva za melioracije in odpravljanje posledic elementarnih nesreč.

Temeljne banke Ljubljanske banke z območja SR Slovenije so v letu 1987 obravnavale 92 zahtevkov za vlaganje

v osnovna sredstva in stalna obratna sredstva v predračunski vrednosti 23.151 mio din in odobrile 9.533 mio din bančnih kreditov, kar je 41% od predračunske vrednosti. Krediti so bili odobreni s tranšo v letu 1987 v višini 6.993 mio din in za leto 1988 in naslednja leta v višini 2.540 mio din. Od vseh investicijskih kreditov, odobrenih pri temeljnih bankah v letu 1987, predstavljajo krediti, odobreni za vlaganja v manj razvita območja, 7,3%.

V letu 1988 so temeljne banke Ljubljanske banke z območja SR Slovenije do konca junija obravnavale 62 zahtevkov za vlaganja v osnovna sredstva in stalna obratna sredstva v predračunski vrednosti 23.163 mio din in odobrile 9.151 mio din bančnih kreditov, kar je 39,5% od predračunske vrednosti. Krediti so bili odobreni s tranšo v letu 1988 v višini 8.977 mio din in za leto 1989 in naslednja leta 174 mio din. Od vseh odobrenih investicijskih kreditov v letu 1988 do 30. 6. predstavljajo krediti, odobreni za vlaganja v manj razvita območja, 8,0%.

Pregled odobrenih kreditov za vlaganja v manj razvita območja v SR Sloveniji po temeljnih bankah (v mio din):

Temeljna banka	Predrač. vrednost		Kredit LB	
	1987	I.-VI. 1988	1987	I.-VI. 1988
Celje	1.810	1.128	1.275	651
Koper	320	5.595	169	1.278
Krško	51	—	27	—
Gospodarska banka Ljubljana	2.802	550	555	165
Maribor	6.838	7.089	4.412	3.262
Murska Sobota	6.592	5.230	1.793	2.279
Nova Gorica	145	25	70	81
Novo mesto	6	—	2	—
Slovenj Gradec	2.366	3.545	847	1.435
Velenje	2.221	—	383	—

Bančni krediti so bili odobreni za namene v okviru naslednjih panog (v mio din):

Panoga	Kredit LB		Str. del. po panog.	
	1987	I.-VI. 1988	1987 %	I.-VI. 1988
01 industrija in rudarstvo	5.407	2.361	56,7	25,8
02 primarno kmetijstvo	2.212	4.082	23,2	44,6
03 gozdarstvo (odpravljanje elementarnih nesreč)	70	—	0,7	—
06 promet in zveze	255	191	2,7	2,1
08 gostinstvo in turizem (inozemski turizem)	584	537	6,1	5,9
09 obrtne in osebne storitve (drobno gospodarstvo)	—	1.980	—	21,6
11 finančno-tehnične in poslovne storitve	992	—	10,4	—
12 izobraževanje, znanost, kultura	13	—	0,2	—

2. Jugobanka — Temeljna banka Ljubljana je v planskih aktih in aktih poslovne politike opredelila ugodnejše pogoje za investicije na manj razvitih območjih:

	delež bančnih sredstev	rok vračila v letih	obrestna mera
— splošni pogoji	do 30%	do 5	R + 31
— investicije na obmejnih in manj razvitih območjih	do 40%	do 6	R + 26

Za investicije na manj razvitih območjih zagotavlja banka večji delež bančnih sredstev, daljši rok odplačila in nižjo obrestno mero glede na splošne pogoje investiranja.

V letu 1987 je banka financirala le trajna obratna sredstva PID, TOZD OKUS Radlje ob Dravi v višini 500 mio din, v obravnavi je zahtevek TVT Boris Kidrič, TOZD Lenart za financiranje trajnih obratnih sredstev v višini 750 mio din, ker drugih zahtevkov ni bilo predloženih.

3. Beograjska banka — Temeljna banka Ljubljana v letu 1987 in v prvem polletju 1988 ni prejela zahtevkov za kreditiranje investicijskih naložb na manj razvitih območjih, čeprav je za ta namen določila nižjo obrestno mero skladno z Dogovorom o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986—1990.

4. Gospodarska zbornica Slovenije ima po zakonu o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji nalogo, da spodbuja in usklajuje pobude organizacij združenega dela na samih manj razvitih območjih in med organizacijami združenega dela na razvitejših območjih in organizacijami združenega dela iz manj razvitih območij.

Angažiranje zborničnih organov v letih 1987 in 1988 je bilo v dveh smereh: v aktivnostih, ki so bile že zastavljene in so že potekale in na novo začete dejavnosti z namenom poiskati kvalitetne razvojne programe za načrtovane ali že določene lokacije za naložbe na manj razvitih območjih. Interes za nove obrate je na manj razvitih območjih pogosto prisoten. Na posameznih območjih je to potrebno zaradi zaposlitve presežka delovne sile ali v zadnjem času pogostejše potrebe po prekvalifikacijah delavcev.

Okreplja se je vloga medobčinskih gospodarskih zbornic pri povezovanju razvojnih interesov znotraj posamezne regije, deloma pa tudi med regijami. Na iniciativo posameznih medobčinskih zbornic so nastali tudi nekateri skupni razvojni načrti za posamezne gospodarske dejavnosti, ki vključujejo organizacije združenega dela iz več občin.

V zborničnem sistemu ugotavljajo, da so za hitrejši gospodarski razvoj izredno pomembni ustrezni kadri, zato bodo izobraževanju kadrov posvetili večjo pozornost in si prizadevali za ustvarjanje takšnih pogojev za zaposlovanje mladih strokovnjakov v združenem delu, da se bodo le-ti vračali na manj razvita območja.

Težišče dela zborničnega sistema v letu 1989 bo na spodbujanju priprave in izvedbe kvalitetnih razvojnih programov in projektov, ki bodo po uresničitvi krepili materialno podlago organizacij združenega dela na posameznih manj razvitih območjih.

5. Zveza socialistične mladine Slovenije se že vrsto let vključuje v izboljševanje pogojev življenja in dela na manj razvitih območjih Slovenije. Pomembni sta predvsem dve obliki:

- mladinske delovne akcije, katerih se je v letih 1987 in 1988 udeležilo cca 4.500 mladih in
- mladinski delovno-raziskovalni tabori, katerih se je od leta 1985 udeležilo 1.476 mladih iz domovine in tujine.

Programi, ki so jih mladi realizirali, so v glavnem naravnani na izgradnjo osnovne infrastrukture (vodovod, rekonstrukcija cest, ptt, itd.), kar je bistvena dopolnitev aktivnosti samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje na teh območjih. Pri tem je vse bolj jasna ugotovitev, da ti objekti sicer predstavljajo osnovni pogoj, ne pa tudi zadostno družbenoekonomsko podlago za hitrejši razvoj teh območij.

Razne oblike mladinskega prostovoljnega dela so zlasti na naslednjih manj razvitih in drugih območjih: Suha krajina (občine Novo mesto, Kočevje, Grosuplje in Trebnje), Slovenske gorice (občini Ptuj in Lenart), Goričko (občina Murska Sobota), Kozjansko (občine Šentjur pri Celju, Laško in Sevnica), Bela krajina (občini Črnomelj in Metlika), Brkini (občina Ilirska Bistrica), Kobansko (občina Radlje ob Dravi), Zasavje (občine Zagorje ob Savi, Trbovlje in Hrastnik) ter Gorjanci (občine Brežice, Krško in Šmarje pri Jelšah).

Posebno mesto zaslužijo nove oblike mladinskega prostovoljnega dela, imenovane tudi delovno — raziskovalni tabori:

- gre za vsebine, ki v mnogočem nadgrajujejo klasične in se navezujejo na os hrana-energija-okolje-informatika-socialne dejavnosti, torej dejavnosti, ki se vse bolj navezujejo na kvaliteto življenja ljudi, tudi v manj razvitih sredinah,
- mladi se združujejo v manjše skupine (do 30 posameznikov) in sicer po interesu in želji, da se določen problem kar najhitreje reši,
- projekti navadno zahtevajo določeno strokovno znanje, kar se odraža v rezultatih dela in v nujnem povezovanju tako posameznikov kot tudi strokovnih institucij (najbolj so se do sedaj vključile fakultete, občinske raziskovalne skupnosti, kmetijske zadruge ter posamezna društva, delovne organizacije itd.),
- rezultati teh taborov navadno niso merljivi v delovnih urah, kubikih itd., posebej pri strokovnih in raziskovalnih

taborih, se pa dajo finančno ovrednotiti.

Med posameznimi projekti kaže omeniti naslednje:

a) kmetijske delovno-raziskovalne tabor, kjer študentje izdelujejo proizvodne programe za posamezne kmetije, izvajajo ankete, pomagajo pri raznih kmečkih opravilih, postavljajo ograje za pašnike itd.,

b) socialno-raziskovalne tabor, kjer gre za neposredno pomoč socialnim skupinam (distrofiki, duševno prizadeti, ostareli občani...), za pomoč tistim, ki bi naj reševali njihove probleme in tudi za raziskovanje teh problemov in njihovo reševanje na nivoju družbe (izdajanje publikacij, okrogle mize...),

c) ekološke tabor, ki se načrtno ukvarjajo z zbiranjem podatkov o stanju v določenih občinah, regijah, obenem pa predstavljajo določeno mobilizacijo na področju varstva okolja,

d) tabor za izgradnjo male hidroelektrarne, ki dokazuje nove možnosti mladinskega prostovoljnega dela tudi v vseh fazah takšne izgradnje, od enostavnega fizičnega dela do strokovnega dela pri izdelavi projektne dokumentacije oziroma turbine same.

Mladinsko prostovoljno delo precej prispeva k razvoju določenih občin, zato je potrebno sproti ustvarjati pogoje za organizacijo raznih oblik mladinskega prostovoljnega dela, tudi pri izpolnjevanju obveznosti podpisnikov družbenega dogovora oziroma samoupravnega sporazuma o mladinskem prostovoljnem delu in to takšnih pogojev, kjer bi prostovoljnost mladih in izobraženih kadrov najbolj prihajala do izraza.

Opravljen del mladinskih delovnih akcij v letih 1987 in 1988 po območjih je razvidno iz priloge številka 3.

6. Aktivnosti dejavnikov na manj razvitih območjih

Izvršni sveti občinskih skupščin iz manj razvitih območij v svojih poročilih dokaj različno ocenjujejo učinkovitost pospeševalnih ukrepov, ki so uveljavljeni za tekoče srednjeročne obdobje v SR Sloveniji. Ob tem so kritični tudi do lastnega dela, kar potrjuje ugotovitev, da so doseženi rezultati v razvoju manj razvitih območij predvsem odvisni od sprejete razvojne politike občin in naporov občinskih organov, organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti, pa tudi regionalnih centrov na teh območjih. Iz poročil, ki so jih posredovali izvršni sveti iz več kot polovice vseh občin iz manj razvitih območij, je razvidno, da so napor v občinah vsebinsko dograjevanje sistema pospeševalnih ukrepov v SR Sloveniji. Večina občin sproti spremlja uresničevanje svojih sprejetih nalog in spodbujajo posamezne aktivnosti pri drugih nosilcih razvoja. Nekateri občine obravnavajo problematiko manj razvitih območij le občasno in temu primerno so tudi rezultati slabši.

V nekaterih občinah na podlagi posebnih dogovorov zbirajo začetna investicijska sredstva za gospodarske naložbe in za uresničevanje hitrejšega razvoja manj razvitih območij pristopajo s celotnimi razvojnimi programi kot npr. občina Kočevje za revitalizacijo kočevskega prostora, občina Trebnje s programom FAO in UNIDO za Suho krajino in podobno. Prisoten je celovit programski pristop posameznih občin za razvoj drobnega gospodarstva in turizma.

Organizacije združenega dela na manj razvitih območjih so nosilke gospodarskega razvoja v smislu investiranja v nove obrate, tehnološko posodabljanje in zaposlovanje. Iz razvitejših sredin organizacije združenega dela pretežno sodelujejo kot sovlagatelji, manj pa kot nosilci investicij. Delovnim organizacijam Lek Ljubljana, Krka, tovarna zdravil, Novo mesto, Peko Tržič, Planika Kranj, Gorenje Velenje kot nosilcem investicij v prejšnjih letih, so se v letih 1987 in 1988 pridružili Ilirija Vedrog Ljubljana (Lendava) in Elan Begunje (Blanca, občina Sevnica) in še nekaj manjših.

Organizacije združenega dela, krajevnih skupnosti in občani na manj razvitih območjih vlagajo precejšnja sredstva v razvoj telefonskega in cestnega omrežja. Posebej velja poudariti, da je delež sredstev in prostovoljnega dela ljudi v posameznih krajevnih skupnostih na manj razvitih območjih večji od obsega sredstev ustreznih samoupravnih interesnih skupnosti.

Posamezni regionalni centri so okrepili svojo razvojno funkcijo na manj razvitih območjih, nekateri pa so še dokaj zaprti. Na novo so v posameznih regijah začeli skupno razreševati razvojna komunalna vprašanja. Za preseganje zaprtosti regionalnih centrov so največ naporov vložile medobčinske gospodarske zbornice, pa tudi sveti občin v posameznih regijah.

7. Komisija izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije za pospeševanje skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji je tudi v letu 1987 in v prvih devetih mesecih 1988 s sredstvi republiškega proračuna sofinancirala izdelavo inicialnih razvojnih programov oziroma refundirala stroške izdelave projektne dokumentacije. V letu 1987 je komisija razpela s sredstvi v višini 420.736.000 din, v letu 1988 pa s sredstvi v višini 955.071.000 din in jih je do 30. 9. 1988 porabila že 681.071.000 din. Glede na že vložene zahteve do 30. 9. 1988 vseh zaradi pomanjkanja sredstev ne bo mogla odobriti in bo zato lahko odobrila le sredstva v manjšem deležu, kot ga imajo vlagatelji zahtevkov sicer pravico zahtevati (do 50%).

Komisija je spodbujala izdelavo razvojnih programov in projektov v svoji neposredni aktivnosti v organizacijah združenega dela in občinah. Spremljala je uresničevanje nalog, za katere je nosilec odobrila sredstva za sofinanciranje izdelave razvojnih programov in zahtevala vmesna poročila. V primerih refundiranja stroškov izdelave projektne dokumentacije je na samih lokacijah preverjala izvajanje. Pri sofinanciranju razvojnih programov in študij je delala tudi selektivno in finančno ni podprla tistih študij, ki v osnovnih ciljih niso kazale realnih možnosti uresničitve. V letu 1987 je komisija odobrila 49 zahtevkov za sofinanciranje iz 16 občin, ki se v celoti štejejo za manj razvite, oziroma vključujejo manj razvita geografska območja, manj razvita obmejna območja ali območja v prehodnem obdobju. Do 30. 9. 1988 je komisija odobrila 37 zahtevkov iz 17 občin.

Pri svojem delu komisija sodeluje z Gospodarsko zbornico Slovenije za spodbujanje iniciative v organizacijah združenega dela glede izdelave kvalitetnih razvojnih programov. V strokovnem delu pri izpolnjevanju sistema pospeševalnih ukrepov sodeluje z Zavodom SR Slovenije za družbeno planiranje in s posameznimi republiški upravni organi.

Pregled odobrenih sredstev po nosilcih, območjih, panogah in vrednosti, s kratkim opisom faze uresničitve v letih 1987 in 1988 je razviden iz priloge 4/I in 4/II.

V. UGOTOVITVE IN STALIŠČA IZVRŠNEGA SVETA SKUPŠČINE SR SLOVENIJE

1. V letu 1987 in prvem polletju 1988 so se nadaljevali veliki napor delovnih ljudi in občanov na manj razvitih območjih za pospešen družbenogospodarski razvoj teh območij, vključno organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti in izvršnih svetov skupščin občin na teh območjih. Pospeševalni ukrepi širše družbene skupnosti pa so imeli pri tem zelo pomembno dopolnilno vlogo.

2. Po večletni upočasnitvi razvojnih aktivnosti na manj razvitih območjih v primerjavi s povprečjem SR Slovenije, kar je bila značilnost prejšnjega srednjeročnega obdobja, še zlasti v letih 1987 in 1988 ponovno postopno zmanjšuje zaostajanje v razvoju teh območij. Tako je bila rast proizvodnje in na tej osnovi rast družbenega proizvoda v letih 1986 in 1987 v globalu manj razvitih območij hitrejša kot v SR Sloveniji, podobno pa velja tudi za rast dohodka v prvem polletju 1988. V letu 1987 in v prvem polletju 1988 je na teh območjih značilna hitrejša rast akumulacije in počasnejše naraščanje izgub kot v SR Sloveniji. Kljub temu pa sta dohodek na zaposlenega in stopnja akumulativnosti še vedno nižja od republiškega povprečja, kar je v precejšnji meri posledica gospodarske strukture.

Tudi rast zaposlenosti je bila v letih 1986 in 1987 hitrejša od republiškega povprečja, v prvem polletju letošnjega leta pa se je zaradi nazadovanja v nekaterih manj razvitih občinah tudi v globalu manj razvitih območij nekoliko zmanjšala v primerjavi s predhodnim letom, vendar manj kot v SR Sloveniji. Neugodna pa je kvalifikacijska struktura zaposlenih na manj razvitih območjih, kar velja tudi za nova delovna mesta.

Vse to je omogočilo v zadnjih dveh letih ponovno zmanjševanje zaostajanja v stopnji gospodarske razvitosti manj razvitih območij, pri tem pa je treba upoštevati, da so med posameznimi območji precejšnje razlike.

3. Na področju investicij na manj razvitih območjih se kažejo v zadnjem času pozitivni premiki. Investicijska aktivnost se je v letih 1987 in v prvem polletju 1988 okrepila

v primerjavi s preteklim srednjeročnim obdobjem, kar prikazujejo podatki Službe družbenega knjigovodstva in Ljubljanske banke – združene banke. Delež vlaganj na teh območjih pa še vedno ni tak, kot je bil do leta 1981. Na pozitivne premike so vplivali tudi obogateni pospeševalni ukrepi za naložbe na manj razvitih območjih. Poleg davčnih olajšav je bilo v zadnjih letih uveljavljeno znižanje obveznosti do sklada federacije za investitorje, ki vlagajo na manj razvitih območjih SR Slovenije.

4. V samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti se v osnovi solidarnost uresničuje v dogovorjenem obsegu. Obseg solidarnostnih sredstev se je v nekaterih dejavnostih realno tudi povečal v primerjavi s predhodnim srednjeročnim obdobjem, vendar se pojavljajo dodatni problemi (npr. omejitve v skupni porabi, zamude pri zagotavljanju sredstev), ki so posledica sedanjih gospodarskih težav in ukrepov tekoče ekonomske politike in večinoma presegajo ukrepe regionalne politike.

Samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje dokaj različno izvajajo dogovorjene naloge. V osnovi se naloge zadovoljivo uresničujejo na področju vodnega in stanovanjskega gospodarstva ter deloma v elektrogospodarstvu. Večji so problemi v cestnem gospodarstvu, še posebej pa na področju ptt prometa, s čimer se nadaljujejo neugodni trendi iz prejšnjih let. Pomemben delež pri razvoju gospodarske infrastrukture so imele mladinske delovne akcije.

II.

1. Za nadaljnji pospešen razvoj manj razvitih območij je treba še okrepiti aktivnost na gospodarskem področju. Celovita kvalitetna prenova gospodarstva mora biti tudi na manj razvitih območjih težišče nalog gospodarskih subjektov. Večja dohodkovna uspešnost in akumulativnost organizacij združenega dela bo omogočala njihov lasten razvoj in hkrati ustvarjala pogoje za zadovoljevanje širših družbenih potreb na teh območjih. Prednosti, ki jih imajo ta območja v naravnih resursih in v razpoložljivi delovni sili, morajo v večji meri postati razvojni dejavniki.

Osnova za preobrazbo so kakovostni razvojni programi in projekti za uvajanje novih proizvodnih programov in tehnologij v obstoječi proizvodnji in njeni razširitvi, kot tudi za izgradnjo novih proizvodnih in storitvenih zmogljivosti, zlasti v industriji, kmetijstvu, turizmu in drobnem gospodarstvu. Pri povezovanju organizacij združenega dela iz razvitih in manj razvitih območij za skupna vlaganja so bile povečane aktivnosti Gospodarske zbornice Slovenije in medobčinskih gospodarskih zbornic, ki so že v preteklih dveh letih imele pomembno vlogo pri nastajanju skupnih programov. Izboljšati je treba pretok informacij o možnostih in potrebah glede gospodarskih vlaganj, še zlasti za prenos proizvodnje in tehnologij iz razvitejših sredin na manj razvita območja.

Dodatno spodbudo predstavljajo tudi dopolnitve zakona o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji v zvezi s podaljšanjem statusa prehodnega obdobja do konca leta 1990 in možnostjo uporabe pospeševalnih ukrepov za naložbe na lokacijah v krajevnih skupnostih, ki mejijo na manj razvita območja, če vplivajo na razvoj teh območij zlasti z vidika zaposlovanja in razvoja kmetijstva. V oktobru 1988 je bila povečana tudi ugodnost v zvezi z izvajanjem obveznosti SR Slovenije do sklada federacije za investitorje, ki vlagajo lastna sredstva v gospodarske naložbe na manj razvitih območjih v SR Sloveniji. Pri uporabi teh ugodnosti pa bo

treba zagotoviti njihovo dosledno uporabo za gospodarska vlaganja, ki vplivajo na hitrejši gospodarski razvoj in kakovostno spreminjanje gospodarske strukture. Upoštevati je treba tudi ugodnejše kreditne pogoje, ki jih dajejo banke za investicije na manj razvitih območjih, zlasti v Ljubljanski banki – združeni banki.

2. Brez izboljšanja kadrovske strukture ni možno ustvariti pogojev za hitrejši in kakovosten razvoj manj razvitih območij. Nadaljujejo se negativni trendi v izobrazbeni strukturi, saj je na teh območjih delež mladine, ki po končanem osnovnošolskem izobraževanju ne nadaljuje šolanja, v zadnjih letih skoraj še enkrat večji kot v SR Sloveniji. Tudi gospodarska vlaganja v zadnjih letih še vedno ne vplivajo na izboljšanje kvalifikacijske strukture, saj je tudi pri novih zaposlitvah le-ta manj ugodna kot v SR Sloveniji. Skrb za kakovostne spremembe na tem področju imajo predvsem organizacije združenega dela in drugi dejavniki na manj razvitih območjih samih. V veliki meri je izboljšanje kadrovske sestave odvisno tudi od priprave kakovostnih razvojnih programov in projektov in pravočasnega usposabljanja mladine in že zaposlenih za njihovo uresničitev. Tako usmeritev naj bi pospeševale organizacije združenega dela, gospodarske zbornice in skupnosti za zaposlovanje, zlasti pri ustvarjanju pogojev za zaposlovanje mladih strokovnjakov. S temi aktivnostmi bi omogočili nadaljevanje ugodnega premika pri vpisih študentov iz manj razvitih območij na višje in visoke šole, ki ga kažejo podatki za šolsko leto 1987/1988.

3. V letu 1989 se bo v samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti nadaljeval sistem solidarnosti, ki je predviden v srednjeročnih planskih aktih. Pri uresničevanju te usmeritve pa bo treba glede na težavne materialne pogoje pravočasno ukrepati v zvezi z odpravljanjem problemov, ki so se pojavili v letu 1988 in je pričakovati njihovo ponavljanje tudi v prihodnjem letu.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je predlagal spremembo zakona o zdravstvenem varstvu, s katero bi sredstva za bolnišnično, zdraviliško in specialistično zdravljenje zagotavljali na ravni SR Slovenije. To bo vplivalo tudi na sistem solidarnosti in v veliki meri odpravilo probleme, ki so ob zakonu o omejevanju sredstev skupne porabe nastajali pri zbiranju sredstev občinskih samoupravnih interesnih skupnosti. V občinah bodo programirali osnovno zdravstveno dejavnost, kar pa bo pomenilo, da se bo problem solidarnosti pojavil v regijah, v okviru katerih ga bo potrebno tudi reševati.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo skupaj s samoupravno interesno skupnostjo cestnega gospodarstva in zlasti ptt prometa proučil možnost vsaj delne nadoknaditve sedanjega zaostajanja v okviru samih samoupravnih interesnih skupnosti, upoštevaje tudi že uveljavljene spremembe pri politiki cen v ptt prometu in povečan delež sredstev za ceste v ceni pogonskih goriv. Vse to bo treba upoštevati pri sestavi planov samoupravnih interesnih skupnosti za leto 1989.

Pri razvijanju telefonije, modernizacije cestnih povezav in izboljšanju oskrbe s pitno vodo bo še naprej imelo pomembno vlogo mladinsko prostovoljno delo. V zvezi s tem bo treba pravočasno pripraviti programe in projekte na manj razvitih območjih, ki naj bi jih izvajale mladinske delovne brigade, udeleženci Dogovora o mladinskem prostovoljnem delu pa bi morali pravočasno zagotoviti potrebna sredstva.

Izboljšanje pogojev v gospodarski infrastrukturi je eden osnovnih pogojev za ohranitev poselitve na nekaterih območjih in za hitrejši gospodarski razvoj.

OSNUTEK ZAKONA o podjetjih

PRVI DEL

TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Delavci svobodno združujejo delo in družbena sredstva v delovni organizaciji v razmerah blagovne proizvodnje in delovanja tržnih zakonitosti, opravljajo gospodarske in druge družbene dejavnosti, pridobivajo dohodek na tržišču, trajno organizirajo in razširjajo proizvodnjo, promet in druge dejavnosti, uveljavljajo pravico dela z družbenimi sredstvi, zadovoljujejo osebne, skupne in splošne družbene interese in potrebe.

2. člen

Delavci samostojno odločajo o oblikah samoupravnega in delovnega organiziranja, povezovanja in sodelovanja na enotnem jugoslovanskem tržišču.

Pri uveljavljanju pravice dela z družbenimi sredstvi so delavci odgovorni, da ekonomsko smotno in družbeno odgovorno uporabljajo družbena sredstva ter jih nenehno obnavljajo, povečujejo in izboljšujejo.

Organizacijo dela, uresničevanja samoupravljanja in druga vprašanja iz prvega in drugega odstavka tega člena urejajo delavci s statutom in drugimi samoupravnimi splošnimi akti.

3. člen

Delovna organizacija in druge oblike organiziranja, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, poslujejo kot podjetje.

Podjetje lahko posluje s sredstvi v družbeni lastnini (v nadaljnjem besedilu: podjetje), s sredstvi v družbeni lastnini in s sredstvi, na katerih imajo lastninsko pravico občani, civilne pravne osebe in tuje osebe (v nadaljnjem besedilu: podjetje z mešanimi oblikami lastnine), in s sredstvi, na katerih imajo lastninsko pravico občani, civilne pravne osebe in tuje osebe (v nadaljnjem besedilu: zasebno podjetje).

4. člen

Podjetje iz drugega odstavka 3. člena tega zakona je nosilec vseh pravic in obveznosti v pravnem prometu glede na vsa sredstva, s katerimi razpolaga in jih uporablja v skladu z naravo in namenom teh sredstev in z zakonom, in za obveznosti v pravnem prometu odgovarja z vsemi svojimi sredstvi.

5. člen

Podjetje iz drugega odstavka 3. člena tega zakona je samostojni in temeljni subjekt tržnega poslovanja, ki posluje po načelu dobička.

Delo in poslovanje podjetja iz drugega odstavka 3. člena tega zakona upravljajo delavci, organi upravljanja, vlagatelji in lastniki sredstev.

6. člen

Podjetja iz drugega odstavka 3. člena tega zakona imajo enak položaj glede poslovanja, odgovornosti in nastopanja na enotnem jugoslovanskem tržišču.

7. člen

Pri uresničevanju svojih z ustavo določenih pravic in obveznosti sprejema sindikat ukrepe, s katerimi zagotavlja, da delavci v podjetju uveljavljajo družbenoekonomske in druge samoupravne pravice in odločajo o drugih vprašanih družbenoekonomskega položaja.

V podjetjih z mešanimi oblikami lastnine in zasebnih podjetij določi svet Zveze sindikatov Jugoslavije elemente za sklepanje kolektivnih pogodb, s katerimi se delovnim ljudem zagotavljajo pravica do sredstev za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb ter druge pravice iz dela in iz naslova dela.

DRUGI DEL

I. POGLAVJE

I. USTANOVITEV, KONSTITUIRANJE IN ORGANIZIRANJE PODJETJA

I. oddelek

Ustanovitev podjetja

8. člen

Podjetje se ustanovi in posluje s sredstvi v družbeni lastnini. Podjetja lahko ustanovijo druga podjetja, samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti in druge družbene pravne osebe, družbenopolitična skupnost pa, če je opravljanje določene dejavnosti nezamenljiv pogoj za življenje in delo občanov ali za delo drugih organizacij na določenem območju ali če je to nujno za delo organov te družbenopolitične skupnosti.¹

9. člen

Ustanovitelj mora pred sprejetjem akta o ustanovitvi podjetja sprejeti elaborat o ekonomski opravičenosti ustanovitve podjetja, ki vsebuje podatke in dejstva, na podlagi katerih se lahko zanesljivo odloči o opravičenosti njegove ustanovitve.

10. člen

Po sprejetju elaborata sprejme delavski svet oziroma ustrezeni organ upravljanja ustanovitelja po poprejšnjem soglasju delavcev akt o ustanovitvi podjetja.

Če podjetje ustanovi več ustanoviteljev, se šteje, da je akt o ustanovitvi sprejet, ko ga sprejmejo vsi ustanovitelji.

11. člen

Z aktom o ustanovitvi podjetja se določijo:

¹ Del besedila, označeni z zvezdico, so prevzeti iz predloga amandmajev h ustavi SFRJ.

- 1) ime ustanovitelja;
 - 2) firma in sedež podjetja;
 - 3) dejavnost podjetja;
 - 4) znesek sredstev za ustanovitev in začetek dela podjetja in način zagotavljanja sredstev;
 - 5) odgovornost in pogoji za odgovornost ustanoviteljev za obveznosti podjetja v ustanavljanju;
 - 6) ime osebe oziroma imena oseb, ki bodo opravljale priprave do konstituiranja podjetja (začasni poslovodni organ podjetja v ustanavljanju), in njene oziroma njihove druge pravice;
 - 7) pogoji in način za sklenitev delovnega razmerja, delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo in način odločanja o drugih pravicah in obveznostih delavcev podjetja v ustanavljanju;
 - 8) rok, v katerem bo podjetje konstituirano;
 - 9) drugi podatki, določeni z zakonom.
- Če se podjetje ustanovi z določenim trajanjem, se z aktom o ustanovitvi določi čas, za katerega se podjetje ustanovi.

12. člen

Podjetje v ustanavljanju lahko sklepa pogodbe in opravlja druga pravna opravila v skladu z zakonom o ustanovitvi. Da bi preskusilo brezhibnost postrojev, lahko podjetje v ustanavljanju v skladu z aktom o ustanovitvi proizvaja blago in tako proizvedeno blago prodaja na tržišču. Z aktom o ustanovitvi podjetja se lahko določijo pogoji, pod katerimi opravlja podjetje poskusno proizvodnjo oziroma drugo dejavnost in nastopa na tržišču.

13. člen

Podjetje v ustanavljanju upravlja ustanovitelj. Z aktom o ustanovitvi se lahko določi, da podjetje v ustanavljanju upravlja svet podjetja v ustanavljanju.

Ustanovitelj določi skupno število članov sveta podjetja v ustanavljanju, imenuje svoje člane v svet podjetja v ustanavljanju poleg članov sveta, ki jih volijo delavci, ki so v delovnem razmerju v podjetju v ustanavljanju, in določi pravice in dolžnosti tega sveta.

Ustanovitelj imenuje začasni poslovodni organ podjetja v ustanavljanju in določi njegove pravice in dolžnosti.

14. člen

Začasni poslovodni organ ima glede zakonitosti dela in odgovornosti podjetja v ustanavljanju enake pravice in dolžnosti kot jih ima poslovodni organ podjetja.

Začasni poslovodni organ mora ustaviti izvršitev vsakega akta sveta podjetja v ustanavljanju, za katerega meni, da ni v skladu z aktom o ustanovitvi oziroma sklepom ustanovitelja ali da je škodljiv za podjetje v ustanavljanju, in o tem takoj obvestiti ustanovitelja, ki sprejme dokončno odločitev.

2. oddelek

Konstituiranje podjetja

15. člen

Konstituiranje podjetja se začne, ko je končana izgradnja² podjetja v ustanavljanju, če se opravljajo samo priprave za začetek dela podjetja, pa po končanih pripravah.

Če se podjetje v ustanavljanju ne gradi oziroma če se ne opravljajo priprave za začetek njegovega dela, se konstituira po sprejetju akta o ustanovitvi podjetja.

Izgradnja je končana, ko je podjetje v ustanavljanju usposobljeno za opravljanje dejavnosti, za katero je bilo ustanovljeno.

16. člen

Po končani izgradnji oziroma končanih pripravah za začetek dela morata svet podjetja v ustanavljanju in začasni poslovodni organ podjetja v ustanavljanju podati ustanoviteljem in

delavcem podjetja v ustanavljanju poročilo o izgradnji oziroma o pripravah za začetek dela.

17. člen

Ustanovitelj lahko sklene, da se podjetje konstituira pred rokom za njegovo konstituiranje, če je podjetje v ustanavljanju usposobljeno za začetek dela in če so izpolnjeni drugi pogoji za njegovo konstituiranje.

18. člen

Če ustanovitelj oziroma svet podjetja v ustanavljanju ne začne v 30 dneh od dneva, ko je bila končana izgradnja, oziroma od dneva, ko so bile končane priprave za začetek dela, s pripravami za konstituiranje podjetja, lahko odločijo delavci v podjetju v ustanavljanju, da bodo opravili priprave za konstituiranje podjetja.

19. člen

Podjetje se konstituira:

- 1) s sprejetjem statuta;
- 2) z izvolitvijo delavskega sveta oziroma njemu ustreznim organom upravljanja;
- 3) z imenovanjem vršilca dolžnosti poslovodnega organa.

20. člen

Podjetje lahko začne opravljati gospodarsko dejavnost in nastopati v pravnem prometu po vpisu konstituiranja v sodni register.

21. člen

Delavski svet oziroma njemu ustreznem organ upravljanja podjetja mora v 30 dneh po konstituiranju podjetja razpisati javni razpis za imenovanje poslovodnega organa podjetja.

22. člen

Z aktom o ustanovitvi ali samoupravnim sporazumom se določijo pravice in obveznosti ustanoviteljev do ustanovljenega podjetja zlasti glede pravice do upravljanja, udeležbe v ustvarjenem dobičku in prevzemanju rizika v sorazmerju z višino vloženih sredstev.

3. oddelek

Notranje organiziranje podjetja

23. člen

V podjetju se lahko v skladu z značajem delovnega procesa in delovnimi pogoji na podlagi znanstvenih metod sodobnih dosežkov znanosti, tehnologije in tehnike in organizirajo temeljne organizacije združenega dela, delovna enota, obrat in druga oblika samoupravnega in delovnega organiziranja (v nadaljnjem besedilu: del podjetja) za doseganje ugodnejših rezultatov pri opravljanju skupnih del in delovnih nalog v podjetju.

Sklep o organiziranju dela podjetja se sprejme v skladu s statutom.

S statutom podjetja se lahko določi, da ima določene pravice in obveznosti v pravnem prometu del podjetja iz prvega odstavka tega člena.

24. člen

Sklep o razdelitvi, spojitvi, izločitvi ali pripojitvi k drugemu podjetju oziroma o prenehanju dela podjetja se sprejme v skladu s statutom.

S sklepom o statusnih spremembah iz prvega odstavka tega člena se določi odgovornost za obveznosti, nastale do vpisa statusnih sprememb v sodni register.

II. SKUPNA PODJETJA

25. člen

Skupno podjetje posluje z družbenimi sredstvi, ki so jih vanj

² Pri nadaljnjem delu v zvezi z zakonom bomo poiskali izraz, s katerim bo natančneje določeno, kdaj se šteje, da je podjetje v ustanavljanju usposobljeno za opravljanje dejavnosti, za katero je bilo ustanovljeno.

vložila druga podjetja (v nadaljnjem besedilu: podjetja vlagatelj).

26. člen

S pogodbo med podjetji vlagatelji se uredijo razmerja glede razporejanja ustvarjenega dobička v sorazmerju z vloženi sredstvi, obveznosti in odgovornosti pri prevzemanju skupnega rizika, ustanavljanja organov, ki upravljajo skupna dela, ter druga vprašanja, pomembna za skupno poslovanje.

27. člen

Skupno podjetje upravlja delavski svet skupega podjetja, ki ga sestavljajo delavci podjetja, ki uporablja vložena sredstva, in delavci podjetij vlagateljev.

S pogodbo iz 26. člena tega zakona se določijo merila, na podlagi katerih se v sorazmerju z vrednostjo vloženi sredstev določijo število članov tega organa in njihove pravice.

Če so vložena sredstva posameznega podjetja vlagatelja večja od višine sredstev, s katerimi razpolaga podjetje, v katero so vložena sredstva podjetja, lahko vlagatelji ob soglasju delavcev skupnega podjetja odločijo, da pridobijo status ustanovitelja tega podjetja.

Alternativa:

Tretji odstavek se črta.

28. člen

Delavski svet skupnega podjetja upravlja skupna dela, spremlja uresničevanje ciljev v gospodarjenju s skupnimi sredstvi in odloča o uporabi teh sredstev, odloča o razpolaganju skupno ustvarjenega dohodka in dobička, ukrepa za izpolnjevanje prevzetih obveznosti in izvršuje druge pravice in dolžnosti v skladu s pogodbo iz 26. člena tega zakona.

29. člen

Skupno podjetje ne sme spremeniti dejavnosti in ne opraviti statusnih sprememb, če se s tem spremeni namen vloženi sredstev, otežuje ali onemogoča izpolnjevanje prevzetih obveznosti, brez soglasja podjetij vlagateljev, dokler se ne vrnejo vložena sredstva v revaloriziranem znesku v skladu s predpisi, če s pogodbo iz 26. člena tega zakona ni drugače določeno.

Delavski svet skupnega podjetja odloči o tem, ali so izpolnjeni pogoji za spremembo statuta podjetja smiselno prvemu odstavku tega člena.

III. OBLIKE ORGANIZIRANJA IN ZDRUŽEVANJA PODJETIJ

30. člen³⁾

Podjetja se lahko združujejo oziroma organizirajo v sestavljeno podjetje, poslovno združenje, skupnost podjetij ali drugo obliko združevanja oziroma organiziranja.

Podjetja se združujejo oziroma organizirajo s sklenitvijo samoupravnega sporazuma o združitvi.

Sklep o sklenitvi samoupravnega sporazuma sprejme delavski svet podjetja po poprejšnjem mnenju delavcev podjetja, ki se združuje oziroma organizira, v skladu s statutom.

1. Sestavljeno podjetje

31. člen

Dve podjetji ali več podjetij se lahko združi v sestavljeno podjetje.

Sestavljeno podjetje se konstituira:

1) s sklenitvijo samoupravnega sporazuma o združitvi v sestavljeno podjetje;

2) z izvolitvijo delavskega sveta oziroma njemu ustreznega organa upravljanja;

3) Med pripravo osnutka zakona so nekateri predlagali, naj se v zakonu predvidi posebna oblika organiziranja—združeno podjetje, kadar to zahtevajo interesi in pogoji tržnega poslovanja. Tako podjetje bi nastalo s spojitvijo ali pripojitvijo več drugih podjetij, ki bi postala deli združenega podjetja in bi imela pravice in obveznosti, določene s statutom združenega podjetja.

3) z imenovanjem vršilca dolžnosti poslovnega organa.

Samoupravni sporazum o združitvi v sestavljeno podjetje vsebuje določbe o formi, sedežu, dejavnosti oziroma delih, ki jih za združena podjetja opravlja sestavljeno podjetje, ciljih združevanja dela in sredstev ter njihovem namenu, pravicah, obveznostih in odgovornostih sestavljenega podjetja v pravem prometu in odgovornostih združenih podjetij za prevzete obveznosti sestavljenega podjetja, organih upravljanja, poslovnemu organu in drugih organih, medsebojnih razmerjih združenih podjetij, pravicah in obveznostih delavcev, ki opravljajo dela skupnega pomena, in obliki njihovega organiziranja ter druge določbe, pomembne za uresničevanje ciljev združevanja in poslovanja sestavljenega podjetja.

Vprašanja, ki se ne uredijo s samoupravnim sporazumom iz drugega odstavka tega člena in statutom sestavljenega podjetja, se uredijo s pogodbo v skladu s tem samoupravnim sporazumom in statutom.

Po sklenitvi samoupravnega sporazuma o združitvi v sestavljeno podjetje, najpozneje pa v šestih mesecih po sklenitvi omenjenega sporazuma, sprejmejo delavci združenih podjetij statut sestavljenega podjetja.

2. Poslovno združenje

32. člen

Podjetja se lahko samo ali z drugimi oblikami organiziranja oziroma združevanja dela in sredstev združijo v poslovno združenje.

S samoupravnim sporazumom o združitvi v poslovno združenje se uredijo medsebojna razmerja, zlasti pa dejavnosti, s katerimi se bo to ukvarjalo, cilji združitve, zagotavljanje sredstev za delo in poslovanje poslovnega združenja, izpolnjevanje prevzetih obveznosti ter druga vprašanja, pomembna za opravljanje skupnih del in uresničevanje skupnih ciljev.

Določbe tega zakona o združitvi v sestavljeno podjetje se smiselno uporabljajo tudi za združitve v poslovno združenje.

Alternativa:

32. člen se črta.

3. Sodelovanje podjetij in drugih oblik organiziranja in združevanja z delovnimi ljudmi, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom s sredstvi, ki so lastnina občanov

33. člen

Podjetja in druge oblike organiziranja in združevanja lahko sodelujejo in združujejo delo in sredstva z delovnimi ljudmi, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom s sredstvi, ki so lastnina občanov, neposredno ali po oblikah združevanja delovnih ljudi (v nadaljnjem besedilu: kooperacija in poslovno sodelovanje).

Razmerja med podjetji in drugimi oblikami organiziranja in združevanja ter delovnimi ljudmi, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom s sredstvi, ki so lastnina občanov (v nadaljnjem besedilu: pogodbeniki), se uredijo s pogodbo.

Pogodbeniki svobodno uredijo obliko sodelovanja oziroma združevanja dela in sredstev (kooperacija, trajnejše sodelovanje idr.).

S pogodbo se lahko določi tudi vlaganje sredstev podjetij v razvoj dejavnosti, ki jo opravljajo delovni ljudje pogodbeniki.

34. člen

Delovni ljudje, ki so v oblikah kooperacije in poslovnega sodelovanja združili svoje delo in svoja sredstva oziroma samo svoje delo ali samo svoja sredstva s podjetjem ali drugo obliko organiziranja in združevanja oziroma vložili svoja sredstva in delo v podjetja ali druge oblike organiziranja in združevanja, sodelujejo pri upravljanju skupnega poslovanja in pri delitvi dobička podjetja v sorazmerju s prispevkom, ki so ga dali s svojim delom in sredstvi k ustvarjanju dobička, v skladu s sklenjeno pogodbo in statutom podjetja.

Opomba:

Med pripravo osnutka zakona je bilo postavljeno vprašanje, ali je treba v tem oddelku izrecno določiti, da smejo delovni ljudje iz tega oddelka neposredno sodelovati, ker smo pri gospodarski reformi izhajali iz stališča, da bodo lahko vse oblike organiziranja med seboj sodelovale, torej tudi podjetja z zasebnimi podjetji in obratovalnicami.

IV. VLAGANJE V ORGANIZACIJO SKUPNEGA POSLOVANJA⁴

35. člen

Tuji vlagatelj lahko vloži sredstva v podjetje, ki že obstaja ali bo ustanovljeno (v nadaljnjem besedilu: organizacija skupnega poslovanja).

Organizacija skupnega poslovanja se vpiše v sodni register s podatki o vlagateljih in trajanju vlaganja.

36. člen

S pogodbo o vlaganju v organizacijo skupnega poslovanja (v nadaljnjem besedilu: pogodba o vlaganju) se uredijo medsebojna razmerja vlagateljev.

Pogodba o vlaganju mora biti sklenjena pisno.

Pogodbo o vlaganju odobri zvezni upravni organ za ekonomske odnose s tujino.

Pogodba o vlaganju, ki ni sklenjena pisno in ki je ni odobril zvezni upravni organ za ekonomske odnose s tujino, nima pravnega učinka.

37. člen

Pogodba o vlaganju vsebuje predvsem:

- 1) pogodbenice;
- 2) predmet poslovanja organizacije skupnega poslovanja;
- 3) obliko vlaganja in znesek sredstev vsakega vlagatelja ter način ugotavljanja deležev sredstev vlagateljev v celotnem vlaganju;
- 4) način ugotavljanja in razporejanja dobička in izgube organizacije skupnega poslovanja;
- 5) način odločanja vlagateljev;
- 6) trajanje pogodbe o vlaganju in način vračanja vlog;
- 7) postopek v primeru spora

38. člen

Vrednost vlog posameznih vlagateljev se izkazuje v isti valuti na način, določen s pogodbo o vlaganju.

S pogodbo o vlaganju se lahko določita obrestovanje prejšnjih ali diskontiranje poznejših vlog.

39. člen

Če gre za vlaganje v obstoječe podjetje, lahko vlagatelji s pogodbo predvidijo spremembe, ki bodo v tem podjetju opravljene v njegovem statutu in drugih samoupravnih splošnih aktih.

Spremembe iz prvega odstavka tega člena se lahko nanašajo predvsem:

- 1) na izključitev odgovornosti podjetja za obveznosti, nastale pred sklenitvijo pogodbe o vlaganju;
- 2) na prenos določenih pristojnosti z organov upravljanja na poslovodni odbor.

40. člen

S pogodbo o vlaganju zaradi ustanovitve organizacije skupnega poslovanja se uredijo pravice in obveznosti vlagateljev do zadevne organizacije v ustanavljanju in po konstituiranju.

Statut in samoupravni splošni akti organizacije iz prvega odstavka tega člena morajo biti v skladu s pogodbo o vlaganju.

41. člen

S pogodbo o vlaganju se lahko določi, da vlagatelji in organizacija skupnega poslovanja odločajo v poslovodnem odboru o vseh vprašanjih poslovanja zadevne organizacije.

S pogodbo o vlaganju se določijo sestava, izvolitev in način dela poslovodnega odbora.

Člani poslovodnega odbora glasujejo v poslovodnem odboru na podlagi pooblastila iz pogodbe o vlaganju ali na

podlagi poprejšnjega pooblastila ali sklepa pristojnega organa.

S pogodbo o vlaganju se lahko določi, da poslovodni odbor predlaga delavskemu svetu imenovanje in razrešitev individualnega poslovodnega organa in predsednika kolegijskega poslovodnega organa skupnega poslovanja.

V. SREDSTVA PODJETJA TER UGOTAVLJANJE IN DELITEV DOBIČKA

42. člen

Sredstva za poslovanje podjetja so osnovna in obratna sredstva.

43. člen

Pogoji in način za pridobivanje sredstev se uredijo s statutom ali drugim splošnim aktom, s pogodbo o pridobivanju sredstev in z zakonom oziroma predpisi, izdanimi na podlagi zakona.

44. člen

Prihodek podjetja sestavljajo denarni zneski, ustvarjeni s prodajo blaga in storitev s svobodno menjavo dela.

Dohodek podjetja je del prihodka, ki ostane po kritju materialnih stroškov in stroškov amortizacije.

Dobiček podjetja je del dohodka, ki ostane po izločitvi sredstev za bruto osebne dohodke delavcev iz naslova živega dela.

Iz dobička podjetja se izločijo sredstva za zadovoljevanje splošnih družbenih in skupnih potreb, za izplačila osebnih dohodkov delavcev iz naslova upravljanja družbenih sredstev in gospodarjenja z njimi kot minulo delo delavcev in sredstva za povečanje družbenega kapitala.

VI. PRAVICE, OBVEZNOSTI IN ODGOVORNOSTI PODJETIJ V PRAVNEM PROMETU Z DRUŽBENIMI SREDSTVI

45. člen

Družbena sredstva podjetja so v pravnem prometu, v omejenem pravnem prometu ali zunaj pravnega prometa pa so, kadar je tako določeno z zakonom.

46. člen

Podjetje ima pravico, da v pravnem prometu z družbenimi sredstvi sklepa samoupravne sporazume in pogodbe ter opravlja druge pravne posle in opravila v okviru svojega poslovanja in v okviru svoje pravne sposobnosti (v nadaljnjem besedilu: razpolagalna pravica).

Pri uveljavljanju razpolagalne pravice prenaša podjetje družbena sredstva na druge družbene pravne osebe, pridobiva sredstva v družbeno lastnino od imetnikov lastninske pravice, odtuja družbena sredstva iz družbene lastnine, daje družbena sredstva v začasno uporabo drugim družbenim pravnim osebam, občanom oziroma civilnim pravnim osebam, izmenjuje družbena sredstva ter z njimi razpolaga na drugih podlagah.

Samoupravni sporazum in pogodba o razpolaganju z družbenimi sredstvi se skleneta pisno.

47. člen

Stvari, ki so produkcijska sredstva, in druga delovna sredstva in sredstva skupne porabe v podjetju se ne smejo brezplačno odtujiti iz družbene lastnine, razen v primerih, določenih z zakonom.

48. člen

Podjetje, ki namerava odtujiti družbena sredstva iz družbene lastnine ali jih prenesti na drugo družbeno pravno osebo, razen če teh sredstev ne da v pravni promet v okviru poslovanja, mora ta družbena sredstva poprej pisno ponuditi drugemu podjetju, s katerim je združeno v sestavljeno podjetje ali drugo obliko organiziranja in združevanja (predkupna pravica).

⁴ Določbe 35. do 41. člena tega osnutka zakona so prevzete iz osnutka zakona o tujih vlaganjih. Pri nadaljnjem delu v zvezi s tema zakonoma je treba oceniti, ali je treba snov o tujih vlaganjih v organizacije skupnega poslovanja urediti z zakonom o tujih vlaganjih ali z zakonom o podjetjih.

Samoupravni sporazum oziroma pogodbe, ki so sklenjeni v nasprotju s 47. členom tega zakona in prvim odstavkom tega člena, nimajo pravnega učinka.

49. člen

Za prevzete obveznosti odgovarja podjetje z vsemi sredstvi, s katerimi razpolaga.

Podjetje je odgovorno tudi za obveznosti drugih podjetij, prevzetih s samoupravnim sporazumom oziroma pogodbo.

Podjetje ne sme prevzeti odgovornosti za obveznosti drugega podjetja, če te obveznosti niso v zvezi z dejavnostjo podjetja, katerega obveznosti prevzema.

Določbe sporazuma oziroma pogodbe, ki so v nasprotju z drugim odstavkom tega člena, so nične.

Alternativa:

Tretji in četrti odstavek se črtata.

50. člen

Podjetje je odgovorno za obveznosti sestavljenega podjetja in drugih oblik organiziranja oziroma združevanja na način, določen s samoupravnim sporazumom o združitvi (subsidiarna odgovornost, solidarna odgovornost, omejena ali neomejena odgovornost idr.).

Če je podjetje solidarno odgovorno, ima upnik pravico, da po svoji izbiri zahteva izpolnitev obveznosti vsakega solidarnega dolžnika.

VII. UPRAVLJANJE PODJETJA

1. Delavski svet

51. člen

Delo podjetja upravlja delavski svet oziroma njemu ustrezen organ upravljanja.

V podjetju z manj kot 30 delavci se ne ustanovi delavski svet.

V primeru iz drugega odstavka tega člena opravljajo vsi delavci funkcijo delavskega sveta.

52. člen

Delavski svet določi predlog statuta podjetja in sprejema druge samoupravne splošne akte, razen tistih, za katere je s statutom predvideno, da se sprejemajo z osebnim izjavljanjem delavcev, sprejema program, delovni načrt in strategijo razvoja podjetja, določa poslovno politiko, odloča o uporabi in razpolaganju sredstev, dohodka in dobičku podjetja, sprejema letni račun podjetja, imenuje in razrešuje poslovodne in izvršilne organe ter usmerja in kontrolira njihovo delo, odloča o sklepanju samoupravnih sporazumov in opravlja druge zadeve, določene s statutom podjetja.

53. člen

Delavski svet odloča z večino glasov vseh članov delavskega sveta, če s statutom podjetja ni drugače določeno.

Statut podjetja določa način odločanja v delavskem svetu.

54. člen

Če delavski svet podjetja oceni, da so v delu podjetja skaljeni samoupravni odnosi ali da del podjetja ne izpolnjuje svojih obveznosti v delovnem procesu, lahko odloči, da nasproti temu delu nastopi z ustreznimi ukrepi, določenimi s statutom.

55. člen

V statutu podjetja je lahko predvidena ustanovitev izvršilnega organa delavskega sveta ter stalnih in občasnih delovnih teles delavskega sveta.

2. Poslovodni organ

56. člen

V statutu podjetja je določeno, ali bo imelo podjetje individualni ali kolegijski poslovodni organ.

V statutu podjetja je lahko predvideno, da člani kolegijskega poslovodnega organa poleg svojih pravic in dolžnosti kot člani tega organa opravljajo tudi drugo delo in delovne naloge v podjetju.

57. člen

Delavski svet podjetja imenuje na predlog razpisne komisije poslovodni organ na podlagi javnega razpisa.

V statutu podjetja so določeni pogoji za imenovanje individualnega poslovodnega organa oziroma članov kolegijskega poslovodnega organa.

Sestava in način dela razpisne komisije ter rok za predlaganje kandidatov so določeni v statutu podjetja.

Če delavski svet podjetja ne imenuje nikogar izmed predlaganih kandidatov za individualni poslovodni organ, se razpis ponovi.

58. člen

Delavski svet podjetja mora o svojem sklepu v zvezi z razpisom takoj, najpozneje pa v 15 dneh od njegovega sprejetja, obvestiti vsakega udeleženca razpisa.

Vsak udeleženec razpisa ali druga oseba, katere pravni interes je prizadet, lahko začne zoper sklep delavskega sveta postopek pred pristojnim sodiščem, če meni, da razpis ni bil izveden po predpisanem postopku, ali da tisti, ki je bil imenovan za individualni poslovodni organ, ne izpolnjuje pogojev, določenih s statutom oziroma zakonom.

Postopek se lahko začne v osmih dneh od prejema obvestila iz prvega odstavka tega člena.

59. člen

Če individualni poslovodni organ oziroma predsednik kolegijskega poslovodnega organa podjetja ni mogel biti pravočasno imenovan, imenuje delavski svet podjetja brez razpisa vršilca dolžnosti.

Vršilec dolžnosti poslovodnega organa ima vse pravice in dolžnosti individualnega poslovodnega organa podjetja.

Vršilec dolžnosti sme opravljati to funkcijo samo do imenovanja poslovodnega organa, najdlje pa leto dni od njegovega imenovanja.

60. člen

Poslovodni organ podjetja organizira delovni proces in ga vodi, vodi poslovanje podjetja in samostojno odloča.

Poslovodni organ pri uresničevanju pravic in dolžnosti iz prvega odstavka tega člena zlasti: predlaga poslovno politiko in strategijo razvoja, predlaga načrt in program dela in sprejema ukrepe za njuno izvajanje, izvršuje sklepe delavskega sveta in delavcev, sprejete z osebnim izjavljanjem, predlaga organizacijo podjetja ter imenovanja in razrešitev delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, odloča o razporejanju delavcev na določena dela in naloge ter opravlja druge zadeve, določene z zakonom, statutom in drugim samoupravnim splošnim aktom podjetja.

61. člen

S statutom podjetja ali drugim samoupravnim splošnim aktom se lahko posamezna pooblastila poslovodnega organa zaupajo članu kolegijskega poslovodnega organa oziroma delavcem s posebnimi pooblastili in odgovornostmi.

62. člen

Poslovodni organ podjetja je odgovoren za zakonitost dela in izvajanje z zakonom predpisanih obveznosti podjetja.

Če poslovodni organ podjetja meni, da je samoupravni splošni akt ali drugi akt podjetja v nasprotju z zakonom, opozori na to organ, ki je sprejel ta akt.

Če organ, ki je sprejel akt, ostane pri njem tudi po opozorilu, zadrži poslovodni organ izvršitev tega akta in o tem v treh dneh po dnevu, ko je bila zadržana, obvesti pristojni organ družbenopolitične skupnosti.

63. člen

Poslovodni organ podjetja se razreši tudi pred potekom časa, za katerega je bil imenovan, če delavci ne sprejmejo poročila o rezultatih poslovanja podjetja po letnem računu,

delavski svet pa oceni, da je za neuresničevanje poslovnih rezultatov podjetja odgovoren poslovodni organ.

Poslovodni organ podjetja se lahko razreši tudi pred potekom časa, za katerega je bil imenovan:

- če so bile zaradi izvajanja sklepa ali akta, ki ga je predlagal, karšene samoupravne pravice ali prizadeta družbena lastnina ali so nastali negativni poslovni rezultati, s katerimi je bila podjetju ali družbeni skupnosti prizadejana škoda;

- na njegovo zahtevo in v drugih primerih, določenih z zakonom ali statutom podjetja.

64. člen

Za poslovodnega organa podjetja ne more biti imenovana in ne more opravljati zadeve z delovnega področja tega organa oseba, ki je z naklepom storila kazniva dejanja zoper temelje socialistične samoupravne družbene ureditve in varnosti države, zoper gospodarstvo, zoper pravice samoupravljanja, zoper družbeno lastnino ali zoper uradno dolžnost, za dejanja, za katera je bila obsojena na nepogojno kazen zapora.

Za osebo, ki je z naklepom storila drugo kaznivo dejanje, razen kaznivih dejanj iz prvega odstavka tega člena, začnejo prepovedi iz omenjenega odstavka veljati, če je bila za tako kaznivo dejanje obsojena na nepogojno kazen zapora najmanj treh let.

Za poslovodni organ ne more biti imenovana oseba, ki je bila razrešena te dolžnosti pred potekom časa, za kateri je bila imenovana, in ne oseba, ki je kot poslovodni organ opravljala funkcijo v podjetju, ki je prenehalo zaradi stečaja, če je ugotovljeno, da je odgovorna za stečaj.

Prepoved za osebo iz prvega odstavka tega člena traja 10 let, za osebo iz drugega odstavka tega člena pa pet let od dneva, ko je kazen prestala, ko ji je bila oproščena ali je zastarala, prepoved iz tretjega odstavka tega člena pa traja pet let od dneva razrešitve oziroma dneva zamenjave.

Alternativa: V četrtem odstavku se besede: »traja 10 let« nadomestijo z besedama: »je trajna«, beseda: »pet« pa nadomesti z besedo: »10«.

65. člen

Če je poslovodni organ podjetja razrešen dolžnosti, niso pa bili razlogi za njegovo razrešitev, ali če ni bil izveden postopek, predpisan z zakonom, statutom oziroma samoupravnim splošnim aktom, se uporabljajo določbe o varstvu pravic delavcev, ki urejajo delovna razmerja, tudi za poslovodni organ.

V primeru iz prvega odstavka tega člena poslovodni organ podjetja z odločbo pristojnega sodišča ne more biti vrnjen na dolžnost, ki jo je opravljal pred razrešitvijo, lahko pa je razporejen k drugim delom oziroma delovnim nalogam v podjetju, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi.

V primeru iz prvega odstavka tega člena lahko poslovodni organ podjetja zahteva pred pristojnim sodiščem odškodnino najpozneje v 30 dneh od dneva vročitve pravnomočne sodne odločbe.

66. člen

Določbe tega zakona o imenovanju individualnega poslovodnega organa podjetja veljajo tudi za člane kolegijskega poslovodnega organa podjetja.

3. Odločanje delavcev v podjetju

67. člen

Pri uresničevanju svojih družbenoekonomskih in drugih samoupravnih pravic odločajo delavci v podjetju z osebnim izjavljanjem in po delegatih v delavskem svetu podjetja ter drugih oblikah organiziranja in združevanja.

68. člen

S statutom podjetja je lahko določeno, da delavci poleg statuta podjetja z referendumom odločajo tudi o drugih vprašanih, pomembnih za delo in poslovanje podjetja.

Postopek in način odločanja delavcev v podjetju sta določena z njegovim statutom.

4. Samoupravni splošni akti podjetja

69. člen

S samoupravnim splošnim aktom podjetja so mišljeni statut in drugi samoupravni splošni akti, ki urejajo družbenoekonomske in druge samoupravne odnose delavcev v podjetju (pravilnik, sklep, ki ureja splošna vprašanja, poslovnik idr.).

70. člen

Statut je temeljni samoupravni splošni akt podjetja. Drugi samoupravni splošni akti podjetja morajo biti v skladu s statutom.

Določbe drugih samoupravnih splošnih aktov podjetja, ki so v nasprotju z njegovim statutom, se ne smeje uporabljati.

71. člen

Statut podjetja vsebuje določbe: o firmi in sedežu; o zastopanju in predstavljanju; o dejavnostih in zadevah v okviru dejavnosti, ki se opravljajo v delih podjetja; o načrtovanju dela in razvoja; določiti temeljev poslovne politike; načinu razporejanja dobička; sestavi, izvolitvi, odpoklicu in delovnem področju delavskega sveta in njegovega izvršilnega organa; o poslovodnem organu, njegovih pravicah, obveznostih in odgovornostih; o drugih organih podjetja; o pravicah in obveznostih delegatov v delavskem svetu in njihovi odgovornosti; o odgovornosti podjetja za obveznosti njegovih delov, ki so pooblašteni, da nastopajo v pravnem prometu, ter o pooblastilih za posamezne dele, da nastopajo v pravnem prometu; o reševanju sporov (z arbitražo) med delavci posameznih delov podjetja oziroma deli podjetja; o pogojih in postopku izločitve posameznih delov podjetja iz njegove sestave; o ljudski obrambi in družbeni samozaščiti; o pogojih za učinek samoupravnih splošnih aktov za nazaj; o varstvu in izboljševanju človekovega okolja ter druge določbe pomembne za delo in poslovanje podjetja v celoti in njegovih delov ter za uresničevanje samoupravnih pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev v podjetju.

V statutu podjetja je določeno, kateri drugi samoupravni splošni akti podjetja se sprejemajo in način njihovega sprejemanja.

O spremembah in dopolnitvah statuta podjetja odločajo delavci z referendumom.

Vsakemu delavcu mora biti na njegovo zahtevo omogočen vpogled v statut in v drug samoupravni splošni akt.

72. člen

Posamični akti, ki jih sprejemajo organi in pooblaščen delavci v podjetju, morajo biti v skladu z ustreznimi samoupravnimi splošnimi akti podjetja.

5. Samoupravna delavska kontrola

73. člen

Za uresničevanje in varstvo svojih samoupravnih pravic in družbene lastnine so delavci v podjetju upravičeni in dolžni uresničevati samoupravno delavsko kontrolo neposredno po organih upravljanja in po posebnem organu samoupravne delavske kontrole.

Delavci v podjetju uresničujejo samoupravno delavsko kontrolo na način, določen s statutom in drugim samoupravnim splošnim aktom.

74. člen

Podjetje ima organ samoupravne delavske kontrole.

Člane organa samoupravne delavske kontrole v podjetju volijo in odpokličejo delavci na način, določen s statutom ali drugim samoupravnim splošnim aktom podjetja.

Pravice, dolžnosti in odgovornosti članov organa samoupravne delavske kontrole urejata statut in drug samoupravni splošni akt podjetja v skladu z zakonom.

Organ samoupravne delavske kontrole podjetja ima pravico nadzorovanja tudi v širših oblikah združevanja podjetja.

75. člen

Če poslovodni organ oziroma delavski svet na opozorilo organa samoupravne delavske kontrole ne spremeni svojega

sklepa ali ukrepa, s katerim se kršijo samoupravne pravice delavcev ali je prizadeta družbena lastnina, ali da je akt sprejet v nasprotju s stališči delavcev, predlaga organ samoupravne delavske kontrole skupščini družbenopolitične skupnosti, naj zadrži izvršitev sklepa ali drugega akta oziroma ukrepa, s katerim se kršijo samoupravne pravice delavcev ali je prizadeta družbena lastnina.

6. Odgovornost za opravljanje samoupravljaljskih funkcij

76. člen

Delavec je osebno odgovoren za vestno opravljanje samoupravljaljskih funkcij.

Statut podjetja določa v skladu z zakonom obveznosti članov delavskega sveta, članov izvršilnega organa, individualnega poslovnodnega organa oziroma predsednika in članov kolegijskega poslovnodnega organa ter članov organa samoupravne delavske kontrole pri izvrševanju samoupravljaljskih funkcij, vrste odgovornosti za kršitve teh obveznosti in postopek za ugotavljanje odgovornosti.

Statut določa tudi obveznosti delavcev pri izvrševanju samoupravljaljskih funkcij.

77. člen

Delegati v delavskem svetu oziroma drugem ustreznem organu upravljanja podjetja so za svoje delo odgovorni delavcem in organu, v katerega so bili izvoljeni.

Delavci lahko odpokličejo svojega delegata v delavskem svetu podjetja.

78. člen

Če sprejme delavski svet mimo svojih pooblastil, kljub opozorilu poslovnodnega organa, izvršilnega organa, organa samoupravne delavske kontrole, družbenega pravobranilca samoupravljanja, službe družbenega knjigovodstva, inšpekcijskega organa ali drugega pristojnega organa sklep, s katerim se prizadene škoda podjetju, mora poslovodni organ zadržati njegovo izvršitev in začeti postopek pred pristojnim sodiščem.

II. POGLAVJE

PODJETJA Z MEŠANIMI OBLIKAMI LASTNINE⁵

79. člen

Podjetje, ki posluje s sredstvi v družbeni lastnini, s sredstvi v zadružni lastnini in sredstvi domačih oziroma tujih oseb, se ustanovi kot mešano podjetje.

Mešano podjetje se organizira in posluje kot podjetje z omejeno odgovornostjo ali kot delniško podjetje.

80. člen

Mešano podjetje se ustanovi s pogodbo, ki mora biti sklenjena pisno in ima značaj akta o ustanovitvi.

V pogodbi o ustanovitvi mešanega podjetja so določeni organi, ki upravljajo podjetje, ter njihove pravice in obveznosti.

V pogodbi iz drugega odstavka tega člena se določijo oziroma uredijo zlasti: višina sredstev vsakega vlagatelja; medsebojna razmerja vlagateljev in upravljanje mešanega podjetja; način ugotavljanja in razporejanja dobička in prevzemanje rizikov, nastalih s poslovanjem mešanega podjetja; trajanje pogodbe; pogoji in način za vračanje vlog; način in postopek reševanja sporov med vlagatelji in med delavci podjetja in vlagatelji.

81. člen

Mešano podjetje se konstituira:

Opomba: Med izdelavo tega osnutka zakona je bilo mnenje, da bi bilo treba glede na to, da so vprašanja ustanavljanja, dela in prenehanja podjetij z mešanimi oblikami lastnine s tujo osebo v celoti urejena s posebnim zakonom o tujih vlaganjih, obravnavati, da bi bila snov urejena samo z zakonom o podjetjih ali pa del urediti z enim, del pa z drugim zakonom. Mnenje je tudi, da bi bilo treba vsa statusna vprašanja teh podjetij urediti z zakonom o podjetjih, pogoje za udeležbo tujih oseb v teh podjetjih pa z zakonom o tujih vlaganjih.

- 1) s sprejetjem pravil podjetja;
 - 2) z določitvijo oseb, ki predstavljajo in zastopajo podjetje.
- Podjetje z omejeno odgovornostjo začne z delom in nastopa v pravnem prometu z dnem vpisa konstituiranja v sodni register, delniško podjetje pa, ko je priskrbljen celotni znesek začetnih sredstev.

82. člen

V firmi podjetja z omejeno odgovornostjo in delniškega podjetja mora biti navedeno, da gre za podjetje z omejeno odgovornostjo oziroma za delniško podjetje.

1. Podjetje (družba)⁶ z omejeno odgovornostjo

83. člen

Podjetje (družba) z omejeno odgovornostjo (v nadaljnjem besedilu: družba) je družba, ki ima določena sredstva (nominalni kapital), v katerem je vsak izmed vlagateljev udeležen z eno vlogo (osnovno vlogo). Osnovne vloge ne morajo biti enake, smejo pa se prenašati samo v skladu s pogodbo o vlaganju.

Obveznost vlagateljev do družbe so samo dajatve, določene s pravili družbe. Vlagatelj je odgovoren družbi do višine svoje vpisane vloge, za vplačilo drugih vlagateljev pa samo do zneska nominalnega kapitala, če je tako predvideno v pogodbi o vlaganju in pravih družbe.

Vlagatelji niso odgovorni za obveznosti družbe.

84. člen

Družba ima svoja pravila.

Pravila družbe (v nadaljnjem besedilu: pravila) so akt, o katerem so se vlagatelji zedinili pri sklenitvi pogodbe o vlaganju, ki določa namene združenja, organizacijska načela, način upravljanja družbe ter druga vprašanja, bistvena za družbo, v skladu s pogodbo o vlaganju.

Pravila morajo vsebovati:

- 1) firmo in naslov sedeža družbe v SFRJ;
- 2) predmet poslovanja in predvideno trajanje družbe;
- 3) ime vlagateljev in naslov glavnega sedeža ter imena in naslova pooblaščenih predstavnikov vlagateljev;
- 4) celotni znesek nominalnega kapitala, vrsto in znesek osnovne vloge vsakega vlagatelja in njihovo medsebojno razmerje, način prenosa vlog, delitve dobička in izgube;
- 5) organizacijo upravljanja družbe, določbe o upravnem odboru in zboru (če so se vlagatelji dogovorili, da ga imajo), o odgovornosti individualnega oziroma kolegijskega poslovnodnega organa, o skupem številu in pooblastilih drugega vodilnega osebja ter o načinu njihovega imenovanja in razreševanja;
- 6) pravice delavcev in njihovih organov;
- 7) število članov nadzornega organa, če so se vlagatelji dogovorili, da ga imajo;
- 8) načela, ki se nanašajo na vodenje financ, računovodstva in kontrolo računovodstva;
- 9) prenehanje in likvidacijo družbe;
- 10) postopek za spremembe pravil.

2. Delniško podjetje (družba)

85. člen

Delniško podjetje (družba) – (v nadaljnjem besedilu: delniška družba) ima nominalni kapital, razdeljen na enake delnice. Vsak vlagatelj je udeležen v nominalnem kapitalu z eno ali več delnicami.

Vlagatelji so odgovorni delniški družbi za vplačilo delnic, predvideno v pravih delniške družbe (v nadaljnjem besedilu: pravila), niso pa odgovorni za obveznosti delniške družbe.

Najmanjše število vlagateljev in najmanjša začetna sredstva, ki jih mora imeti delniška družba, predpiše Zvezni izvršni

⁵ V zakonu o tujih vlaganjih je namesto izraza »podjetje« uporabljen izraz »družba« z omejeno odgovornostjo. V besedilu tega zakona je uporabljen izraz »podjetje«. Napominjamo, da so določbe 83., in 102. člena tega zakona v bistvu prevzete iz osnutka zakona o tujih vlaganjih.

svet. Najmanj 40% začetnih sredstev mora biti vplačanih v gotovini.

Vsaka delnica se mora glasiti na določeni denarni znesek. Delnice se ne smejo prodajati pod njihovo začetno vrednostjo.

Alternativa:

Tretji odstavek se črta.

Opomba:

Po mnenju nekaterih bi bilo treba črtati drugi stavek četrtega odstavka ali predvideti, da se delnice ne smejo prodajati pod njihovo začetno vrednostjo samo pri prvi prodaji.

86. člen

č Delniška družba sprejme svoja pravila.

Pravila delniške družbe vsebujejo zlasti: firmo, sedež in naslov družbe; predmet poslovanja; trajanje družbe; imena vlagateljev in njihove naslove; rok za vpis delnic; način vodenja poslovnih knjig; podatke o delnicah in rok za vpis sredstev; začetni znesek sredstev in število delnic, in znesek, na katerega se glasijo delnice; način in pogoje za delitev dobička in prevzemanje izgube; notranjo organizacijo družbe; upravljanje družbe; podatke o delavcih s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v pravnem prometu; pravice in obveznosti delavcev, zaposlenih v družbi; organe upravljanja in nadzorne organe; vodenje poslovnih knjig družbe in prenehanje družbe.

Pravila družbe lahko vsebujejo tudi odločbe: o omejitvi prenosa delnic na druge osebe, o plačevanju obresti, odškodnin in sankcijah za delničarje, ki svojega dela sredstev ne vplačajo pravočasno; o pogojih, pod katerimi imajo posamezni lastniki delnic omejene pravice tudi pri sprejemanju posameznih odločitev, pri čemer s pravili družbe ni mogoče izključiti pravice do udeležbe na zboru družbe in do obvestila o delu družbe; o zmanjšanju začetnih sredstev družbe, če vplačila niso izvršena pravočasno idr.

87. člen

Pri pooblaščenih bankah, ki jih določijo ustanovitelji, se delnice vpisujejo in vplačujejo.

O vpisu izda banka potrdilo.

Vpisani kapital je bančni depozit.

Delnica se vpiše in vplača na obrazcu, ki ga predpiše Narodna banka Jugoslavije.

88. člen

Ustanovitelji skličejo ustanovni zbor vseh vpisnikov v 60 dneh po vpisu. Na ustanovnem zboru se odloča z večino glasov vpisnikov.

89. člen

Delnice se glasijo na ime, če s pravili delniške družbe ni določeno, da se glasijo na prinosnika.

Delnice, ki se glasijo na prinosnika, se prenašajo z izročitvijo, delnice, ki se glasijo na ime, pa s pisno izjavo na sami delnici in vpisom v knjigo delnic, ki se vodi pri delniški družbi v skladu s pravili.

3. Organi upravljanja in vodenja družbe in delniške družbe

90. člen

Organi upravljanja družbe in delniške družbe so: zbor, upravni odbor, delavski svet in nadzorni odbor.

Poslovodno funkcijo opravlja individualni oziroma kolegijski poslovodni organ.

91. člen

Vsi vlagatelji imajo pravico biti predstavljeni v zboru.

V družbi imajo vlagatelji glasovalno pravico v sorazmerju z višino svojih vlog, če v pravilih ni drugače določeno.

Vlagatelji v delniško družbo imajo glasovalno pravico v zboru v sorazmerju s številom svojih delnic, pri čemer imajo za vsako delnico pravico do enega glasu.

Vse odločitve v zboru družbe se sprejemajo z navadno večino glasov navzočih ali predstavljenih vlagateljev, razen odločitev o statusnih spremembah in odločitev o prenehanju družbe, za kar je potrebna dvotretjinska večina. V pravilih je

lahko predpisano, da se s kvalificirano večino sprejemajo tudi druge odločitve.

Predstavniki delavskega sveta sodeluje pri delu zbora in ga seznani s stališči delavskega sveta.

92. člen

Zbor obravnava in odloča: o letnem poročilu in letnem računu; o delitvi in uporabi dobička; o kritju izgub; o razrešitvi in postavitvi članov upravnega odbora in nadzornega odbora; o spremembah in dopolnitvah pravil; o spremembah oblik organizacije družbe oziroma delniške družbe, povečanju in zmanjšanju nominalnega kapitala in prenehanju družbe oziroma delniške družbe.

93. člen

Upravni odbor sestoji iz treh ali več poslovno sposobnih fizičnih oseb.

Najmanj polovica članov upravnega odbora morajo biti državljani SFRJ.

Alternativa:

Drugi odstavek se črta.

Število članov se določi s pravili.

S pravili se lahko predpišejo posebni pogoji za izvolitev članov upravnega odbora, zlasti pa strokovna izobrazba za vse ali za določeno število njegovih članov.

94. člen

Upravni odbor voli in razrešuje zbor. Ista oseba ne more biti večkrat izvoljena v upravni odbor.

Prvi člani upravnega odbora družbe oziroma delniške družbe se lahko menajo na podlagi pravil.

V pravilih je lahko predpisano, da manj kot polovico članov upravnega odbora postavlja in razrešuje zbor ali manjšina vlagateljev – imetniki obveznic ali banka.

Pri družbi oziroma delniški družbi, katere pravila ne predvidevajo ustanovitve zbora, mora biti s pravili predviden način postavitve in razrešitve članov upravnega odbora (vsak vlagatelj ali skupina vlagateljev postavlja oziroma razrešuje enega ali več članov upravnega odbora).

Delavski svet ima pravico postaviti in razrešiti enega člana upravnega odbora.

95. člen

Mandat članov upravnega odbora traja štiri leta, če v pravilih niso določeni krajši roki.

V pravilih se lahko predpiše način, po katerem bi se upravni odbor obnavljal po poteku določenega časa.

96. člen

Upravni odbor opravlja naslednje zadeve:

1) postavlja in razrešuje individualni oziroma kolegijski poslovodni organ in druge vodilne delavce;

2) sprejema delovne načrte in programe in splošne akte družbe (pravilnike), razen aktov, ki jih sprejema zbor ali delavski svet, če s tem zakonom ni drugače določeno;

3) pripravlja predloge za zbor in izpolnjuje njegove naloge;

4) daje navodila in smernice za delo individualnemu oziroma kolegijskemu poslovodnemu organu, drugim vodilnim delavcem in osebam v delovnem razmerju z družbo oziroma delniško družbo;

5) vsake tri mesece poroča nadzornemu odboru o stanju in gibanju del in na njegovo zahtevo sodeluje na sejah nadzornega odbora brez glasovalne pravice;

6) skrbi za redno in pravočasno izdelavo periodičnih poročil in letnega računa;

7) opravlja zadeve zbora v družbi oziroma delniški družbi, v kateri ni ustanovljen zbor.

97. člen

Nadzorni odbor sestoji iz najmanj treh poslovno sposobnih oseb, od katerih mora biti vsaj ena strokovnjak za pregled družbenih računov in knjig.

Zbor postavlja in razrešuje nadzorni odbor, razen enega člana, ki ga imenuje in razrešuje delavski svet

98. člen

Člani nadzornega odbora se volijo za štiri leta in so lahko znova izvoljeni za njegove člane.

Vsak član nadzornega odbora ima en glas. Nadzorni odbor odloča z navadno večino glasov. Član nadzornega odbora, ki se ne strinja z odločitvijo večine, lahko izloči svoje mnenje.

Nagrada za delo članov nadzornega odbora se določi enako kot nagrada članov upravnega odbora, vendar ni odvisna od rezultatov poslovanja družbe.

99. člen

Nadzorni odbor mora:

1) pregledati inventar, letno poročilo, zaključni račun in predlog upravnega odbora za delitev dobička. Upravni odbor mora te akte poslati nadzornemu odboru najpozneje 30 dni pred zborom, ki o njih odloča;

2) ugotoviti, ali so knjige družbe vodene v redu in v skladu s predpisi;

3) o rezultatih nadzora pisno obvestiti zbor in pri tem opozoriti na morebitne napake upravnega odbora, individualnega oziroma kolegijskega poslovnega organa in drugih oseb, zaposlenih v družbi oziroma delniški družbi.

100. člen

Delavski svet se v družbi oziroma delniški družbi voli po določbah tega zakona, ki veljajo za podjetja.

Člani upravnega odbora ne morejo biti izvoljeni v delavski svet, četudi so v delovnem razmerju z družbo oziroma delniško družbo.

Člani upravnega odbora imajo pravico, da so navzoči na sejah delavskega sveta.

101. člen

Delavski svet opravlja naslednje zadeve:

1) spremlja poslovanje družbe oziroma delniške družbe prek sodelovanja svojih predstavnikov pri delu zbora oziroma po osebah, ki jih je imenoval upravni odbor oziroma nadzorni odbor, daje sugestije in predlog za izboljšanje poslovanja družbe oziroma delniške družbe ter položaja zaposlenih delavcev;

2) po svojih predstavnikih sodeluje pri sklepanju kolektivne ponudbe o delu in spremlja njeno izvajanje skupaj s pristojno sindikalno organizacijo;

3) daje mnenja in sugestije zboru oziroma upravnemu odboru v zvezi z osnutki splošnih aktov družbe oziroma delniške družbe;

4) voli enega člana disciplinske komisije, katere člane postavlja upravni odbor;

5) odloča o uporabi sredstev skupne porabe.

102. člen

Individualni oziroma kolegijski poslovodni organ opravlja zadeve družbe oziroma delniške družbe in izvršuje sklepe zbora, upravnega odbora, nadzornega odbora ter delavskega sveta, ki mu jih je zaupal delavski svet.

Individualni oziroma kolegijski poslovodni organ in člani upravnega odbora so odgovorni za zakonitost odločitev organov družbe oziroma delniške družbe. Individualni oziroma kolegijski poslovodni organ ima pravico zadržati izvršitev sklepov, za katere meni, da so v nasprotju z zakonom ali drugim predpisom, in o tem obvestiti nadzorni odbor in zbor.

Družba oziroma delniška družba zastopa upravni odbor ter individualni oziroma kolegijski poslovodni organ, lahko pa ga zastopa tudi druga oseba, določena s pravili podjetja.

III. POGLAVJE

POGODBENO PODJETJE (POGODBENA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA)

103. člen

Pogodbeno podjetje (pogodbena organizacija združenega dela) ustanovi delovni človek in vanj združuje svoje delo in

svoja sredstva z delom drugih oseb za opravljanje gospodarske dejavnosti.

V pogodbeno podjetje lahko združujejo svoja sredstva tudi drugi delovni ljudje in občani.

Pogodbeno podjetje lahko ustanovi tuja oseba skupaj z domačo osebo.

104. člen

Del sredstev za ustanovitev in začetek dela pogodbenega podjetja lahko zagotovijo samoupravna podjetja in druge oblike združevanja oziroma organiziranja.

Del sredstev za ustanovitev in začetek dela pogodbenega podjetja lahko zagotovijo pod pogoji, določenimi s tem zakonom, tudi družbenopolitične skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, banke in druge družbene pravne osebe za uresničevanje svojih ciljev in nalog.

Del sredstev za ustanovitev in začetek dela pogodbenega podjetja lahko zagotovijo oziroma lahko v pogodbeno podjetje vložijo sredstva tudi tuje osebe v skladu s tem zakonom in z zakonom, ki ureja vlaganje tujih oseb.

105. člen

Medsebojna razmerja med ustanovitelji pogodbenega podjetja in vlagatelji sredstev se uredijo s pogodbo.

106. člen

Pogodba o ustanovitvi pogodbenega podjetja vsebuje zlasti: firmo, sedež in dejavnost pogodbenega podjetja; znesek oziroma vrednost sredstev, ki jih poslovodja združi v pogodbeno podjetje; pravice in obveznosti poslovodje iz združitve dela in sredstev; pravice in obveznosti združenih delavcev iz dela z družbenimi sredstvi in način njihove udeležbe pri upravljanju; pravice in obveznosti domačih in tujih oseb iz zagotavljanja sredstev za ustanovitev in začetek dela oziroma iz vlaganja sredstev v pogodbeno podjetje itd.; osnove in merila za ugotavljanje in način izplačevanja dela dobička pogodbenega podjetja, ki pripada poslovodji na podlagi lastninske pravice na sredstvih, ki jih je združil; način in roke za izplačilo vrednosti oziroma zavrnitev teh sredstev ter odgovornost pogodbenega podjetja za obveznosti v pravnem prometu z drugimi.

Pogodba o ustanovitvi pogodbenega podjetja se sklene pisno.

107. člen

O ustvarjenem dobičku in družbenih sredstvih v pogodbenem podjetju odločajo delavci in poslovodja na podlagi pravic dela z družbenimi sredstvi.

Pri odločanju o družbenih sredstvih iz prvega odstavka tega člena ima poslovodja na podlagi pravice dela z družbenimi sredstvi enake pravice kot drugi delavci v pogodbenem podjetju.

108. člen

Iz dohodka pogodbenega podjetja se izločijo sredstva poslovodje in delavcev iz živega dela.

Ostane sredstev je dobiček pogodbenega podjetja, iz katerega se poravnajo splošne in skupne družbene potrebe, sredstva, ki pripadajo poslovodji na podlagi lastninske pravice, in nadomestilo osebnega dohodka delavcev in poslovodje za gospodarjenje z družbenimi sredstvi in njihovo upravljanje (minuto delo).

Ostane dobička pomeni sredstva v družbeni lastnini.

109. člen

Ko je vrednost sredstev, ki jih je poslovodja vložil v pogodbeno podjetje, povrnjena poslovodji v okviru deleža v dohodku pogodbenega podjetja ali ko poslovodja ta sredstva pod pogoji in na način, določenimi s pogodbo o ustanovitvi tega podjetja, dvigne iz podjetja, mu preneha pravica do deleža v dohodku pogodbenega podjetja iz lastninske pravice in druge pravice, ki jih ima poslovodja v tem podjetju.

V primeru iz prvega odstavka tega člena pogodbeno podjetje nadaljuje z delom kot podjetje.

110. člen

Pri uresničevanju pravic in dolžnosti ima poslovodja pravice, obveznosti in odgovornosti, ki jih ima individualni poslovodni organ podjetja.

111. člen

Pogodbeno podjetje odgovarja za obveznosti z vsemi sredstvi, s katerimi razpolaga.

112. člen

Določbe tega zakona o združevanju podjetij v sestavljeno podjetje, poslovno združenje, skupnost podjetij in druge oblike združevanja oziroma organiziranja se smiselno uporabljajo tudi za združevanje oziroma organiziranje pogodbenih podjetij.

IV. POGLAVJE ZASEBNA PODJETJA IN OBRATOVALNICE ⁷

113. člen

Zasebno podjetje oziroma obratovalnica posluje s sredstvi v lastni delovni ljudi, ki opravljajo z zakonom dovoljeno gospodarsko dejavnost, ali s sredstvi delovnih ljudi, ki samostojno opravljajo to dejavnost z osebnim delom in s svojimi sredstvi oziroma samo z osebnim delom ali samo s svojimi sredstvi.

Delovni ljudje oziroma delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom iz prvega odstavka tega člena, se lahko organizirajo kot zasebno podjetje oziroma kot obratovalnica in lahko v teh podjetjih oziroma obratovalnicah zaposlujejo delavce v skladu z zakonom.

Zasebno podjetje oziroma obratovalnica iz drugega odstavka tega člena ima status pravne osebe.

Zasebno podjetje iz tega člena se organizira in posluje kot družba ali kot delniška družba.

114. člen

Zasebno podjetje oziroma obratovalnica se ustanovi oziroma organizira, konstituira, vpiše v sodni register in preneha na način in pod pogoji, določenimi z zakonom.

TRETJI DEL

I. POGLAVJE

DEJAVNOST, FIRMA IN SEDEŽ PODJETJA

1. Dejavnost

115. člen

Podjetje sme opravljati eno ali več gospodarskih dejavnosti, če izpolnjuje pogoje za opravljanje vsake izmed njih.

116. člen

Podjetje ne sme začeti z dejavnostjo in tudi ne spreminjati pogojev za njeno opravljanje, če pristojni organ ni izdal odločbe, da izpolnjuje pogoje glede tehnične opremljenosti in varstva pri delu, varstva in izboljšanja človekovega okolja ter da so izpolnjeni ustrezni tehnični predpisi in drugi pogoji v skladu z zakonom.

117. člen

Z aktom o ustanovitvi podjetja ali s samoupravnim sporazumom oziroma pogodbo med podjetjem v ustanavljanju in njegovim ustanoviteljem se lahko določi, da podjetje ne sme spremeniti dejavnosti določen čas ali če zaradi spremembe dejavnosti utegnejo postati vprašljivi cilji, določeni z aktom o ustanovitvi.

Za spremembo dejavnosti je potrebno soglasje ustanovitelja, če je to določeno z aktom o ustanovitvi podjetja.

118. člen

Podjetje sme sklopiti pogodbe in opravljati druge posle prometa blaga in storitev le v mejah svojih dejavnosti, ki so vpisane v sodni register.

2. Firma in sedež

119. člen

Podjetje ima firmo, pod katero posluje.
Del podjetja, ko opravlja pravni promet posluje pod firmo podjetja, v katerega sestavi je in pod svojim imenom.

120. člen

Firma podjetja vsebuje:

- 1) označbo, ki kaže na dejavnost;
- 2) označbo, s katero se natančneje označuje ime podjetja;
- 3) vrsto in obseg odgovornosti v pravnem prometu.

Firma podjetja lahko vsebuje tudi dele firme sestavljenega podjetja, v katerega je združeno podjetje v skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi.

Firma podjetja lahko vsebuje podatke v obliki risbe, slike ali podobnega.

K firmi podjetja se navede v pravnem prometu vselej sedež podjetja.

121. člen

Sedež je kraj, v katerem opravlja podjetje osnovno dejavnost; če jo opravlja v več krajih, se šteje za njegov sedež kraj, v katerem poslovodni organ stalno opravlja svojo funkcijo.

122. člen

Podjetje lahko spremeni sedež.

Sklep o spremembi sedeža podjetja se sprejme na način, ki ga določa statut podjetja.

Če premesti podjetje sedež iz kraja v eni občini v kraj v drugi občini, mora o tem obvestiti pristojne organe zadevne občine.

Z aktom o ustanovitvi podjetja se lahko določi, da je za spremembo njegovega sedeža potrebno soglasje ustanovitelja.

123. člen

Za ime zgodovinske ali kakšne druge znamenite osebnosti, ki naj bi bilo v firmi oziroma imenu, je potrebno dovoljenje pristojnega občinskega organa, razen če je ustanovitelj družbenopolitična skupnost.

Ime žive znamenite osebnosti sme biti v firmi oziroma imenu, če to dovoli Zvezni izvršni svet in če v to privoli zadevna osebnost.

Za ime zgodovinske ali druge umrle znamenite osebnosti v firmi oziroma imenu je potrebna privolitev njenih sorodnikov do tretjega kolena.

Sodišče, ki vodi sodni register določi na zahtevo pristojnega občinskega organa oziroma osebnosti iz drugega odstavka tega člena oziroma sorodnika iz tretjega odstavka tega člena, da se iz firme oziroma imena izbrisi ime zgodovinske oziroma druge znamenite osebnosti, če spozna, da je bil s poslovanjem podjetja prizadet njen ugled.

V firmi oziroma v imenu ne sme biti imena, razen če to dovoli pristojni organ družbenopolitične skupnosti.

124. člen

Podjetje oziroma del podjetja ima lahko v skladu s statutom tudi skrajšano označbo firme oziroma imena.

125. člen

Z enako ali podobno firmo ne sme biti vpisano pri istem sodišču, ki vodi sodni register, dvoje ali več podjetij, ki opravljajo

⁷ Pri delu v zvezi z osnutkom zakona je bilo izjavljeno tudi mnenje, da bi bilo treba vsa vprašanja v zvezi z zasebnimi podjetji urediti s tem zakonom, medtem ko bi se ta vprašanja za obratovalnice deloma uredila z republiški oziroma pokrajinskimi zakoni.

ljajo enako ali sorodno dejavnost.

Če dvoje ali več podjetij enake ali sorodne dejavnosti, ki imajo sedež na območju istega sodišča, ki vodi sodni register, prihlasi sodišču firme, ki se ne razlikujejo druga od druge, ima pravico do vpisa firme tisto podjetje, ki je firmo prvo prihlasil sodišču

126. člen

Firma oziroma ime se sme uporabljati tudi kot blagovni znak, razen če zakon ne določa drugače.

Firma oziroma ime ali skrajšano označbo firme oziroma imena mora imeti podjetje na svojih poslovnih prostorih oziroma svojih delih.

127. člen

Podjetje oziroma del podjetja, ki samostojno nastopa na trgu, ima pravico pred pristojnim sodiščem zahtevati varstvo firme oziroma imena.

Zahteva se lahko vloži zoper podjetje oziroma del podjetja, ki je vpisan v sodni register pri istem ali pri drugem sodišču.

Pravica zahtevati varstvo firme oziroma imena preneha po preteku treh let od dneva, ko je bila v sodni register vpisana firma oziroma ime dela podjetja, za katero se zahteva varstvo.

128. člen

Sodišče prepove podjetju, zoper katerega je vložena zahteva za varstvo firme oziroma imena, uporabljati firmo oziroma ime, če spozna, da je taka zahteva opravičena.

V primeru iz prvega odstavka tega člena prisodi sodišče tožniku glede na okoliščine primera primerno odškodnino, če jo zahteva.

129. člen

Firma podjetja se spremeni na način, določen s statutom podjetja.

II. POGLAVJE

ZASTOPANJE IN PREDSTAVLJANJE PODJETJA

130. člen

Podjetje zastopa in predstavlja individualni poslovodni organ oziroma predsednik kolegijskega poslovodnega organa.

V statutu podjetja je lahko določeno, da zastopajo podjetje poleg individualnega poslovodnega organa oziroma predsednika kolegijskega poslovodnega organa v določenih pravnih poslih tudi drugi delavci.

131. člen

Zastopnik je upravičen, da v imenu podjetja v okviru njegove dejavnosti in v mejah svojih pooblastil sklepa pogodbe in opravlja druga pravna opravila, kakor tudi da zastopa podjetje pred sodišči in drugimi organi.

S statutom podjetja je mogoče zastopnikovo pooblastilo omejiti na sklepanje določenih pogodb oziroma na opravljanje drugih določenih pravnih opravil oziroma je mogoče določiti, da sme zastopnik v imenu podjetja sklepati pogodbe ali opravljanje druga pravna opravila samo s soglasjem delavskega sveta oziroma drugega organa ali skupaj z določenim organom podjetja.

Pooblastilo zastopnika podjetja oziroma omejitev njegovih pooblastil se vpiše v sodni register.

132. člen

Zastopnik podjetja sme dati v mejah svojih pooblastil drugi osebi pisno pooblastilo za sklepanje določenih vrst pogodb in za določene druge vrste pravnih opravil oziroma za sklepanje posamično določenih pogodb in za druga posamična določena pravna opravila.

V statutu podjetja ali sklepu delavskega sveta je lahko določeno, da sme dati zastopnik pooblastilo drugi osebi samo s soglasjem ustreznega organa.

III. POGLAVJE

POSLOVNA TAJNOST

133. člen

Za poslovno tajnost se štejejo tiste listine in podatki, ki jih podjetje določi v statutu ali drugem samoupravnem splošnem aktu, in se nanašajo na proizvodni proces, rezultate raziskovalnega in konstruktorskega dela ter druge listine in podatki, pri katerih bi bilo v nasprotju s poslovanjem podjetja in bi škodilo njegovim interesom in poslovnemu ugledu, če bi bili sporočeni nepoklicani osebi.

Za poslovno tajnost ni mogoče razglasiti vseh listin in podatkov, ki se nanašajo na poslovanje podjetja, kot tudi ne listin in podatkov, pri katerih ne bi bilo v nasprotju z interesi podjetja ali načelom javnosti dela podjetja, če bi bili sporočeni.

Za poslovno tajnost ni mogoče razglasiti ne tehnične izboljšave ne inovacije, ki je registrirana.

134. člen

Listine in podatki, ki se štejejo za poslovno tajnost po statutu ali drugem samoupravnem splošnem aktu, smejo drugim sporočati pooblaščen delavci, ki jih določa statut ali drug samoupravni splošni akt.

Delavski svet podjetja lahko ustanovi poseben organ, ki ima vpogled v poslovne tajnosti in je odgovoren za njihovo varovanje.

135. člen

Poslovno tajnost so dolžni varovati vsi delavci, ki kakorkoli zvedo za kakšno listino ali kakšen podatek, ki se šteje za poslovno tajnost.

Dolžnost varovanja poslovne tajnosti traja tudi po tem, ko preneha delavcu delovno razmerje v podjetju, za katerega poslovno tajnost gre.

136. člen

Podjetja in odgovorni delavci v njih morajo kot zaupne varovati listine in podatke, za katere zvedo pri opravljanju del z drugimi podjetji.

Če se take listine in podatki štejejo za poslovno tajnost po 133. členu tega zakona, s statutom ali drugimi samoupravnimi splošnimi akti podjetja pa so določeni kot poslovna tajnost, pomeni njihova neopravičena sporočitev kršitev dolžnosti varovanja poslovne tajnosti.

137. člen

Ne šteje se za kršitev varovanja poslovne tajnosti, če se sporočijo listine ali podatki, ki se štejejo za poslovno tajnost, če se te listine oziroma podatki sporočijo osebam, organom in organizacijam, katerim se smejo ali se morajo sporočati po predpisih ali po pooblastilih, ki izvirajo iz funkcije, katero opravljajo, ali iz položaja, na katerem so.

Prav tako se ne štejejo za kršitev varovanja poslovne tajnosti, če se listine in podatki, ki se štejejo za poslovno tajnost, sporočijo na sejah delavskega sveta, če je taka sporočitev nujna, da bi mogel svet opravljati svoje delo.

Delavec, ki na sejah organa upravljanja sporoča takšne podatke, mora navzoče opozoriti, da se štejejo zadevne listine in podatki za poslovno tajnost, navzoči pa so dolžni tisto, kar pri tem zvedo, varovati kot poslovno tajnost.

Za kršitev varovanja poslovne tajnosti se tudi ne šteje, če jo delavec sporoči organu samoupravne delavske kontrole ali če stori to s tem, da naznani storjeno kaznivo dejanje, gospodarski prestop ali prekršek, ali če tajnost sporoči organu, ki izvršuje nadzorstveno pravico, z namenom, da s tem uresniči svoje samoupravne pravice iz medsebojnih razmerij delavcev v združenem delu.

IV. POGLAVJE

OBVEŠČANJE DELAVCEV

138. člen

Organi podjetja morajo zagotoviti redno, pravočasno, resnično, popolno ter po vsebini in obliki dostopno obveščanje delavcev o celotnem poslovanju podjetja in njegovem materialnofinančnem stanju, o pridobivanju in delitvi dohodka in uporabi sredstev, o rezultatih, doseženih z združevanjem sredstev, o opozorilih, ugotovitvah in odločitvah družbenega pravobranilca samoupravljanja, službe družbenega knjigovodstva, organa, ki je pristojen za nadzor nad zakonitostjo dela podjetja, sodišče, organov družbenopolitičnih skupnosti oziroma sindikatov, če to omenjeni organi zahtevajo, o pripravi za splošno ljudsko obrambo in o uresničevanju družbene samozaščite ter o drugih vprašanih, pomembnih za upravljanje in odločanje.

Delavci imajo pravico in dolžnost biti obveščeni o delu in izvrševanju sklepov delavskega sveta in izvršilnega organa ter o delu poslovnega organa podjetja, sestavljenega podjetja in drugih oblik združevanja oziroma organiziranja.

Sindikat lahko zahteva, da so delavci obveščeni o delu in izvrševanju sklepov iz drugega odstavka tega člena.

V. POGLAVJE

VPIS V SODNI REGISTER

139. člen

Sodni register vodi pristojno redno sodišče.

140. člen

V sodni register se vpišejo:

- 1) podjetje,
- 2) družba,
- 3) poslovno združenje,
- 4) skupno podjetje,
- 5) podjetje z omejeno odgovornostjo,
- 6) delniška družba,
- 7) pogodbeno podjetje
- 8) obratovalnica ter drugi subjekti, katerih vpis je določen z zakonom (v nadaljnjem besedilu: subjekti vpisa).

Del podjetja, ki ima določene pravice in obveznosti v pravnem prometu, se vpiše v sodni register, del, ki nima tega pooblastila, pa se evidentira.

Alternativa:

Mnenje je, da je treba 8. točko črtati, ker gre za subjekte, katerih vpis bi bilo treba urediti z republiškimi oziroma pokrajinskimi zakoni.

141. člen

V sodni register se vpišejo ustanovitev, organiziranje, konstituiranje in prenehanje subjekta vpisa ter statusne in druge spremembe teh subjektov.

V sodni register se vpišejo tudi drugi podatki o subjektih vpisa, ki so pomembni za pravni promet, in sicer: firma, sedež, dejavnosti, pooblastila v pravnem prometu z drugimi, vrsta in obseg odgovornosti v pravnem prometu z drugimi, vrsta in obseg odgovornosti za obveznosti subjekta vpisa, določene s statutom, imena oseb, ki so pooblaščen za zastopanje, in meje njihovih pooblastil, ime in sedež ustanovitelja ter številka in datum akta o ustanovitvi. V sodni register se vpišejo tudi podatki o drugih dejstvih, določenih z zakonom.

2) če prenehajo naravni pogoji za opravljanje gospodarske dejavnosti, ki je predmet poslovanja;

3) če trajneje ne more obnavljati sredstev, s katerimi posluje, in zagotavljati delavcem uresničevanja njihovih, zajamčenih pravic;

4) če sodišče s pravno močno odločbo ugotovi ničnost vpisa podjetja v sodni register;

5) če se podjetje spoji z drugim podjetjem ali če se pripoji k drugemu podjetju ali če se izloči iz podjetja ali če se razdeli na več podjetij;

6) na podlagi stečaja.

v primerih iz 1. in 4. točke tega člena se izvede postopek redne likvidacije.

Vpis se opravi na zahtevo pooblaščen osebe; zahtevo je treba vložiti v 15 dneh od dneva, ko so se stekli vsi pogoji za vpis.

142. člen

V sodni register vpisani podatki so javni.

Vpis v sodni register ima pravni učinek nasproti drugim od dneva vpisa.

Kdor se v pravnem prometu pošteno ravna in se pri tem zanese na podatke, ki so vpisani v ta register, ga ne prizadejejo škodljive pravne posledice, ki iz tega nastanejo.

143. člen

Podatki, vpisani v sodni register, ki se nanašajo na podjetja, ki se ukvarjajo z gospodarskimi dejavnostmi, se objavijo v Uradnem listu SFRJ.

144. člen

Zvezni izvršni svet izda natančnejše predpise o sodnem registru, o zbirki listin in pomožnih knjigah, ki se vodijo skupaj z registrom, o predznambah in zaznambah ter njihovem izbrisu, o osebah, ki so pooblaščen za vložitev priglasitve za vpis, o vsebini priglasitve, o listinah in dokazih, ki se priložijo k priglasitvi, o objavi vpisa in o načinu izdajanja izpiskov iz sodnega registra.

ČETRTI DEL

NADZOR NAD ZAKONITOSTJO DELA PODJETJA

145. člen

Nadzor nad zakonitostjo dela podjetja opravlja pristojni organ občine, v kateri ima sedež podjetje, če ni v zakonu predpisano, da ga opravlja organ kakšne druge družbenopolitične skupnosti.

Z nadzorstvom nad zakonitostjo dela po prvem odstavku tega člena je mišljeno tudi nadzorstvo glede usklajenosti samoupravnih splošnih aktov oziroma splošnih aktov podjetja iz prvega odstavka tega člena z ustavo in zakonom, kakor tudi z drugimi samoupravnimi splošnimi akti oziroma splošni akti, s katerimi morajo biti v skladu.

146. člen

Pri nadzorstvu nad zakonitostjo dela podjetja ima občinska skupščina pravico in dolžnost deloma ali v celoti zadržati izvršitev vsakega samoupravnega splošnega akta oziroma splošnega akta podjetja, ki je v nasprotju z ustavo, zakonom oziroma samoupravnim splošnim aktom oziroma splošnim aktom, s katerim mora biti v skladu.

147. člen

Če je poslovodni organ podjetja zadržal izvršitev samoupravnega splošnega akta oziroma splošnega akta ali sklepa delavskega sveta oziroma drugega organa, ki ni v skladu z ustavo oziroma je v nasprotju z zakonom, obvesti o tem pristojno občinsko skupščino. Pristojna skupščina mora v 30 dneh po prejemu obvestila obravnavati zadržani samoupravni splošni akt, splošni akt oziroma zadržani sklep in izdati o tem odločbo.

Če občinska skupščina ne odloči v roku iz prvega odstavka tega člena, se sme zadržani samoupravni splošni akt, splošni akt oziroma sklep uporabljati.

148. člen

Če je občinska skupščina zadržala izvršitev samoupravnega splošnega akta, splošnega akta oziroma sklepa delavskega sveta ali drugega organa, za katerega meni, da ni v skladu z ustavo oziroma da je v nasprotju z zakonom, mora začeti v osmih dneh od izdaje odločbe, s katero ga je zadržala, pred

ustavnim sodiščem postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti zadržanega akta.

Če je občinska skupščina zadržala izvršitev samoupravnega splošnega akta, splošnega akta oziroma sklepa delavskega sveta ali drugega organa, za katerega meni, da ni v skladu z drugim samoupravnim splošnim aktom oziroma splošnim aktom, s katerim bi moral biti v skladu, mora začeti v osmih dneh od dneva izdaje odločbe, s katero ga je zadržala, pred sodiščem združenega dela postopek za oceno skladnosti.

Če občinska skupščina ne začne postopka pred ustavnim sodiščem oziroma sodiščem v rokih iz prvega in drugega odstavka tega člena, neha veljati odločba, s katero je zadržana izvršitev, in se sme zadržani akt uporabljati.

149. člen

Podjetje mora poslati organu, ki opravlja nadzor nad zakonitostjo njegovega dela, na njegovo zahtevo obvestilo in podatke, ki jih potrebuje za nadzorstvo.

Opomba: V osnutku zakona niso urejena vprašanja, ki se nanašajo na družbeno varstvo družbene lastnine.

To vprašanje bi bilo treba obravnavati v sklopu zakona, ki bo urejal vprašanja lastnine.

PETI DEL

PRENEHANJE PODJETJA

150. člen

Podjetje preneha:

1) če mu je izrečena prepoved opravljanja dejavnosti, ker ne izpolnjuje predpisanih pogojev za opravljanje svoje dejavnosti, in v roku, ki mu je določen z aktom o izreku ukrepa, ne izpolni pogojev za njeno opravljanje oziroma ne spremeni dejavnosti;

151. člen

Ustanovitelj lahko med ustanavljanjem pa do konca graditve predlaga, da začne pristojni organ družbenopolitične skupnosti postopek redne likvidacije zoper podjetje v ustanavljanju, če ni več naravnih in ekonomskih pogojev za njegovo ustanovitev.

152. člen

Stečaj se izvede:

1) če podjetje več kot eno leto ne pokriva materialnih stroškov in amortizacije;

2) če se delavcem več kot eno leto izplačujejo samo zajamčeni osebni dohodki (iz sredstev podjetja);

3) če se po poteku šestih mesecev od začetka izplačevanja zgolj zajamčenih osebnih dohodkov podjetje ne sanira;

4) če podjetje več kot eno leto ne plačuje prispevkov, davkov in drugih obveznosti, ki so izenečane s prispevki in davki;

5) če niti prisilno ni mogoče iz premoženja podjetja izterjati terjatev upnikov na podlagi aktov, ki imajo lastnost izvršilnih listin.

153. člen

Stečaj nad podjetjem se ne more začeti, če se poprej ni poskušalo saniranje podjetja, razen v primeru, ko začetek stečaja predlaga dolжник.

Stečajni postopek (uvedba, začetek in izvedba) se vpiše v sodni register.

ŠESTI DEL

UPORABA DOLOČB TEGA ZAKONA

154. člen

Določbe tega zakona o dejavnosti, firmi in sedežu podjetja, o zastopanju in predstavljanju podjetja, poslovni tajnosti,

obveščanju delavcev, vpisu v sodni register, nadzoru nad zakonitostjo dela podjetja in prenehanju podjetja se uporabljajo tudi za druge oblike združevanja oziroma organiziranja, družbe, delniške družbe in obratovalnice, če v tem ali kakem drugem zakonu ni določeno drugače.

155. člen

Do sprejetja posebnega zakona se določbe tega zakona smiselno uporabljajo tudi za delovne organizacije na področju družbenih dejavnosti.

SEDMI DEL

KAZENSKÉ DOLOČBE

Opomba:

Kazenske določbe bodo vključene v besedilo zakona, ko bo določeno dokončno besedilo osnutka in ko bo dogovorjeno, za katere določbe je treba predvideti sankcije.

OSMI DEL

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

156. člen

Sedanje delovne organizacije, sestavljene organizacije združenega dela, poslovne skupnosti in skupnosti združenega dela za medsebojne plansko in poslovno sodelovanje ter delovne skupnosti v njih morajo prilagoditi svojo organizacijo in uskladiti samoupravne sporazume, statute in druge samoupravne splošne akte s tem zakonom v šestih mesecih (alternativa: eno leto) po njegovi uveljavitvi.

157. člen

Če je tekel postopek organiziranja temeljne organizacije združenega dela, ustanavljanja delovne organizacije, ustanavljanja sestavljene organizacije združenega dela, poslovne skupnosti in skupnosti združenega dela za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje ter delovnih skupnosti v njih ali postopek statusnih sprememb (izločitev, pripojitev, združitve ali delitev) na dan uveljavitve tega zakona, se konča po tem zakonu.⁸

158. člen

Uredba o vpisih organizacij združenega dela in drugih družbenih pravnih oseb v sodni register (Uradni list SFRJ št. 67/83 in 13/87) se uporablja tudi po uveljavitvi tega zakona.

Predpis iz prvega odstavka tega člena se mora uskladiti s tem zakonom v treh mesecih po njegovi uveljavitvi.

159. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehalo veljati določbe zakona o združenem delu (Uradni list SFRJ št. 53/76, 57/83 in 85/87), ki so v nasprotju s tem zakonom.⁹

160. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SFRJ, uporabljal pa se bo od 1. januarja 1989.

⁸ Pri nadaljnjem delu v zvezi s tem zakonom bodo preučene in dopolnjene predlagane rešitve v prehodnih določbah tega zakona o prilagajanju organizacije sedanjih organizacij združenega dela temu zakonu ter usklajevanju njihovih samoupravnih splošnih in drugih aktov.

⁹ Pri nadaljnjem delu v zvezi z izdelavo tega zakona bo določeno, katere določbe zakona o združenem delu nehalo veljati.

V skladu s sklepi Zveznega izvršnega sveta je Zvezni sekretariat za zakonodajo, pravosodje in upravo v sodelovanju s strokovnim teamom in delovno skupino, ki jo je ustanovila komisija za reformo gospodarskega sistema, sestavil delovno verzijo osnutka zakona o podjetjih.

Osnutek zakona je izdelan na podlagi vsebine predloga amandmajev v ustavi SFRJ (IX., X. XIII., XIV., XX. in XXII.), vsebine gradiva Osnove reforme gospodarskega sistema in na podlagi smernic za izdelavo zakona o podjetjih.

Zvezni izvršni svet je proučil tudi delovno verzijo na svoji seji z dne 16. 10. 1988 in odločil, da pošlje osnutek zakona z obrazložitvijo kot delovno verzijo Zveznemu zboru Skupščine SFRJ.

1. Temeljne določbe

Samoupravno in delovno organiziranje združenega dela v razmerah delovanja tržnih zakonitosti zahteva vzpostavitev novih institucionalnih oblik, ki bodo iminentne s takšno obliko gospodarjenja in ki bodo omogočile učinkovito poslovanje in s tem hitrejšo rast in razvoj proizvodnje.

V skladu s tem je v temeljnih določbah osnutka zakona določeno:

- da se opusti enotni in vnaprej določeni model organiziranja na vseh področjih družbenega dela;

- svobodno odločanje delavcev o vseh oblikah samoupravnega in delovnega organiziranja na enotnem jugoslovanskem trgu izhajajoč iz tega, da je delovna organizacija temeljni subjekt tržnega poslovanja in nosilka vseh pravic in obveznosti glede na sredstva, s katerimi razpolaga in katera uporablja. Delovna organizacija v gospodarstvu se glede na tržne pogoje za gospodarjenje ustanovi kot podjetje, ki temelji na sredstvih, ki so družbena lastnina, na samoupravljanju delavcev in drugih opredelitvah našega sistema. Ustanovitev podjetja kot temeljnega subjekta tržnega poslovanja nikakor ne pomeni, da bodo upuščena temeljna produkcijska razmerja, t. j. položaj delavcev, določen z ustavo SFRJ. To pomeni prav konstituiranje takšnega subjekta gospodarjenja, v katerem bodo lahko delavci samostojno in svobodno uveljavljali pravico dela z družbenimi sredstvi in odločali o vseh oblikah svojega delovnega in samoupravnega organiziranja.

Pri gospodarjenju z družbenimi in drugimi poslovnimi sredstvi imajo status podjetja tudi vse oblike združevanja in organiziranja, ki opravljajo gospodarske dejavnosti.

Organizacijska oblika podjetja se določi po vrsti lastnine, s katero se ustanovi in s katero posluje, zato se lahko podjetja organizirajo kot podjetja, ki poslujejo s sredstvi, ki so družbena lastnina, in s sredstvi, na katerih imajo lastninsko pravico občani, s sredstvi civilnih pravnih oseb in tujih oseb podjetja z mešanimi oblikami lastnine, in s sredstvi, na katerih imajo lastninsko pravico občani, s sredstvi civilnih pravnih oseb in tujih oseb – zasebno podjetje.

Vsa podjetja imajo enak položaj tako pri poslovanju kot tudi pri odgovornosti in nastopu na trgu ne glede na to, ali posluje s sredstvi, ki so družbena lastnina, ali s sredstvi, na katerih ima kdo lastninsko pravico, ali poslujejo z mešanimi oblikami lastnine.

Izrazita je vloga sinidkata kot subjektivne sile pri zagotavljanju družbenoekonomskih in drugih samoupravnih pravic delavcev.

Zlasti je poudarjena funkcija sindikata v mešanih in zasebnih podjetjih pri sklepanju kolektivnih pogodb.

2. Podjetja

V I. poglavju osnutka zakona je določen statut podjetja, ki se ustanovi in posluje s sredstvi, ki so družbena lastnina. To poglavje obsega ustanovitev, konstituiranje in organiziranje podjetja, sredstva podjetja, odgovornost za gospodarjenje z družbenimi sredstvi, obveznosti in odgovornosti v pravnem prometu itd.

Poudarjeni so elementi, zaradi katerih je tudi podjetje temeljni objekt tržnega poslovanja in nosilec vseh pravic in obveznosti pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi.

Podjetje nastopa kot nosilec celotnega proizvodnega procesa in nosilec in organizator vseh poslovnih funkcij in dejavnosti ter kot subjekt upravljanja sredstev družbene reprodukcije in razpolaganja z njimi.

Poenostavljen je postopek za ustanavljanje in konstituiranje

nje podjetja oziroma opuščeno je administriranje v vseh oblikah ustanavljanja in konstituiranja, kjer je le mogoče.

Okrepljena je vloga ustanovitelja podjetja, ki tudi upravlja podjetje v ustanavljanju, vendar se z aktom o ustanavljanju lahko določi, da ustanavljanje upravlja svet podjetja v ustanavljanju.

Tako je olajšan postopek za ustanovitev zlasti majhnih podjetij, za katera ni zakonske obveznosti, da oblikujejo svet podjetja v ustanavljanju, temveč vsa dela v imenu sveta opravljajo ustanovitelji.

Glede notranje organizacijske strukture so z osnutkom zakona dani samo temelji za delovno organiziranje delavcev pri delu podjetja. V določbah osnutka zakona so exempli causa našete organizacijske oblike, ki se lahko organizirajo kot del podjetja.

Katera organizacijska oblika bo ustanovljena kot del podjetja ter druga vprašanja so prepuščena samostojnemu odločanju delavcev.

Tako so dani temelji, da delavci v podjetju popolnoma samostojno in na samoupravni podlagi določajo takšno notranjo organizacijo podjetja, t. j. svoje delovno organiziranje v njem, kakršna ustreza delovnemu procesu posameznih delov podjetja in podjetja v celoti.

Pri tem se lahko delavci organizirajo v temeljne organizacije združenega dela ali druge oblike delovnega organiziranja v podjetju, izhajajoč iz rešitev iz amandmajev, da temeljna organizacija nima več z ustavo ali z zakonom določenih pravic, temveč samo tiste pravice in obveznosti, ki se določijo s statutom podjetja. S tem niso izključeni glavni razlogi in motivi za organiziranje delavcev v temeljne organizacije združenega dela in v druge oblike delovnega organiziranja v podjetju, temveč nasprotno, so dani temelji za motiviranje delavcev, da pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi v delu podjetja, v katerem delajo, dosegajo čim boljše rezultate, s tem pa tudi večje osebne dohodke.

V osnutku zakona so temelji za svobodno in neovirano odločanje o vseh statusnih spremembah podjetij, njihovem združevanju, pripajanju, delitvi in drugih spremembah, da bi lahko podjetja med svojim poslovanjem in po svojih potrebah hitro prilagajala svoj status, organiziranje in notranjo organizacijo zahtevam trga in svojega razvoja.

Način odločanja o statusnih spremembah ureja statut podjetja.

Podjetja se lahko po osnutku zakona organizirajo tudi kot skupna podjetja. To so tista podjetja, ki nastanejo z vlaganjem sredstev dveh ali več podjetij v družbeni lasti.

Ta podjetja se organizirajo enako kot druga podjetja. Različen od drugih podjetij pa je način upravljanja. Poleg delavcev sodelujejo pri upravljanju teh podjetij tudi delavci podjetij, ki so vanje vložila svoja sredstva, in sicer sorazmerno z višino teh sredstev.

Upravljanje teh podjetij je skupno oziroma ustanovi se delavski svet skupnega poslovanja, vsa vprašanja pa se natančno določijo s pogodbo o skupnih vlaganjih.

Poleg pravice do upravljanja imajo vlagatelji sredstev v skupnem podjetju tudi pravico do deleža pri delitvi ustvarjenega dohodka v dobičku. Uveljavljanje te njihove pravice je tudi natančno določeno v pogodbi o skupnih vlaganjih.

Glede združevanja podjetij so dani temelji za svobodno samoupravno združevanje podjetij v sestavljeno podjetje, poslovna združenja, skupnosti in druge oblike združevanja in organiziranja. V tem osnutku zakona niso natančneje urejene širše oblike združevanja podjetij, temveč so določeni samo temeljni konstitutivni elementi teh oblik združenega dela in osnovna pravila njihovega obnašanja na trgu. Vsa druga vprašanja so predmet svobodnega samoupravnega urejanja oziroma samoupravnega sporazuma o združevanju. Podjetja se lahko združujejo sama v vse oblike združenega dela ali skupaj z drugimi oblikami združevanja in organiziranja (z zadrugami, pogodbenimi organizacijami idr.).

V osnutku zakona niso določeni cilji združevanja oziroma organiziranja, temveč samo način. To pomeni, da lahko delavci, kadarkoli je to v ekonomskem interesu, odločijo, da se združijo ali organizirajo v kakšno sestavljenejšo obliko. V zakonu so kot sestavljenejše oblike navedene samo sestavljena podjetja ali poslovno združenje, medtem ko se lahko

v praksi ustanovijo tudi druge organizacijske oblike, kot so skupnosti podjetij ali kakšna druga oblika.

Sestavljena podjetja lahko po osnutku zakona delujejo samo kot asociacija podjetij, kot oblika njihovega prostovoljnega združevanja, v okviru in na ravni katerega se opravljajo tista dela in dejavnosti združenih članic, ki se lahko samo na tej ravni združenosti dela smotno in učinkovito opravljajo, kar so jim s samoupravnim sporazumom o združevanju zaupala podjetja. Ta dela so v glavnem dela v zvezi z organizacijo in kompjuterizacijo, kooperacijo in standardizacijo, uzvo-
zom in izvozom, financami itd.

– Da bi se tujim vlagateljem omogočilo vlagati sredstva v podjetje, ki že posluje ali se bo ustanovilo, ko vložijo sredstva, je v osnutku zakona določeno, da se v teh primerih ustanovi organizacija skupnega poslovanja in da se kot takšna vpiše v sodni register.

Če se vlaga v že ustanovljeno podjetje, lahko vlagatelj, da bi ustvarili možnosti za skupno poslovanje, s pogodbo določijo spremembe statuta in drugih samoupravnih splošnih aktov v omenjeni organizaciji.

Če se vlagajo sredstva, da bi se ustanovilo novo podjetje, se s pogodbo določijo pravice in obveznosti vlagateljev med ustanavljanjem in po konstituiranju.

Statut in samoupravni splošni akt omenjene organizacije morata biti v skladu s pogodbo o vlaganju.

V organizaciji skupnega poslovanja je lahko tudi poslovni odbor, ki odloča o vseh vprašanih v zvezi s skupnim poslovanjem. V poslovnem odboru so zastopani vlagatelji in organizacije skupnega poslovanja tako, kot je določeno s pogodbo.

– V delu, ki se nanaša na sredstva, so navedene osnovne kategorije pri pridobivanju prihodka, dohodka. Uvedena je tudi kategorija dobička podjetja.

– Poudarjena je vloga delavskega sveta kot osnovnega organa upravljanja dela v podjetju. Ločena je funkcija upravljanja od poslovodne funkcije. Delavski svet se ustanovi kot organ, ki je odgovoren za upravljanje podjetja v celoti.

V osnutku zakona ni določena funkcija delavskega sveta niti način volitev delavskega sveta, ker je to določeno v XXII. amandmaju.

Imenovanje izvršilnega organa delavskega sveta je fakultativno.

– Poslovodna funkcija je v skladu z XXII. amandmajem postavljena na nove temelje.

Poslovodni organ ima vsa pooblastila pri vodenju poslov in vodenju procesa dela v podjetju, pri zastopanju podjetja, predlaganju organizacije podjetja, izbiri sodelavcev ter vsa druga pooblastila, pa tudi odgovornosti za poslovanje podjetja v celoti. Delavci podjetja po delavskem svetu samostojno volijo poslovodni organ.

Organ mora poročati delavcem ob koncu vsakega poslovodnega leta, če delavci ne sprejmejo poročila poslovodnega organa podjetja, mu preneha mandat tudi pred potekom roka, za katerega je bil imenovan.

– O obliki in načinu uveljavljanja svojih družbenoekonomskih in drugih samoupravnih pravic odločajo delavci svobodno. V osnutku zakona je samo določeno, da delavci sprejmejo statut z referendumom, kar pomeni uresničitev XXII. amandmaja, s statutom pa so lahko določena tudi druga vprašanja, o katerih se izjavlja z referendumom.

– Opuščena sta koncept zakonske ureditve vsebine samoupravnih splošnih aktov, kjer je bila avtonomija volje delavcev malo izražena, in koncept, po katerem je bilo treba sprejeti veliko samoupravnih splošnih aktov.

Statut podjetja je temeljni konstitutivni akt, s katerim morajo biti v skladu vsi drugi samoupravni splošni akti v podjetju. Statut podjetja sprejmejo delavci z referendumom, z večino glasov vseh delavcev v podjetju. Posamezni deli podjetja imajo lahko poleg splošnih samoupravnih aktov podjetja tudi posamezne samoupravne splošne akte, če je to določeno s statutom podjetja oziroma če to ustreza potrebam in zahtevam delovnega procesa in uresničevanju samoupravljanja v ustreznih delih podjetja.

– Da bi uveljavili in zavarovali svoje samoupravne pravice in družbeno lastnino, imajo delavci v podjetju pravico in dolžnost, da po organi upravljanja in po posebnem organu samoupravne delavske kontrole neposredno uresničujejo samoupravno delavsko kontrolo.

Opuščena je dosedanja opredelitev popolne ureditve uresničevanja samoupravne delavske kontrole z zakonom, delavci

pa uresničujejo samoupravno delavsko kontrolo v podjetju tako, kot je določeno s statutom in drugim samoupravnim splošnim aktom.

3. Podjetja z mešanimi oblikami lastnine

Z ustavnimi amandmaji, ki so odprli možnost za vlaganje sredstev občanov v organizacije združenega dela, so bile podane tudi pravne možnosti za organiziranje podjetij z mešanimi oblikami lastnine. To so podjetja, ki poslujejo s sredstvi, ki so družbena lastnina, s sredstvi v zadružni lastnini in s sredstvi domačih oziroma tujih oseb. Mešano podjetje se organizira in posluje kot podjetje z omejeno odgovornostjo ali kot delniško podjetje.

– Podjetja (družbe) z omejeno odgovornostjo – ta tip družbe se ustanovi v tistih primerih, ko je omejeno število vlagateljev, ki so zainteresirani za to, da kontrolirajo pristop drugih vlagateljev k družbi. Podobna je delniški družbi, vendar se od nje razlikuje po tem, da ima vsak vlagatelj samo en del (ne glede na njegovo velikost) in da se ta del ne more prosto prenašati kot pri delniških družbah. Vlagatelji v to družbo jamčijo drugim osebam samo z vlogo v družbo, ne pa tudi s svojim drugim premoženjem, medtem ko je sama družba odgovorna drugim osebam za svoje obveznosti z vsemi svojimi sredstvi. Te družbe so družbene pravne osebe, ki lahko tožijo v svojem imenu in so lahko tožene.

Družba ima svoja pravila, s katerimi se morajo vlagatelji ob sklenitvi pogodbe o vlaganju strinjati.

Organi upravljanja družbe in delniške družbe se tudi razlikujejo od organov upravljanja podjetja.

Organi upravljanja so namreč zbor, upravni odbor, delavski svet in nadzorni organ.

Vsi vlagatelji imajo pravico biti zastopani v zboru in glasovati, sorazmerno z višino svojih vlog.

4. Pogodbeno podjetje (pogodbena organizacija združenega dela)

– Popolnoma so določeni pogoji za ustanovitev in poslovanje pogodbenih organizacij združenega dela kot posebna oblika združevanja dela in sredstev.

Določeno je, da lahko pogodbene organizacije združenega dela ustanovijo in v njih združijo svoje delo in svoja sredstva ne samo delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom s sredstvi, ki so lastnina občanov, temveč tudi vsak delovni človek, ne glede na to, ali že opravlja dejavnost, za katero ustanovi pogodbeno organizacijo združenega dela, da bi se z razširitvijo kroga subjektov, ki lahko ustanovijo pogodbeno organizacijo združenega dela, dala spodbuda za njihovo širše ustanavljanje.

V skladu z XX. amandmajem je razširjena možnost, da združujejo sredstva v pogodbeno organizacijo združenega dela tudi delovni ljudje in občani, ki v to organizacijo ne združujejo svojega dela.

– Dane so popolne garancije za zagotovitev ekonomske varnosti vlaganja poslovnih sredstev.

– Popolnoma so urejene pravice do poslovanja iz naslova reinvestiranja sredstev, zagotovljene pa so enake pravice, kot iz naslova lastninske pravice na sredstvih, ki so bila združena ob ustanovitvi pogodbenega podjetja.

– Predvidena je možnost združevanja v sestavljeno podjetje, poslovno združenje in druge oblike združevanja oziroma organiziranja.

5. Zasebno podjetje in obratovalnice

Kot nova organizacijska oblika je v osnutku zakona predvidena ustanovitev zasebnih podjetij in obratovalnic. Zasebno podjetje ali obratovalnica posluje s sredstvi, ki so lastnina delovnih ljudi, ki opravljajo z zakonom dovoljeno gospodarsko dejavnost, ali s sredstvi delovnih ljudi, ki samostojno opravljajo to dejavnost z osebnim delom in svojimi sredstvi oziroma samo z osebnim delom ali samo s svojimi sredstvi.

Zasebno podjetje se lahko organizira bodisi kot družba z omejeno odgovornostjo bodisi kot delniška družba. Ima status pravne osebe in se vpiše v sodni register.

6. Druga vprašanja, ki jih ureja osnutek zakona

Če osnutek zakona vsebuje določbe o dejavnosti podjetja, je opuščen opredelitev, da sme podjetje imeti samo eno temeljno in več stranskih dejavnosti, predvidena pa je možnost, da sme opravljati tudi več gospodarskih dejavnosti, če izpolnjuje pogoje za opravljanje vsake izmed njih.

— Določbe osnutka zakona, ki se nanašajo na firmo, sedež, dejavnost, zastopanje in predstavljanje podjetja, poslovno tajnost in vpis v sodni register ter prenehanje organizacije združenega dela, niso v bistvu nove rešitve glede na tiste, s katerimi so bile urejene v zakonu o združenem delu. Gre za rešitve, ki so vsebinsko enake dosedanjim opredelitvam, vendar imajo glede teh rešitev delavci večjo svobodo, da uredijo posamezna vprašanja s svojim statutom ali samoupravnim splošnim aktom tako, kot najbolj ustreza naravi in procesu dela, ki ga opravljajo.

— Vse določbe tega zakona o dejavnosti, firmi ali sedežu podjetja, zastopanju in predstavljanju podjetja, poslovni tajnosti, obveščanju delavcev in vpisu v sodni register se uporabljajo tudi za druge oblike združevanja oziroma organiziranja, za družbe, delniške družbe in obratovalnice, če s tem ali drugim zakonom ni drugače določeno.

— Ker se ta zakon nanaša samo na subjekte poslovanja, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, je v osnutku zakona določeno da se njegove določbe kolikor je mogoče uporabljajo tudi za delovne organizacije na področju družbenih dejavnosti, dokler se vprašanje teh organizacij ne uredi s posebnim zakonom.

7. Prehodne in končne določbe

V prehodnih in končnih določbah so postavljeni roki, v katerih je treba organizacijo in samoupravne splošne akte obstoječih delovnih organizacij, sestavljenih organizacij združenega dela, poslovnih skupnosti in skupnosti združenega dela ter delovne skupnosti v njih zaradi medsebojnega planskega in poslovnega sodelovanja uskladiti z določbami tega zakona, in jih le-tim prilagoditi.

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o delovnih razmerjih z osnutkom zakona

POVZETEK

Predlog za izdajo tega zakona je bil pripravljen v skladu s sklepom Zveznega zbora Skupščine SFRJ s seje z dne 28. in 29. julija 1988, s katerim je bilo Zveznemu izvršnemu svetu naloženo, da pripravi enega ali več zakonov, s katerimi bodo urejeni temeljne pravice delavcev v združenem delu, temeljne pravice in obveznosti organizacij združenega dela, drugih samoupravnih organizacij in skupnosti ter druga razmerja, ki morajo biti v skladu z opredelitvami o reformi gospodarskega sistema urejena z zakonom. Zvezni izvršni svet se je odločil za izdajo posebnih zveznih zakonov, s katerimi bodo urejeni samoupravno organiziranje združenega dela, lastninska razmerja in temeljne pravice delavcev.

S predlogom za izdajo zakona o delovnih razmerjih so urejene temeljne pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev v delovnih organizacijah in drugih oblikah združevanja dela in sredstev. Predlagane rešitve temeljijo na rešitvah iz ustave SFRJ, na predlogu amandmajev k ustavi SFRJ in na temeljih reforme gospodarskega sistema. Glede na zasnovo tržnega gospodarstva in zahtevo smo predlagali rešitve, ki najbolj ustrezajo tej zasnovi. Pri tem smo si prizadevali, da s predlaganimi rešitvami omogočimo boljše organiziranje delovnega procesa in gibljivost delavcev, hkrati pa zagotovimo položaj delavca, določen z ustavo.

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o delovnih razmerjih z osnutkom zakona

I. USTAVNA PODLAGA ZA IZDAJO ZAKONA

Ustavna podlaga za izdajo tega zakona je 3. točka prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ, po kateri federacija po zveznih organih ureja temeljne pravice delavcev v združenem delu, s katerimi se zagotavlja njihov v tej ustavi določeni položaj v samoupravnih in družbenoekonomskih odnosih.

Za sprejetje tega zakona je po 3. točki 285. člena ustave SFRJ pristojen Zvezni zbor Skupščine SFRJ.

II. OCENA STANJA NA PODROČJU, KI GA JE TREBA UREDITI Z ZAKONOM, IN CILJI, KI JIH ŽELIMO DOSEČI

1. Ocena stanja v združenem delu na področju delovnih razmerij in problemi, ki se pojavljajo v praksi ter smeri njihovega reševanja so bili podani v dolgoročnem programu ekonomske stabilizacije, kritični analizi delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja in v javni razpravi o tej analizi, v resolucijah 13. kongresa ZKJ, stališčih konference ZKJ o krepitvi vodilne idejnopolitične vloge, enotnosti in odgovornosti Zveze komunistov v boju za izhod iz družbenoekonomske krize, ki se nanašajo na združeno delo, v tezah za nadaljnjo izpopolnitev gospodarskega sistema, gradivih komisije ZIS za reformo gospodarskega sistema, v javni raz-

pravi o osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o združenem delu ter v drugih družbeno verificiranih dokumentih.

V njih je bilo zlasti poudarjeno: da je nezgrajenost celotnega sistema proizvodno-funkcionalne in družbene organiziranosti združenega dela eden glavnih oteževalnih vzrokov, da delavci postanejo subjekti odločanja o sredstvih družbene reprodukcije; da samoupravne oblike organiziranja niso dovolj izražale položaja, interesa in potreb delavcev v združenem delu in da niso bile dovolj v funkciji uresničevanja njihovih pravic, obveznosti in odgovornosti; da delovnopравни predpisi niso usklajeni z bistvom pravice dela z družbenimi sredstvi, zlasti z doslednim izvrševanjem ne le pravic, temveč tudi obveznosti, ki izhajajo iz te pravice.

Na podlagi ocen in smeri iz omenjenih dokumentov in zaradi rešitve stanja na področju uresničevanja temeljnih pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev je Zvezni izvršni svet v tezah za nadaljnjo izpopolnitev gospodarskega sistema med drugim spodbudil tudi pomembne spremembe na področju delovnih razmerij in zaposlovanja. Pri določanju tez je namreč Zvezni izvršni svet ocenil, da se celotne spremembe v gospodarskem sistemu ne bi mogle popolnoma uresničiti brez sprememb na področju delovnih razmerij in zaposlovanja. Zato se je Zvezni izvršni svet med pripravo Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o združenem delu angažiral,

da se vključijo rešitve, ki bodo prispevale: da imajo delavci odgovornejši odnos do dela z družbenimi sredstvi in da se omogoči vključevanje več delavcev v združeno delo ter uveljavljanje njihove pravice dela z družbenimi sredstvi; da se vsi družbeni subjekti odgovorneje obnašajo, da se enotneje uredijo temeljne pravice delavcev v združenem delu, zaostri odgovornost vseh delavcev za izpolnjevanje delovnih obveznosti in da se uresničuje dolgoročni program ekonomske stabilizacije ter druga družbeno sprejeta stališča in opredelitve, v katerih je bilo poudarjeno, da se ne more več tolerirati neodgovoren in nestrokoven odnos do dela z družbenimi sredstvi v razmerah, ko je več kot milijon občanov, po večini mladih strokovnih kadrov, izven združenega dela in nima možnosti, da uveljavi temeljno ustavno pravico do dela in da pokaže svoje delovne, strokovne in druge sposobnosti.

2. Zvezni zbor Skupščine SFRJ je na seji 28. in 29. julija 1988 na podlagi svojih pristojnosti in nalog pri uresničevanju ciljev gospodarske reforme v skladu s sklepom, da se vse delo v zvezi z uresničitvijo gospodarske reforme, pri čemer je posebnega pomena ureditev razmerij, ki so sedaj urejena z zakonom o združenem delu, na novih temeljih, konča do konca tega leta, in ob upoštevanju sklepa komisije Skupščine SFRJ za spremljanje izvajanja zakona o združenem delu, da nadaljnje spremembe in dopolnitve zakona o združenem delu niso smotrne, temveč je treba začeti pripravljati nov zakon, naložil Zveznemu izvršnemu svetu, da pripravi enega ali več zakonov, s katerim bodo urejene temeljne pravice delavcev v združenem delu, temeljne pravice in obveznosti organizacij združenega dela, drugih samoupravnih organizacij in skupnosti ter druga razmerja, ki morajo biti v skladu z opredelitvami iz reforme gospodarskega sistema urejena z zakonom. Zvezni zbor Skupščine SFRJ je naložil Zveznemu izvršnemu svetu, da delovno besedilo predloga za izdajo zakona pripravi in pošlje najpozneje do konca septembra tega leta.

Da bi se uresničili sklepi Zveznega zbora Skupščine SFRJ, se je Zvezni izvršni svet na seji 4. avgusta 1988 seznanil s predlogom stališč, da se opredelitve iz ustavnih amandmajev k ustavi SFRJ in izhodišč za reformo gospodarskega sistema izvedejo s spremembami in dopolnitvami zakona o združenem delu oziroma z izdajo novih ter spremembami in dopolnitvami veljavnih zakonov, ki jih je pripravil Zvezni sekretariat za zakonodajo, pravosodje in upravo, in sklenil, da se ta predlog pošlje v obravnavo Komisiji ZIS za reformo gospodarskega sistema. Zvezni izvršni svet je na seji 18. avgusta 1988 sprejel pregled zveznih zakonov, ki jih je treba izdati do polovice leta 1989, in naložil Zveznemu komiteju za delo, zdravstvo in socialno politiko, da pripravi in pošlje svetu predlog za izdajo zakona o delovnih razmerjih z osnutkom zakona.

Zvezni izvršni svet se je odločil za izdajo posebnih zveznih zakonov, s katerimi bodo urejeni samoupravno organiziranje združenega dela, lastninska razmerja in temeljne pravice delavcev. Zvezni izvršni svet meni, da bo z izdajo posebnega zakona o delovnih razmerjih omogočena uresničitev temeljnih stališč iz osnov reforme gospodarskega sistema, da se namreč s prehodom na tržni način gospodarjenja na enotnem jugoslovanskem trgu enotno uredijo temeljne pravice delavcev za enotno gospodarsko območje države, s predpisi republik in avtonomnih pokrajin pa vprašanja, ki so specifična za njihova območja. Takšno stališče izhaja tudi iz javne razprave o spremembah zakona o združenem delu.

3. Zvezni izvršni svet meni, da bodo s predlaganimi rešitvami doseženi naslednji cilji:

- popolnejši normativni pogoji za zagotavljanje in širše uveljavljanje pravice dela z družbenimi sredstvi kot neodtujljive pravice delavcev v združenem delu in v vseh drugih oblikah združevanja dela in sredstev;

- da se enotno uredijo in uveljavljajo temeljne pravice delavcev na enotnem gospodarskem območju države;

- da se poostri odgovornost za izpolnjevanje delovnih obveznosti, tako da bo stalnost delavcev pri opravljanju del in nalog odvisna od strokovnega, pravočasnega in kakovostnega izpolnjevanja delovnih obveznosti oziroma da bodo pogoj za stabilnost delovnega razmerja rezultati, ki jih dosega delavec;

- da se ustvarijo normativni pogoji za gibljivost delavcev glede na potrebe delovnega procesa ter določijo pravice in obveznosti organizacije združenega dela in delavcev, če

zaradi tehnoloških in drugih izboljšanj, ki prispevajo k večji produktivnosti dela, ni več potrebe po delu posameznih delavcev;

- da se delo, daljše od polnega delovnega časa, in dopolnilno delo omeji na nujno mero in da se določijo osnovna merila in pogoji za prenehanje delovnega razmerja po samem zakonu zaradi izpolnjevanja pogojev za upokojeitev;

- da se temeljne pravice delavcev uredijo v skladu z amandmaji k ustavi SFRJ in rešitvami, določenimi v drugih zveznih zakonih;

III. TEMELJNA NAČELA, PO KATERIH MORAJO BITI UREJENA RAZMERJA NA PODROČJU, ZA KATERA SE ZAKON IZDAJA

Zakon, katerega izdajo predlagamo, temelji na naslednjih temeljnih načelih:

- da pravica dela z družbenimi sredstvi kot temeljna pravica delavca, vsebuje pravico, pa tudi obveznost delavca, da dela z družbenimi sredstvi, da bi zadovoljil svoje osebne in družbene potrebe, in da skupaj z drugimi delavci upravlja svoje delo, pogoje in rezultate svojega dela, da družbeno in ekonomsko smotno uporablja družbena sredstva, da stalno obnavlja, povečuje in izboljšuje družbena sredstva;

- da se delavci vključujejo v delo z družbenimi sredstvi svobodno in pod enakimi pogoji, odvisno od znanja in sposobnosti, da skupaj z drugimi delavci ta sredstva trajno obnavljajo, povečujejo in izboljšujejo;

- da so delavci v združenem delu pri uveljavljanju pravice dela z družbenimi sredstvi odgovorni drug drugemu in družbeni skupnosti kot celoti;

- da imajo delavci v združenem delu obveznosti in da so odgovorni za vestno izpolnjevanje delovnih obveznosti, smotno uporabo delovnega časa in delovnih sredstev;

- da je vsem občanom pod enakimi pogoji dostopno vsako delovno mesto in funkcija v družbi;

- da je delovni čas delavcev, ki delajo pod enakimi delovnimi pogoji, enak;

- da so delavci enakopravni pri uresničevanju pravic, obveznosti in odgovornosti;

- da imajo vsi delavci pravico do enakega varstva svojih pravic pred organi v organizaciji združenega dela, pravosodnimi organi, družbenim pravobranilcem samoupravljanja, organi inšpekcije dela in pred drugimi organi, ki odločajo o pravicah, obveznostih in interesih delavcev;

- da imajo vsi delavci pravico do ugovora ali do drugega pravnega sredstva zaradi varstva svojih pravic;

- da imajo delavke, mladina in invalidi posebno varstvo v delovnem razmerju.

IV. POSLEDICE PREDLAGANIH REŠITEV ZA DRUŽBENI IN MATERIALNI POLOŽAJ DELOVNIH LJUDI IN OBČANOV, ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA TER DRUGIH SAMOUPRAVNIH ORGANIZACIJ IN SKUPNOSTI

S predlaganimi rešitvami se spreminja družbenoekonomski in materialni položaj delavcev v organizacijah združenega dela in ustvarjajo normativni pogoji za enotno uveljavljanje temeljnih pravic delavcev, uresničevanje odgovornosti za izpolnjevanje delovnih obveznosti, boljše izkoriščanje delovnega časa in delovnih sredstev ter gibljivost delavcev glede na potrebe delovnega procesa. S predlaganimi rešitvami bo delovnim in drugim organizacijam tudi omogočeno, da urejajo pravice in obveznosti delavca v skladu s svojimi potrebami in da s statutom in drugim samoupravnimi splošnimi akti določajo pristojnost organov za odločanje o posameznih pravicah, obveznostih in odgovornostih delavcev. To bo prispevalo, da delavski svet popolneje uresničuje funkcije, zaradi katerih je ustanovljen.

V. OCENA SREDSTEV, POTREBNIH IZ PRORAČUNA FEDERACIJE

Za izvajanje predlaganega zakona ni treba zagotoviti finančnih sredstev v proračunu federacije.

OSNUTEK ZAKONA o delovnih razmerjih

I. POGLAVJE

TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Ta zakon ureja temeljne pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev, ki jih uresničujejo v delovni organizaciji¹ in v vseh drugih oblikah združevanja dela in sredstev, če z zakonom ni drugače določeno.

Delovno razmerje, ki nastane med delovnimi ljudmi, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom oziroma z osebnim delom in sredstvi, ki so lastnina občanov, ter delovno razmerje v družbi z omejeno odgovornostjo, delniški družbi, mešanem in tujem podjetju, v skupni banki ali drugi finančni organizaciji, v pogodbeni organizaciji, zadrugi in drugih oblikah sodelovanja ter skupnega poslovanja s tujo osebo ter v predstavništvih tujih firm in diplomatsko-konzularnih predstavništvih v SFRJ (v nadaljnjem besedilu: delodajalec) se uredi s kolektivno pogodbo v skladu z zakonom.

Določbe tega zakona se nanašajo tudi na delavce v delovnih skupnostih organov družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij, družbenih organizacij in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, če z zakonom ni drugače določeno.

2. člen

Delovno razmerje lahko sklene vsak kdor izpolnjuje pogoje, ki jih določijo delavci v delovni organizaciji glede na potrebe delovnega procesa, dela in naloge v njej.

1 – Izrazoslovje bo revidirano po sprejetju amandmajev k ustavi SFRJ

– Z oblikami združevanja dela in sredstev so mišljene: delovne organizacije na področju gospodarskih dejavnosti, družbenih dejavnosti, pogodbene organizacije, kmetijske in druge zadruge.

II. POGLAVJE

SKLENITEV DELOVNEGA RAZMERJA

3. člen

Delavec sklene delovno razmerje v delovni organizaciji v skladu z zakonom in samoupravnim splošnim aktom.

4. člen

S samoupravnim splošnim aktom se lahko določita največ dve zaporedni stopnji strokovne izobrazbe za določen poklic za opravljanje del in nalog.

Delovno razmerje lahko sklene oseba, ki je dopolnila 15 let starosti in ima splošno zdravstveno sposobnost.

Za invalidno osebo, ki je usposobljena za opravljanje določenih del oziroma za izpolnjevanje določenih nalog, se šteje, da ima zdravstveno sposobnost za njihovo opravljanje.

Tuji državljani in oseba brez državljanstva lahko skleneta delovno razmerje pod pogoji iz 2. člena tega zakona in drugega odstavka tega člena in pod pogoji, določenimi z zveznim zakonom.

1. oddelek

Način sklenitve delovnega razmerja

5. člen

Sklep o potrebi po sklenitvi delovnega razmerja z novimi delavci sprejme pristojni organ delovne organizacije.

Delovna organizacija mora v dnevnem časopisu objaviti

pogoje, ki jih mora delavec izpolnjevati za opravljanje določenih del in nalog (razpis).

Za dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter druga dela in delovne naloge, določene s samoupravnim splošnim aktom, se v razpisu objavi tudi, za koliko časa se delavci izberejo.

Izjemoma se lahko v primerih, določenih z zakonom, delovno razmerje sklene brez javnega razpisa.

6. člen

Če delavec iz tretjega odstavka 5. člena tega zakona po preteku časa, za katerega je bil izbran, ni ponovno izbran po razpisu ali je razrešen pred potekom časa, za katerega je bil izbran, ima pravico opravljati druga dela in druge naloge, ki ustrezajo stopnji njegove izobrazbe za določen poklic.

Prvi odstavek tega člena velja tudi za individualni poslovodni organ oziroma za predsednika kolegijskega poslovnega organa, ki ni ponovno izbran oziroma mu preneha funkcija pred potekom časa, za katerega je bil izbran.

7. člen

Med kandidati, ki so se prijavi na razpis, izbere delovno pristojni organ delovne organizacij po postopku, določenem v samoupravnem splošnem aktu, ob poprejšnjem mnenju individualnega poslovnega organa oziroma predsednika kolegijskega poslovnega organa.

Med kandidati za dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi izbere delovno pristojni organ delovne organizacije na predlog individualnega poslovnega organa oziroma predsednika kolegijskega poslovnega organa.

Če sta za opravljanje določenih del in nalog predvideni dve stopnji izobrazbe za določen poklic, ima prednost pri izbiri kandidat z višjo stopnjo izobrazbe za določen poklic, če izpolnjuje tudi druge pogoje.

Končna odločitev o izbiri se ne sme preklicati.

8. člen

Delavec sklene delovno razmerje z dnem, ki je določen v sklepu o izbiri.

Če delavec ne začne delati na dan, ki je določen v sklepu o izbiri, uveljavlja pravice, obveznosti in odgovornosti od dneva, ko je začel delati.

Če delavec iz neopravičenih razlogov ne začne delati določenega dne, se šteje, da ni sklenil delovnega razmerja.

9. člen

Delovno razmerje se sklene za čas, katerega trajanje ni vnaprej določeno (delovno razmerje za nedoločen čas).

Izjemoma se lahko v primerih in pod pogoji, določenimi z zakonom, delovno razmerje sklene za čas, katerega trajanje je vnaprej določeno (delovno razmerje za določen čas).

V primerih iz drugega odstavka tega člena ima delavec vse pravice, obveznosti in odgovornosti kot delavci, ki so sklenili delovno razmerje za nedoločen čas.

10. člen

S samoupravnim splošnim aktom se lahko določi poskusno delo kot poseben pogoj za delo delavca pri določenih delih in nalogah, ki ne sme biti daljše kot šest mesecev.

11. člen

Delavec je lahko z njegovim soglasjem prevzet za delo v drugi delovni organizaciji, pod pogoji in v primerih, določenih z zakonom in samoupravnim splošnim aktom.

Ne glede na prvi odstavek tega člena je lahko delavec, katerega delo zaradi tehnoloških in drugih zboljšav ni več potrebno, z njegovim soglasjem prevzet za delo v drugo delovno organizacijo za dela in delovne naloge, ki ustrezajo njegovi delovni zmožnosti.

Delovno razmerje v smislu prvega in drugega odstavka tega člena se sklene brez razpisa.

12. člen

Delavec, ki za delovno organizacijo opravlja začasna ali občasna dela, ni v delovnem razmerju po tem zakonu.

Za začasno oziroma občasno delo se šteje delo, ki se opravlja na podlagi pogodbe v delovni organizaciji in se glede na delovni proces delovne organizacije ne opravlja kot stalno in nepretrgano delo, temveč traja določen krajši čas ali se opravlja od časa do časa. Z zakonom se določijo pogoji, pod katerimi se lahko sklene pogodba o opravljanju teh del.

Delavec lahko s pogodbo prevzame obveznost, da sam ali skupaj s svojimi družinskimi člani prodaja posamezne proizvode določene vrste oziroma opravlja določena sezonska dela (prodaja tiska, živil idr.), pod pogoji in na način, določen z zakonom.

13. člen

Pripravnik sklene delovno razmerje za nedoločen ali določen čas.

S samoupravnim splošnim aktom se določijo dela oziroma delovne naloge, za katerih opravljanje sklene pripravnik delovno razmerje po prvem odstavku tega člena.

Delovno razmerje s statusom pripravnika se sklene zaradi usposabljanja za samostojno opravljanje del in nalog z osebami s III. do VII. stopnjo strokovne izobrazbe.

Pogoji, pod katerimi se sprejme pripravnik, morajo biti objavljeni v razpisu.

2. oddelek

Razporejanje delavca

14. člen

Delavec ima pravico in dolžnost, da opravlja dela in naloge, zaradi katerih je sklenil delovno razmerje.

Med delovnim razmerjem je lahko delavec na podlagi ugotovljenih delovnih potreb vsakemu delu ali nalogi, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določen poklic.

Delavec je lahko v primerih in pod pogoji, določenimi z zakonom z njegovim soglasjem razporejen v drugo delovno organizacijo k vsakemu delu ali nalogi, ki ustreza strokovni izobrazbi za določen poklic.

Izjemoma je lahko delavec z njegovim soglasjem razporejen začasno ali trajno k delu ali nalogi, za katero se zahteva nižja stopnja strokovne izobrazbe za določen poklic od njegove.

Delavec je lahko na podlagi sporazumno sprejetega sklepa pristojnih organov teh delovnih organizacij z njegovim soglasjem začasno razporejen v isto ali drugo delovno organizacijo k delu ali nalogi, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določen poklic, vendar najdlje za šest mesecev.

15. člen

Delavcu, čigar delo ni več potrebno zaradi tehnoloških in drugih zboljšav, ki prispevajo k povečanju delovne produktivnosti in k večjemu uspehu delovne organizacije, ne more prenehati delovno razmerje, dokler se mu ne zagotovi, da začne delati v drugi delovni organizaciji ali zagotovijo druge pravice iz dela, da bi se zagotovili njegova materialna in socialna varnost, kot so: pravica do dokvalifikacije in prekvalifikacije zaradi zaposlovanja, plačana odsotnost za določeno obdobje, enkratno nadomestilo v obliki odpravnine, ustrezno pokojninsko-invalidskega zavarovanja zaradi pridobitve pogojev za uveljavljanje pravice do pokojnine ipd. v skladu z zakonom.

V primerih iz prvega odstavka tega člena in iz tretjega odstavka 14. člena tega zakona se delovno razmerje sklene brez objave razpisa.

III. POGLAVJE

PRAVICE, OBVEZNOSTI IN ODGOVORNOSTI DELAVCA

1. oddelek

priloga poročevalca

Določitev pravic, obveznosti in odgovornosti delavca

16. člen

Delavec ima pravico in dolžnost, da vestno in marljivo opravlja zaupana mu dela in naloge ter da stalno izpopolnjuje svoje znanje, sposobnosti in delovne spretnosti, da bi čim uspešneje opravljal določena dela in naloge ter da spoštuje določeno delovno disciplino.

Če delavec ne izpolnjuje dolžnosti iz prvega odstavka tega člena, je odgovoren v skladu s tem zakonom.

17. člen

S samoupravnim splošnim aktom, ki ureja delovno razmerje, delavci svobodno in enakopravno določajo pravice, obveznosti, odgovornosti in pogoje, ki jih mora delavec izpolnjevati za opravljanje posameznih del in nalog.

S statutom se določijo dela in naloge, za katere se delavci izberejo za določen čas.

18. člen

Delavci uresničujejo svoje pravice, obveznosti in odgovornosti v delovni organizaciji, če s statutom ni določeno, da jih uresničujejo v drugih oblikah svojega organiziranja.

O uresničevanju posamičnih pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev odloča pristojni organ, določen s statutom oziroma samoupravnim splošnim aktom, v katerem se ureja delovno razmerje.

Delavcu se pošlje sklep, s katerim se odloči o njegovi pravici, obveznosti in odgovornosti.

19. člen

Individualni poslovodni organ oziroma predsednik kolegijskega poslovodnega organa ali določeni delavec s posebnim pooblastilom in odgovornostmi odloča o delu, daljšem od polnega delovnega časa, o odobritvi odsotnosti z dela, o odstranitvi delavca z dela, o prispevku vsakega delavca, ki delu in o razporeditvi delavca na druga dela in naloge, pod pogoji in na način, določenimi s samoupravnim splošnim aktom.

2. oddelek

Delovni čas

20. člen

Delovni čas delavcev v organizaciji združenega dela ne sme biti daljši od 42 ur v delovnem tednu.

Alternativa za prvi odstavek

Delovni čas delavcev v delovni organizaciji ne sme biti daljši od 40 ur v delovnem tednu.

Delovni čas se določi s samoupravnim splošnim aktom v skladu z zakonom (poln delovni čas).

V določenih dejavnostih in v določenih primerih se lahko pod pogoji, določenimi z zakonom, uvede delovni čas, ki je krajši od 42 ur v delovnem tednu, vendar ne sme biti krajši kot 36 ur.

Za delavce v delovni organizaciji, ki opravlja dela oziroma delovne naloge pod posebnimi pogoji, oziroma ki delajo v treh ali štirih izmenah in ponoči, se delovni čas določi v skladu z zakonom, vendar ne sme biti krajši kot 32 ur v delovnem tednu.

Alternativa: za četrti odstavek

Besede: »vendar ne sme biti krajši kot 32 ur v delovnem tednu« se črtajo.

Z zakonom določen delovni čas, ki je krajši od 42 ur v delovnem tednu, je izenačen s polnim delovnim časom.

Delovni čas med 22. in 5. uro naslednjega dne se šteje za nočno delo in je ob določanju pravic delavcev poseben delovni pogoj.

21. člen

Če narava del oziroma delovnih nalog ali organizacije dela to zahtevajo, se lahko delovni čas prerazporedi tako, da znaša

v določenem obdobju med letom delovni čas več kot 42 ur v delovnem tednu, v drugem delu leta pa manj kot 42 ur v delovnem tednu, vendar pri tem celoten delovni čas v povprečju ni daljši od 42 ur.

Izjemoma lahko delovni čas delavca določeno obdobje traja v primerih in pod pogoji, določenimi s samoupravnim splošnim aktom in zakonom, dlje kot 42 ur v delovnem tednu, vendar ne sme biti daljši od 52 ur v delovnem tednu.

22. člen

Delovni teden traja najmanj pet delovnih dni, razen kadar se prerazporedi po prvem odstavku 21. člena tega zakona, kadar je delo organizirano v izmenah in kadar je s sklepom pristojnega organa upravljanja v skladu s samoupravnim splošnim aktom določena drugačna razporeditev delovnega časa v okviru celotnega letnega delovnega časa.

Z določitvijo in razporeditvijo delovnega časa se zagotovi tudi čas za počitek med delom.

Razporeditev, začetek in konec delovnega časa v organizacijah družbenih, storitvenih in drugih dejavnosti se določijo s samoupravnim sporazumom delovne organizacije, samoupravne interesne skupnosti, organizacije potrošnikov in druge zainteresirane organizacije.

Skupščina družbenopolitične skupnosti lahko v primerih, določenih v zakonu, s svojim odlokom določi razporeditev, začetek in konec delovnega časa v dejavnosti iz tretjega odstavka tega člena.

23. člen

Delavci lahko sklenejo delovno razmerje z delovnim časom, krajšim od predpisanega polnega delovnega časa, pod pogoji in na način, ki so določeni s samoupravnim splošnim aktom.

Delavec v delovnem razmerju, ki opravlja dela in naloge, za katere je predviden delovni čas, krajši od polnega delovnega časa, ima pod pogoji in na način, določenimi z zakonom pravico skleniti delovno razmerje v več delovnih organizacijah tako uresniči poln delovni čas.

Delavec, ki je sklenil delovno razmerje za dela in naloge, za katere je predviden delovni čas, krajši od polnega delovnega časa, ima pravice in obveznosti delavca, ki dela s polnim delovnim časom, in jih uresničuje v obsegu, ki je odvisen od dolžine delovnega časa, delovnega prispevka in rezultatov dela v skladu s samoupravnim splošnim aktom.

Delavec, ki v eni delovni organizaciji uresničuje poln delovni čas, ne sme delati v drugi delovni organizaciji, razen v primerih, pod pogoji in na način, ki so določeni z zakonom, vendar največ do ene tretjine polnega delovnega časa.

3. oddelek

Odmori, počitki, dopusti, odsotnosti in varstvo delavcev

24. člen

S samoupravnim splošnim aktom, ki ureja delovno razmerje v skladu z zakonom, se zagotavlja pravica delavca do odmora med delovnim dnevom, ki traja najmanj 30 minut, pri delih, ki se opravljajo pod posebnimi delovnimi pogoji, pa največ 60 minut.

Odmor med delom se mora organizirati na način, ki zagotavlja, da se delo ne prekine v času, ki je določen za delo s strankami.

25. člen

Delavec ima med dvema zaporednima dnevnima pravico do počitka, ki traja nepretrgano najmanj 12 ur.

Med delom pri sezonskih delih ima delavec pravico do počitka iz prvega odstavka tega člena, ki traja nepretrgoma najmanj 10 ur, za delavca, ki je mlajši kot 18 let, pa nepretrgano najmanj 12 ur.

26. člen

Delavec ima pravico do nepretrganega tedenskega počitka najmanj 24 ur, če pa je nujno, da dela na dan svojega tedenskega počitka, se mu mora za tak počitek zagotoviti en dan v naslednjem tednu.

27. člen

Delavec ima pravico do letnega dopusta, ki traja najmanj 18, največ pa 30 delovnih dni.

Z delovnimi dnevi po prvem odstavku tega člena je mišljenih šest delovnih dni v tednu.

Ne glede na prvi odstavek tega člena ima delavec, ki opravlja dela in naloge pod posebnimi delovnimi pogoji, in delavec, starejši od 55 let, oziroma delavka od 50 let ali delavec s 30 leti delovne dobe oziroma delavka s 25 leti delovne dobe pravico do daljšega letnega dopusta, ki pa ne sme biti daljši od 36 delovnih dni.

Delavec se ne more odreči pravici do letnega dopusta, delovna organizacija pa delavca ne more prikrajšati za pravico do letnega dopusta.

28. člen

Delavec, ki zaradi odhoda na služenje oziroma dosluženje vojaškega roka prekine delo v delovni organizaciji, ima pravico, da se v 30 dneh po odslužitvi oziroma doslužitvi vojaškega roka vrne na dela oziroma naloge, ki ustrezajo stopnji njegove strokovne izobrazbe za določen poklic.

Pravico, da se vrne na delo v isto delovno organizacijo, ima pod pogoji in na način, ki so določeni s samoupravnim splošnim aktom in zakonom, delavec, ki ga je delovna organizacija poslala na delo v tujino v okviru mednarodnega tehničnega ali prosvetno-kulturnega sodelovanja, če pred odhodom ni prekinil delovnega razmerja in delavec, ki je bil poslan na strokovno izpopolnjevanje ali izobraževanje ob soglasju njegove delovne organizacije, ter v drugih primerih, določenih z zakonom.

Med odsotnostjo z dela po prvem in drugem odstavku tega člena mirujejo pravice in obveznosti, ki se pridobijo z delom in iz dela, razen pravic in obveznosti, za katere je z zakonom drugače določeno.

29. člen

Delavec, ki je izvoljen oziroma imenovan za samoupravno, javno ali drugo družbeno funkcijo, zaradi opravljanja katere mora začasno prenehati delati v delovni organizaciji, ima pravico, da se v enem letu po prenehanju funkcije, ki jo je opravljal, vrne na delo v isto delovno organizacijo na dela, ki jih je opravljal ali na druga dela, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi.

30. člen

Delavci v delovni organizaciji imajo pravico in dolžnost, da pod pogoji, določenimi z zakonom, zagotovijo:

1. posebno varstvo nosečnic pred težkim delom, škodljivim vplivom pri delu, nadurnim in nočnim delom, porodniški dopust, skrajšan delovni čas po porodu in med nego majhnega otroka ter druge pravice, s katerimi se zagotavlja varstvo materinstva;

2. varstvo delavcev, mlajših od 18 let, pred delom pri težkih delih, nočnim in nadurnim delom;

3. varstvo delovnih invalidov in drugih invalidnih oseb, tako da se razporedijo na dela oziroma delovne naloge glede na preostalo delovno zmožnost zagotovi njihova prekvalifikacija oziroma dokvalifikacija, ter dela oziroma delovne naloge, ki jih lahko opravljajo glede na prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo.

31. člen

Delovna organizacija mora ustvarjati pogoje za delo in izvajati ukrepe varstva pri delu, ki varujejo telesno integriteto, zdravje in osebno varnost delavcev in zagotoviti varstvo pred drugimi nevarnimi in škodljivimi vplivi na njihovo zdravstveno in delovno zmožnost, delavec pa mora spoštovati predpisane ukrepe in normative varstva pri delu.

Delovna organizacija sodeluje pri določanju, sprejemanju in izvajanju ukrepov za ohranitev, izboljšanje in varstvo človekovega okolja in mora delo organizirati v skladu s predpisi o varstvu človekovega okolja.

Delavec ima pravico, da zavre delo, če mu grozi neposredna nevarnost za življenje ali zdravje, ker niso bili izvedeni predpisani ukrepi varstva pri delu.

V primeru iz tretjega odstavka tega člena mora pristojni organ takoj ukrepati da se odpravi neposredna nevarnost za življenje oziroma zdravje delavcev. Delavec se lahko med tem razporedi k delu oziroma delovni nalogi, ki ustreza stopnji njegove strokovne izobrazbe za določen poklic.

IV. POGLAVJE

ODGOVORNOST ZA IZPOLNJEVANJE DELOVNIH OBVEZNOSTI

1. oddelek

Disciplinska odgovornost

32. člen

Delavec je odgovoren za vestno izpolnjevanje delovnih obveznosti v delovni organizaciji.

Delavec odgovarja za nespoštovanje sklepov, sprejetih v delovni organizaciji, v kateri dela, za kršitev delovnih obveznosti in za druge kršitve delovne discipline, če stori prekršek po svoji krivdi.

Delavec odgovarja disciplinsko in materialno.

33. člen

S samoupravnim splošnim aktom, ki ureja delovno razmerje, se določijo hujše in lažje kršitve delovnih obveznosti.

34. člen

Za kršitve delovnih obveznosti in druge kršitve delovne discipline se lahko delavcu izreče eden izmed naslednjih disciplinskih ukrepov:

- javni opomin;
- denarna kazen;
- razporeditev na druga dela oziroma delovne naloge za določen čas;
- prenehanje delovnega razmerja.

Ukrepi iz prvega odstavka tega člena se smejo izreči vsakemu delavcu ne glede na njegova posebna pooblastila in odgovornosti.

35. člen

Denarna kazen se sme delavcu izreči v višini do 15% akontacije mesečnega osebnega dohodka za šest mesecev. Osnova za določitev višine denarne kazni je akontacija osebnega dohodka delavca, ustvarjena v mesecu, ko je sklep o izrečenem ukrepu postal končen.

36. člen

Ukrep razporeditve na druga dela in naloge se sme delavcu izreči za tri do 12 mesecev.

37. člen

Ukrep prenehanja delovnega razmerja se izreče zaradi hujše kršitve delovne obveznosti, storjene z neopravičenim tridnevним zaporednim izostankom z dela oziroma s prekinitvijo najmanj pet delovnih dni med koledarskim letom.

Disciplinski ukrep prenehanja delovnega razmerja se izreče za določene hujše kršitve delovnih obveznosti, in sicer:

1. za neizpolnjevanje delovnih obveznosti;
2. za nezakonito razpolaganje z družbenimi sredstvi;
3. za neizvrševanje opravil, ki jih mora opraviti poslovodni organ ali delavec s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v okviru svojih pooblastil;
4. za kršitev predpisov oziroma samoupravnega splošnega akta o varstvu pred požarom, eksplozijo, naravnimi nesrečami in škodljivim vplivom strupenih in drugih nevarnih snovi;
5. za kršitev predpisov oziroma samoupravnega splošnega akta o splošni ljudski obrambi in družbeni samozaščiti;
6. za opustitev določenih ukrepov za varstvo delavcev pri delu;
7. za zlorabo položaja in prekoračitev danega pooblastila;

8) za izdajo poslovne, uradne ali druge z zakonom ali samoupravnim splošnim aktom določene tajnosti;

9) za odsotnost z dela zaradi zlorabe pravice do bolniškega dopusta;

10) za neizvajanje ukrepov za varstvo in izboljšanje človekovega okolja.

Disciplinski ukrep iz drugega odstavka tega člena se izreče, če je bila namenoma ali zaradi malomarnosti s storitvijo ali opustitvijo dejanja povzročena ali je utegnila biti povzročena večja škoda, ogroženo ali utegnilo biti ogroženo življenje in zdravje delavcev ali drugih delovnih ljudi, bistveno moten delovni proces v delovni organizaciji ali kako drugače bistveno otežkočeno poslovanje delovne organizacije.

S samoupravnim splošnim aktom delovne organizacije se natančneje določijo kršitve iz drugega odstavka in okoliščine iz tretjega odstavka tega člena.

Ukrep prenehanja delovnega razmerja se izreče tudi za druge hujše kršitve delovnih obveznosti, določene z zakonom in samoupravnim splošnim aktom.

38. člen

Izvršitev ukrepa prenehanja delovnega razmerja za kršitev delovnih obveznosti, razen iz 37. člena tega zakona, se lahko odloži za čas, določen s samoupravnim splošnim aktom in zakonom.

Če delavec v času, za katerega je bila odložena izvršitev kazni, ne stori ponovno hujše kršitve delovnih obveznosti, se šteje, da ukrep ni bil izrečen.

ALTERNATIVA: 38. člen se črta.

39. člen

Za določitev kršitev delovnih obveznosti in drugih kršitev delovne discipline, zaradi katerih se izreče ukrep prenehanja delovnega razmerja, se ustanovi disciplinska komisija.

Disciplinska komisija odloča na drugi stopnji po ugovoru delavca zoper odločbo individualnega poslovnega organa oziroma predsednika kolegijskega poslovnega organa.

Za del delovne organizacije, ki je zunaj sedeža delovne organizacije, se lahko ustanovi poseben senat disciplinske komisije, ki odloča o odgovornosti zaradi kršitve delovnih obveznosti delavcev v tem delu delovne organizacije.

Če je s kršitvijo delovne obveznosti ali z drugimi kršitvami delovne discipline nastala škoda, lahko disciplinska komisija sprejme sklep o odškodnini ali da pobudo za začetek odškodninskega postopka.

40. člen

Disciplinsko komisijo sestavlja liho število članov.

Člane disciplinske komisije voli delavski svet za čas, ki ne sme biti daljši od dveh let.

Disciplinska komisija lahko dela v polni sestavi ali v senatu, ki ne sme imeti manj kot tri člane. Predsednik disciplinske komisije določi, kateri član senata disciplinske komisije bo vodil njegovo delo.

41. člen

Individualni poslovodni organ oziroma predsednik kolegijskega poslovodnega organa v skladu s samoupravnim splošnim aktom ugotovi odgovornost delavca za storjeno kršitev delovne obveznosti in izreče ukrep javnega opomina, denarne kazni ali razporeditve k drugim delom in nalogam.

ALTERNATIVA: S samoupravnim splošnim aktom, ki ureja delovno razmerje, se lahko določijo način, postopek in pooblastilo individualnega poslovodnega organa oziroma predsednika kolegijskega poslovodnega organa, da delavcu za storjeno kršitev delovne obveznosti izreče ukrep javnega opomina, denarne kazni ali ukrep razporeditve k drugim delom in nalogam.

42. člen

Postopek se uvede na zahtevo delavskega sveta, individualnega poslovodnega organa ali predsednika kolegijskega poslovodnega organa, organa samouprave delavske kontrole, delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter družbenega pravobranilca samoupravljanja.

Pristojni organ delovne organizacije uvede postopek za

razrešitev individualnega poslovnega organa, predsednika kolegijskega poslovnega organa in delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, če v osmih dneh, ko zve za to, ne vloži zahteve za uvedbo disciplinskega postopka za ugotavljanje delavčeve disciplinske odgovornosti.

43. člen

Zahteva za uvedbo postopka pred disciplinsko komisijo se mora poslati delavcu.

Delavec mora biti zaslišan pred disciplinsko komisijo; omogočiti se mu mora zagovor.

O uvedbi postopka pred disciplinsko komisijo mora biti obveščen sindikat.

44. člen

Postopek pred disciplinsko komisijo je javen in se vodi na način in po postopku, določenima s samoupravnim splošnim aktom.

Zoper sklep disciplinske komisije lahko delavec oziroma vložnik zahteve za uvedbo postopka vloži ugovor pristojnemu organu delovne organizacije, določenem s samoupravnim splošnim aktom, v osmih dneh po vročitvi sklepa.

Zoper odločbo individualnega poslovnega organa oziroma predsednika kolegijskega poslovnega organa se lahko vloži ugovor disciplinski komisiji.

Ugovor delavca zadrži izvršitev sklepa.

Če je ugovor iz drugega in tretjega odstavka tega člena vložil samo delavec, se ne sme izreči strožnji disciplinski ukrep kot je bil izrečen na prvi stopnji.

45. člen

Zoper sklepa pristojnega organa, sprejet na drugi stopnji, lahko delavec, družbeni pravobranilec samoupravljanja in delovna organizacija uvedejo postopek pred sodiščem združenega dela v 15 dneh po vročitvi sklepa.

Če pristojni organ ne odloči v ugovoru v 30 dneh, se lahko uvede postopek pred sodiščem združenega dela v 15 dneh po preteku roka, v katerem bi moralo biti odločeno o ugovoru.

46. člen

Uvedba disciplinskega postopka zastara, če od dneva, ko se zve za storjeno kršitev delovne obveznosti, preteče šest mesecev, oziroma če preteče eno leto od dneva, ko je bila kršitev storjena.

Če ima kršitev delovne obveznosti znake kaznivega dejanja, uvedba disciplinskega postopka zastara, če poteče eno leto od dneva, ko se je zvedelo, da je bila kršitev storjena.

Disciplinski postopek zastara, če poteče eno leto od dneva, ko se je zvedelo za storjeno kršitev delovne obveznosti, oziroma 18 mesecev od dneva, ko je bila kršitev storjena.

Materialna odgovornost

47. člen

Delavec, ki pri delu oziroma v zvezi z delom nevestno, namenoma ali iz skrajne malomarnosti povzroči škodo delovni organizaciji, jo mora povrniti.

Če škodo povzroči več delavcev, je vsak delavec odgovoren za del škode, ki jo je povzročil.

Če se za vsakega delavca ne more ugotoviti del škode, ki jo je povzročil, se šteje, da so vsi delavci enako odgovorni in škodo povrnejo v enakih delih.

Če je več delavcev povzročilo škodo z naklepnim kaznivim dejanjem, odgovarjajo za škodo solidarno.

48. člen

S samoupravnim splošnim aktom, ki ureja delovno razmerje, se lahko določi pavšalna odškodnina za škodo, ki jo je povzročil delavec, če se točen znesek ne more ugotoviti ali če bi ugotavljanje zneska povzročilo nesorazmerne stroške.

S samoupravnim splošnim aktom iz prvega odstavka tega člena se določijo dejanja, za katera se lahko odškodnina določi pavšalno.

S samoupravnim splošnim aktom iz prvega odstavka tega

člena se ustanovi komisija, ki odloča o pavšalni odškodnini, in določi organ, ki uvede postopek pred to komisijo.

Če je škoda znatno večja od pavšalne odškodnine, lahko delovna organizacija zahteva odškodnino po 47. členu tega zakona.

49. člen

Škoda iz 47. in 48. člena tega zakona, okoliščine, pod katerimi je nastala, njena višina in njen povzročitelj se ugotavljajo v delovni organizaciji.

Če delavec ne povrne škode, uvede delovna organizacija postopek pred sodiščem združenega dela.

50. člen

Če delavec utrpi škodo pri delu ali v zvezi z delom, ima pravico, da od delovne organizacije zahteva odškodnino po splošnih načelih odškodninske odgovornosti.

Če delovna organizacija v predpisanem roku ne povrne škode, ima delavec pravico zahtevati odškodnino na pristojnem sodišču.

51. člen

Delovna organizacija, ki je tretji osebi povrnila škodo, ki jo je delavec pri delu ali v zvezi z delom povzročil z nevestnim delom, namenoma ali iz skrajne malomarnosti, mora od delavca zahtevati povračilo izplačanega zneska v skladu s 47. členom tega zakona.

Zahteva delovne organizacije iz prvega odstavka tega člena zastara v šestih mesecih od dneva, ko je bila odškodnina izplačana.

52. člen

Delavec v delovni organizaciji je lahko začasno odstranjen z del in nalog, ki so mu bile zaupane, ali iz delovne organizacije v primerih in pod pogoji, določenih z zakonom.

Izjemoma je lahko delavec, če je zaloten pri storitvi hujše kršitve delovne obveznosti, s katero neposredno ogroža življenje ali zdravje delavcev ali drugih oseb in družbena sredstva večje vrednosti, odstranjen z del oziroma z delovnih nalog ali iz delovne organizacije z neposrednim ustnim ali pisnim nalogom poslovnega organa ali drugega pooblaščenega delavca tudi v drugih primerih pod pogoji, določenimi z zakonom.

V. POGLAVJE

PRENEHANJE DELOVNEGA RAZMERJA

53. člen

Delavcu preneha delovno razmerje v delovni organizaciji:

1) če pisno izjavi, da ne želi delati v delovni organizaciji in da prekinja delovno razmerje;

2) če se s pooblaščenim organom pisno sporazume, da mu preneha delovno razmerje v delovni organizaciji;

3) če noče opravljati del noziroma nalog, h katerim je bil razporejen po 14. členu tega zakona;

4) če je ob sklenitvi delovnega razmerja zamolčal ali dal neresnične podatke v zvezi z delovnimi pogoji, ti podatki pa so bistveni za opravljanje del oziroma delovnih nalog, za katere je sklenil delovno razmerje;

5) če je sklenil delovno razmerje v nasprotju z zakonom oziroma samoupravnim splošnim aktom;

6) če na poskusnem delu ne doseže ustreznih delovnih rezultatov;

7) če se mu zagotovijo pravice iz dela po 15. členu tega zakona.

Pripravniku, ki je sklenil delovno razmerje za nedoločen čas, preneha delovno razmerje v delovni organizaciji, če po poteku pripraviške dobe ne opravi strokovnega izpita.

S samoupravnim splošnim aktom, ki ureja delovno razmerje, se določi, koliko časa ima delavec pravico in dolžnost, da ostane na delu v primerih iz 1. in 3. točke prvega odstavka tega člena, vendar na delu ne sme ostati več kot šest mesecev.

54. člen

Delavski svet delovne organizacije sprejme sklep o prenehanju delovnega razmerja delavca, s čigar neodgovornim odnosom je delovna organizacija prišla v težak ekonomski položaj, v skladu s samoupravnim splošnim aktom in zakonom.

55. člen

Delavcu, za katerega se ugotovi, da ni zmožen opravljati dela in naloge, ki so mu zaupani, ali za katerega se ugotovi, da trajneje ne dosega rezultatov dela, ki se običajno dosega, preneha delovno razmerje, če noče opravljati del oziroma delovnih nalog, ki ustrezajo njegovi delovni zmožnosti na isti ali nižji stopnji strokovne izobrazbe.

Sklep o prenehanju delovnega razmerja iz prvega odstavka tega člena sprejme pristojni organ na podlagi ugotovitve komisije, ki jo ta organ imenuje izmed delavcev, ki morajo imeti vsaj enako stopnjo strokovne izobrazbe kot delavec, katerega delovna zmožnost se ugotavlja.

56. člen

Delavcu preneha delovno razmerje po samem zakonu:

1) če je na način, predpisan z zakonom, ugotovljeno, da je popolnoma nezmožen za delo – z dnem, ko se pravnomočna odločba o ugotovitvi popolne nezmožnosti za delo vroči delovni organizaciji;

2) ko dopolni 40 let zavarovalne dobe oziroma delavka 35 zavarovalne dobe, ali ko dopolni 65 let oziroma delavka 60 let starosti in najmanj 15 let zavarovalne dobe – z dnem, ko so izpolnjeni pogoji;

3) če mu je po zakonu oziroma po pravnomočni odločbi sodišča ali drugega organa prepovedano opravljati določena dela in naloge ni pa mu mogoče zagotoviti opravljanje drugih del oziroma delovnih nalog – z dnem, ko je temeljni organizaciji vročena pravnomočna odločba;

4) če mora biti zaradi prestajanja zaporne kazni odsoten več kot 6 mesecev – z dnem, ko začne prestajati kazen.

5) če mu je izrečen varnostni, vzgojni ali varstveni ukrep, ki traja več kot šest mesecev in mora biti zato odsoten z dela – z dnem, ko se začne izvajati tak ukrep.

Delavka ima na podlagi pisne zahteve pravico, da ostane v delovnem razmerju, dokler niso izpolnjeni pogoji za prenehanje delovnega razmerja, določeni za delavce v 2. točki prvega odstavka tega člena.

Izjemoma lahko delavcu preneha delovno razmerje prej oziroma po tem, ko izpolni pogoje iz 2. točke prvega odstavka tega člena, v primerih in pod pogoji, določenih z zakonom, vendar najdlje do dopolnitve 65 let starosti.

Pripravniku, ki je sklenil delovno razmerje za določen čas zaradi pripravniške dobe, preneha delovno razmerje po samem zakonu, ko poteče čas določen za pripravniško dobo.

Ne glede na četrty odstavek tega člena se pripravniku, ki je sklenil delovno razmerje za določen čas, pripravniška doba podaljša za toliko, kolikor je potrebno, da izpolni celotno pripravniško dobo, določeno s samoupravnim splošnim aktom oziroma z zakonom, če je bil opravičeno odsoten (porodniški dopust, služenje vojaškega roka, odsotnost zaradi bolezni nad 60 dni ipd.).

57. člen

Delavcu lahko pod pogoji in na način, določenim z zakonom, preneha delovno razmerje, če se uvede postopek za prenehanje delovne organizacije, nima pa možnosti, da bi v skladu s tem zakonom nadaljeval delo v drugi delovni organizaciji.

58. člen

Odločba o prenehanju delovnega razmerja z razlogi za njeno izdajo se morajo vročiti delavcu pisno skupaj s poukom o pravici dogovora.

VI. POGLAVJE

VARSTVO DELAVČEVH PRAVIC

59. člen

Delavec ima pravico zahtevati varstvo svojih pravic pri samoupravnih organih, sodiščih združenega dela ter pri drugih pristojnih organih v skladu z zakonom.

60. člen

Zahtevo za varstvo pravic vložijo delavec organu, določenemu s statutom delovne organizacije, v 15 dneh od dneva, ko je zvedel za kršitev pravice, oziroma od dneva, ko mu je bila vročena odločba, s katero je bila kršena njegova pravica.

Vložitev zahteve iz prvega odstavka tega člena ne zadrži izvršitve odločbe, s katero se določa osebni dohodek in začasna razporeditev delavca, zadrži pa izvršitev odločbe v drugih primerih, določenih z zakonom.

61. člen

Pristojni organ v delovni organizaciji mora o delavčevi zahtevi odločiti v 30 dneh od dneva, ko je bila vložena.

Če je o delavčevi zahtevi dosežen pisni sporazum med delavcem in pristojnim organom, ima ta sporazum moč izvršilne listine.

Delavec ima pravico biti navzoč, ko se obravnava njegova zahteva, in se izjaviti o dejstvih, ki so pomembna za odločanje.

62. člen

Preden pristojni organ v delovni organizaciji odloči o delavčevi zahtevi, zahteva mnenje sindikata.

Sindikat lahko na delavčevo zahtevo ali z njegovo privolitvijo zastopa delavca pri uveljavljanju njegovih pravic.

Sindikat se lahko udeleži postopka pred pristojnim organom v delovni organizaciji.

63. člen

Če delavec ni zadovoljen z odločitvijo pristojnega organa v delovni organizaciji ali če pristojni organ v delovni organizaciji ne odloči v 30 dneh od vložitve zahteve, ima delavec v nadaljnjih 15 dneh pravico zahtevati varstvo pravic pri pristojnem sodišču.

Varstva pravic pri sodišču ne more zahtevati delavec, ki pred tem ni zahteval varstva pravic pri pristojnem organu v delovni organizaciji.

64. člen

Pravnomočno sodno odločbo, izdano v postopku za varstvo pravic delavcev, mora poslovodni organ ali pooblaščen delavec v delovni organizaciji izvršiti v 15 dneh od dneva, ko mu je bila vročena, če ni v njej določen drugačen rok.

Če poslovodni organ ali pooblaščen delavec v delovni organizaciji ne izvrši sodne odločbe v roku iz prvega odstavka tega člena, stori hujšo kršitev delovne obveznosti.

65. člen

Če je izbran kandidat, ki ne izpolnjuje objavljenih pogojev, ali kandidat, ki se ni prijavil v objavljenem roku, ali če je kako drugače kršen postopek za izbiro prijavljenih kandidatov, se v postopku varstva pravic udeležencev, prijavljenih na razpis, uporabljajo določbe tega zakona, ki se nanašajo na varstvo pravic delavcev.

VII. POGLAVJE

KOLEKTIVNA POGODBA

66. člen

Osnovne sestavine za sklenitev kolektivne pogodbe določijo svet Zveze sindikatov Jugoslavije.

Kolektivno pogodbo skleneta z delodajalcem v imenu delavcev sindikalna organizacija in predstavnik delavskega sveta.

67. člen

Kolektivna pogodba vsebuje določbe o:

- 1) načinu sklenitve delovnega razmerja;
- 2) delovnem času;
- 3) osebnem dohodku delavcev in nadomestilih osebnega dohodka;
- 4) najnižjem osebnem dohodku;
- 5) odmori, počitkih, dopustih in odsotnostih;
- 6) varstvu pri delu, zlasti o posebnem varstvu žensk, delavcev, mlajših od 18 let, in delovnih invalidov;
- 7) pogojih in načinu za prenehanje delovnega razmerja;
- 8) drugih vprašanih v zvezi z uveljavljanjem pravic delavcev.

68. člen

V skladu s kolektivno pogodbo se sklene pogodba o delovnem razmerju med delavcem in delodajalcem.

Delodajalec mora z delavcem skleniti pisno pogodbo o delovnem razmerju preden delavec stopi na delo.

VIII. POGLAVJE KAZENSKÉ DOLOČBE

69. člen

Z denarno kaznijo od 450.000 dinarjev do 4.500.000 dinarjev se kaznuje za prekršek temeljna organizacija (podjetje) ali druga pravna oseba:

- 1) če delavca, ki je sklenil delovno razmerje za določen čas, prikraja za pravico, ki mu pripada po tretjem odstavku 9. člena tega zakona;
- 2) če naloži delavcu daljši ali krajši delovni čas, kot je to z zakonom določeno (20. in 21. člen);
- 3) če z razporeditvijo delovnega časa ne zagotovi časa za dnevni počitek med dvema zaporednima delovnima dnevoma, tedenski počitek in letni dopust v skladu s tem zakonom (drugi odstavek 22. člena, 25., 26. in 27. člen ter prvi odstavek 28. člena);
- 4) če delavca, ki je prekinil delo zaradi odhoda na služenje oziroma dosluženje vojaškega roka ali je bil poslan na delo v tujino v okviru mednarodnega tehničnega ali prosvetno-kulturnega delovanja, oziroma delavca, ki je bil poslan na strokovno izpopolnjevanje ali izobraževanje ali izvoljen ali imenovan za samoupravno, javno ali drugo družbeno funkcijo, prikraja za pravico, da se vrne na delo (28. in 29. člen);
- 5) če ne zagotovi pravic delavca do posebnega varstva nosečnic ter druge pravice, ki zagotavljajo varstvo materinstva, mladine, delovnih invalidov in drugih invalidnih oseb (30. člen);
- 6) če v nasprotju s tem zakonom odloči o prenehanju delovnega razmerja delavcu (15., 53., 54., 55., 56., 57. in 58. člen);
- 7) če v določenem roku ne izvrši pravnomočne sodne odločbe, izdane v postopku za varstvo delavčevih pravic (64. člen).

Z denarno kaznijo od 100.000 do 1.000.000 dinarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba v delovni organizaciji (podjetju) ali drugi pravni osebi, ki stori prekršek iz prvega odstavka tega člena.

70. člen

Z denarno kaznijo od 250.000 do 2.250.000 dinarjev se kaznuje za prekršek delovna organizacija (podjetje) ali druga pravna oseba:

- 1) če sklene delovno razmerje z osebo, ki ne izpolnjuje predpisanih pogojev, ali z osebo, s katero se ne sme skleniti delovnega razmerja po tem zakonu (4. člen);
 - 2) če začne delavec delati, preden je sklenil delovno razmerje na način in pod pogoji, določenimi s samoupravnim splošnim aktom in zakonom (7. in 8. člen);
 - 3) če v dnevnem časopisu ne objavi pogojev, ki jih mora izpolnjevati delavec za opravljanje določenih del in nalog, če to z zakonom ni drugače določeno, ali če ne objavi pogojev, pod katerimi se sprejema na delo pripravnik (drugi, tretji in četrti odstavek 5. člena in četrti odstavek 13. člena);
 - 4) če sklene z delavcem delovno razmerje v nasprotju s tem zakonom ali samoupravnim splošnim aktom (prvi in drugi odstavek 9. člena ter drugi odstavek 13. člena);
 - 5) če razporedi delavca k delu in nalogam, za katerih opravljanje ni sklenil delovnega razmerja, ali ki ne ustrezajo stopnji njegove strokovne izobrazbe (14. člen).
- Z denarno kaznijo od 50.000 do 500.000 dinarjev se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba v delovni organizaciji (podjetju) ali drugi pravni osebi, če stori dejanje iz prvega odstavka tega člena.

IX. POGLAVJE

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

71. člen

Delovna organizacija mora samoupravne splošne akte uskladiti s tem zakonom v šestih mesecih po njegovi uveljavitvi.

Dokler se samoupravni splošni akt ne uskladi z zakonom, se uporabljajo določbe samoupravnega splošnega akta, ki niso v nasprotju z zakonom ali določbami tega zakona.

72. člen

Delavci, ki so do uveljavitve tega zakona opravljali dela in naloge, za katere nimajo potrebne strokovne izobrazbe, vendar so z delom dokazali delovno usposobljenost za njihovo opravljanje, jih lahko še naprej opravljajo.

73. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehata veljati IV. poglavje – Medsebojna delovna razmerja delavcev v združenem delu in V. poglavje – Varstvo pravic delavcev – drugega dela zakona o združenem delu (Uradni list SFRJ št. 53/76, 57/83 in 85/87).

74. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SFRJ.

OBRAZLOŽITEV

Zvezni zbor Skupščine SFRJ je na seji dne 28. in 29. julija 1988 glede na svojo pristojnost in naloge pri uresničevanju ciljev gospodarske reforme in v skladu s sklepom, da se vse zadeve v zvezi z uresničevanjem gospodarske reforme, pri čemer je posebnega pomena urejanje razmerij, ki so sedaj urejena z zakonom o združenem delu, na novih osnovah, končajo do konca tega leta, naložil Zveznemu izvršnemu svetu, da pripravi enega ali več zakonov, ki bodo urejali temeljne pravice delavcev v združenem delu, temeljne pravice in obveznosti organizacij združenega dela, drugih samou-

pravnih organizacij in skupnosti ter druga razmerja, ki morajo biti v skladu z opredelitvami za reformo gospodarskega sistema urejena z zakonom. Rok za predložitev delovnega besedila predloga za izdajo zakona je konec septembra letos.

Da bi se uresničili sklepi Zveznega zbora Skupščine SFRJ, je Zvezni izvršni svet na seji dne 18. avgusta 1988 določil pregled zveznih zakonov, ki jih je treba izdati do polovice leta 1988, in naložil Zveznemu komiteju za delo, zdravstvo in socialno politiko, da pripravi in mu pošlje predlog za izdajo zakona o delovnih razmerjih z osnutkom zakona.

Zvezni izvršni svet se je opredelil za izdajo posebnih zveznih zakonov, ki bodo urejali samoupravno organiziranje združenega dela, lastninska razmerja in temeljne pravice delavcev v združenem delu. Zvezni izvršni svet meni, da bo z izdajo posebnega zveznega zakona o delovnih razmerjih omogočena uresničitev temeljnih stališč in osnove za reformo gospodarskega sistema, t. j. da se temeljne pravice delavcev enotno uredijo na gospodarskem območju države, s predpisi republik in avtonomnih pokrajin pa vprašanja, ki so specifična za njihova območja. Takšno stališče izhaja tudi iz javne razprave o spremembah zakona o združenem delu. Pri tem je bilo ocenjeno, da je treba v delovno besedilo predloga za izdajo zakona o temeljnih pravicah delavcev v združenem delu z osnutkom zakona vključiti vse opredelitve in stališča iz dokumentov dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije, kritične analize delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, resolucij XIII. kongresa ZKJ, drugih dokumentov, stališč konference ZKJ o krepitvi idejno-politične vloge, enotnosti in odgovornosti Zveze komunistov v boju za izhod iz družbenoekonomske krize, ki se nanašajo na združeno delo, iz tež za nadaljnjo dograditev gospodarskega sistema in gradiva komisije ZIS za reformo gospodarskega sistema. Poleg tega so v predlog za izdajo zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja vključene tudi tiste opredelitve, za katere je dosežanja praksa pri uporabi zakona o združenem delu ter republiških in pokrajinskih zakonov, da jih je treba enotno in popolneje urediti, da bi se dosegel enak položaj delavcev v združenem delu.

1. V temeljnih določbah je predpisano, da določbe tega zakona veljajo za vse delavce v delovnih organizacijah in drugih oblikah združevanja dela in sredstev na področju gospodarskih in družbenih dejavnosti, v pogodbenih organizacijah, kmetijskih in drugih zadrugah ter za delavce v delovnih skupnostih organov družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij, družbenih organizacij in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, če z zakonom ni drugače urejeno. Predpisano je tudi, da se delovno razmerje, ki nastane med delovnimi ljudmi, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom oziroma z osebnim delom in s sredstvi, ki so lastnina občanov, ter delovno razmerje v družbi z omejeno odgovornostjo, delniški družbi, v mešanem in tujem podjetju, v skupni banki ali drugi finančni organizaciji, v pogodbeni organizaciji, zadrugi in drugih oblikah sodelovanja in skupnega poslovanja s tujo osebo ter v predstavništvih tujih firm in diplomatsko-konzularnih predstavništvih v SFRJ uredi s kolektivno pogodbo v skladu z zakonom, ki pa ne sme vsebovati določb, s katerimi se delavcem dajejo manjše pravice ali določijo bolj neugodni delovni pogoji od pravic in pogojev, ki so določeni za delavce, ki delajo z družbenimi sredstvi. Tako si prizadevamo, da zagotovimo enotno urejanje in uveljavljanje temeljnih pravic delavcev na enotnem območju države (1. in 2. člen).

2. Na področju sklenitve delovnega razmerja so določeni pravica občanov, da svobodno, enakopravno in pod istimi pogoji in na način, določen s samoupravnim splošnim aktom in zakonom, sklenejo delovno razmerje, in splošni pogoji, ki jih mora občan izpolnjevati, da bi lahko sklenil delovno razmerje (3. in 4. člen).

– V določbah o načinu sklenitve delovnega razmerja je določeno, da se delavci sprejemajo na delo v skladu s potrebami delovnega procesa v delovni organizaciji na podlagi sklepa pristojnega organa, ki mora biti objavljen v dnevnem tisku. Predvidena je možnost, da se določita dve stopnji strokovne izobrazbe za določen poklic za opravljanje določenih del oziroma delovnih nalog (prvi odstavek 4. člena), vendar ima prednost pri izbiri kandidat z višjo stopnjo strokovne izobrazbe (tretji odstavek 7. člena). S tem so natančno določeni pogoji za izbiro kandidatov za opravljanje določenih del oziroma delovnih nalog, kar bo vplivalo na izboljšanje kvalifikacijske strukture zaposlenih.

Določena je tudi obveznost, da se s samoupravnim splošnim aktom določijo dela in delovne naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi ter druga dela in naloge, za katere se delavci izberejo za določen čas (reelekcija). S to rešitvijo, ki je novost, je omogočeno, da delovne organizacije določijo tudi druga delovna mesta, bistvena za proizvodni proces, za katera se bodo delavci izbirali za določen čas, ter tako omogočena zamenjava kadrov, ki ne dosegajo ustreznih delovnih

rezultatov, s tem pa za nekatera dela in naloge odpravljen monopol za določena delovna mesta (tretji odstavek 5. člena).

Novost je tudi povečanje pooblastil individualnega poslovodnega organa oziroma predsednika kolegijskega poslovodnega organa, da lahko vpliva na odločitev o izbiri kandidata tako, da da mnenje (za vse delavce) ali določi predlog (za delavce, za katere velja reelekcija). S tem je omogočeno, da lahko zagotovi ustrezen delovni team, ki mu bo pomagal pri organiziranju in vodenju delovnega procesa ter pri doseganju boljših poslovnih rezultatov (7. člen). Črtana je doslej veljavna rešitev, da delavec sklene delovno razmerje tako, da da pisno izjavo, določena pa je nova rešitev, da delavec sklene delovno razmerje, ko nastopi delo (8. člen).

Delovno razmerje se praviloma sklene za nedoločen čas, izjemoma pa za določen čas v primerih in pod pogoji, določenimi z zakonom. Določeno je tudi načelo, da imajo ti delavci vse pravice na delu in iz dela kot delavci, ki so sklenili delovno razmerje za nedoločen čas (9. člen).

Določena je možnost za preveritev strokovnih in delovnih sposobnosti delavca, potem ko sklene delovno razmerje, in sicer s poskusnim delom, kot tudi možnost za prevzem delavcev na delo iz ene delovne organizacije v drugo brez razpisa (10. in 11. člen). S tem sta omogočena sprejem strokovnih kadrov v skladu z njihovimi sposobnostmi in večja gibljivost delavcev. Določeni so možnost za opravljanje dela brez sklenitve delovnega razmerja za določena dela ter pogoji, pod katerimi se lahko to delo opravlja (začasna oziroma občasna dela – 12. člen).

V 13. členu je institut pripravništva zaradi usposabljanja delavcev za samostojno opravljanje del in delovnih nalog (od kvalificiranih delavcev do delavcev z visoko šolsko izobrazbo). Zakon pa ne določa obveznosti delovnih organizacij, da sprejemajo na delo pripravnike, temveč jim prepušča, da s svojimi samoupravnimi splošnimi akti določijo to potrebo. Ocenjeno je, da v razmerah težkega poslovanja ni smotno z zakonom določiti obveznost glede sprejema pripravnikov.

– Določeni so pogoji za začasno in trajno razporeditev delavca v okviru delovne organizacije v skladu s stopnjo njegove strokovne izobrazbe za določen poklic in v skladu z delovnimi potrebami. Tako sta omogočena večja gibljivost delavcev in boljše izkoriščanje dela delavcev in delovnih sredstev, zlasti v situaciji, ko delovna organizacija zaide v ekonomske težave, pa tudi ko delo delavca ni več potrebno zaradi tehničnih, tehnoloških in drugih izboljšav, po ustavi pa mu je treba zagotoviti pravico do dela ali druge pravice iz naslova dela (14. in 15. člen).

Nekateri v ZIS so bili mnenja, da bi bilo treba za reševanje vprašanj tehnoloških presežkov ustanoviti skupne sklade na ravni družbenopolitičnih skupnosti. S tem zakonom se bistveno spreminjajo pogoji za razporeditev delavcev na določena dela oziroma delovne naloge, ker je določena obveznost, da se delavec razporedi v skladu s stopnjo strokovne izobrazbe za določen poklic, ki jo ima, medtem ko je možnost razporeditve v skladu z delovnimi zmoglostmi, pridobljenimi z delom, ne glede na strokovno izobrazbo, ki jo ima delavec, onemogočena, razen za delavce, ki so bili na določenih delih oziroma delovnih nalogah, in za delavce katerih delo ni več potrebno zaradi tehničnih in tehnoloških izboljšav.

3. Določene so osnove za samoupravno ureditev pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev (16. in 19. člen), organi za odločanje o posameznih pravicah, obveznostih in odgovornostih delavcev ter način odločanja pri uresničevanju posameznih pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev (16., 17. in 18. člen).

Poslovodnemu organu oziroma delavcu s posebnimi pooblastili in odgovornostmi je dano pooblastilo, da v primerih in na način, določenih s samoupravnim splošnim aktom, odloča o razporeditvi delavca na druga dela oziroma delovne naloge, o delu, daljšem od polnega delovnega časa, o odobritvi odsotnosti z dela in o začasni odstranitvi delavca z dela ter da daje ocene o prispevku delavca k delu, s čimer se želi okrepi odgovornost in omogočiti poslovodnemu organu in delavcem s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, da v skladu s svojo odgovornostjo organizirajo in zagotavljajo neoviran delovni proces (19. člen).

– Kot temeljna rešitev je predvideno, da tedenski delovni čas ne sme biti daljši od 42 ur. Z alternativo pa se predlaga, da delovni čas ne sme biti daljši od 40 ur na teden. Glede na

opredelitev iz dolgoročnega družbenega plana Jugoslavije, v katerem je poudarjena potreba po skrajšanju delovnega časa, ter glede na zanemarljive delovne učinke dela v eni delovni soboti med mesecem oziroma dveh urah daljšega dela v enem delovnem dnevu med tednom, kar je bilo poudarjeno tudi v dokumentih dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije, so ustvarjene osnove za samoupravno ureditev delovnega časa ter zakonske možnosti za prerazporeditev delovnega časa med koledarskim letom. Ustvarjena je zakonska možnost za skrajšanje delovnega časa v določenih dejavnostih in v določenih primerih ter za skrajšanje delovnega časa delavcev, ki delajo pri delih in delovnih nalogah, ki se opravljajo v posebnih delovnih pogojih oziroma ki delajo v treh ali štirih izmenah in ponoči, ter določena spodnja meja, do katere se sme skrajšati delovni teden. S tem bi dosegli zaželeno cilje za nadaljnjo humanizacijo dela in življenja delavcev ter za prerazporeditev razpoložljive mase dela na več delavcev in sicer z uvedbo novih izmen in z omogočanjem novega zaposlovanja. Določeno je tudi, kaj se šteje za nočno delo in predpisano, da se nočno delo šteje za delo v posebnih delovnih pogojih glede uveljavljanja pravic na delu in iz naslova dela. Omejeno je tudi trajanje dela, daljšega od polnega delovnega časa – na 10 ur na teden, s čimer želimo povečati varstvo delavcev (20. in 21. člen).

Ustvarjene so zakonske osnove za ureditev razporeda delovnega časa v skladu s potrebami delovnega procesa in v skladu z boljšim izkoriščanjem delovnih sredstev (22. člen).

Določena je možnost sklenitve delovnega razmerja z delovnim časom, krajšim od polnega delovnega časa, za vse delavce ter pravica delavca, ki je sklenil delovno razmerje s časom, krajšim od polnega delovnega časa, da pod določenimi pogoji sklene delovno razmerje v več delovnih organizacijah, da bi imel poln delovni čas. Predlagano je tudi, da se obdrži sedanja rešitev, da lahko delavec, ki dela v eni delovni organizaciji, v primerih in pod pogoji, določenimi z zakonom, dela v drugi delovni organizaciji do ene tretjine polnega delovnega časa (23. člen).

– V določbah o odmorih, počitkih, dopustih, odsotnosti in varstvu delavcev je določena obveznost delavcev v delovni organizaciji, da s samoupravnimi splošnimi akti določijo in zagotovijo pravico delavcev do odmora med delom, počitka med dvema zaporednima delovnima dneva, tedenskega počitka in letnega dopusta v obsegu, določenem z zakonom. Določeno je tudi, kaj se šteje na delovni dan za ureditev dolžine letnih dopustov (24., 25., 26. in 27. člen).

Določeni so primeri, ko delavcu miruje delovno razmerje, ter pravica delavca, da se vrne v delovno organizacijo. Prav tako je določena obveznost delovne organizacije, da delavca po vrnitvi sprejme na delo in razporedi na ista ali drugačna dela in delovne naloge, ki ustrezajo njegovi stopnji strokovne izobrazbe (28. in 29. člen).

Predpisana je obveznost delavcev v delovni organizaciji, da zagotovijo posebno varstvo delavkam, mladini, delovnim invalidom in drugim invalidnim osebam (30. člen). Predpisana je tudi obveznost glede ustvarjanja varnih delovnih pogojev in sprejemanja ukrepov za varstvo pri delu ter ukrepov za ohranitev, izboljšanje in varstvo človekovega okolja (31. člen).

4. V določbah o odgovornosti za izpolnjevanje delovnih obveznosti so dane osnove za samoupravno urejanje hujših in lažjih kršitev delovnih obveznosti. Določeni so tudi disciplinski ukrepi, ki se smejo izreči za kršitve delovnih obveznosti ter kršitve delovnih obveznosti, za katere se po zakonu izreče ukrep prenehanja delovnega razmerja. S tem bi se zagotovili večja disciplina in odgovornost za opravljanje del in delovnih nalog in končno odpravilo prepričanje, da je zaposlenost v združenem delu v naših razmerah svojevrstna privilegij in da je zaposlenemu delavcu zagotovljeno delovno razmerje ne glede na njegov odnos do dela (32. do 37. člen).

S predlaganimi rešitvami je individualni poslovodni organ oziroma predsednik kolegijskega poslovodnega organa pooblaščen, da na prvi stopnji izreka ukrepe javnega opomina, denarne kazni in razporeditve k drugim delom in nalogam na način in po postopku, določenima s samoupravnim splošnim aktom (41. člen).

Za ugotavljanje kršitev delovnih obveznosti in drugih kršitev delovne discipline, ugotavljanje odgovornosti in izrekanje ukrepa prenehanja delovnega razmerja delavcu se v delovni organizaciji ustanovi disciplinska komisija. Ona je organ

druge stopnje v postopku po ugovoru delavca zoper odločbo, izdano na prvi stopnji.

Omogočeno je, da se za dele organizacije, ki so izven sedeža delovne organizacije, ustanovi poseben senat disciplinske komisije.

Določeno je, da senat disciplinske komisije ne more imeti manj kot tri člane, ter način izvolitve članov disciplinske komisije (39. in 40. člen). Določeni so tudi organi, pristojni za uvedbo postopka, ter obveznost pristojnega organa, da uvede postopek za razrešitev individualnega poslovodnega organa oziroma kolegijskega poslovodnega organa ter delavca s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, če v predpisanem roku ne vloži zahteve za uvedbo disciplinskega postopka (42. člen).

Urejena sta disciplinski postopek in pravica do ugovora zoper odločbo prve stopnje pristojnemu organu delovne organizacije. S tem želimo razbremeniti delavski svet odločanja o ugovoru (43. in 44. člen).

Določeni so roki za uvedbo, vodenje postopka in odločanje na drugi stopnji oziroma uvedbo postopka pred sodiščem združenega dela (45. in 46. člen).

– Določene so odgovornost delavca za škodo, ki jo povzroči, obveznost delovne organizacije, da od delavca zahteva povračilo škode, možnost pavšalne odškodnine ter odgovornost delovne organizacije za škodo, ki jo povzroči delavec delovne organizacije.

Določena je tudi odgovornost delovne organizacije za škodo, ki jo delavec utрпи pri izpolnjevanju delovnih obveznosti (47. do 51. člen).

Natančneje je urejen institut odstranitve delavca z del in delovnih nalog, ki so mu bile zaupane, ali iz delovne organizacije. Poslovodni organ ali drug pooblaščen delavec je pooblaščen, da lahko v izjemnih primerih z neposrednim ustnim ali pismenim nalogom odstrani delavca z del in delovnih nalog ali iz delovne organizacije (52. člen).

5. V določbah o prenehanju delovnega razmerja so določeni primeri, ko delavcu preneha delovno razmerje v delovni organizaciji (53. člen). V tem zakonu je predpisano, da je treba sprejeti sklep o prenehanju delovnega razmerja delavca, s čigar neodgovornim odnosom je delovna organizacija zašla v težak ekonomski položaj (54. člen).

Delavcu, za katerega se ugotovi, da ni zmožen opravljati zaupana dela oziroma delovne naloge, ali za katerega se ugotovi, da trajanje ne dosega povprečnih delovnih rezultatov, preneha delovno razmerje, če ne sprejme razporeditve k drugim delom, ki ustrezajo njegovi delovni zmožnosti. S tem se zagotavlja večji vpliv družbene skupnosti kot celote glede odgovornejšega odnosa do dela in na podlagi tega smotrnejše izkoriščanje družbenih sredstev, s katerimi razpolagajo delavci, in omogoča zamenjava nesposobnih delavcev z brezposlenimi in drugimi delavci, ki so pripravljeni dosegati delovne rezultate, ki ustrezajo smotrному izkoriščanju družbenih sredstev (55. člen).

Enotno so urejeni osnovni pogoji za prenehanje delovnega razmerja delavca po samem zakonu zaradi izpolnitve pogojev za uveljavitev pravice do pokojnine. Predpisano je, da lahko delavec samo izjemoma, v primerih in pod pogoji, določenimi z zakoni (republiškimi, pokrajinskimi in zakoni lex specialis), ostane v delovnem razmerju potem, ko izpolni osnovne pogoje, vendar najdlje do dopolnjenih 65 let starosti (56. člen).

Predvidena je možnost prenehanja delovnega razmerja tudi v primeru uvedbe postopka za prenehanje delovne organizacije, če ni možnosti, da delavec v skladu s tem zakonom nadaljuje delo v drugi delovni organizaciji (57. člen).

6. Na področju varstva delavčevih pravic so z zakonom določeni pravica delavca, da zahteva varstvo svojih pravic pri samoupravnih organih, sodiščih združenega dela ter drugih pristojnih organih, roki za vložitev zahteve ter roki za odločanje o vloženih zahtevah (59. do 65. člen).

7. Kolektivne pogodbe – s tem zakonom so določene osnove za sklepanje kolektivnih pogodb. Predpisano je, da svet Zveze sindikatov Jugoslavije kot nosilec varstva pravic delavcev določi osnovne elemente za sklenitev kolektivnih pogodb. Kolektivno pogodbo skleneta z delodajalcem v imenu delavcev sindikalna organizacija in predstavnik delavskega sveta.

Na podlagi kolektivne pogodbe delodajalec sklene pisno pogodbo o delu z vsakim posameznim delavcem (66., 67. in 68. člen).

8. **S kazenskimi določbami** so določeni prekrški in denarne kazni za kršitev posameznih določb zakona za delovno organizacijo in odgovorno osebo, katerih višina je določena v skladu z družbeno nevarnostjo posameznih prekrškov in v razponih, določenih z zakonom o prekrških, s katerimi se kršijo zvezni predpisi (69. in 70. člen).

9. **V prehodnih in končnih določbah zakona** je določen rok za uskladitev samoupravnih splošnih aktov s tem zakonom. Predpisano je varstvo za delavce, ki nimajo ustrezne strokovne izobrazbe za opravljanje del in delovnih nalog, na katerih so bili na dan uveljavitve tega zakona (71., 72. in 73. člen).

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehalo veljati določbe IV. poglavja – Medsebojna razmerja delavcev v združenem delu in določbe V. poglavja – Varstvo pravic delavcev – drugega dela zakona o združenem delu (74. člen).

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije z osnutkom zakona

POVZETEK

Pri pripravi osnutka zakona o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije smo izhajali iz kritične ocene delovanja sistema družbenega planiranja, ki je zajeta v dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije in v izhodiščih za reformo gospodarskega sistema. Glavna slabost sistema družbenega planiranja je v nezadostni samostojnosti organizacij združenega dela pri planiranju njihovega dela in razvoja ter v nezadostni usklajenosti in konsistentnosti družbenih planov na vseh ravneh družbenopolitičnih skupnosti. V tem je tudi glavni razlog in potreba po reformi sistema planiranja v okviru reforme gospodarskega sistema nasploh.

Osnutek zakona temelji na načelnih opredelitvah iz smernic za reformo sistema planiranja, ki jih je pripravila posebna delovna skupina v okviru komisije za reformo gospodarskega sistema.

Osnutek zakona v prvem delu določa temelje sistema družbenega planiranja, ki obsegajo temeljne določbe (1. do 8. člen); določbe o planiranju v združenem delu (9. do 12. člen) in določbe o planiranju v družbenopolitičnih skupnostih (13. do 21. člen). V drugem delu so določbe o družbenem planu Jugoslavije (22. do 33. člen) ter pravice, obveznosti in odgovornosti zvezne organizacije za družbeno planiranje (34. do 37. člen). Tretji del vsebuje prehodne in končne določbe (38., 39. in 40. člen).

Glavni namen predlaganih rešitev, ki jih vsebuje osnutek tega zakona, je ustvarjanje institucionalnih podlag za učinkovitejši sistem družbenega planiranja, ki bo zagotovil samostojnost organizacij združenega dela pri planiranju in makroekonomsko usmerjanje gospodarskega in družbenega razvoja z ukrepi razvojne in ekonomske politike.

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije z osnutkom zakona

I. Ustavna podlaga za izdajo zakona

Ustavna podlaga za izdajo tega zakona je 5. točka prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ, po kateri federacija po zveznih organih ureja temelje sistema družbenega planiranja in določa družbeni plan Jugoslavije.

Za sprejetje tega zakona je po 3. točki prvega odstavka 285. člena ustave SFRJ pristojen Zvezni zbor Skupščine SFRJ.

II. Ocena stanja na področju, ki ga je treba urediti z zakonom, in cilji, ki jih želimo doseči

Pri izdelavi osnutka zakona o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije smo izhajali iz kritične ocene sistema planiranja, ki jo vsebuje dolgoročni program ekonomske stabilizacije, zlasti v izhodiščih in sklepem delu programa ter v separatu »Prilaganje gospodarskega sistema zahtevam stabilizacije«.

V dokumentu »Izhodišča za reformo gospodarskega sistema« so določeni glavni razlogi za reformo gospodar-

skega sistema v celoti, v njegovem okviru pa tudi sistema planiranja, in potreba po reformi. V tem dokumentu je tudi splošna ocena delovanja gospodarskega sistema in vseh njegovih delov, všteti tudi sistem planiranja. Na teh ocenah temeljijo predlogi za reformo vseh delov gospodarskega sistema, ki se na celovit in konsistenten način obravnavajo v dokumentu »Temelji reforme gospodarskega sistema«.

Za sistem družbenega planiranja so značilni velika in vseobsežna procedura pripravljavanja in usklajevanja planov, nesmotrni postopek planiranja in premalo učinkoviti mehanizmi planiranja, kar precej omejuje samostojnost gospodarskih subjektov in omejuje delovanje tržnega mehanizma kot osnovnega mehanizma alokacije in uporabe virov. Tak sistem planiranja hkrati ne zagotavlja učinkovitega in selektivnega makroekonomskega usmerjanja gospodarskega in družbenega razvoja. Osnovna slabost sistema družbenega planiranja sta premajhna samostojnost organizacij združenega dela pri planiranju dela in razvoja in nezadostna usklajenost in konsistentnost družbenih planov na vseh ravneh družbenopolitičnih skupnosti. Pri planiranju razvoja se premalo upoštevajo delo-

vanje ekonomskih in tržnih zakonitosti ter znanstvena spoznanja in na njih temelječe ocene pogojev, potreb in možnosti za razvoj in pogojev za vključevanje v mednarodno delitev dela. Sistem družbenega planiranja ni dovolj v funkciji učinkovitega in stabilnega gospodarskega in družbenega razvoja na sodobnih podlagah in dovolj učinkovit mehanizem za upravljanje razvoja gospodarstva in družbe, ki bi bil komplementaren s tržnim mehanizmom.

Zato so nujne ustrezne spremembe v sistemu planiranja, s katerimi je treba v okviru sprememb v gospodarskem sistemu ustvariti institucionalne temelje, ki zagotavljajo: (1) poslovno avtonomijo delovnih kolektivov in njihovo odgovornost za lastne odločitve in samostojnost organizacij združenega dela pri planiranju svojega dela in razvoja; (2) opiranje na trg kot ključni mehanizem alokacije virov, s čimer je mišljen enoten trg na celotnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru; razvijanje trga in njegovo odpiranje nasproti svetovnemu gospodarstvu ter izboljševanje njegovih alokativnih lastnosti je strateška naloga sistema planiranja in na njem temelječe ekonomske politike; (3) učinkovito in selektivno usmerjeno makroekonomsko politiko, ki je kot sredstvo za uresničevanje planov posredna, neadresirana in se opira na trg; (4) opiranje na sistem planiranja kot mehanizem za registriranje družbenih preferenc o tistih vidikih procesa reprodukcije, o katerih stopnji družbene prioritete trg ne daje zadovoljivih informacij; (5) demokratičen postopek za pripravljanje in sprejemanje družbenih planov, ki imajo usmerjevalno vlogo v gospodarskem in celotnem družbenem razvoju; (6) konsistentnost in usklajenost osnovnega ekonomsko-političnega dela družbenih planov na vseh ravneh družbenopolitičnih skupnosti, v katerem se določijo osnovni elementi razvojne in ekonomske politike, v indikativnem delu družbenih planov pa se določijo projekcije in drugi kvantitativni temelji razvojne in ekonomske politike; (7) učinkovit mehanizem uresničevanja planov, ki mora biti v večji meri ločen od mehanizmov za določanje planskih ciljev in strateških razvojnih opredelitev, da bi se v čim večji meri povečala učinkovitost tako enega kot drugega procesa; (8) obeznost družbenih planov glede ukrepov razvojne in ekonomske politike ter indikativnost pri projekcijah razvoja, tako da se vprašanje odgovornosti za uresničevanje z družbenim planom uvedenih ekonomskih in drugih ukrepov, postavlja bolj radikalno kot za uresničevanje projekcije; (9) demokratični značaj procesa usklajevanja skupnih interesov in ciljev gospodarskega in družbenega razvoja in temeljnih makroekonomskih sorazmerij, ki izražajo te interese in cilje, ki so določeni z družbenim planom Jugoslavije kot demokratično in soglasno sestavljenim družbenim dogovorom, s katerim so določeni ključni elementi razvojne in ekonomske politike za jugoslovansko gospodarstvo kot celoto.

III. Temeljna načela, po katerih morajo biti urejena razmerja na področju, za katero se izdaja zakon

Pri pripravljanju osnutka zakona smo izhajali iz načelnih opredelitev za velike spremembe v gospodarskem sistemu v celoti in na posameznih področjih gospodarskega sistema, vstevši tudi sistem planiranja. Splošna usmeritev institucionalne spremembe sistema planiranja je ustvarjanje tržnega gospodarstva ter učinkovite in selektivno usmerjene makroekonomske regulative, ki je nujna za usmerjanje gospodarskega in družbenega razvoja ter za ustvarjanje pogojev za učinkovit in stabilen razvoj in za enotno delovanje jugoslovanskega trga.

Izhajali smo iz tega, da je sistem planiranja integralni del družbenoekonomskega sistema in da reforma gospodarskega sistema terja radikalno spremembo sedanjega stanja, v katerem mesto in vloga plana nista zadovoljivo definirana. S sistemom planiranja se na podlagi tržne samostojnosti organizacije združenega dela urejajo vsa tista specifična vprašanja, s katerimi je treba zagotoviti usklajenost nujnih mehanizmov upravljanja gospodarstva na makro in mikro ravni. Planiranje bi naj tako prispevalo k učinkovitemu gospodarskem in družbenem razvoju države kot trajnem cilju, katerega uresničitev je še posebej težka glede na sodobne pogoje gospodarjenja v svetu, ki so posledica čedlje bolj ostre gospodarske in tehnološke konkurence na svetovnem trgu.

Na podlagi komplementarnega delovanja trga in plana

v socialističnem samoupravnem gospodarstvu je ključna opredelitev pri razvijanju strukture in funkcionalnem mehanizmu sistema planiranja njegovo dosledno prilagajanje potrebam in merilom tržnega gospodarstva, vstevši tudi merila svetovnega trga. Gre za gospodarstvo s čim bolj celovitimi enotnimi tržnimi mehanizmi, pri čemer se trg dejavnikov proizvodnje institucionalno oblikuje, tako da omogoča mobilizacijo virov v vseh lastninskih oblikah ob ohranitvi družbenega značaja sredstev v družbeni lastnini. Mehanizmi planskega usmerjanja razvoja in delovanja na alokacijo virov temeljijo na parametrih, ki jih generira in verificira trg. Po drugi strani je mehanizem planiranja sredstvo za izboljšanje alokativnih lastnosti trga, trg pa postane osnovno sredstvo realizacije planskih ciljev. Integracija planskih in tržnih procesov alociranja virov je bistvena predpostavka za popolno uveljavitev in krepitev plana trga, kar omogoča deatizacijo gospodarjenja in radikalno deregulacijo ekonomskih procesov, ki sta s tem tudi mišljeni.

Trg je osnovni in neizogobni mehanizem za oblikovanje družbenih potreb, vendar je za registriranje preferenc, ki se po svoji naravi oblikujejo na ravni velikih segmentov družbe ali skupnosti kot celote, enako potreben tudi planski mehanizem. Tudi za učinkovito zadovoljevanje teh preferenc je v mejah možnosti predvideno kar največje odpiranje na tržne procese in merila.

Odprt in enoten jugoslovanski trg je bistvena komponenta gospodarskega sistema, brez katere ni mogoče zagotoviti popolnega delovanja tržnega mehanizma in v družbenem smislu smotrnega tržnega obnašanja gospodarskih subjektov, niti pozitivnih učinkov planskega usmerjanja. Pogoj za enoten trg je enoten gospodarski prostor s stališča ključnih elementov ekonomske in razvojne politike in pravil, po katerih se taka politika določa in uresničuje.

V sodobnih pogojih za gospodarjenje je plan lahko in mora biti učinkovito sredstvo za doseganje učinkovitega in stabilnega gospodarskega in socialnega razvoja na celotnem jugoslovanskem prostoru in nujen instrument za zagotavljanje držbene učinkovitosti tržnega mehanizma. Plan mora to zagotoviti tako, da bo odpravil ali omilil slabosti trga, predvsem pa tiste, ki so povezane z zunanjimi učinki, nedeljivostjo faktorjev in procesov in z njimi pogojeno ekonomijo obsega, z raznimi oblikami monopolnih struktur in z oblikovanjem akumulacije kot eno izmed pomembnih determinant razvojnega potenciala gospodarstva. Poleg tega je nujen za oblikovanje družbenih preferenc in določanje stopnje družbene prednosti o tistih vidikih procesa reprodukcije in o tistih razvojnih in socialnih ciljih, za katere tržni mehanizem v naših razmerah ne more dati ustreznih rešitev ali za katere po generalno sprejetih tržnih merilih v tržnih gospodarstvih ni primeren.

Bistveno izhodišče pri pripravi osnutka zakona je zahteva po deregulaciji celotnega gospodarstva. Zato smo izhajali iz tega, da je treba odpraviti obveznost vsesplošnega planiranja in usmerjanja planov in da je treba pri izdelavi osnutka zakona odpraviti obveznost za organizacije združenega dela, da sprejemajo plane in jih usklajujejo med seboj in s plani družbenopolitičnih skupnosti, ker ta zasnova v praksi omejuje samostojnost organizacij združenega dela in delovanje trga. S tem se nikakor ne zmanjšujeta potreba po mikroekonomskem planiranju in njegov pomen. Gre za prilagajanje planskih funkcij v organizacijah združenega dela njihovem samoupravnemu bitju, poslovni avtonomiji in tržni usmeritvi ter lastni odgovornosti za plane in poslovanje.

Obveznost sprejemanja planov smo obdržali samo za določene organizacije in skupnosti, kadar to zahteva enotnost tehnoloških sistemov in poseben družbeni interes. Največji del gospodarstva je tržno usmerjen in samostojen pri planiranju svojega dela in razvoja. Osnutek zakona temelji na načelu, da imajo družbeni plani usmerjevalno vlogo in so podlaga za razvojno in ekonomsko politiko. Družbeni plani na vseh ravneh družbenopolitičnih skupnosti morajo biti komplementarni in konsistentni, da bi zagotovili pogoje za učinkovit in stabilen gospodarski in družbeni razvoj ter za skladne odnose v družbeni reprodukciji in na enotnem jugoslovanskem trgu.

Vsebina družbenih planov je prilagojena naravi problemov, ki se pojavljajo na različnih ravneh družbene organizacije. Za družbeni plan Jugoslavije je odločilnega pomena dejstvo, da je gospodarstvo kot sistem objektivno enotno in da zahteva makroekonomsko regulacijo. To vnaprej določa razporeditev ekonomskih funkcij družbenopolitičnih skupnosti, pri čemer

morajo biti funkcije, ki zadevajo sistem kot celoto, v pristojnosti federacije.

Družbeni plan Jugoslavije se sprejme kot demokratični družbeni dogovor federalnih enot, institucij, ki oblikujejo interese združenega dela, in drugih relevantnih subjektov. V tem smislu so predpisane procedure planiranja, ki zagotavljajo popolno soglasje federalnih enot o ciljih in opredelitvah družbenih planov.

Izhajali smo iz opredelitve, da mora biti faza implementacije popolnoma ločena od faze oblikovanja ciljev in strateških opredelitev. Zastavljanje ciljev in določanje bistvenih elementov razvojne in ekonomske politike vsebujeta elemente agregiranja interesov in zato mora biti predmet demokratičnega političnega procesa. Ko se ti veliki elementi demokratično določijo, njihovo uresničevanje ne bi smelo biti predmet nadaljnjih političnih usklajevanj, temveč stvar učinkovitega in strokovnega izvajanja, ki bo usmerjeno predvsem k iskanju optimalnih načinov za realizacijo tistega, kar je dogovorjeno. Tako zasnovano planiranje ima poudarjeno neadministrativni značaj, plani pa so podlaga za ekonomsko politiko, ki je posredna, neadresirana in se opira na trg.

Za uresničevanje planov so nujni ustrezni ekonomski instrumenti. Z izjemo planskih zavezujočih projekcij imajo planske bilance in projekcije indikativni in analitični značaj in za nikogar ne določajo nikakršne finančne obveznosti. Vsi ti elementi projekcij bodo morali biti tržno verificirani skozi obračun rentabilnosti na ravni zainteresiranih gospodarskih subjektov in njihove interakcije z bančnim sistemom. Na ta način spremembe v gospodarski strukturi praviloma izvirajo iz interakcije tržnih mehanizmov ter ukrepov in akcij razvojne in ekonomske politike.

IV. Posledice predlaganih rešitev za družbeni materialni položaj delovnih ljudi in občanov, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij skupnosti

Temeljne pravne rešitve, ki se predlagajo z osnutkom tega zakona, morajo zagotoviti zlasti:

- samostojnost organizacij združenega dela ter drugih samoupravnih organizacij in skupnosti pri planiranju svojega dela in razvoja ter njihovo ekonomsko odgovornost za gospodarjenje in izbrano razvojno orientacijo;

- uveljavitev in krepitev vloge trga in ekonomskih zakonitosti pri planiranju razvoja in utemeljevanje planov z merili domačega in tujega trga ter realnimi ekonomskimi merili;
- selektivno in učinkovito makroekonomsko usmerjanje gospodarskega in družbenega razvoja zaradi ustvarjanja pogojev za enotno delovanje jugoslovanskega trga ter za skladen in stabilen razvoj gospodarstva in družbe;

- da bodo plani temeljili na znanstvenih spoznanjih in strokovnih ocenah pogojev, potreb in možnosti, za razvoj ter pogojev za vključevanje v mednarodno delitev dela;

- integralno planiranje gospodarskega, znanstvenega, tehnološkega, kulturnega in socialnega razvoja, urejanje prostora ter varstvo in izboljšanje življenjskega okolja, razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite;

- skladen in stabilen socialni razvoj ter izboljšanje pogojev za življenje in delo delovnih ljudi in občanov;

- družbeno ekonomsko smotno uporabo sredstev za proizvodnjo in uresničevanje načela delitve po delu in rezultatih dela;

- povečanje proizvodnje, izvoza, dohodka, delovne storilnosti, zaposlenosti in uporabo sodobnih znanstvenih tehnik in tehnoloških dosežkov.

Predlagane rešitve, na katerih temelji nov sistem planiranja, naj bi prispevale k pripravljanju in sprejemanju planov za naslednje dolgoročno in srednjeročno obdobje, saj so postopki in procedure planiranja in razmerja v sistemu družbenega planiranja precej racionalizirani.

Osnutek zakona je pomemben za nadaljnjo operacionalizacijo temeljev sistema družbenega planiranja v republiških in pokrajinskih zakonih o družbenem planiranju, v statutih občin in samoupravnih splošnih aktih subjektov planiranja, ki morajo sprejemati plane. Na podlagi rešitev iz osnutka tega zakona bodo pripravljeni in prilagojeni tudi obvezni elementi enotne metodologije in enotni kazalniki za planiranje in spremljanje uresničevanja planov ter drugi podzakonski akti, ki urejajo metodologijo planiranja in informacijske temelje planov.

V. Ocena potrebnih sredstev iz proračuna federacije

Za izvajanje tega zakona niso potrebna posebna finančna sredstva iz proračuna federacije.

OSNUTEK ZAKONA o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije

Prvi del

TEMELJI SISTEMA DRUŽBENEGA PLANIRANJA

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti ter družbenopolitične skupnosti (v nadaljnjem besedilu: subjekti planiranja) samostojno planirajo svoje delo in razvoj ter odločajo o sprejemanju planov v skladu z zakonom.

Organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, ter organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti ali zadeve posebnega družbenega pomena, za katere je to določeno z zakonom, morajo sprejemati plane razvoja.

Družbenopolitične skupnosti morajo sprejemati družbene plane razvoja.

2. člen

Subjekti planiranja, ki morajo sprejemati plane, sprejemajo plane za srednjeročno obdobje, če pa je to določeno z zakonom, pa tudi za dolgoročno obdobje.

Plan za dolgoročno obdobje je splošna usmeritev za sprejetje plana za srednjeročno obdobje in se sprejme za deset let ali za daljše obdobje.

Družbeni plan za srednjeročno obdobje je osnovni plan razvoja in se praviloma sprejme za pet let.

Organizacije združenega dela lahko v odvisnosti od ciklusa razvoja v določenih dejavnostih sprejemajo plane tudi za obdobja, ki so daljša ali krajša od srednjeročnega oziroma dolgoročnega obdobja, za katero se sprejmejo družbeni plani.

3. člen

Skupščina SFRJ določi s svojim odlokom o pripravi in sprejetju planov dolgoročno oziroma srednjeročno obdobje, za katero se

sprejmejo plani, ter roke za njihovo pripravo in sprejetje.

Subjekti planiranja, ki morajo sprejeti plane, sprejmejo svoje plane za enako obdobje v rokih, ki so določeni za njihovo pripravo in sprejetje.

Subjekti iz drugega odstavka tega člena sprejmejo plane za vsako plansko obdobje in jih prilagajajo bistveno spremenjenim pogojem in možnostim za razvoj.

4. člen

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, pripravi v rokih, določenih z odlokom Skupščine SFRJ o pripravi in sprejetju planov, analizo razvoja v preteklem obdobju ter pogojev in možnosti za razvoj v srednjeročnem obdobju, za katero se sprejmejo plani.

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, pripravi analizo iz prvega odstavka tega člena v sodelovanju z znanstvenimi in strokovnimi organizacijami in službami.

Na podlagi analize iz prvega odstavka tega člena se ocenijo razvojne možnosti države ter določijo strokovne podlage za izdelavo smernic za pripravo planov za srednjeročno obdobje.

Pri izdelavi smernic za pripravo srednjeročnih planov sodeluje zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, s pristojnimi organizacijami za družbeno planiranje v republikah in avtonomnih pokrajinah.

5. člen

Skupščina SFRJ sprejme na predlog Zveznega izvršnega sveta smernice za pripravo srednjeročnih planov.

Smernice iz prvega odstavka tega člena vsebujejo predvsem: osnovne cilje in merila družbenoekonomskega razvoja; osnovne smeri materialnega in družbenega razvoja; osnovne cilje in smeri razvoja ekonomskih odnosov s tujino in vključevanja v mednarodno delitev dela; osnovne smeri ekonomske politike; splošne materialne okvire razvoja in temeljna makroekonomska sorazmerja; temelje politike razvoja infrastrukturnih in družbenih dejavnosti, pomembnih za vso državo; osnovne cilje in smeri razvoja znanosti in tehnologije, zaposlenosti in zaposlovanja; osnovne cilje in smeri regionalnega razvoja in hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; osnovne cilje in smeri varstva in izboljšanja življenjskega okolja; osnovne cilje razvoja obrambne sposobnosti države.

Skupščine drugih družbenopolitičnih skupnosti lahko sprejmejo smernice za pripravo planov na podlagi smernic, ki jih je določila Skupščina SFRJ.

6. člen

Subjekti planiranja, ki morajo sprejeti plane, uporabljajo pri pripravi, sprejetju in spremljanju uresničevanja planov obvezne elemente enotne metodologije družbenega planiranja.

Za zagotovitev osnovne metodološke enotnosti v procesu planiranja in vsebinske usklajenosti ustreznih elementov planov določi Zvezni izvršni svet obvezne elemente enotne metodologije družbenega planiranja.

Z družbenim sistemom informiranja se na podlagi enotne metodologije zagotavljajo vsi podatki in informacije za planiranje in spremljanje uresničevanja planov vseh subjektov planiranja.

Zvezna organizacija, pristojna za statistiko, in zvezna organizacija, pristojna za planiranje, predpišeta v okviru svojega delovnega področja in po poprejšnjem mnenju službe družbenega knjigovodstva metodologijo iz drugega odstavka tega člena.

7. člen

Subjekti planiranja, ki morajo sprejeti plane, zagotavljajo znanstvena raziskovanja, pogoje in možnosti za razvoj ter izdelavo dokumentacijskih, analitičnih in projekcijskih temeljev za pripravo planov.

Strokovne organizacije, pristojne za planiranje v družbenopolitičnih skupnostih, in strokovne službe v samoupravnih organizacijah in skupnostih so odgovorne za znanstveno in strokovno utemeljenost analiz, ocen, projekcij in prognoz razvoja ter za realnost svojih predlogov.

II. PLANIRANJE V ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA TER DRUGIH SAMOUPRAVNIH ORGANIZACIJAH IN SKUPNOSTIH

8. člen

Organizacije združenega dela ter druge samoupravne organizacije in skupnosti samostojno odločajo o sprejemanju planov in s samoupravnim splošnim aktom določijo obdobja, za katera sprejmejo plane, vsebino planov ter postopek za njihovo pripravljanje, sprejemanje in uresničevanje.

9. člen

Organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnost s področja elektrogospodarstva, železniškega prometa in ptt prometa ter drugih dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, združene v skupnosti, sprejmejo svoje plane in skupne plane v okviru teh skupnosti za srednjeročno in dolgoročno obdobje.

10. člen

S skupnim planom iz 9. člena tega zakona se določijo zlasti: skupni cilji, naloge in prioritete razvoja, usklajene s potrebami gospodarskega in družbenega razvoja; programi skupnega vključevanja v mednarodno delitev dela; združevanje sredstev in način zagotavljanja drugih virov sredstev za modernizacijo sedanjih in graditev novih zmogljivosti; razvoj in uporaba sodobne tehnike, tehnologije in informatike ter izbira tehnološko sodobnih in ekonomsko smotrnih zmogljivosti.

11. člen

Med pripravljanjem skupnih planov se zagotavlja njihova usklajenost s skupnimi interesi in cilji razvoja, ki so določeni z družbenim planom Jugoslavije.

Skupščina skupnosti pošlje osnutek skupnega plana pristojnemu zveznemu organu in zvezni organizaciji, pristojni za družbeno planiranje.

Če Zvezni izvršni svet oceni, da osnutek skupnega plana ni usklajen z družbenim planom Jugoslavije, obvesti o tem Skupščino SFRJ.

Z ukrepi razvojne in ekonomske politike se spodbuja uresničevanje skupnih planov, ki so v skladu z družbenim planom Jugoslavije.

Skupščina skupnosti oziroma njej ustrezen organ upravlja nje sprejme skupni plan.

Način pripravljanje, sprejemanja in uresničevanje skupnih planov ter njihova vsebina se določijo s statutom skupnosti in z zveznim zakonom.

12. člen

Organizacije združenega dela ter druge samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti na področju izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva in socialnega varstva, ter druge organizacije združenega dela in samoupravne organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnost ali zadeve posebnega družbenega pomena, morajo sprejeti svoje plane, če je to določeno z zakonom.

III. PLANIRANJE V DRUŽBENOPOLITIČNIH SKUPNOSTIH

13. člen

Federacija, republike in avtonomni pokrajini sprejmejo družbene plane za dolgoročno in srednjeročno obdobje.

Občine, mestne in regionalne skupnosti sprejmejo družbene plane za srednjeročno obdobje, družbene plane za dolgoročno obdobje pa, če je to določeno z zakonom.

Dve občini ali več občin lahko sprejmejo skupne plane za srednjeročno oziroma dolgoročno obdobje.

Družbenopolitične skupnosti sprejmejo predpise in druge akte, s katerimi se določi ekonomska politika za posamezna področja v srednjeročnem obdobju.

14. člen

Družbeni plan za dolgoročno in srednjeročno obdobje ima dva dela. Prvi del je usmerjevalen in obvezen za organe

druženopolitičnih skupnosti, ki z ukrepi razvojne in ekonomske politike zagotavljajo pogoje za njegovo uresničevanje. Drugi del je indikativen in pomeni kakovosten in količinski prikaz razvojne in ekonomske politike ter analitično in projekcijsko osnovo plana.

15. člen

V prvem delu družbenega plana za dolgoročno obdobje se določijo predvsem: osnovni cilji in merila dolgoročnega družbenoekonomskega razvoja; razvoj in pospeševanje družbeno-ekonomskih odnosov in gospodarskega sistema; osnovne smeri strukturnih sprememb v gospodarstvu ter prilagajanje gospodarstva spremenjenim zunanjim pogojem njegovega delovanja in razvoja; razvoj velikih infrastrukturnih sektorjev ter drugih sektorjev, katerih razvoj je bistvenega pomena za stabilnost in usklajenost gospodarskega razvoja v celoti; osnovne smeri znanstvenega in tehnološkega razvoja; osnovne smeri razvoja ekonomskih odnosov s tujino in vključevanja v mednarodno delitev dela; temelji politike regionalnega razvoja in hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih območij; osnovne smeri varstva in izboljšanja življenjskega okolja ter prostorske ureditve; osnovni cilji razvoja obrambne sposobnosti države.

Drugi del družbenega plana za dolgoročno obdobje vsebuje zlasti: splošne materialne okvire in makroekonomska sorazmerja; projekcijo gospodarskega in družbenega razvoja; dolgoročno projekcijo prebivalstva in populacijsko politiko; meje rasti, ki jih določajo naravni viri.

Za določene dejavnosti oziroma področja, ki so bistvenega pomena za gospodarski in družbeni razvoj, se lahko sprejmejo strategije razvoja za dolgoročno obdobje, ki so usklajene z družbenim planom za to obdobje.

Strategije iz tretjega odstavka tega člena sprejme skupščina družbenopolitične skupnosti za obdobje, ki je lahko daljše od obdobja, za katero se sprejme dolgoročni družbeni plan.

16. člen

Federacija, republike in avtonomni pokrajini določijo v prvem delu družbenega plana za srednjeročno obdobje predvsem: skupne interese, cilje in naloge gospodarskega in družbenega razvoja, vsevsi določena makroekonomska sorazmerja, ki izražajo te interese in cilje; ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice in okvire ekonomske politike, projekcije razvoja gospodarskih in družbenih dejavnosti, s katerimi se uresničuje poseben družbeni interes, in način zagotavljanja sredstev za razvoj teh dejavnosti.

Družbeni plani za srednjeročno obdobje vsebujejo v drugem delu predvsem: projekcijo skladnega gospodarskega in družbenega razvoja, makroekonomska sorazmerja ter druge kazalce, razen sorazmerij, določenih v prvem delu plana.

17. člen

Z družbenim planom republike in družbenim planom avtonomne pokrajine za srednjeročno obdobje se določijo skupni interesi in cilji ter naloge, ki se nanašajo predvsem: na ustvarjanje pogojev za povečanje proizvodnje in izvoza, dvig produktivnosti dela in napredek znanosti in tehnologije; na pogoje za skladen in stabilen socialni razvoj in za nenehno izboljševanje pogojev za življenje in delo delovnih ljudi in občanov; na pogoje za razvoj infrastrukturnih in družbenih dejavnosti; na pogoje za smotno uporabo naravnih virov; na usmerjanje in usklajevanje regionalnega in prostorskega razvoja; na varstvo in izboljšanje življenjskega okolja; na ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

Z družbenim planom republike in družbenim planom avtonomne pokrajine se določijo ekonomski in drugi ukrepi oziroma smernice in okviri za ukrepe ekonomske politike in druge ukrepe, ki jih organi v republiki oziroma avtonomni pokrajini v skladu s svojimi pravicami in dolžnostmi sprejemajo za zagotovitev pogojev za uresničevanje ciljev in politike razvoja, dololenih s temi plani in družbenim planom Jugoslavije.

Skupni interes, cilji in naloge gospodarskega in družbenega razvoja iz prvega in drugega odstavka tega člena se določijo z družbenim planom SR Srbije v skladu s 4. členom ustave SFRJ.

18. člen

Z družbenim planom občine za srednjeročno obdobje se določijo skupni interesi, cilji in naloge, ki se nanašajo na ustvarjanje pogojev za razvoj komunalne dejavnosti in stanovanjske graditve; na ustvarjanje pogojev za razvoj družbenih in drugih dejavnosti, ki so neposrednega pomena za delovne ljudi in občane v občini; na prostorsko in urbanistično ureditev ter izkoriščanje zemljišča in dobrin v splošni rabi; na varstvo in izboljšanje življenjskega okolja; na ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

19. člen

Družbenopolitične skupnosti sprejemajo v okviru svojih pravic in dolžnosti prostorske načrte oziroma z družbenim planom za dolgoročno in srednjeročno obdobje določijo zlasti: namene, organizacijo in uporabo prostora; namensko uporabo in melioracijo zemljišča, uporabo vode, varstvo vode pred onesnaževanjem in varstvo pred škodljivim delovanjem voda; smotno graditev infrastrukturnih objektov in omrežja; osnove za razmestitev gospodarskih in družbenih dejavnosti; cone industrijskih in stanovanjskih celot; varstvo in ureditev območij s posebnim namenom; varstvo in uporabo kulturnih dobrin; varstvo in izboljšanje življenjskega okolja.

Družbenopolitične skupnosti zagotavljajo, da sta prostorsko in družbeno planiranje povezana in da družbeni plani temeljijo na merilih smotrne uporabe in ureditve prostora.

20. člen

Izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti sprejme glede na pogoje in možnosti razvoja in v skladu z razvojno in ekonomsko politiko, določeno z družbenim planom za srednjeročno obdobje, kratkoročni program ukrepov ekonomske politike in drugih ukrepov, ki zagotavljajo pogoje za uresničevanje družbenih planov.

Kratkoročni program iz prvega odstavka tega člena se sprejme praviloma za eno leto.

Izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti predloži skupščini družbenopolitične skupnosti v potrditev kratkoročni program ukrepov iz prvega odstavka tega člena.

Na podlagi kratkoročnega programa ukrepov ekonomske politike in drugih ukrepov iz prvega odstavka tega člena se sprejmejo ustrezni predpisi in drugi akti, s katerimi se program uresniči.

21. člen

Izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti redno spremlja in ocenjuje uresničevanje družbenih planov ter vsaj enkrat na leto poroča skupščini družbenopolitične skupnosti o uresničevanju planov in o uresničevanju kratkoročnega programa ukrepov ekonomske politike.

Izvršilni organ skupščine družbenopolitične skupnosti redno spremlja in ocenjuje uresničevanje družbenih planov za dolgoročno obdobje in po poteku družbenega plana za srednjeročno obdobje pripravi na podlagi ugotovljenih rezultatov pri njegovem uresničevanju poročilo o uresničevanju družbenega plana za dolgoročno obdobje in ga predloži skupščini družbenopolitične skupnosti.

Če se bistveno premenijo pogoji in možnosti za razvoj, odloča skupščina družbenopolitične skupnosti o spremembi družbenega plana ali o sprejetju novega družbenega plana za srednjeročno oziroma dolgoročno obdobje.

Drugi del

I. DRUŽBENI PLAN JUGOSLAVIJE

22. člen

Z družbenim planom Jugoslavije za srednjeročno obdobje (v nadaljnjem besedilu: družbeni plan Jugoslavije) se določijo skupni interesi, cilji in naloge gospodarskega in družbenega razvoja, ki se nanašajo predvsem: na ustvarjanje pogojev za razvoj proizvodnih sil, povečanje proizvodnje in produktivnosti dela; na znanstveno-tehnološki razvoj; na vključevanje v mednarodno delitev dela ter razvoj ekonomskih odnosov s tujino; na povečanje zaposlenosti; na izboljšanje pogojev za

življenje in delo ter življenjske ravni: na regionalni razvoj in hitrejši razvoj gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; na izboljšanje in varstvo življenjskega okolja, pomembnega za vso državo in za mednarodno skupnost; na razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

23. člen

Temeljna makroekonomska sorazmerja iz družbenega plana Jugoslavije se nanašajo predvsem: na oblikovanje družbenega proizvoda in dohodka ter njuno delitev na akumulacijo in porabo; na delež gospodarstva pri delitvi družbenega proizvoda; na delež splošne in skupne porabe v družbenem dohodku; na temeljna razmerja na področju investicij; na osnovne elemente ekonomskih odnosov s tujino; na hitrejši razvoj gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin.

Za vsako srednjeročno obdobje se določi, katera makroekonomska sorazmerja vsebuje prvi oziroma drugi del družbenega plana Jugoslavije.

24. člen

Z družbenim planom Jugoslavije se določijo tudi ekonomski in drugi ukrepi oziroma smernice in okviri za ukrepe ekonomske politike in druge ukrepe, ki jih v skladu s svojimi pravicami in dolžnostmi sprejemajo organi federacije oziroma organi republik in avtonomnih pokrajin za zagotovitev pogojev za uresničevanje omenjenega plana.

Ukrepi ekonomske politike in drugi ukrepi, ki jih republike in avtonomni pokrajini določijo s svojimi plani, ne smejo biti v nasprotju z usklajenimi elementi razvojne in ekonomske politike, določenimi v družbenem planu Jugoslavije, in ne smejo spkopavati enotnosti jugoslovanskega trga.

25. člen

Zvezni izvršni svet obvešča Skupščino SFRJ o poteku priprave družbenega plana Jugoslavije ter o vprašanih, pomembnih za določanje skupne razvojne in ekonomske politike.

Če Zvezni izvršni svet oceni, da osnutki družbenih planov republik in avtonomnih pokrajin niso v skladu z bistvenimi elementi razvojne in ekonomske politike, ki so določeni v osnutku družbenega plana Jugoslavije, obvesti o tem skupščino SFRJ.

26. člen

Zvezni izvršni svet obvešča Skupščino SFRJ o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije in o ukrepih, ki jih je v okviru svojih pravic in dolžnostih sprejel ali jih namerava sprejeti, ter o ukrepih, ki jih za uresničevanje ciljev in nalog, določenih z družbenim planom Jugoslavije, sprejemajo pristojni organi republik in pristojni organi avtonomnih pokrajin.

Zvezni izvršni svet vsaj enkrat na leto poroča Skupščini SFRJ o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije v tekočem letu.

27. člen

Organi federacije ter organi republik in avtonomnih pokrajin so odgovorni za izvrševanje ukrepov in predpisov, ki jih sprejmejo za uresničevanje družbenega plana Jugoslavije.

Če se skupni interesi, cilji in naloge gospodarskega in družbenega razvoja ter drugi elementi iz prvega dela družbenega plana Jugoslavije ne uresničujejo, Zvezni izvršni svet sprejme oziroma predlaga Skupščini SFRJ ukrepe za njihovo uresničitev.

28. člen

Če Skupščina SFRJ odloči, da spremeni družbeni plan Jugoslavije za srednjeročno oziroma dolgoročno obdobje, sprejme odlok o spremembah plana in določi rok, v katerem Zvezni izvršni svet predloži Skupščini SFRJ osnutek oziroma predlog sprememb družbenega plana Jugoslavije.

29. člen

Določbe 1. do 7. člena in 13. do 21. člena tega zakona se uporabljajo tudi za družbeni plan Jugoslavije, če s tem zakonom ni določeno drugače.

II. PRAVICE, DOLŽNOSTI IN ODGOVORNOSTI ZVEZNE ORGANIZACIJE, PRISTOJNE ZA DRUŽBENO PLANIRANJE¹

30. člen

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, samostojno opravlja strokovne zadeve s področja družbenega planiranja, ki se nanašajo predvsem: na temelje sistema družbenega planiranja in družbeni plan Jugoslavije; na enotno metodologijo planiranja in minimum osnovnih kazalcev za planiranje in spremljanje uresničevanja planov; na makroekonomske bilance, sorazmerja in projekcije; na zasnovano, strategijo in politiko gospodarskega in družbenega razvoja za dolgoročno in srednjeročno obdobje; na temelje gospodarskega sistema in okvire ekonomske politike; na politiko in sistem spodbujanja hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; na planiranje razvoja splošne ljudske obrambe; na planiranje delovanja gospodarskih in družbenih dejavnosti v vojni; na spremljanje uresničevanja družbenega plana Jugoslavije; na pripravo kratkoročnih programov ekonomskih ukrepov za uresničevanje družbenega plana Jugoslavije; na obveščanje subjektov planiranja o dejstvih, pomembnih za pripravo in spremljanje uresničevanja družbenega plana Jugoslavije; na dolgoročno razvojno in plansko sodelovanje z drugimi državami in mednarodnimi ekonomskimi organizacijami.

31. člen

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, pošilja Skupščini SFRJ strokovna gradiva, pomembna za določanje in uresničevanje skupne politike gospodarskega in družbenega razvoja.

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, je za svoje delo odgovorna Zveznemu izvršnemu svetu in Skupščini SFRJ.

32. člen

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, zagotavlja znanstvena raziskovanja za potrebe planiranja in na podlagi znanstvenih spoznanj analizira, ocenjuje, projektira in prognozira družbenoekonomski razvoj.

Organizacija iz prvega odstavka tega člena samostojno in v sodelovanju z znanstvenimi in strokovnimi organizacijami in službami razvija in uporablja metodologijo planiranja.

33. člen

Zvezna organizacija, pristojna za družbeno planiranje, sodeluje z republiškimi organizacijami, pristojnimi za družbeno planiranje, oziroma s pokrajinskimi organizacijami, pristojnimi za družbeno planiranje, ki med seboj izmenjujejo podatke in informacije, pomembne za oceno znanstvene in strokovne utemeljenosti in realnosti planov ter za oceno konsistentnosti in usklajenosti osnovnih elementov razvojne in ekonomske politike, ki so določeni v družbenem planu Jugoslavije in v družbenih planih republik in avtonomnih pokrajin.

Tretji del

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

34. člen

Ne glede na 20. člen tega zakona bo za leto 1989 namesto kratkoročnega programa ukrepov ekonomske politike in drugih ukrepov sprejeta resolucija² o politiki uresničevanja družbenega plana Jugoslavije za obdobje 1986–1990.

Alternativa: 34. člen se črta.³

¹ Pravice, dolžnosti in odgovornosti zvezne organizacije, pristojne za družbeno planiranje, se lahko uredijo na dva načina: s tem zakonom, kot je predvideno v 30. do 33. členu tega zakona, ali s posebnim zveznim zakonom.

² Če bo sprejeta resolucija za leto 1989, bo le-ta po vsebini ustrezala kratkoročnemu programu ukrepov ekonomske politike in drugih ukrepov.

³ To pomeni, da za leto 1989 ne bo sprejeta resolucija, temveč kratkoročni program ukrepov iz 20. člena tega zakona.

35. člen

Z dnem, ko začne veljati ta zakon, nehajo veljati zakon o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije (Uradni list SFRJ št. 46/85 in 65/87), odlok o obveznih elementih enotne metodologije družbenega planiranja (Uradni list SFRJ št. 58/85 in 43/88) in navodilo o minimumu osnovnih kazalcev za planiranje in spremljanje uresni-

čevanja planov samoupravnih organizacij in skupnosti ter družbenopolitičnih skupnosti (Uradni list SFRJ št. 58/85).

36. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SFRJ.

OBRAZLOŽITEV

Osnutek zakona o temeljih sistema družbenega planiranja in o družbenem planu Jugoslavije je sestavljen iz treh delov. V prvem delu so določeni temelji sistema družbenega planiranja, ki obsegajo (1) temeljne določbe, (2) določbe o planiranju v združenem delu in (3) določbe o planiranju v družbenopolitičnih skupnostih. V drugem delu so (1) določbe o družbenem planu Jugoslavije in (2) določbe o pravicah, dolžnostih in odgovornostih zvezne organizacije za družbeno planiranje. Tretji del vsebuje (1) prehodno določbo in (2) končne določbe.

I. Temeljne določbe, ki so zajete v 1. do 7. členu osnutka zakona

Določbe, ki se nanašajo na značaj in funkcijo planiranja ter na obveznosti subjektov planiranja, da izhajajo pri planiranju razvoja iz delovanja tržnih zakonitosti, ekonomske samostojnosti organizacij združenega dela, znanstvenih spoznanj in na njih utemeljenih ocenah pogojev, potreb in možnosti za razvoj in pogojev za vključevanje v mednarodno delitev dela, so zajete v amandmanu XV in amandmaju XXX in niso prevzete v osnutek zakona. Iz teh ustavnih določb smo izhajali pri razčlenitvi temeljev sistema družbenega planiranja in opredeljevanju družbenega plana Jugoslavije v osnutku tega zakona.

V prvem odstavku 1. člena je določena samostojnost organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti pri planiranju njihovega dela in razvoja ter samostojnost družbenopolitičnih skupnosti pri planiranju gospodarskega in družbenega razvoja. V drugem odstavku je obveznost sprejemanja plana določena samo za (1) organizacije združenega dela, ki opravljajo dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, (2) organizacije in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti ali dela, posebnega družbenega pomena, če je to določeno z zakonom, in (3) družbenopolitične skupnosti, ki morajo sprejemati družbene plane.

Glede na potrebe po deregulaciji sistema planiranja se odpravlja obveznost sprejemanja planov v samoupravnih podjetjih kot osnovnih subjektih tržnega poslovanja. Planska funkcija v organizacijah združenega dela se prilagaja njihovu samoupravnemu bistvu, poslovni avtonomiji in tržni usmeritvi. Planiranje v samoupravnih podjetjih narekujejo naraščajoča negotovost pri uresničevanju želenih poslovnih rezultatov na domačem in tujem trgu, vse pomembnejše delovanje znanstveno-tehničnega napredka in vse bolj izrazite spremembe v obsegu in strukturi povpraševanja na domačem trgu, pa tudi čedalje večja izpostavljenost domačega gospodarstva tuji konkurenci tako zaradi nujnosti izvoza kot tudi zaradi vse več uvoznega blaga na domačem trgu. Vse to so razlogi, zaradi katerih je planiranje v samoupravnih podjetjih ekonomsko objektivno pogojeno kot predpostavka za uresničevanje njihove poslovne strategije. Podjetja bodo praviloma s planiranjem in predvsem na tej podlagi uresničevala svoje medsebojno povezovanje in integracijo oziroma se bodo na tej podlagi usposabljala za uspešnejše nastopanje na zunanjem trgu in za poslovno sodelovanje s poslovnimi partnerji iz drugih držav. Tako zasnovani plani se uporabljajo kot analitična in informacijska podlaga za pripravo družbenih planov. Planiranje mora omogočiti smotnejšo razporeditev del in nalog znotraj organizacij združenega dela in enotno opravljanje ključnih poslovnih funkcij, kot so raziskovanje in razvoj, investicije, financiranje, kadri, organizacijski razvoj ter tuje in domače trženje. Samostojnost organizacij združenega dela pri sprejemanju planov pomeni pomembno deregulacijo gospodarskega življenja in prepušča organizacijam združenega dela možnost, da takrat, ko se odločijo za sprejetje plana, s svojimi samoupravnimi splošnimi akti opredelijo značaj, vsebino in način planiranja. Pomemben vidik sprememb je tudi realokacija pristojnosti in odgovornosti pri odločanju med samoupravnimi in poslovnimi organi.

Določbe 2. člena se nanašajo na subjekte, ki imajo obveznost sprejeti plan, in določajo, da ti subjekti sprejemajo plan za srednjeročno obdobje, če pa je z zakonom tako določeno, pa tudi za dolgoročno obdobje. Določeno je, da je plan za dolgoročno obdobje podlaga za sprejetje plana za srednjeročno obdobje in da se sprejema za desetletno in za daljše obdobje. Določeno je, da je plan za srednjeročno obdobje temeljni plan razvoja in da se praviloma sprejema za 5 let. V tem času je določeno, da lahko organizacije združenega dela v določenih dejavnostih, odvisno od razvojnega ciklusa, sprejemajo plan za obdobje, ki je drugačno od dolgoročnega oziroma srednjeročnega obdobja, za katero se sprejemajo družbeni plani. Gre predvsem za organizacije s področja infrastrukture.

V 3. členu je glede na istočasnost planiranja določeno, da sprejemajo subjekti, ki morajo planirati, svoje plane za enako obdobje, ki ga določi Skupščina SFRJ v rokih, ki se določijo za pripravljanje in sprejemanje omenjenih planov. Subjekti planiranja smiselno kontinuiteti planiranja sprejemajo plan za vsako razvojno obdobje in plane prilagajajo bistveno spremenjenim pogojem in razvojnim možnostim.

Določbe 4. in 5. člena se nanašajo na postopkovne vidike pripravljanja planov in na mehanizme, pomembne za vse subjekte planiranja. Postopek pripravljanja plana se začne, ko prejme Skupščina SFRJ sklep, s katerim določi obdobje, za katero bodo sprejeti dolgoročni oziroma srednjeročni plani, in roke za njihovo pripravo in sprejetje. V skladu s sklepom Skupščine SFRJ o pripravi in sprejetju plana za določeno obdobje pripravi zvezna organizacija za družbeno planiranje v rokih, določenih v omenjenem sklepu, v sodelovanju z znanstvenimi in strokovnimi organizacijami analizo razvoja v minulem obdobju ter pogojev in možnosti za razvoj v obdobju, za katero se sprejema družbeni plan Jugoslavije; na podlagi te analize se ocenijo razvojne možnosti države in predlagajo strokovne podlage za smernice za pripravo planov za srednjeročno obdobje. Na podlagi te analize sprejme Skupščina SFRJ na predlog Zveznega izvršnega sveta smernice za pripravo srednjeročnih planov, v katerih določi: temeljne cilje in merila družbenoekonomskega razvoja; temeljne smeri ekonomske politike; splošne materialne okvire razvoja in osnovne makroekonomske proporce; temeljne smeri materialnega in družbenega razvoja; temelje politike razvoja infrastrukturnih in družbenih dejavnosti, pomembnih za vso državo; temeljen cilje in smeri razvoja znanosti in tehnologije, zaposlenosti in zaposlovanja; temeljne cilje in smeri razvoja ekonomskih odnosov s tujino in vključevanja v mednarodno delitev dela; temeljne cilje in smeri regionalnega razvoja in hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; temeljne cilje in smeri varstva in izboljšanja življenjskega okolja; temeljne cilje razvoja obrambne sposobnosti države.

Določeno je, da lahko skupščine drugih družbenopolitičnih skupnosti sprejemajo smernice za pripravo planov, pri čemer izhajajo iz smernice, ki jih je določila Skupščina SFRJ.

Zvezna organizacija za družbeno planiranje si pri pripravi uvodnih smernic za pripravo srednjeročnih planov, Zvezni izvršni svet pa pred dokončno določitvijo predloga smernic za pripravo srednjeročnih planov, priskrbita mnenje zainteresiranih organov in organizacij v federaciji ter ustreznih pristojnih organov v republikah in avtonomnih pokrajinah. Pri pripravi smernic upošteva opredelitve dolgoročnega družbenega plana Jugoslavije ter relevantne sestavine dolgoročnih razvojnih strategij, razpoložljive informacije o planskih dejavnostih v združenem delu, zlasti o skupnih planih, razvojnih projektih in investicijskih namenih, pravočasno sprejeta in v predpisani obliki poslana mnenja, pripombe in predloge gospodarskih in negospodarskih asociacij združenega dela, sindikatov in drugih družbenopolitičnih organizacij in poklicnih ustanov.

V 6. členu je določena obveznost subjektov planiranja, ki sprejemajo plane, da pri pripravljanju, sprejemanju in uresničevanju svojih planov uporabljajo obvezne elemente enotne metodologije za planiranje in spremljanje uresničevanja planov, ki jih predpiše Zvezni izvršni svet, da bi bila zagotovljena enotnost v postopku planiranja in vsebinska usklajenost temeljnih elementov planiranja. Za družbeni sistem informiranja je določena obveznost, da zagotovi podatke in informacije za planiranje in spremljanje uresničevanja planov na podlagi enotne metodologije, ki jo predpiše zvezna organizacija za statistiko in planiranje.

V 7. členu je določena obveznost subjektov, ki sprejemajo plane, da zagotovijo znanstvena raziskovanja in da na njih utemeljijo ocene pogojev in možnosti za razvoj ter da izdelujejo na podlagi znanstvenih spoznanj utemeljene dokumentacijske, analitične in projekcijske strokovne podlage planov. Določa se odgovornost pristojnih strokovnih organizacij v družbenopolitičnih skupnostih in strokovnih služb v organizacijah združenega dela, da realno in strokovno izkazujejo analize in ocene razvoja v minulem obdobju ter ocene, projekcije in napovedi družbenoekonomskega razvoja v obdobju, za katero se sprejemajo plani. Odgovorni so tudi za predloge, ki jih dajejo na podlagi teh strokovnih podlag organom družbenopolitičnih skupnosti.

II. Določbe 8. do 12. člena se nanašajo na planiranje v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih.

V skladu z opredelitvijo, da se deregulira planiranje v organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, je z 8. členom odpravljena zakonska obveznost teh subjektov planiranja, da sprejemajo in usklajujejo plane. Organizacije združenega dela so samostojne pri planiranju svojega dela in razvoja in odgovorne za izbrano razvojno in poslovno strategijo in politiko. S svojimi samoupravnimi splošnimi akti urejajo plansko funkcijo in same odločajo o sprejemanju svojih planov.

V 9. členu je določena obveznost organizacij združenega dela, ki opravljajo gospodarske dejavnosti na področju elektrogospodarstva, železniškega in ptt prometa in drugih dejavnosti v okviru enotnega tehnološkega sistema, pomembnega za vso državo, da sprejemajo poleg svojih še skupne plane za srednjeročno in dolgoročno obdobje.

V 10. členu je določena okvirna vsebina in bistveni elementi skupnega plana za te sisteme, ki se natančneje urejajo s statutom skupnosti, v katero so združene te organizacije, in z zveznim zakonom, kot je to določeno v šestem odstavku 11. člena, ter postopek za njihovo pripravljanje, sprejemanje in za spremljanje uresničevanja.

V 11. členu je določena obveznost organov, ki pripravljajo skupne plane, da pošiljajo osnutke teh planov pristojnemu zveznemu organu, ki ugotovi njihovo usklajenost z interesi in potrebami družbenoekonomskega razvoja države in z uporabniki njihovih proizvodov in storitev. Na ta način se v postopku pripravljanja skupnih planov zagotavlja, da bodo ti usklajeni z družbenim planom Jugoslavije.

Določeno je, da Zvezni izvršni svet v primeru, ko ugotovi, da plani niso usklajeni z Družbenim planom Jugoslavije, o tem obvesti Skupščino SFRJ. Z ukrepi razvojne in ekonomske politike so mišljeni skupni plani, usklajeni z družbenim planom Jugoslavije.

V 12. členu je določeno, da se lahko z zakonom določi obveznost organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti na področju izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva in socialnega varstva, ter drugih organizacij in skupnosti, ki opravljajo dejavnosti ali dela posebnega družbenega pomena, da sprejemajo plane v okviru njihovih samoupravnih interesnih skupnosti in drugih oblik samoupravnega organiziranja.

III. Določbe 13. do 21. člena se nanašajo na planiranje v družbenopolitičnih skupnostih.

V 13. členu je določena obveznost federacije, republik in pokrajin, da sprejemajo družbene plane za dolgoročno in srednjeročno obdobje. Občine, mestne in regionalne skupnosti morajo sprejemati družbene plane za srednjeročno obdobje, lahko pa sprejemajo družbene plane tudi za dolgoročno obdobje, če je ta obveznost določena z zakonom. Določeno je, da lahko občine sprejemajo tudi skupne plane za enotno planiranje družbenoekonomskega in prostorskega

razvoja. Določena je obveznost organov družbenopolitičnih skupnosti, da sprejemajo tudi predpise in druge akte, s katerimi določajo ekonomsko politiko za posamezna področja, kakršna se bo vodila v srednjeročnem obdobju, za katero je sprejet družbeni plan.

V 14. členu je določeno, da so družbeni plani družbenopolitičnih skupnosti, ki se sprejemajo za dolgoročno in srednjeročno obdobje, sestavljeni iz dveh delov. Prvi del je usmerjalni in zavezujoč, v njem pa so določeni temeljni elementi razvojne ekonomske politike, ki so po značaju ekonomskopolitična obveznost. Za ta del družbenega plana prevzemajo organi družbenopolitične skupnosti obveznost, da z ukrepi razvojne in ekonomske politike zagotovijo pogoje za njegovo uresničevanje. Drugi del družbenih planov je indikativni in vsebuje projekcijo razvoja, ki pomeni operacionalizacijo zasnove in strategije razvoja in ekonomske politike, določenih z družbenim planom.

V 15. členu je določena temeljna vsebina družbenega plana federacije, republik in pokrajin, ki ga te sprejmejo za dolgoročno obdobje.

Prvi programski del družbenega plana za dolgoročno obdobje vsebuje zlasti: temeljne cilje in merila dolgoročnega družbenoekonomskega razvoja; razvoj in napredek družbenoekonomskih odnosov in gospodarskega sistema; temeljne smeri strukturnih sprememb v gospodarstvu in prilagajanje gospodarstva spremenjenim zunanjim pogojem njegovega delovanja in razvoja; razvoj velikih infrastrukturnih sektorjev ter drugih sektorjev, katerih razvoj je bistveno pomemben za stabilnost in usklajenost gospodarskega razvoja v celoti; temeljne smeri znanstvenega in tehnološkega razvoja; temeljne smeri razvoja ekonomskih odnosov s tujino in vključevanja v mednarodno delitev dela; temeljne politike regionalnega razvoja in hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih območij; temeljne smeri varstva in izboljšanja življenjskega okolja; temeljne cilje razvoja obrambne sposobnosti države.

Drugi projekcijski del družbenega plana za dolgoročno obdobje vsebuje zlasti: splošne materialne okvire in makroekonomske proporce; projekcijo razvoja gospodarstva in družbe; dolgoročno projekcijo prebivalstva in populacijsko politiko; meje rasti, ki jih postavljajo naravni viri, ter druge kakovostne in količinske elemente dolgoročne zasnove in strategije družbenoekonomskega razvoja.

Dolgoročni družbeni plan vsebuje splošno strategijo gospodarstva in družbenega razvoja, vse posamične strategije pa morajo biti v skladu s splošno strategijo, ker ta razvoj ne more biti samo seštevek posamičnih strategij. Zato je za določene dejavnosti oziroma področja, bistvene za strateški razvoj gospodarstva in družbe, določeno, da se lahko sprejemajo strategije njihovega razvoja v dolgoročnem obdobju in da se te usklajujejo z zasnovo in strategijo razvoja gospodarstva in družbe, ki se določi z družbenim planom za dolgoročno obdobje. Te strategije sprejema Skupščina SFRJ za obdobje, ki je lahko tudi daljše od obdobja, za katero se sprejema dolgoročni plan.

V 16. členu je določena temeljna vsebina prvega in drugega dela družbenega plana za srednjeročno obdobje, ki ga sprejemajo federacija, republike in pokrajine. V ekonomskopolitičnem delu družbenih planov se določita razvojna zasnova in njena konkretizacija s cilji in z njimi povezana ustrezna merila razvojne politike; makroekonomski proporciji, ki so skupnega pomena in za katere lahko organi ekonomske politike prevzamejo obveznost, da se realizira s posredovanjem razvojne in ekonomske politike in ki pomenijo kvantitativno operacionalizacijo elementov razvojne strategije; smernice, merila in okviri ekonomske politike ter najpomembnejši ukrepi; kvantitativne projekcije netržnih ali na trgu, deloma odpravljenih segmentov, katerih razvoj se ureja s planom.

Projekcijski del družbenih planov je indikativni in vsebuje

podrobne informacije o prihodnjih razvojnih postopkih za vse subjekte planiranja. Projekcijski del obsega kvantitativno podlago in kvalitativni prikaz razvojne zasnove in strategije ter razvojne ekonomske politike, specifičirane v ekonomsko-političnem delu družbenega plana. Poleg splošne razvojne usmeritve vsebuje celovito in trdno projekcijo gospodarskega in družbenega razvoja, globalne proporce ter druge kvantitativne kazalnike makroekonomskih agregatov, ki so določeni po enotni informacijski podlagi in z ustreznimi metodološkimi rešitvami. Ta del vsebuje tudi oceno eksogenih okoliščin, v katerih se bi razvijalo gospodarstvo v naslednjem

obdobju, ter druge relevantne napovedi za subjekte planiranja, ki so preverjeni s simulacijskimi modeli in drugimi analitičnimi postopki. Kvantifikacije iz tega dela so indicativne velikosti, iz katerih se izvajajo izhodišča in najpomembnejši ukrepi ekonomske politike, s katerimi se bodo ustvarjale možnosti za uresničevanje planskih opredelitev v celoti.

Planske prednosti so načeloma opredeljene na podlagi ciljev in iz njih izvedenih kriterijev razvojne in ekonomske politike. Prednosti so izjemoma opredeljene tudi po sektorskem merilu, in sicer za tiste sektorje, katerih razvoj ne more biti v celoti, pa tudi ne pretežno prepuščen trgu. Da bi ohranili načelo enotnosti pogojev za gospodarjenje, morajo biti sektorske prednosti zelo ozko in natančno opredeljene. Za segmente, pri katerih pomenijo planske projekcije ekonomsko-politično obveznost, je v družbenih planih dan način financiranja in mehanizem zbiranja in koncentracije sredstev za te namene. Ti segmenti se nanašajo predvsem na razvoj gospodarske infrastrukture in razvoj družbenih dejavnosti. Za pretežni del gospodarstva, ki sestoji iz tržno usmerjenih sektorjev, se zavezujoče planske projekcije ne pripravljajo, njihova struktura pa je rezultat tržnih procesov in alokacijskih meril, na katere deluje ekonomska politika posredno in nenaslovljeno in pri katerih naj bi razvojne odločitve svojo končno potrditev dobile skozi finančni sistem.

Določbe 17. člena se nanašajo na skupne interese, cilje in naloge gospodarskega in družbenega razvoja ter na ekonomske in druge ukrepe oziroma na smernice in okvire za te ukrepe, ki se določijo v družbenem planu republik in pokrajin in ki izražajo njihove razvojne preference v okviru razvojnih opredelitev, ki se nanašajo na gospodarstvo in družbo nasploh.

Določbe 18. člena urejajo funkcijo in vsebino družbenega plana občine, s katerim se določajo skupni interesi, cilji in naloge, ki se nanašajo na ustvarjanje pogojev za razvoj komunalne dejavnosti, stanovanjske graditve, družbenih in drugih dejavnosti, ki so neposredno pomembne za delovne ljudi in občane v občini; prostorsko in urbanistično urejanje ter izkoriščanje zemljišča in dobrin v splošni rabi, varstvo človekovega okolja in razvoj obrambe ter ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice in okvire za te ukrepe, s katerimi se ustvarjajo pogoji za uresničevanje plana.

V 19. členu se ureja prostorsko planiranje kot bistvena sestavina družbenega planiranja. S temi določbami je določena obveznost družbenopolitičnih skupnosti, da v mejah svojih ustavnih pravic in dolžnosti sprejemajo prostorske načrte oziroma da v okviru dolgoročnih in srednjeročnih planov zagotavljajo povezanost prostorskega in družbenega planiranja. Družbeni plani morajo temeljiti na bistvenih opredelitvah in relevantnih rešitvah, zlasti merila smotrne uporabe prostora, določena s prostorskimi načrti. Po drugi strani pa morajo prostorski načrti izhajati iz ciljev in politike družbeno-ekonomskega razvoja, določenih z družbenimi plani. V zvezi s tem je treba zagotoviti organizacijske, metodološke in kadrovske predpogoje za institucionalno povezovanje družbenega in prostorskega planiranja v skladu s pristojnostmi občin, republik, pokrajin in federacije na področju prostorskega in urbanističnega urejanja.

V 20. členu je v skladu z opredelitvijo, da se opusti sprejemanje resolucij kot letnih planskih aktov za uresničevanje srednjeročnega družbenega plana določena obveznost izvršilnih organov skupščin družbenopolitičnih skupnosti, da na podlagi pogojev in možnosti za razvoj v skladu z razvojno in ekonomsko politiko, določeno z družbenim planom za srednjeročno obdobje, sprejmejo kratkoročne programe ukrepov ekonomske politike in drugih ukrepov, s katerimi se zagotavljajo možnosti za uresničevanje družbenih planov in ustreznih predpisov ter drugih aktov, s katerimi se določajo razmerja na posameznih področjih ekonomske politike. Izvršilni organi so pri sprejemanju teh ukrepov samostojni in odgovorni za njihove učinke. Obveznost izvršilnih organov skupščin družbenopolitičnih skupnosti je, da predložijo skupščinam družbenopolitičnih skupnosti kratkoročne programe ukrepov ekonomske politike in drugih ukrepov za uresničevanje srednjeročnega družbenega plana v potrditev.

Družbeni plani družbenopolitičnih skupnosti so osnova in podlaga za ukrepe ekonomske politike. Njihovo uresničevanje je v doslednem in učinkovitem izvajanju celotne ekonomske politike, ki ji rabijo kot orientacija in opora. Čeprav ni zavezujoč v pomenu natančnega in popolnega uresničevanja

kvantitativno izraženih razmerij med makroekonomskimi agregati in ustreznimi spremembami, je projekcijski del podlaga za oblikovanje splošnega ekonomskopolitičnega izhodišča v zavezujočem delu. Temeljne opredelitve, smernice, okviri in naloge ekonomske politike morajo biti oblikovani tako, da se čimbolj uresničuje vizija razvoja, zajeta v spremnih projekcijah. Ekonomska politika v celoti kot izraz razvojne strategije, zlasti še njeno splošno izhodišče, zajeto v družbenih planih, se izvaja trdno in operativno iz poprej določenih ciljev in ustreznih meril (ki so izraz koncepcije razvojnega zasnov) in zato ni naslovljeno na posamezne sektorje, še manj pa na posamezne organizacije združenega dela.

V 21. členu je določena obveznost izvršilnih organov skupščin družbenopolitičnih skupnosti, da redno spremljajo in ocenjujejo uresničevanje družbenih planov za srednjeročno obdobje in da najmanj enkrat na leto predložijo skupščini družbenopolitične skupnosti poročilo o uresničevanju planov in kratkoročnih programov ukrepov ekonomske politike.

Določena je tudi obveznost izvršilnih organov skupščin družbenopolitičnih skupnosti, da redno spremljajo in ocenjujejo uresničevanje družbenih planov za dolgoročno obdobje in da ob poteku družbenega plana za tekoče srednjeročno obdobje pripravijo in pošljejo skupščini družbenopolitične skupnosti poročilo o uresničevanju družbenega plana za dolgoročno obdobje.

Predvideno je, da skupščine družbenopolitičnih skupnosti takrat, ko se bistveno spremenijo pogoji in možnosti za razvoj, odločajo o spremembi družbenega plana ali o sprejetju novega družbenega plana za srednjeročno oziroma dolgoročno obdobje in sicer po postopku, ki ga določijo s svojim zakonom oziroma statutom.

Kontrola uresničevanja družbenih planov je v končni liniji omejena na kontrolo uresničevanja s planom začrtane ekonomske politike. Naloge in ukrepi, določeni z družbenim planom, dosledno zavezujejo organe, na katere se nanašajo. Izvršilni organi družbenopolitičnih skupnosti predložijo poročilo o stopnji uresničevanja družbenih planov skupščinam omenjenih skupnosti, skupščinska obravnava o omenjenih poročilih pa kot rezultat da oceno stopnje uresničevanja družbenih planov. Iz razprave mora izhajati tudi odločitev o morebitni odgovornosti izvršilnih organov družbenopolitičnih skupnosti pa tudi sklep o morebitni reviziji družbenih planov. Revizija se načeloma opravi po postopku, po katerem se plani tudi sprejemajo. Sistem planskih institucij spremlja v sodelovanju z relevantnimi institucijami, ki so vključene v planske in druge informacijske sisteme, uresničevanje projekcijskega dela družbenih planov. Namen tega spremljanja je zagotoviti podlago za korekcije in usklajevanje ekonomske politike, da bi bilo zagotovljeno njeno prilagajanje konkretnim razmeram.

IV. Določbe drugega dela se nanašajo na družbeni plan Jugoslavije (22. do 29. člen) ter na pravice, dolžnosti in odgovornosti zvezne organizacije za družbeno planiranje (30. do 33. člen)

22., 23. in 24. člen se nanašajo na skupne interese, cilje in naloge gospodarskega in družbenega razvoja države, glavne makroekonomske proporce, ki izražajo te skupne interese in cilje, ter ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice in okvire za njihovo sprejemanje, ki se določijo z družbenim planom Jugoslavije za srednjeročno obdobje.

Po 22. členu se skupni interesi, cilji in naloge gospodarskega in družbenega razvoja države nanašajo zlasti: na ustvarjanje pogojev za razvoj proizvodnih sil, povečanje proizvodnje in produktivnosti dela; na znanstveno-tehnoški razvoj; na povečanje zaposlenosti; na izboljšanje življenjskih razmer in delovnih pogojev ter življenjskega standarda; na vključevanje v mednarodno delitev dela in razvoj ekonomskih odnosov s tujino; na regionalni razvoj in hitrejši razvoj gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin; na izboljšanje in varstvo življenjskega okolja, pomembnega za vso državo in mednarodno skupnost; na razvoj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Po 23. členu se osnovni makroekonomski proporci, pomembni za usmerjanje družbene reprodukcije, nanašajo zlasti: na oblikovanje družbenega proizvoda in dohodka ter njuno delitev na akumulacijo in porabo; na delež splošne in skupne porabe v narodnem dohodku; na glavna razmerja na področju investicij; na glavne elemente ekonomskih odnosov s tujino; na hitrejši razvoj gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin.

Predvideno je, da se za vsako posamezno srednjeročno obdobje, za katero se sprejema družbeni plan Jugoslavije, odloči, kateri makroekonomski proporci bodo določeni v prvem ekonomskopolitičnem delu oziroma v drugem indikativnem delu družbenega plana Jugoslavije. Proporci kot nujen metodološki pogoj za izdelavo projekcije gospodarskega razvoja bodo zajeti v indikativnem, nezavezujočem delu planov, v ekonomskopolitičnem delu planov pa bi prišli le, če se lahko izrazijo kot celovite, količinsko opredeljene naloge, za katerih realizacijo imajo organi ekonomske politike na razpolago dovolj učinkovite instrumente. Proporci se ne predpisujejo kot administrativna obveznost, temveč se uresničujejo s posredno in nenaslovljeno ekonomsko politiko, ki ji rabijo kot temeljna usmeritev in splošno izhodišče. Indikativni bodo praviloma globalni propoci (npr. delež gospodarstva v delitvi dohodka ali elementi sektorske alokacije investicij), zavezujoči značaj pa bi utegnili imeti konkretni, operativni propoci (kot so način in pogoji za servisiranje zunanega dolga, izločanje sredstev iz družbenega proizvoda za financiranje Jugoslovanske ljudske armade, propoci vezani za sistem spodbujanja hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomnih pokrajin).

Določbe 24. člena se nanašajo na ekonomske in druge ukrepe oziroma smernice ter okvire za ukrepe ekonomske politike in druge ukrepe, ki jih v skladu s svojimi pravicami in dolžnostmi sprejemajo organi federacije oziroma organi republik in avtonomnih pokrajin, da bi zagotovili možnosti za uresničevanje planov. Ukrepi razvojne in ekonomske politike, ki jih določijo republike in avtonomni pokrajini v svojih družbenih planih, ne smejo biti v nasprotju z usklajenimi elementi razvojne in ekonomske politike, določenimi v družbenem planu Jugoslavije, in ne smejo spodbujati enotnosti in stabilnosti jugoslovanskega trga. Republike in pokrajini v demokratičnem postopku pripravljanja in sprejemanja družbenega plana Jugoslavije na ravni federacije usklajujejo in določajo temeljni ekonomskopolitični del družbenega plana Jugoslavije, ki se nanaša na gospodarski in družbeni razvoj države v celoti. V skladu z omenjenim delom plana določajo republike in pokrajini razvojno in ekonomsko politiko v svojih družbenih planih; federacija, republike in pokrajini pa v temeljnem ekonomskopolitičnem delu svojih družbenih planov določajo ukrepe razvojne in ekonomske politike, ki so v njihovi pristojnosti. Na ta način se zagotavlja konzistentnost in komplementarnost družbenega plana Jugoslavije in družbenih planov republik in avtonomnih pokrajin, kar je bistveno za enotno in učinkovito vodenje skupne razvojne in ekonomske politike ter za zagotavljanje učinkovitega, stabilnega in usklajenega gospodarskega in družbenega razvoja.

V 25. členu je določeno, da Zvezni izvršni svet obvešča Skupščino SFRJ o poteku pripravljanja družbenega plana Jugoslavije in o vprašanjih, ki so pomembna za določitev skupne razvojne in ekonomske politike v osnutku oziroma predlogu družbenega plana Jugoslavije.

Določeno je, da Zvezni izvršni svet takrat, ko oceni, da osnutki družbenih planov republik in avtonomnih pokrajin niso usklajeni z bistvenimi elementi razvojne in ekonomske politike, ki se določajo v osnutku družbenega plana Jugoslavije, o tem obvesti Skupščino SFRJ, da ukrepa, da bi se zagotovila omenjena usklajenost.

V 26. členu je določeno, da Zvezni izvršni svet obvesti Skupščino SFRJ o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije in o ukrepih, ki jih je v mejah svojih pravic in dolžnosti sprejel ali jih namerava sprejeti, ter o ukrepih, ki jih za uresničevanje ciljev in nalog, določenih v družbenem planu Jugoslavije, sprejemajo pristojni organi republik in pristojni organi avtonomnih pokrajin. Zvezni izvršni svet najmanj enkrat na leto poroča Skupščini SFRJ o uresničevanju družbenega plana Jugoslavije v tekočem letu.

V 27. členu je določena odgovornost organov federacije in organov republik in avtonomnih pokrajin za izvrševanje ukrepov in predpisov, ki jih sprejemajo za uresničevanje družbenega plana Jugoslavije. Če se ne uresničujejo skupni interesi, cilji in naloge gospodarskega in družbenega razvoja ter drugi elementi iz prvega dela družbenega plana Jugoslavije, je

določeno, da Zvezni izvršni svet v tem primeru sprejme oziroma predlaga Skupščini SFRJ ukrepe, ki so nujni za njegovo uresničevanje.

V 28. členu je določen postopek za spremembe družbenega plana Jugoslavije za dolgoročno oziroma srednjeročno obdobje. Določeno je, da Skupščina SFRJ takrat, ko se bistveno spremenijo pogoji in možnosti za razvoj v obdobju uresničevanja plana sprejme sklep o spremembi družbenega plana Jugoslavije in določi rok, v katerem mora Zvezni izvršni svet pripraviti in predložiti Skupščini SFRJ osnutek oziroma predlog sprememb družbenega plana Jugoslavije.

V. V določbah 30. do 33. člena so urejene pravice, dolžnosti in odgovornosti zvezne organizacije za družbeno planiranje. Analogno temu naj bi republike in pokrajini s svojimi zakoni o planiranju uredile pravice, dolžnosti in odgovornosti svojih planskih institucij.

V 30. členu je določeno, da je zvezna organizacija za družbeno planiranje samostojna pri opravljanju strokovnih zadev s področja družbenega planiranja, ki se nanašajo zlasti: na temelje sistema družbenega planiranja; na enotno metodologijo planiranja; na makroekonomske bilance, proporce in projekcije; na zasnovo, strategijo in politiko gospodarskega in družbenega razvoja za dolgoročno in srednjeročno obdobje; na temelje gospodarskega sistema in okvire ekonomske politike; na politiko in sistem spodbujanja hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih SR in SAP; na planiranje razvoja splošne ljudske obrambe in planiranje delovanja gospodarskih in družbenih dejavnosti v vojni; na spremljanje uresničevanja srednjeročnega družbenega plana Jugoslavije in pripravo kratkoročnih programov ekonomskih in drugih ukrepov za uresničevanje tega plana; na informiranje subjektov planiranja o dejstvih, pomembnih za pripravo in spremljanje uresničevanja družbenega plana Jugoslavije.

V 31. členu je določena pravica zvezne organizacije za družbeno planiranje, da lahko Skupščini SFRJ pošilja strokovno gradivo, pomembno za določanje skupne politike gospodarskega in družbenega razvoja v družbenem planu Jugoslavije in za uresničevanje te politike. S to določbo je obenem tudi določeno, da je zvezna organizacija za družbeno planiranje odgovorna Zveznemu izvršnemu svetu in Skupščini SFRJ.

V 32. členu je določena obveznost zvezne organizacije za družbeno planiranje, da zagotavlja znanstvena raziskovanja za potrebe planiranja in da na znanstvenih spoznanjih utemljuje svoje analize, ocene, projekcije in napovedi družbeno-ekonomskega razvoja. Z omenjenimi določbami je določena tudi obveznost te organizacije, da v sodelovanju z znanstvenimi in strokovnimi organizacijami razvija in uporablja sodobno metodologijo planiranja.

39. člen se nanaša na sodelovanje zvezne organizacije za družbeno planiranje ter republik in pokrajinskih organizacij za družbeno planiranje ter na njihovo obveznost, da medsebojno izmenjujejo podatke in informacije, ki so pomembni za oceno znanstvene in strokovne zasnovanosti in realnosti planov ter za oceno konzistentnosti in usklajenosti temeljnih elementov razvojne in ekonomske politike, ki se določajo v družbenem planu Jugoslavije in družbenih planih republik in pokrajin.

V zvezi s pravicami, dolžnostmi in odgovornostmi zvezne organizacije za družbeno planiranje je ocenjeno, da se lahko s tem zakonom uredijo ta vprašanja, če bo ocenjeno, da je to potrebno, pa se lahko ta vprašanja uredijo s posebnim zakonom.

VI. Tretji del osnutka zakona vsebuje predhodno določbo v 34. členu, po kateri se ne glede na 20. člen tega zakona namesto kratkoročnega programa ekonomskih in drugih ukrepov za uresničevanje družbenega plana Jugoslavije za obdobje 1986–1990 sprejme resolucija o politiki uresničevanja omenjenega plana v letu 1989. Alternativna rešitev je, da se za leto 1989 sprejme kratkoročni program ukrepov ekonomske politike.

Končna določba je v 39. členu, ki določa, da z uveljavitvijo tega zakona nehajo veljati sedanji zakon in drugi predpisi ter akti, ki se nanašajo na to snov.

PREDLOG ZA IZDAJO ZAKONA o računovodstvu z osnutkom zakona

I. USTAVNA PODLAGA ZA IZDAJO ZAKONA

Ustavna podlaga za izdajo tega zakona so 2., 3., 4., 5. in 12. točka prvega odstavka 281. člena ustave SFRJ, po katerih federacija po zveznih organih zagotavlja sistem socialističnih samoupravnih družbenoekonomskih odnosov, ureja temeljne pravice delavcev v združenem delu, s katerimi se zagotavlja njihov v ustavi določeni položaj v družbenoekonomskih odnosih, ter temeljne pravice in obveznosti organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti, drugih samoupravnih organizacij in skupnosti in družbenopolitičnih skupnosti glede sredstev, ki so družbena lastnina, ureja temeljna razmerja, s katerimi se zagotavlja enotnost jugoslovanskega trga, ureja in zagotavlja sistem ukrepov, s katerimi se preprečuje spodbijanje enotnosti jugoslovanskega trga, ureja temelje pravnega položaja in poslovanja organizacij združenega dela in organizacij poslovnega združevanja na enotnem gospodarskem območju Jugoslavije, določa kazniva dejanja in gospodarske prestopke, s katerimi se spodbija enotnost jugoslovanskega trga ali kršijo zvezni predpisi, ter določa odgovornost in sankcije za prekrške, s katerimi se kršijo zvezni predpisi.

Za sprejetje tega zakona je po 3. točki 285. člena ustave SFRJ pristojen Zvezni zbor Skupščine SFRJ.

III. OCENA STANJA NA PODROČJU, KI GA JE TREBA UREDITI Z ZAKONOM, IN NAMEN, KI GA ŽELIMO DOSEČI

Sprejetje zakona o računovodstvu je rezultat dela v zvezi z reformo gospodarskega sistema, ki se je začela v začetku leta 1988. Reforma gospodarskega sistema je nujna zaradi sedanje družbenoekonomske krize, ki so jo delno povzročile tudi neustrezne sistemske rešitve, med drugim na področju obračunskega sistema.

Področje (obračunski sistem), ki ga je treba urediti z zakonom o računovodstvu, je bilo doslej urejeno:

1) z zakonom o celotnem prihodku in dohodku (Uradni list SFRJ št. 72/86, 42/87, 65/87, 87/87, 31/88 in 46/88);

2) z zakonom o knjigovodstvu (Uradni list SFRJ št. 25/81 in 53/85);

3) z zakonom o amortizaciji družbenih sredstev (Uradni list SFRJ št. 72/86).

Sedanji obračunski sistem se je začel uporabljati 1. 1. 1987 – zakon o celotnem prihodku in dohodku in zakon o amortizaciji družbenih sredstev (Uradni list SFRJ št. 72/86), ko je bil bistveno spremenjen prejšnji obračunski sistem, predvsem na področju prihodkov in odhodkov. Sprejeta je bila opredelitev, da se prihodki in odhodki izražajo z denarnimi enotami enake vrednosti, tako da se ob izraziti inflaciji ne razporeja več obstoječi dohodek, t. j. da se ne erodira substanca družbenih sredstev.

Taka sprememba je bistveno spremenila ekonomski položaj uporabnikov družbenih sredstev, in sicer glede na pogoje, ki so bili leta splošno sprejeti, zato so bile v zvezi s sedanjim zakonom o celotnem prihodku in dohodku številne pripombe ter zahteve iz prakse, da se izpolni (kar je bilo tudi storjeno v letih 1987 in 1988).

Toda tudi po določenih spremembah in dopolnitvah zakona o celotnem prihodku in dohodku so bile iz prejšnjega obračunskega sistema prenesene (in so ostale) določene pomanjkljivosti, ki so v naslednjem:

– bilančne sheme so kategorijsko neustrezne in preobsežne, kar otežuje njihovo uporabo;

– obračun rezultatov poslovanja temelji na neplačani in neplačljivi realizaciji (ne pa na fakturirani), s čimer se derogira eno izmed temeljnih računovodskih načel (korelacije prihodkov in odhodkov);

– v sedanjem sistemu ni dovolj ustreznih in enostavnih rešitev glede revalorizacije sredstev pri inflaciji;

– sedanji obračunski sistem je zapleten, teoretično premalo utemeljen in se od svetovne prakse razlikuje bolj, kot to zahtevajo posebnosti našega sistema, zaradi tega pa seveda neučinkovit, nepregleden in nejasen in kot informacijska podlaga ni dovolj primeren za ustrezno odločanje.

Stanje na področju obračunskega sistema je mogoče najustrežneje oceniti z analizo rezultatov gospodarstva pod vplivom ukrepov, ki so bili predpisani z veljavnim sistemom – predvsem z zakonom o celotnem prihodku in dohodku.

Kljub že neštetim pomanjkljivostim obračunskega sistema pa rezultati poslovanja gospodarstva kažejo, da so organizacije združenega dela dosegle z njegovo porabo tudi določene učinke, o čemer bo govor v nadaljevanju.

Pri obravnavanju doseženih rezultatov poslovanja TOZD gospodarstva za prvo polletje 1988 je treba takoj povedati, da so izkazani podatki primerljivi s podatki za enako obdobje predhodnega leta, ker se je začel novi obračunski sistem – revalorizacija uporabljati 1. januarja 1987, izkazanih rezultatov za prvo četrtletje pa ni bilo mogoče upoštevati brez pridržka, saj se gospodarstvo ni znašlo v novem načinu obračuna in se mu prilagodilo.

Pripomniti je treba, da so v nadaljnjem besedilu pri komentiranju sprememb nominalni indeksi zaradi izražene inflacije reducirani na realne, in sicer s koeficientom rasti cen proizvajalcev industrijskih proizvodov kot najnižjim od vseh kazalcev inflacije – da bi se izognili morebitnim očitkom o neobjektivnosti (tabela 1).

Ker veljavni obračunski sistem obračunava prihodke po plačljivih, stroške pa po fakturiranih zneskih, je s tem onemogočeno neposredno primerjanje izvirnih kategorij iz periodičnih obračunov in zaključnih računov, ker med njimi ni korelacije, kar je še izrazitejše, čim večja je inflacija. Zato je treba vse vrednosti, ki se primerjajo, reducirati na fakturirano realizacijo, ali nasprotno, vse vrednosti reducirati na plačano oziroma plačljivo realizacijo.

Vpliv plačljive realizacije na deformacijo izkazane realizacije je prikazan v pregledu vpliva plačljive glede na fakturirano realizacijo na rezultate poslovanja gospodarstva za obdobje od I.–VI. 1988 v primerjavi z obdobjem od I.–IV. 1987 (tabela 2). Iz te tabele jasno izhaja (pod pogojem, da se vsa neplačana realizacija plača v naslednjem obdobju), da so bili v prvem polletju leta 1988 celotni prihodek, dohodek in akumulacija gospodarstva pre nizko ocenjeni za 3.685 mrd dinarjev, ker se ni uporabljal sistem fakturirane realizacije.

Zaradi primerljivosti podatkov in odprave deformacije rezultatov potreba po navedeni korekciji ni vprašljiva iz naslednjih razlogov:

1) TOZD niso bile zainteresirane, da izstavljajo fiktivne fakture, ker s tem niso mogle izboljšati poslovnega rezultata;

2) fakturirana in neplačana prodaja je vrednost, verificirana na tržišču (z všteto novonastalo vrednostjo, t. j. dohodkom), tako da gre samo za to, ali bo plačana ali ne, zato ima povsem enak značaj kot na primer finančni kredit in mora biti tudi enako obravnavana v ekonomskem in obračunskem smislu, ker je v obeh primerih vprašanje le, ali bo terjatev izterjana ali ne;

3) gospodarstvo je v realnih zneskih zmanjšalo neplačane prihodke v primerjavi s prvim polletjem 1987, kar se vidi iz podatkov v pregledu neizterjanih terjatev gospodarstva SFRJ (tabela 3), kjer so z neizterjanimi terjatvami zajeti tudi čeki in menice, ki prav tako niso vnovčeni, ter krite terjatve, tako da tudi to kaže, da ne gre za fiktivno realizacijo.

Tako gibanje je glede na izraženo nelikvidnost gospodarstva izredno ugodno, kar bo v nadaljevanju še bolj obrazloženo.

Iz iste tabele je očitno, da je gospodarstvo zaradi ekonomske prisile prisiljeno, da gospodari s sposojenim denarjem, ki je z rešitvami iz novega obračunskega sistema postal končno vsak toliko drag kot lastna sredstva, praviloma pa tudi dražji (prisila na revalorizacijo kreditov v bankah in prisila na revalo-

rizicijo aktive v gospodarstvu ne glede na morebitno nižjo revalorizacijo virov sredstev).

A. Gibanje celotnega prihodka

Iz strukture celotnega prihodka (tabela 4) izhaja, da so se prihodki od poslovanja, celotni prihodek in ustvarjena realizacija v prvem polletju leta 1988 v primerjavi z enakim obdobjem predhodnega leta realno povečali, zmanjšali pa so se prihodki od finančnih sredstev.

Pri gibanju prihodkov od finančnih sredstev lahko ocenimo, da je izkazano zmanjšanje nastalo zato, ker se je dobršen del teh prihodkov v prvem polletju leta 1987 realiziral iz naslovov iz predhodnega leta, ko so bili tudi revalorizacijski prihodki vključeni v redne prihodke.

Ceprav so lahko podatki o prihodkih od poslovanja (realni indeks 104,5) in ustvarjeni realizaciji (realni indeks 105,5) razlog za zadovoljstvo, kaže struktura prihodkov od poslovanja, da je skoraj celotna rast rezultat prihodkov, ustvarjenih na tujem tržišču (realni indeks 133,4), ki so v celotnih prihodkih od poslovanja porasli za 8,9% v prvih šestih mesecih 1987 na 11,4% v enakem obdobju leta 1988.

Na 33,4% povečanje prihodkov na tujem tržišču sta s približno enako intenzivnostjo vplivala tudi rast tečaja tujih valut in rast obsega izvoza.

B. Gibanje poslovnih stroškov in ekonomičnosti

Pregled porabljenih sredstev in ekonomičnosti (tabela 5) najbolj nazorno kaže objektivno pogojeno neprimerljivost podatkov zaradi visoke inflacije in nespoštovanja računovodskega načela korelacije. Ker je indeks dejansko ustvarjenega neto dohodka gospodarstva za 6,9% ($262,6 : 245,7 = 1,069$) večji od izkazanega, je očitno, da v kakršnikoli resnejši analizi ni mogoče direktno primerjati izvirnih podatkov, temveč jih je treba narediti primerljive, kar je v tabeli 5 narejeno tudi z realizacijo, ki je prikazana kot ustvarjena.

Gospodarski subjekti so se pri dinamični uporabi novega obračunskega sistema dokaj bolj racionalno obnašali, tako da se kljub vsteti revalorizaciji niso realno povečali stroški, temveč so se celo relativno zmanjšali v primerjavi z rastjo celotnega prihodka, zato je izkazan porast ekonomičnosti, obravnavane prek celotnega prihodka glede na porabljena sredstva, in sicer 0,4%, medtem ko se je stvarna ekonomičnost povečala za 1,6%.

To pomeni, da je gospodarstvo naredilo pomik v interni ekonomiji kljub inflaciji, ki v načelu destimulira ekonomičnost v poslovanju. Obračunski sistem je po ocenah odpravil ta slab vpliv inflacije.

Kot rezultat večje ekonomičnosti se je izkazani neto dohodek gospodarstva realno povečal za 6,9%, ustvarjeni pa za 12,9%.

Korelacija med ustvarjeno realizacijo in porabljenimi sredstvi kaže, da je ravno s sistemom revalorizacije prišlo do realnega izkazovanja stroškov, ločeno izkazovanje revalorizacijskih stroškov pa drugače kot prejšnji obračunski sistem šele v veljavnem obračunskem sistemu omogoča nominalno izkazovanje poslovnega rezultata, ki je »očiščen« od revalorizacije zalog.

C. Rentabilnost in sposobnost samofinanciranja

Novi obračunski sistem je bistveno vplival tudi na bilanco stanja. V bilanci stanja predvsem ni več številnih (vendar ne vseh) fiktiv, kar se vidi iz gibanja zaloga, o čemer bo govor pozneje, ter iz dejstva, da je seštevek bilance (aktive ali pasive) kljub revalorizaciji, zaradi katere je prevladovalo prepricanje, da bo »napihnjena« bilanca stanja, dejansko realno zmanjšana za 11,3%, kar se vidi iz pregleda rentabilnosti in samofinanciranja gospodarstva (tabela 6).

Z zmanjšanjem realne vrednosti bilance stanja, s tem pa tudi vseh uporabljenih sredstev, je gospodarstvo bolj racionalno uporabljalo poslovna sredstva ter povečalo rentabilnost celotno uporabljenih sredstev (računano prek ustvarjenega neto dohodka) za 18,6%, rentabilnost lastnih sredstev pa za 10,4%.

Poleg tega je praktično zagotovljena tudi želena ohranitev substance družbenih sredstev, kar je bil tudi glavni namen sprejetja sedanjega obračunskega sistema, ki je v tem pogledu opravičil pričakovanja. Pri tem je seveda treba za last-

nimi viri poslovnih sredstev razumeti vse tiste postavke bilance, ki jih po svojem ekonomskem bistvu objektivno jedo lastni viri, izključiti pa tiste, ki to niso, ne glede na to, kako jih obravnava obračunski sistem zaradi napačnih rešitev, ki so vanj vključene.

Obveznosti za uporabljeni del poslovnega sklada za kritje izgube ne morejo biti tako noben lasten vir sredstev, ker teh sredstev enostavno ni, ne glede na to, da so izkazana v knjigah. Tudi revalorizacijske rezerve niso nič drugega kot poslovni sklad (kasneje se vnesejo v sklad), oblikovane pa so med drugim tudi zato, ker revalorizacija v obračunskem sistemu ni konsistentno speljana prek pasive, zato je bilo treba ohraniti substanco družbenih sredstev z zapletenimi rešitvami prek revalorizacije aktive (zaloga). Tečajni dobički (pozitivne tečajne razlike) po svojem ekonomskem bistvu prav tako niso nič drugega kot poslovni sklad, ki je plasiran v kredite, dane tujini. In končno tudi nerealizirani prihodki na pasivnih časovnih razmejitvah niso nič drugega kot poslovni sklad, iz katerega se financirajo realitete, ker so terjatve do kupcev več kot pokrite z obveznostmi do dobaviteljev.

Novi obračunski sistem je torej v celoti opravičil pričakovanja tudi glede nadaljnjega preprečevanja zmanjšanja samofinanciranja gospodarstva, ki je v primerjavi s koncem leta večje za 23,1%, medtem ko je v primerjavi s šestimi meseci leta 1987 večje za 3%.

D. Finančna likvidnost (solventnost)

Finančna likvidnost je eden izmed redkih realnih kazalcev poslovanja, ki je bil ob koncu junija 1988 še slabši kot ob koncu junija 1987, kar je razvidno iz pregleda podatkov, relevantnih za likvidnost (tabela 7).

V strokovnih krogih pa je bilo razčiščeno, da obračunski sistem (pri danih prihodkih in odhodkih različno izkazuje poslovni rezultat) ne more v nobenem primeru delovati na solventnost, ki se spreminja pod vplivom drugih dejavnikov.

Finančna nelikvidnost gospodarstva pri nas ne nastaja zaradi obračunskega sistema in ne zaradi revalorizacije obveznosti (kreditov), temveč zaradi konkretnega obnašanja gospodarskih subjektov glede angažiranja sredstev ter konkretnih ukrepov kreditno-monetarne politike glede obsega denarne mase ter plasmajev poslovnih bank v gospodarstvu. Gospodarstvo je pod vplivom obračunskega sistema bistveno zmanjšalo realno raven sredstev, ki se angažirajo v poslovanju, vendar so še bolj zmanjšani obseg denarne mase in plasmaji poslovnih bank v gospodarstvu. Insolventnost je zakonita posledica tega dinamičnega razmerja.

Pri tem ne gre niti za to, da je nelikvidnost nastala zato, ker je bančnemu sistemu onemogočeno odobranje kreditov z realnimi negativnimi obrestmi (odprava »diferenciranih« obrestí). Upoštevati je namreč treba, da je kreditiranje z realno negativnimi obrestmi po svojem bistvu skrito subvencioniranje dolžnikov iz virov, iz katerih je odobren kredit, brez vnajraj znanih zneskov. Obračunski sistem mora po svoji glavni vlogi omogočiti natančne in »čiste« podatke, zato je bilo treba v njem vztrajati na jasni ekonomski kategoriji glavnice dolga kot pri vsakem kreditnem odnosu. S tem sploh nista suspendirani ne kreditna ne monetarna politika, ker lahko poslovna banka tudi naprej odpiše kakšnemu dolžniku ves dolg ali del dolga, narodna banka pa lahko še naprej subvencionira iz primarne emisije, le da tega ne more več opraviti posredno, brez možnosti obravnavanja posledic, temveč morajo pristojni organi konkretno kvantificirano odločati ob jasnem spoznanju o posledicah za položaj poslovne banke oziroma o posledicah za povečanje inflacije (pri črpanju primarne emisije).

E. Gibanje zaloga

Zaloge so se v primerjavi s koncem enakega obdobja predhodnega leta realno zmanjšale. Razen pri zalogah materiala, ki so se tudi v primerjavi s koncem leta 1987 še naprej realno zmanjševale, so se v istem obdobju realno povečale tudi zaloge proizvodnje, gotovih proizvodov in trgovskega blaga, kar je prikazano v pregledu zaloga (tabela 8).

Medtem ko zmanjšanje zaloga materiala kaže tudi težnjo po boljši interni ekonomiji, pa gibanje zaloga proizvodnje in blaga v prvem polletju letos kaže zmanjšanje gospodarske dejavnosti, zato je treba ta problem takoj obravnavati.

F. Koeficient obračanja

Koeficient obračanja se v razmerah inflacije ne more enostavno izračunati kot razmerje med rezultatom, ki nastane v celem letu, kot je celotni prihodek, in stanjem, kot so zaloge ali terjatve do kupcev. Pri tem se ne more uporabljati niti aritmetično povprečje začetnih in končnih stanj, temveč jih je treba preračunati na primerljivo vrednost na polovici opazovanega obdobja in šele iz teh vrednosti izračunati povprečna stanja.

Primerljivi podatki o obračanju posameznih oblik angažiranih sredstev v celotni realizaciji so prikazani v pregledu koeficientov obračanja (tabela 9). Opaziti je hitrejša obračanja skoraj vseh oblik obratnih sredstev, razen neraliziranih prihodkov (nelikvidnost) – glede na isto obdobje leta 1987 in glede na vse leto 1987.

Obračunski sistem je tak, da od vseh, ne pa samo od zadolženih gospodarskih subjektov, zahteva, da se smotrneje obnašajo do angažiranja sredstev. Pri tem je značilno hitrejša obračanja tudi pri zalogah, čeprav so se le-te precej povečale na vrednost enote zalog, ker je bilo omogočeno večje razmejevanje stroškov in obveznosti iz dohodka in ker je bila revalorizacija popolnejša.

Kljub izredno hitrejšemu obračanju sredstev pa je dosežena raven angažiranja sredstev še vedno daleč za zadovoljivo. Tako so celotna sredstva v zalogah angažiranih več kot 43 dni, terjatve se v povprečju izterjujejo v več kot 17 dneh (nelikvidnost), denarna sredstva na računih gospodarstva in v denarnih kanalih pa so v povprečju zamrznjena skoraj 6 dni.

Čeprav ne razpolagamo s popolnejšimi podatki o celotnem prometu zalog (razen za zaloge blaga), vseeno lahko ocenimo posamezne vrste zalog.

V pregledu obračanja zalog surovin in materiala (razred 3), ki je v tabeli 10, je prikazano, da so se zaloge razreda 3 kljub popolnejši revalorizaciji obračale veliko hitreje. Iz tega hitrejšega obračanja lahko sklepamo, da gospodarske organizacije, gledano v masi, z revalorizacijo niso ustvarjale fiktivne aktivne, temveč so prav nasprotno kar najbolj zmanjšale zaloge, da jim ne bi bilo treba z revalorizacijo obremenjevati stroškov. Čeprav se je imobilizacija zalog surovin zmanjšala z 2,5 na 1,9 mesecev, je to – gledano v globalu – še vedno ekonomsko nesmotno in predolgo angažiranje sredstev.

Iz pregleda obračanja zalog nedokončane proizvodnje in gotovih proizvodov (tabela 11) izhaja, da je ostal koeficient obračanja pri proizvodnji in gotovih proizvodov skoraj nespremenjen, t. j. zmanjšan za 2,4%.

Čeprav so v tem primeru sredstva v zalogah imobilizirana manj kot mesec dni, ne moremo zavzeti stališča, da tovrstnih zalog ni treba revalorizirati, in sicer tako zaradi tega, ker je število dni, ko so sredstva zamrznjena v zalogah, različno od organizacije do organizacije, kot tudi zaradi tega, ker se znesek revalorizacije približuje znesku revalorizacije razreda 3.

Tudi zaloge blaga se hitreje obračajo, kar je razvidno iz pregleda obračanja zalog blaga (tabela 12).

Če gledamo zaloge v celoti, so kljub izredno pozitivnim dinamičnim kazalnikom (indeksi gibanja) statični kazalniki (dnevi vezave) izredno nezadovoljivi. Da bi namreč povprečni jugoslovanski proizvod prišel do porabe, je v obliki surovine, nedokončanega in gotovega proizvoda in blaga v skladišču skoraj štiri mesece, t. j. celih 115,5 dni. V primerjavi s prvim polletjem leta 1987 je to res zboljšanje, saj so bile zaloge takrat vezane 132,6 dni, vendar je to še vedno ena izmed največjih rezerv v gospodarstvu.

G. Razporejanje dohodka

Čeprav je izkazani neto dohodek rasel nominalno po stopnji 162,6%, raste ustvarjeni neto dohodek nominalno po stopnji 177,4%. Kako se tako ustvarjeni neto dohodek razporeja, je prikazano v pregledu ustvarjenega in razporejenega dohodka (tabela 13).

Čeprav se je izkazani dohodek povečal za 6,9% (hitrejša rast celotnega prihodka od porabljenih sredstev), se je ustvarjeni dohodek brez obveznosti iz dohodka, ki imajo značaj stroškov, povečal za 10%. Pri tem rastejo davki in prispevki iz dohodka hitreje od samega dohodka (za 4,7%).

Rast prispevkov iz osebnih dohodkov znaša 15,9%, medtem ko sami čisti dohodki (gledano v masi, ne pa v povprečju)

upadajo – za 2,1%, tako da celotna obremenitev z davki in prispevki raste za 10,6%.

Pomembno je zlasti, da kljub družbeni opredelitvi za razbremenitev gospodarstva, le-ta ni dosežena, saj se je delež celotnih (iz dohodka in iz osebnih dohodkov), splošnih in skupnih potreb družbe v dohodku, zmanjšanem za obveznosti iz dohodka, ki imajo značaj stroškov (niso odvisne od velikosti ustvarjenega dohodka), povečal za 39,5% v prvem polletju leta 1987 na 39,8% v prvem polletju leta 1988.

Poleg vsega navedenega je treba poudariti znesek realnih obresti (ne revalorizacijskih), plačanih iz dohodka, katerih rast znaša –60,6%, ker je to prav tako vplivalo na zmanjšanje dohodka in čistega dohodka za delitev. Problem je nastal zaradi višine realnih obresti, ki so jih predpisovale in zaračunavale poslovne banke in ki so enormno rastle iz obdobja v obdobje, verjetno s tendenco nadaljnje rasti.

H. Revalorizacija in reproduktivna sposobnost

Z uvedbo popolnejše revalorizacije je prišlo do najpomembnejših sprememb v obračunskem sistemu. Te spremembe zagotavljajo realnejše izkazovanje finančnega rezultata, ker je bila uvedena realna amortizacija¹ in ker je bil iz dohodka izločen inflacijski vpliv časovnega presledka med nastankom stroškov in realizacijo. Poleg tega je z izločanjem teh inflacijskih učinkov iz dohodka omogočena uvedba realnih pozitivnih obresti in realnega tečaja dinarja, ker revalorizacijski del obresti in tečajne razlike več ne bremenijo poslovnega rezultata.

Znano je, da realni obračunski sistem v nobenem primeru ne more delovati inflacijsko, saj se dohodek z obračunom ne ustvarja in ne troši. Realni obračunski sistem daje realnejšo sliko premoženja in poslovnega rezultata v razmerah visoke inflacije, v praksi pa je zagotovil:

(1) da je ostala realna vrednost lastnih virov poslovnih sredstev skoraj enaka in da ni prišlo do njihovega knjigovodskega povečanja, ki bi utegnilo delovati inflacijsko (tabela 6);

(2) da so bili inflacijski učinki izločeni iz dohodka in s tem odpravljen inflacijski pritisk, ki bi ga ti učinki sicer povzročili prek nerealnega povečanja dohodka in usmerjanja v delitev oziroma porabo (tabela 14).

V pregledu gibanja reproduktivne sposobnosti gospodarstva (tabela 14) je prikazano gibanje reproduktivne sposobnosti. Pri tem je bilo ocenjeno, da je bil tako po starem kot po novem obračunskem sistemu ves neto učinek tečajnih razlik nadomeščen neposredno ali posredno iz povečanja nabavne vrednosti osnovnih sredstev, upoštevano pa je bilo tudi to, da revalorizacija amortizacije in zalog takoj poveča reproduktivno sposobnost, medtem ko je revalorizacija osnovnih sredstev ne spremeni takoj, temveč pozneje.

Iz podatkov iz tabele 14 je razvidno, da je akumulacija zaradi kakovostnejše revalorizacije realno večja za celih 63,6%, pri čemer je samo iz naslova revalorizacijskih stroškov iz nominalnega dohodka neposredno izločenih 9.944 milijard dinarjev, da bi bil ta omejen na realnost in da bi bila zagotovljena enostavna reprodukcija.

Zanimivi so tudi podatki, ki izhajajo iz primerjave med revalorizacijskimi prihodki in odhodki iz naslova obveznosti in terjatev (revalorizacijske obresti in revalorizacija obveznosti in terjatev). Iz teh podatkov (tabela 15) izhaja, da gre v več kot 50% primerih dinarskega kreditiranja in obračunavanja obresti in revalorizacije za medsebojno kreditiranje v gospodarstvu, kar pomeni, da niti pri obrestih niti pri drugi revalorizaciji ne gre samo za odliv sredstev iz gospodarstva, temveč za denarne tokove znotraj gospodarstva (ne glede na to, ali se izvajajo neposredno ali po drugih sektorjih).

I. Izgube v gospodarstvu

Novi obračunski sistem ni odkril le izgub, ki jih je prejšnji sistem skrival, temveč je zagotovil, da so izgube locirane tam, kjer tudi nastanejo. Stari obračunski sistem je namreč zaradi neustreznega obravnavanja revalorizacijskih obresti in tečaj-

¹Realna amortizacija je bila uvedena samo za osnovna sredstva, nabavljena po letu 1986, medtem ko je bila »zamuda« amortizacije za prej nabavljena osnovna sredstva samo zmanjšana z 12 na 6 mesecev.

nih razlik popolnoma neopravičeno disperziral izgube skozi vse gospodarstvo, odvisno od strukture virov poslovnih sredstev. Po novem obračunskem sistemu pa so izgube locirane tam, kamor spadajo, t.j. tam, kjer so dejansko nastale.

Če upoštevamo samo to, da ni bilo fakturirane realizacije, gospodarstvo v prvem polletju leta 1988 ni poslovalo z izkazano neto izgubo 236 mrd dinarjev, temveč s 3.450 mrd dinarjev neto akumulacije (prikazane v tabeli 13).

Izkazane izgube so prikazane v pregledu izkazanih tekočih izgub glede na ustvarjen dohodek po SR in SAP (tabela 16) in v pregledu tekočih izgub, izkazanih v gospodarstvu SFRJ (tabela 17).

Iz tabele 16 se vidi, da se je delež tekočih izgub v izkazanem dohodku v vseh SR in SAP v prvem polletju leta 1988 zmanjšal, t.j. gospodarstvo je uspešneje poslovalo kot v enakem obdobju predhodnega leta. Hkrati so izgubo, manjšo kot 15% izkazanega dohodka, imele vse republike (razen SR Črne gore — 25,4%) ter SAP Kosovo in SAP Vojvodina — 15,3% in 15,7%.

Iz tabele 17 izhaja, da se je število zaposlenih v OZD, ki so izkazale izgubo, v primerjavi z enakim obdobjem predhodnega leta zmanjšalo za 7,8%, število TOZD z izgubami v celotnem številu TOZD pa za 29,1%, pri čemer so se izgube realno zmanjšale za 5,4%, kar pomeni, da se praktično še naprej koncentrirajo.

Ker je neto izguba gospodarstva izkazana v znesku 236 mrd dinarjev namesto neto akumulacije v znesku 3.450 mrd dinarjev, je očitno, da bi bilo šele s prehodom na sistem fakturirane realizacije mogoče natančno analizirati izgube.

J. Namen, ki ga želimo doseči

Namen obračunskega sistema je narediti red, zagotoviti finančna poročila z visoko izkazano močjo, ki bi bila uporabna za kontrolo poslovnega procesa in dajanje računov, t.j. vse tisto, kar omogoča, da organizacije-podjetja postanejo in se razvijajo kot zdravi poslovni organizmi — subjekti, pri čemer je glavni pogoj, da se delovni organizaciji omogoči popolna pravna in poslovna subjektivnost. Taka rešitev zagotavlja, da postane delovna organizacija investicijsko središče, razvojna in bilančna celota, kar je v skladu z namenom amandmajev k ustavi SFRJ. To praktično pomeni, da bi bila delovna organizacija glavni subjekt finančnega poročanja oziroma predložitve bilanc stanja, bilance uspeha in spremljanja finančnih poročil, čeprav bo zagotovljeno tudi izkazovanje poslovnega rezultata TOZD.

Se natančneje rečeno, so nameni, ki jih želimo doseči z zakonom, tile:

- 1) kolikor je to mogoče poenostaviti računovodski sistem in finančno poročanje, pri čemer je treba maksimalizirati njuno informacijsko primernost;
- 2) spoštovati veljavna stališča računovodske teorije;
- 3) omogočiti primerljivost s svetovno prakso;
- 4) zmanjšati normativizem in dati večjo samostojnost organizacijam — podjetjem pri poslovanju in obračunu;
- 5) še naprej odpravljati inflacijske generatorje iz obračunskega sistema (predvsem se misli na prehod s sistema plačane ali plačljive realizacije na fakturirano);
- 6) izpopolniti sistem revalorizacije: enostavnejši obračun, večja natančnost in fleksibilnost.

III. TEMELJNA NAČELA, PO KATERIH MORAJO BITI UREJENA RAZMERJA, ZA KATERA SE IZDAJA ZAKON

Temeljna načela, po katerih morajo biti urejena razmerja, za katera se izdaja zakon, so:

- 1) povečanje izkazne moči (analitične vrednosti) finančnih poročil in knjigovodskega informacijskega sistema glede zadovoljitve pluralitete interesov njihovih uporabnikov, vstevši obračun realnega rezultata in ohranitev družbenega kapitala v inflacijskih razmerah ob spoštovanju temeljnih načel knjigovodstva in bilansiranja v obračunskem sistemu;²⁾
- 2) določena poenostavitve, po kateri bi moral biti obračunski sistem bolj učinkovit, in sicer ne samo v administrativno-

tehničnem smislu (racionalizacija kontnih okvirov, pri čemer bi ostali samo podatki, nujni za obračun in poslovno evidenco), temveč tudi glede njegove uporabe;

3) zagotovitev primerljivosti z različnih vidikov;

4) definicija dohodka in dobička glede njunega ustvarjanja (pridobivanja) in razporejanja v skladu z bistvom reprodukcijskega procesa;

5) segmentiranje rezultatov zaradi koeksistence več plasti in oblik rezultatov, med njimi tudi dobička in dohodka, kar zahteva kompletiranje lastne cene z vključevanjem stroškov z značajem dohodka (osebni dohodki iz obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove višine), ker je to potreba poslovnega odločanja in komuniciranja med partnerji (pri čemer je treba zagotoviti tudi vse vrste potrebnih kalkulacij);

6) omogočanje razporejanja samo tistega dela dohodka in dobička, ki je valoriziran na tržišču;

7) zagotovitev enakih pogojev za gospodarjenje na enotnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru glede rešitev, danih v obračunskem sistemu.

IV. POSLEDICE PREDLAGANIH REŠITEV ZA MATERIALNI IN DRUG POLOŽAJ DELOVNIH LJUDI IN OBČANOV, ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA IN DRUGIH SAMOUPRAVNIH ORGANIZACIJ IN SKUPNOSTI

Če je obračunski sistem pravilno zasnovan, v načelu ne more spremeniti materialnega položaja delovnih ljudi, ker samo obračunava rezultate njihovega dela v materialnih in drugih pogojih, definiranih izven obračunskega sistema.

Ker pa noben sistem, pa tudi ne obračunski, ne more biti popoln, vplivajo neustrezne rešitve v obračunskem sistemu na materialni položaj delovnih ljudi v smislu neenakih pogojev za pridobivanje in razporejanje dohodka. Pri tem niti take rešitve ne vplivajo na položaj delovnih ljudi v celoti, ker obračunski sistem bodisi neposredno bodisi posredno vse tisto, kar po eni strani olajša, po drugi oteži.

Predlagane rešitve so torej za dlje nevtralne za materialni in drug položaj delovnih ljudi in občanov, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti.

Po predlaganih rešitvah bodo nekatere organizacije v boljšem, nekatere pa v slabšem položaju kot doslej.

Ker so te spremembe sedanjega stanja takšne, da se izenačijo pogoji za gospodarjenje glede obračunskega sistema, lahko domnevamo, da bo položaj delovnih ljudi in občanov, organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti zboljšan zaradi večje enakopravnosti pri obravnavanju dela in poslovanja s stališča obračuna.

V. OCENA SREDSTEV, POTREBNIH IZ PRORAČUNA FEDERACIJE

Za izvajanje tega zakona niso potrebna finančna sredstva iz proračuna federacije.

²⁾ Temeljna načela bilansiranja, ki morajo biti zastopana v novem obračunskem sistemu, so tale:

— načelo kontinuitete (primerljivosti), ki prepoveduje spremembe načina ocenjevanja (vrednotenja) in izkazovanja bilančnih pozicij brez posebnega razloga;

— načelo realizacije, ki zahteva povezovanje prihodka s prodajo, dobavo, ne pa s plačilom (inkasiranje), kar pomeni, da mora biti sistem plačane in plačljive realizacije nadomeščen s sistemom fakturirane realizacije;

— načelo korelacije (vzročnost), ki zahteva povezovanje prihodkov in odhodkov in njihovo alokacijo po obračunskih obdobjih, zaradi česar je treba med drugim opustiti obračunavanje odhodkov v fakturirani, prihodkov pa v plačani in plačljivi realizaciji;

— načelo previdnosti, ki zahteva objektiviziranje ne le realiziranih, marveč tudi indiciranih izgub, kar zahteva tudi rigorozno ocenitev in kontrolo zanesljivosti terjatev in njihove izterjave v roku dospelosti.

OSNUTEK ZAKONA o računovodstvu¹

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Ta zakon ureja, kako se vodijo in zaključujejo poslovne knjige, polagajo računi, vrste letnih in periodičnih finančnih in poslovnih poročil, roke za njihovo sestavljanje in predložitve, obliko in vsebino finančnih poročil, vsebino glavnih finančnih poročil, vsebino prilog in poročil o poslovanju, revizijo poročil, njihovo objavljane in kroženje.

2. člen

(1) Po tem zakonu vodijo poslovne knjige in polagajo račune vse fizične in pravne osebe s sedežem v Jugoslaviji, ki trajno opravljajo dejavnosti, določene z zveznim zakonom o enotni klasifikaciji dejavnosti (v nadaljnjem besedilu: zavezanec).

(2) Zavezanec sme knjigovodstvo zaupati drugi osebi, pooblaščenici za opravljanje računovodskih del.

3. člen

Zavezanec se razvrsti na majhne, srednje in velike, kar je odvisno od števila zaposlenih, celotnega prihodka in seštevka bilanc za predhodno leto.¹⁾

4. člen

Vodenje poslovnih knjig in polaganje računov za banke in druge finančne organizacije, všteti tudi sklade za določene namene, zavarovalne organizacije, družbenopolitične skupnosti, njihove organe in organizacije ter druge zavezanec se lahko uredi s posebnim zveznim zakonom.

II. POSLOVNE KNJIGE IN KNJIGOVODSKE LISTINE

5. člen

V poslovnih knjigah se zagotovijo podatki za:

1. vpogled v stanje in gibanje sredstev in njihove vire;
2. ugotavljanje in razporejanje celotnega prihodka, odhodkov in rezultatov poslovanja;
3. usklajevanje razmerij v družbeni reprodukciji, usmerjanje razvoja in izdelavo planov;
4. izdelavo planskih in stvarnih kalkulacij;
5. spremljanje procesa poslovanja;
6. izdelavo poročil in analiz.

6. člen

(1) Poslovne knjige so enotne evidence o stanju in gibanju sredstev, virov sredstev, prihodkov, odhodkov in rezultatov poslovanja.

(2) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše obliko in način vodenja poslovnih knjig.

(3) Poslovne knjige se vodijo po sistemu dvojnega knjigovodstva.

(4) Ne glede na tretji odstavek tega člena se lahko za družbenopolitične skupnosti, njihove organe in organizacije predpiše vodenje poslovnih knjig po sistemu kameralnega knjigovodstva, za obratovalnice pa po sistemu enojnega knjigovodstva.

(5) Poslovne knjige so javne listine.

(6) Poslovne knjige so lahko vezane ali v prostih listih.

(7) Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo predpiše obliko in način vodenja poslovnih knjig za ustanove, enote in organizacije Jugoslovanske ljudske armade in teritorialne obrambe.

7. člen

(1) Poslovne knjige, ki se vodijo po sistemu dvojnega knjigovodstva, so: dnevnik, glavna knjiga, blagajniška knjiga, knjiga osnovnih sredstev in druge knjige.

(2) Z drugimi knjigami iz prvega odstavka tega člena so mišljene tudi analitične evidence surovin in materiala, drobnega inventarja, embalaže, proizvodnje, proizvodov in blaga, v katerih se podatki zagotavljajo po vrsti, količini in vrednosti.

(3) Poslovne knjige iz prvega odstavka tega člena se vodijo po enotnih računih, predpisanih v kontnem planu na podlagi kontnega okvira dvoštevličnih skupin računov, ki je sestavni del tega zakona.²⁾

(4) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše kontni plan in vsebino posameznih kontov.

(5) Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo predpiše kontni plan in vsebino posameznih kontov za ustanove, enote in organizacije Jugoslovanske ljudske armade.

8. člen

(1) Dnevnik je temeljna knjiga, v katero se po časovnem zaporedju knjižijo vse poslovne spremembe.

(2) Dnevnik se lahko vodi kot ena knjiga – za knjiženje vseh poslovnih sprememb ali kot več knjig – za knjiženje posameznih vrst poslovnih sprememb.

(3) Če zavezanec knjiži z uporabo računalnika, je z dnevnikom mišljen dnevni pregled poslovnih sprememb, za katere so v računalnik vneseni podatki, ki se lahko po potrebi tiskajo na računalniku.

(4) Glavno knjigo sestavljajo posamezni računi, na katere se posamič ali zbirno knjižijo stanje in spremembe vsakega dela sredstev in njihovih virov, odhodkov in prihodkov ter poslovni uspeh.

(5) Če zavezanec uporablja pri knjiženju računalnik, mora natisniti glavno knjigo s stanjem zadnjega dne obdobja za katerega se sestavlja periodični obračun oziroma zaključni račun, v rokih, določenih s samoupravnim splošnim aktom oziroma drugim splošnim aktom, najpozneje pa v roku, predpisanim s tem zakonom za pošiljanje periodičnega računa oziroma zaključnega računa.

9. člen

Poslovne knjige, ki se vodijo po načelu kameralnega knjigovodstva, so: knjiga prihodkov, knjiga odhodkov, blagajniška knjiga, knjiga žiro računov, knjiga inventarja in knjiga materiala.

10. člen

Poslovne knjige, ki se vodijo po sistemu enojnega knjigovodstva, so: blagajniška knjiga, knjiga dolžnikov in upnikov, knjiga blaga in dnevnik.

11. člen

(1) V poslovnih knjigah se knjižijo začetno stanje in poslovne spremembe.

(2) Knjiži se po načelih pravilnosti in ažurnosti, tako da so knjiženja opravljena:

- v jeziku, ki je v uradni rabi na zadevnem ozemlju;
- v nepretrganem nizu brez prostega prostora;
- brez črtanja ali spremembe prvotnega vpisa;

- v blagajni na dan nastale poslovne spremembe;

- na žiro računu in drugih računih banke in druge finančne organizacije najpozneje naslednjega dne od dneva nastale spremembe.

(3) Zavezanec mora druge poslovne spremembe evidentirati pravilno in ažurno v skladu s svojim splošnim aktom.

¹⁾Določbe o kvalifikacijah delitve zavezancev po velikosti bodo vključene po razpravi v pristojnih telesih Skupščine SFRJ.

²⁾Kontni okvir bo priložen pozneje ob obravnavi na delovni skupini za reformo obračunskega sistema.

(4) Poslovne knjige se lahko vodijo ročno in na vseh tipih knjigovodskih strojev ali z elektronsko obdelavo, tako da ustrezajo zahtevam kontrole pravilnosti knjiženja, hrambe in uporabe podatkov ter omogočajo vpogled v kronologijo opravljenih knjiženj in v vse spremembe na računih glavnih knjige.

12. člen

(1) Vsaka nastala poslovna sprememba v sredstvih ali njihovih virih, odhodkih, prihodkih ali rezultatih poslovanja se sme knjižiti samo na podlagi pravilne in verodostojne knjigovodske listine.

(2) Knjigovodska listina je zapisani dokaz nastale spremembe v skladu s knjigovodskimi načeli.

(3) Vsebina knjigovodske listine mora biti taka, da nedvoumno kaže nastalo poslovno spremembo in vsebuje ustrezne podatke za knjiženje.

13. člen

(1) S kontrolo pred knjiženjem se ugotovijo pravilnost, točnost in zakonitost knjigovodske listine.

(2) Zavezanec mora s svojim splošnim aktom pooblastiti delavce, ki so odgovorni za sestavljanje knjigovodskih listin in za kontrolo njihove pravilnosti, točnosti in zakonitosti, da uredi pot knjigovodskih listin ter določi roke za njihovo pošiljanje v knjiženje, ki ne smejo biti daljši kot tri dni od dneva ko so sestavljene oziroma sprejete.

(3) Za pravilnost, točnost, zakonitost in pravočasno pošiljanje knjigovodske listine so odgovorni: udeleženci pri nastanku poslovne spremembe, sestavjalci, kontrolorji, odredbodajalci za izplačilo, izplačevalci in nalogodajalci za knjiženje – vsak toliko, kolikor je moral in mogel preprečiti nepravilnosti, nepopolnosti in nepravočasnosti.

III: USKLAJEVANJE IN PODPIS

14. člen

(1) Glavna knjiga se mora uskladiti z dnevnikom in analitično evidenco pred popisom (inventuro).

(2) Knjigovodsko stanje sredstev in njihovih virov se mora najmanj enkrat na leto uskladiti z njihovim dejanskim stanjem, ki se ugotovi s popisom (inventuro).

(3) Sredstva in njihove vire mora zavezanec popisati (opraviti inventuro) na koncu poslovnega leta s stanjem na dan 31. decembra (v nadaljnjem besedilu: reden popis).

(4) Ne glede na tretji odstavek tega člena lahko zavezanec s samoupravnim splošnim aktom oziroma drugim splošnim aktom predvidi, da se določena sredstva popisujejo med letom (kontinuirani popis).

15. člen

Poleg rednega popisa zavezanec stanje popiše in ga uskladi:

- ob redni likvidaciji ali stečaju;
- ob statusnih spremembah;
- ko prevzamejo oziroma izročajo dolžnosti osebe, ki ravnajo z materialnimi in denarnimi sredstvi, in sicer samo za sredstva, ki so predmet prevzema oziroma izročitve, ter ob spremembi cen proizvodov in blaga v prodajalnah in drugih poslovnih enotah za prodajo na drobno, v katerih se za proizvode in blago ne vodi evidenca po vrsti, količini in vrednosti (delni popis);
- v drugih primerih, ki jih določa zakon.

16. člen

(1) Popis opravi komisija, ki jo imenuje pristojni organ upravljanja zavezanca. Člani komisije so odgovorni, da je stanje, ugotovljeno s popisom, točno.

(2) Popisna komisija mora o popisu sestaviti poročilo s svojim mnenjem in predlogi, kako naj se knjižijo ugotovljene razlike med knjigovodskim in dejanskim stanjem, najpozneje v 25 dneh od dneva, s katerim je bilo ugotovljeno dejansko stanje.

(3) Komisija mora na posebnih listih popisati tuje premoženje in jih poslati zavezancu premoženja najpozneje do 5. februarja naslednjega leta.

17. člen

Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše, kako se opravi popis.

IV. PERIODIČNI OBRAČUNI, LETNI RAČUNI IN NAČRTI

18. člen

(1) Zavezanec ugotovi stanje sredstev in njihovih virov na dan 30. junija (periodični obračun) in 31. decembra (letni zaključni račun) poslovnega leta ter rezultate poslovanja (prihodke in odhodke) od začetka poslovnega leta do dneva ugotavljanja stanja.

(2) S poslovnim letom je po tem zakonu mišljeno koledarsko leto.

19. člen

Periodični obračun se izkazuje v bilanci stanja, bilanci uspeha in trimesečnem poročilu vodje, letni račun pa v bilanci stanja, bilanci uspeha, dodatnemu finančnemu poročilu – dopolnilu in poročilu o poslovanju.

20. člen

Letni račun se sestavi za vsako poslovno leto in ob začetku postopka redne likvidacije ali stečajnega postopka ter ob statusnih spremembah.

21. člen

Obrazca bilanca stanja in bilanca uspeha sta sestavni del tega zakona.

22. člen

Zavezanec pošlje službi družbenega knjigovodstva periodični obračun za obdobje januar-junij do konca julija tekočega leta, zaključni račun pa do 10. februarja tekočega leta za predhodno leto oziroma v 40 dneh od dneva začetka postopka redne likvidacije ali stečajnega postopka ali nastanka statusne spremembe.

23. člen

Projekcija finančnih načrtov za naslednje leto je sestavni del letnega načrta poslovanja in se sestavi v obliki in z vsebino bilance stanja in bilance uspeha.

V. ZBIRNA ALI KONSOLIDIRANA BILANCA

24. člen

(1) Zavezanci, za katere je to predpisano z zveznim zakonom, sestavljajo zbirno ali konsolidirano bilanco stanja in bilanco uspeha za vsako poslovno leto, ki ju pošljejo pristojni službi družbenega knjigovodstva v 15 dneh od dneva pošiljanja zaključnega računa iz 22. člena tega zakona.

(2) V zbirni bilanci zavezanca se izkažejo seštevki in struktura sredstev ter njihovih virov na obrazcu bilanca stanja ter seštevki in struktura celotnega prihodka in dohodka na obrazcu bilanca uspeha, tako da se seštejejo podatki, ki jih vsi zavezanci izkažejo na obrazcih, predpisanih v 21. členu tega zakona.

(3) Konsolidirana bilanca stanja in konsolidirana bilanca uspeha zavezancev sta zbirna bilanca stanja in zbirna bilanca uspeha, zmanjšana za zneske iz medsebojnega prometa ali medsebojnega financiranja.

VI. HRAMBA POSLOVNIH KNJIG IN KNJIGOVODSKIH LISTIN

25. člen

(1) Ko se konča poslovno leto, se po knjiženju vseh poslovnih sprememb, knjigovodskih obračunov in po predzaključnih knjiženjih zaključijo poslovne knjige, da bi se sestavila finančna poročila (bilanca stanja in bilanca uspeha).

Poslovne knjige morajo zaključiti, glavno pa tudi podpisati pooblašteni delavci – zavezanca.

(2) Neglede na prvi odstavek tega člena se poslovne knjige, ki se uporabljajo dve leti ali več, zaključijo, ko se več ne uporabljajo.

26. člen

(1) Zavezanec mora skrbno hraniti poslovne knjige in knjigovodske listine na način, določen s samoupravnim ali drugim splošnim aktom, in določiti odgovorno osebo za njihovo hrambo.

(2) Če se začne postopek redne likvidacije ali stečajni postopek, mora odgovorna oseba iz prvega odstavka tega člena poslovne knjige in knjigovodske listine, ki so ji bile zaupane v hrambo, zapisniško izročiti likvidacijskemu oziroma stečajnemu upravniku.

27. člen

(1) Letne račune in končne obračune osebnega dohodka delavcev je treba hraniti trajno.

(2) Zavezanec mora trajno hraniti izplačilne sezname osebnih dohodkov delavcev za obdobja, za katera nima končnih obračunov osebnega dohodka.

(3) Glavno knjigo in saldovalne konte je treba hraniti najmanj deset let.

(4) Knjigovodske listine, ki so bile podlaga za knjiženja, je treba hraniti najmanj pet let od zadnjega dne poslovnega leta, na katero se nanašajo.

(5) Služba družbenega knjigovodstva, banke in pošte hranijo listine, ki se nanašajo na plačilni promet, najmanj tri leta.

(6) Periodične in druge začasne obračune, predajne in kontrolne bloke, pomožne obrazce in podobno dokumentacijo je treba hraniti najmanj dve leti od dneva, ko je potekel rok, predpisan za predložitev zaključnega računa za leto, na katero se te listine nanašajo.

(5) Služba družbenega knjigovodstva, banke in pošte hranijo listine, ki se nanašajo na plačilni promet, najmanj tri leta.

(6) Periodične obračune in druge začasne obračune, predajne in kontrolne bloke, pomožne obrazce in podobno dokumentacijo je treba hraniti najmanj dve leti od dneva, ko je potekel rok, predpisan za predložitev zaključnega računa za leto, na katero se te listine nanašajo.

(7) Poslovne knjige, knjigovodske listine in obračuni iz prvega do šestega odstavka tega člena se hranijo v izvirniku ali na mikrofilmih.

28. člen

(1) Zavezanec ter organi in organizacije, ki pregledujejo poslovne knjige, morajo knjigovodske listine in podatke varovati kot poslovno oziroma uradno tajnost tako, kot določa zakon ali splošni akt zavezanca.

(2) Knjigovodske listine in podatke, ki so uradna, državna ali vojaška tajnost, varujejo zavezanec ter organi in organizacije, ki pregledujejo poslovne knjige, tako kot določajo zakon in drugi predpisi, ki urejajo ta vprašanja.

VII. OBLIKA IN VSEBINA FINANČNIH POROČIL

29. člen

(1) Bilanca stanja se izkazuje v obliki dvostranskega pregleda ali v obliki liste z bilančnimi pozicijami aktive in pasive.

(2) Bilančne pozicije aktive sestavljajo: nematerialna vlaganja, materialna vlaganja, dolgoročna finančna vlaganja, material, nedokončana proizvodnja, gotovi izdelki, trgovsko blago, predjumi dobaviteljem, terjatve iz poslovanja, terjatve iz plašmajev, terjatve do povezanih podjetij, gotovina, aktivne časovne razmejitev, izguba in neposlovno premoženje.

(3) Bilančne pozicije pasive sestavljajo: poslovni sklad, delniška glavnica, lastni kapital in vloge, rezervni sklad, nerazporejeni dobiček iz prejšnjih let, revalorizacijska rezerva, rezervirana sredstva, dolgoročne obveznosti iz naslova združevanja, dolgoročne obveznosti do povezanih podjetij, kratkoročne obveznosti, predjumi kupcev in depoziti, obveznosti do dobaviteljev, obveznosti do delavcev, obveznosti za davke, prispevke in druge davščine, obveznosti iz menic in čekov, druge obveznosti, kratkoročne obveznosti do povezanih podjetij, pasivne časovne razmejitev, dobiček tekočega leta in viri neposlovnega premoženja.

30. člen

(1) Bilanca uspeha se izkazuje v obliki dvostranskega pregleda ali v obliki liste z bilančnimi pozicijami odhodkov in prihodkov.

(2) Bilančne pozicije odhodkov sestavljajo: nabavna vrednost prodanega trgovskega blaga, nabavna vrednost materiala, nabavna vrednost materiala, nabavna vrednost materiala, ki se ne skladišči, zunanje storitve kot strošek, zunanje storitve kot dohodek, osebni dohodki, amortizacija, rezervirana sredstva, davki, takse in druge davščine, finančni odhodki, neposlovni odhodki in nominalni dobiček.

(3) Bilančne pozicije prihodkov sestavljajo: prihodek iz prodaje trgovskega blaga, prihodki od prodaje proizvodov in storitev, sprememba stanja zalog, prihodki iz interne realizacije, prihodki od premij, subvencij in dotacij, prihodki iz naslova odprave rezerviranih sredstev, drugi prihodki, finančni prihodki, neposlovni prihodki, nominalna izguba, povečanje izgube za ohranitev družbenega kapitala in izguba za kritje.

VIII. VSEBINA (OCENJEVANJE POZICIJ) FINANČNIH POROČIL

31. člen

(1) Pri sestavljanju bilanc in finančnih poročil mora zavezanec upoštevati naslednja splošna pravila za ocenjevanje:

1. stalnost, ki domneva trajno poslovanje zavezanca, iz česar izhaja, da absolutno točno ocenjevanje po tržnih cenah ni obvezno, saj je nujno samo ob prenehanju zavezanca;

2. kontinuiteta v zvezi s katero se morajo izbrana pravila za ocenjevanje dosledno uporabljati iz leta v leto v daljšem časovnem obdobju, v primeru njihove spremembe pa je treba v dodatnem finančnem poročilu izkazati učinke spremembe in obrazložiti, kaj jo je povzročilo;

3. previdnost pri izdelavi bilanc, ki vsebuje:

a) načelo realizacije, po katerem se smejo v bilanco vključiti samo realizirani dobički;

b) načelo imparitetnega ocenjevanja, po katerem se uporabljajo najnižje (verjetne) vrednosti za pozicije aktive v bilancah in najvišje (verjetne) vrednosti za ocenjevanje obveznosti, iz česar v bilanci uspeha izhaja odmerjanje odhodkov navzgor in prihodkov navzdol, ter upoštevanje vseh depresiacij in rezerviranih sredstev ne glede na to, ali je rezultat poslovnega leta zaradi tega dobiček ali izguba;

4. korelacija prihodkov in odhodkov, po kateri se upoštevajo vsi prihodki in odhodki, ki se nanašajo na opazovano obračunsko dobo, ne glede na datum njihove realizacije ali plačila odhodkov;

5. posamično ocenjevanje premoženjskih delov, pravic in obveznosti, pri čemer naj bi morebitna skupna ocenjevanja, uvedena zaradi smotrnosti, izvirala iz posamičnih ocen;

6. povezanost bilanc glede na čas, kar pomeni, da se mora začetna bilanca za vsako poslovno leto ujemati z zaključno bilanco predhodnega poslovnega leta.

(2) Če ocenjevanje bilančnih pozicij ni zajeto s tem zakonom, se pri njihovem ocenjevanju uporabijo kodeksi računovodskih načel in računovodski standardi, ki jih je določila Zveza računovodskih in finančnih delavcev Jugoslavije.

32. člen

(1) Iz splošnih načel za ocenjevanje, zlasti pa načel stalnosti, realizacije in korelacije, izhaja kot temeljno pravilo ocenjevanja bilančnih pozicij pravilo nabavne vrednosti in lastne cene.

(2) Pravilo nabavne vrednosti ali lastne cene (historičen strošek) se sme spregledati samo zaradi spoštovanja načela imparitete in zaradi odmika od nabavne vrednosti oziroma lastne cene, da bi se izničil vpliv inflacije (revalorizacija).

1. Ocenjevanje pozicij bilance stanja

a) Nematerialna in materialna vlaganja

33. člen

Pri ocenjevanju nematerialnih in materialnih vlaganj se v bilanco vpiše znesek neodpisane vrednosti vlaganj.

34. člen

(1) Odpis ni obvezen za naslednja nematerialna in materialna vlaganja:

1. zemljišča in gozdove kot naravna bogastva, ki se ne izrabljajo;

2. vlaganja v pridobivanje nematerialnih in materialnih vlaganj do roka, določenega z investicijskim elaboratom za začetek izkoriščanja;

3. predujme za pridobivanje nematerialnih in materialnih vlaganj, pri katerih se vrednost popravi in odpis izvede enako kot pri drugih terjatvah;

4. gradbene objekte in stvari, ki so na podlagi zakona razglašeni za kulturne in zgodovinske spomenike oziroma so muzejska vrednost ali likovna, kiparska, filmska in druga umetniška dela.

(2) Poleg nematerialnih in materialnih vlaganj iz prvega odstavka tega člena obvezen odpis ni obvezen niti za naslednja materialna vlaganja:

1. krajevne prstene ali makadamske ceste ter objekti, ki so njihov sestavni del;

2. gradbene objekte (razen stanovanj in stanovanjskih hiš) in opremo enot Jugoslovanske ljudske armade ter gradbene objekte (razen stanovanj in stanovanjskih hiš) in opremo, ki se na podlagi posebnih predpisov uporablja kot rezerva za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito oziroma za opravljanje funkcij javne in državne varnosti;

3. spodnji ustroj pri železniških in drugih progah, cestah, letališčih in ulicah v uporabi;

4. del nabavne vrednosti stanovanjskih, poslovnih in drugih poslopij, porabljen za infrastrukturo, za varstvo življenjskega in delovnega okolja ter za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito;

5. del nabavne vrednosti stanovanjskih, poslovnih in drugih poslopij, porabljen za izdatke za dovod priključkov na energetsko, toplovodno, vodovodno, kanalizacijsko in telefonsko omrežje več kot en meter od objekta;

6. vsa materialna vlaganja zavezanca, ki je v stečajnem ali likvidacijskem postopku, če med tem ne opravlja dejavnosti.

35. člen

(1) Nabavna vrednost oziroma lastna cena nematerialnih in materialnih vlaganj je osnova za odpis teh vlaganj.

(2) Nabavno vrednost nematerialnih in materialnih vlaganj sestavlja fakturna vrednost, povečana za odvisne stroške na podlagi nakupa in vzpostavitve funkcionalne pripravljenosti.

(3) Lastno ceno vlaganj iz prvega odstavka tega člena sestavljajo vrednost porabljenega materiala in vsi stroški, ki se lahko pripišejo zadevnemu vlaganju, namenjenemu za lastne potrebe. Stroški, ki se lahko pripišejo lastni ceni, obsegajo neposredne stroške z izdelavo zadevne dobrine ali alikvotni del posrednih stroškov, ki ustrezajo obsegu, ki se nanaša na obdobje proizvodnje. V lastno ceno se lahko vključijo tudi obresti za kapital, sposojen za financiranje proizvodnje elementov materialnega vlaganja do njegovega aktiviranja, vendar mora biti to navedeno v dodatnem finančnem poročilu (dodatku).

(4) Osnova za odpis materialnih vlaganj se sme povečati tudi za zneske dodatnih vlaganj pri rekonstrukciji, adaptaciji in modernizaciji ali pri drugi dograditvi zaradi povečanja funkcionalne sposobnosti investicijskih dobrin, vendar je treba odpis opraviti v ocenjeni ostali uporabni dobi, ki ne sme biti daljša od dobe novega materialnega vlaganja.

36. člen

(1) Osnova za odpis ustanoviteljskih vlaganj so izdatki za: študije in raziskovanja, izdelavo in nabavo projektne in druge dokumentacije, strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje obresti, zavarovalne premije in druge izdatke v zvezi z ustanovitvijo zavezanca oziroma organizacijskega dela ali obrata v njegovi sestavi, če so predvideni v investicijskem programu.

(2) Osnova za odpis razmejenega dela tečajnih izgub in revalorizacije nad stopnjo inflacije je znesek te razmejitev, ugotovljen v poslovnem letu.

(3) Osnova za odpis osnovne črede je razlika med povprečno tržno ceno in povprečno klavno ceno živine v času, ko se je začela uporabljati kot plemenska oziroma kot delovna živina ali za proizvodnjo.

(4) Osnova za odpis prenesenih nematerialnih in materialnih vlaganj je njihova prenesena nabavna vrednost ali sedanja vrednost, za katero je prenosnik zmanjšal, prejemnik pa povečal svoje vire sredstev, pri čemer lahko prenosnik, namesto da bi zmanjšal svoje vire sredstev, prenese vlaganja kot trajna na prejemnika. Prejemnik opravi v primeru prenosa po sedanji vrednosti odpis v ocenjeni ostali uporabni dobi, ki mora biti krajša od uporabne dobe novega vlaganja.

(5) V primeru iz četrtega odstavka tega člena sme prejemnik sredstev povečati osnovo za odpis, da bi jo spravil na raven tržnih cen za enaka ali podobna vlaganja, in sicer tako, da za ta znesek poveča tudi nabavno in odpisano vrednost vlaganj.

37. člen

(1) Amortizacija se začne obračunavati od prvega v naslednjem mesecu po mesecu, ko se je začelo vlaganje izkoriščati.

(2) Obračunavanje amortizacije že odpisanega materialnega vlaganja, pri katerem so bila vlaganja v dograditev ali stroški z vzdrževanjem po tem zakonu že nadomeščeni v breme odpisa vrednosti takega materialnega vlaganja, se nadaljuje v roku iz prvega odstavka tega člena.

(3) Ne glede na prvi odstavek tega člena se vlaganja v pridobivanje nematerialnih in materialnih vlaganj (tekoče investicije in ustavljene investicije) začnejo odpisovati od prvega v naslednjem mesecu po mesecu, v katerem naj bi se po investicijskem elaboratu vlaganje začelo izkoriščati.

(4) Ne glede na prvi odstavek tega člena se začetno vlaganje v spodnji ustroj pri železniških in drugih progah, cestah, letališčih in ulicah odpisovati od prvega v naslednjem mesecu po mesecu, v katerem je prenehalo izkoriščanje takih prometnih poti, ker se več ne uporabljajo.

(5) Ne glede na prvi, drugi in tretji odstavek tega člena se začnejo za gradbene objekte, ki se uporabljajo kot prometne poti (proge, ceste, žičnice in vlečnice, letališča, luke in pristanišča ipd.), za gradbene objekte za pridobivanje in prenos električne in druge energije, za gradbene objekte komunalne infrastrukture (vodovodi, kanalizacija, objekti za ureditev naselja in prostora ipd.) ter za dolgoletna vlaganja odpisovati od prvega januarja naslednjega leta po letu, v katerem se je začelo izkoriščanje vlaganj, oziroma po letu, v katerem naj bi se začela vlaganja odpisovati po drugem in tretjem odstavku tega člena.

38. člen

(1) Ne glede na 37. člen tega zakona se sme odpis nematerialnih in materialnih vlaganj začasno ustaviti za vlaganja, ki so bila poškodovana zaradi višje sile, in za vlaganja, ki so funkcionalno povezana z vlaganji, poškodovanimi zaradi višje sile, in s katerimi so ena proizvodna ali druga celota.

(2) Odpis iz prvega odstavka tega člena je ustavljen, dokler se nematerialna in materialna vlaganja, poškodovana zaradi višje sile, ne usposobijo za uporabo oziroma dokler se vlaganja, funkcionalno povezana z vlaganji, poškodovanimi zaradi višje sile, ne začnejo ponovno uporabljati za enake ali druge namene.

(3) Odpis iz prvega in drugega odstavka tega člena ne sme biti ustavljen dlje kot je potrebno za odpravo škode in ponoven začetek izkoriščanja vlaganja.

39. člen

(1) Enkrat odpisano nematerialno ali materialno vlaganje ne more biti predmet ponovnega ocenjevanja sedanje vrednosti in odpisa, čeprav se še naprej izkorišča, razen če so bila vlaganja v dograditev ali stroški z vzdrževanjem po tem zakonu nadomeščeni v breme odpisa vrednosti takega materialnega vlaganja v prejšnjih obdobjih.

(2) Ne glede na prvi odstavek tega člena se odpis stanovanj in stanovanjskih hiš v delu, kolikor so bili financirani iz družbenega kapitala in sklada skupne porabe, nadaljuje tudi po njihovem popolnem odpisu v dobro virov družbenih sredstev, iz katerih so bili taka stanovanja in stanovanjske hiše financirani.

(3) Popolnoma odpisana nematerialna in materialna vlaganja, ki se izkoriščajo, se vodijo v knjigah, iz njih pa se izključijo, čim so odpisana.

40. člen

(1) Nematerialna in materialna vlaganja se odpišejo z uporabo letnih amortizacijskih stopenj, ki izvirajo iz ocenjenega

trajanja izkoriščanja vlaganja, ki ne more biti daljše od ocenjenega trajanja, določenega s tem zakonom in na njegovi podlagi.

(2) Rok za odpis (amortizacijo) nematerialnih vlaganj, razen razmejenega dela tečajnih izgub in revalorizacij nad stopnjo inflacije in razen dela materialnih pravic, ne sme biti daljši kot pet let.

(3) Razmejeni del tečajnih izgub in revalorizacije na stopnjo inflacije se odpiše vsaj po povprečni letni stopnji, po kateri je zavezanec odpisal opremo, ki se odpiše v letu, v katerem je ugotovil znesek, ki ga je razmejil.

(4) Del materialnih pravic, ki imajo določeno uporabno dobo, se odpiše najpozneje v tej uporabni dobi.

41. člen

(1) Zavezanec s splošnim aktom v skladu s tem zakonom in pogodbo oziroma samoupravnim sporazumom o pridobivanju nematerialnih in materialnih vlaganj, če ju sklene, določi:

1. letne stopnje odpisa posameznih nematerialnih in materialnih vlaganj ali njihovih skupin;

2. delitev letnih stopenj odpisa na obdobja v katerih bo med letom odpravljal odpis, odvisno od dinamike priliva prihodkov;

3. metodo za odpis, ki jo bo uporabljal za odpis posameznih nematerialnih in materialnih vlaganj ali njihovih skupin.

(2) Nematerialna in materialna vlaganja se lahko odpišejo po eni izmed naslednjih metod:

- s časovno proporcionalno;
- z regresivno;
- s funkcionalno metodo.

(3) S časovno proporcionalno metodo se odpišejo tako, da se med celotno ocenjeno uporabno dobo uporabljajo enaka letna stopnja odpisa, ki zagotavlja enakomeren popolen odpis vlaganj v ocenjeni uporabni dobi. Tako se morajo odpisati nematerialna vlaganja, razen dela materialnih pravic iz četrtega odstavka 40. člena.

(4) Ob uporabi regresivne metode odpis amortizacijske kvote iz leta v leto upada, pri čemer se med ocenjeno uporabno dobo zagotovi popolen odpis vlaganj.

(5) Ob uporabi funkcionalne metode se opravi odpis sorazmerno koeficientu uporabe zmogljivosti vlaganja, vendar letna stopnja odpisa ne sme biti manjša od polovice letne stopnje, predpisane z nomenklaturo sredstev za amortizacijo oziroma s četrtem odstavkom 40. člena. Funkcionalna metoda odpisa se ne sme uporabljati za odpis vrednosti stanovanj in stanovanjskih hiš.

(6) Izbrane metode in stopnje za odpis se za določeno vlaganje ne smejo spremeniti vse dotlej, dokler se popolnoma ne odpiše osnova za odpis.

(7) Nematerialna in materialna vlaganja, za katera s splošnim aktom niso določeni elementi iz prvega odstavka tega člena, se odpišejo takole:

1. nematerialna vlaganja, razen vlaganj iz tretjega odstavka 40. člena tega zakona, po 20% letni stopnji;

2. nematerialna vlaganja iz tretjega odstavka 40. člena tega zakona po minimalni letni stopnji, določeni z omenjenim odstavkom;

3. materialna vlaganja po letnih stopnjah, predpisanih z nomenklaturo sredstev za amortizacijo.

(8) Če zavezanec uporablja določbe prvega odstavka tega člena, bremeni stroške vsak mesec z eno dvanajstino zneskov, ugotovljenih po 1., 2. in 3. točki tega odstavka.

(9) Nematerialna in materialna vlaganja odpiše po tem zakonu zavezanec, v čigar knjigah so evidentirana v poslovni aktivni.

42. člen

(1) Za odpis objektov komunalne infrastrukture, če se odpišejo po funkcionalni metodi v sorazmerju s stopnjo uporabe programiranja zmogljivosti, se ne glede na peti odstavek 41. člena ne uporablja omejitev glede zmanjšanja letne stopnje odpisa na najmanj polovico letne stopnje, predpisane z nomenklaturo sredstev za amortizacijo.

(2) Ne glede na določbe tega zakona se lahko amortizacija stanovanj in stanovanjskih hiš zmanjša za zmanjšanje stanovalne in do zneska tega zmanjšanja imetniku stanovanjske pravice za stanovanje oziroma stanovanjsko hišo, pod naslednjimi pogoji:

1. če je polna letna stanarina (amortizacija, vzdrževanje in obratovalni stroški) določena v višini najmanj 4% revalorizirane vrednosti (osnove za odpis) stanovanja oziroma stanovanjske hiše;

2. če stanovanje oziroma stanovanjska hiša ni večja kot 40 m² za prvega uporabnika in po 15 m² za vsakega naslednjega uporabnika stanovanja;

3. če stanarina po zmanjšanju ni nižja od 20% celotnih letnih dohodkov vseh uporabnikov stanovanja skupaj v predhodnem letu.

43. člen

(1) Amortizacija (odpis) nematerialnih in materialnih vlaganj se med letom obračuna občasno na podlagi letnega predračuna amortizacije, popravljenega za amortizacijo med letom aktiviranih in odpisanih oziroma odtujenih vlaganj.

(2) Na koncu vsakega poslovnega leta ter ob statusnih spremembah, se sestavi končni obračun amortizacije.

(3) Amortizacija se obračunava po skupinah in delih skupin nematerialnih in materialnih vlaganj, določenih v nomenklaturi sredstev za amortizacije.

(4) Zavezanec lahko v splošnem aktu predvidi, da bo amortizacija za vsa ali posamična nematerialna in materialna vlaganja obračunaval posamično.

44. člen

(1) Zavezanec lahko odloči, da bo zemljišče ocenjeval takole:

1. stavbno zemljišče – v višini nadomestila v skladu s predpisi o razlastitvi;

2. kmetijsko in drugo zemljišče – v višini osnove za plačilo prometnega davka za ustrezno zemljišče, določene v skladu s predpisi o prometnem davku za zemljišča.

(2) Gozdovi se ocenjujejo po vrednostih, določenih na podlagi podatkov o celotni količini in strukturi lesne mase, ki jo vsebujejo, in po ceni lesne mase pri dobavi na cesto, plovilo ali drug najbližji prometni prevozni kraj.

45. člen

(1) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše način obračunavanja amortizacije oziroma odpisa vrednosti nematerialnih in materialnih vlaganj po poprejšnjem mnenju Gospodarske zbornice Jugoslavije pa predpiše tudi nomenklaturo sredstev za amortizacijo.

(2) Če Gospodarska zbornica Jugoslavije v 30 dneh po vročitvi osnutka predpisa ne pošlje mnenja, se šteje, da je dala pozitivno mnenje.

(3) Kriterije za ugotavljanje količine lesne mase, njene strukture in drugih elementov, pomembnih za ugotavljanje vrednosti gozdov, predpiše funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za gozdarstvo.

b) Dolgoročna finančna vlaganja

46. člen

(1) Dolgoročna finančna vlaganja se ocenjujejo v višini nominalne vrednosti denarnega vlaganja, ki izhaja iz ustrezne finančne transakcije.

(2) Sporazumno pripisovanje zneskov obračunane revalorizacije, obresti ali pripadajočega dela dobička se šteje za novo finančno vlaganje in si na tej podlagi poveča vrednost zadevnega vlaganja.

(3) Zapadle terjatve iz naslova zneskov iz drugega odstavka tega člena ter zapadla odplačila za dolgoročna finančna vlaganja se izključijo iz dolgoročnih finančnih vlaganj in prenesejo na druge terjatve.

(4) Depreciacija (popravek vrednosti navzdol) dolgoročnih finančnih vlaganj se opravi, kadar je to opravičeno, na primer ob zmanjšanju tečajev vrednostnih papirjev ob dokumentiranih rizikih neizterljivosti ipd. Depreciacija se opravi posredno, t. j. prek ustreznih kontov popravkov vrednosti.

(5) Če se dolgoročna finančna vlaganja popravijo navzdol, se na podlagi zakona, nepravnega pobota ipd. popravijo z neposrednim odpisom teh vlaganj.

c) Zaloge

47. člen

(1) Zaloge materiala in trgovskega blaga se ocenjujejo po nabavni vrednosti, obračunani po FIFO ali LIFO metodi ali po metodi povprečnih cen.

(2) Če se zaradi visoke inflacije opravi revalorizacija, se zaloge ocenjujejo bodisi po FIFO metodi bodisi po metodi povprečnih cen, medtem ko je uporaba LIFO metode dovoljena samo, če se v bilanci stanja revalorizirajo tudi zaloge materiala oziroma trgovskega blaga.

(3) Nabavna vrednost materiala oziroma trgovskega blaga vsebuje fakturno vrednost, carino, druge uvozne davščine, davke in druge davščine, ki zaračunajo na dobaviteljevo ceno prevozne stroške in druge odvisne nabavne stroške. V prevozne stroške se smejo vključiti tudi pripadajoči stroški lastnega prevoza največ do ravni zunanje cene za enako ali podobno prevozno storitev.

(4) Splošni nabavni stroški se ne vključijo v nabavno vrednost materiala oziroma trgovskega blaga, temveč v proizvodne oziroma prodajne stroške v tekočem obdobju.

(5) Material oziroma trgovsko blago, proizvedeno v lastni režiji, se ocenjuje največ po lastni ceni, v katero sestavi so neposredni material in pripadajoči proizvodni stroški.

48. člen

(1) Predmeti drobnega inventarja se odpišejo enkrat, ko se dajo v uporabo, ali kalkulativno po planu uporabe.

(2) Predmeti drobnega inventarja v zalogi se ocenjujejo tako kot je to določeno v 47. členu tega zakona za material, predmeti drobnega inventarja v uporabi pa tako kot je to določeno v 33. do 41. členu tega zakona za materialna vlaganja, pri čemer se za drobn inventar odpiše najmanj 20% njegove nabavne vrednosti na leto, ne glede na to, ali je bil dan v uporabo.

(3) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše, kateri predmeti se štejejo za drobn inventar in kako se odpišejo.

49. člen

(1) Zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov se ocenjujejo največ po lastni ceni ali največ po prodajnih cenah, zmanjšanih za davščine in prodajne stroške, če so te cene nižje od lastne cene.

(2) Z lastno ceno so mišljeni vrednost materiala, porabljenega za izdelavo, pripadajoči del splošnih nabavnih stroškov ali kvotni del drugih proizvodnih stroškov.

(3) Če na višino zalog vpliva tehnološko pogojen ciklus skladiščenja ali proizvodnega procesa, ki je daljši kot šest mesecev, in izražen vpliv sezone, se sme sorazmerni del stroškov z upravljanjem in administracijo, prodajo in financiranjem preložiti v breme zalog: podatki o tem se vpišejo v dodatno finančno poročilo.

50. člen

Dodatni popravek ocenjene vrednosti zalog navzdol se opravi, kadar se zmanjšuje tržna vrednost zalagam, in odvisno od časa skladiščenja, in sicer:

1. za surovine in material, ki niso bili porabljeni ali prodani niti po enem letu, se odpiše 25% njihove nabavne oziroma revalorizirane nabavne vrednosti, če niso bili porabljeni ali prodani niti po dveh letih, se odpiše 50%, če pa niso bili porabljeni ali prodani niti po treh letih, se zmanjšajo na likvidacijsko vrednost (vrednost odpada);

2. surovine in material, ki se zaradi narave proizvodnje kupujejo enkrat med letom (volna, bombaž, ipd.), se odpisujejo v višini in pod pogoji iz 1. točke tega člena, vendar v rokih, premaknjenih za eno leto;

3. nadomestni deli se odpišejo v višini in pod pogoji iz 1. točke tega člena in v istih rokih, ki začnejo teči od dneva odpisa oziroma prodaje materialnega vlaganja, za katero so bili namenjeni in nabavljeni;

4. nedokončana proizvodnja in gotovi izdelki se odpišejo v delu lastne cene oziroma revalorizirane lastne cene v višini,

pod pogoji in v rokih iz 1. in 2. točke tega člena, razen nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov, pri katerih je zaradi proizvodnega procesa in da bi stali potreben daljši čas (od enega leta) in pri katerih začne rok za odpis teči od tehnološko pogojenega roka; v tem roku se sme z ocenjevanjem povečati vrednost tudi za stroške s financiranjem in skladiščenjem;

5. trgovsko blago se odpiše v višini, pod pogoji in v rokih iz 1., 2. in 4. točke tega člena.

51. člen

(1) Zavezanec določi s splošnim aktom način ocenjevanja (posamično, skupaj, po metodi vzorcev) nabavne cene oziroma lastne cene posameznih artiklov v zalogi v skladu s tem zakonom.

(2) Način ocenjevanja se ne sme spremeniti med istim poslovnim letom.

(3) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ za finance, predpiše način ocenjevanja zalog.

d) Terjatve iz poslovanja

52. člen

(1) Terjatve iz poslovanja se ocenjujejo v višini nominalne vrednosti denarnega vlaganja, ki izhaja iz ustrezne finančne transakcije.

(2) Terjatve iz poslovanja se popravijo navzdol, če je to opravičeno, na primer če gre z dokumentiran rizik neizterljivosti ipd. Depreciacija terjatev iz poslovanja se opravi prek ustreznih kontov popravkov vrednosti.

(3) Če se terjatve iz poslovanja popravijo navzdol po zakonu, nepravdni poravnavi ipd., se ta popravek opravi z njihovim neposrednim odpisom.

(4) Terjatve iz poslovanja se ob ocenjevanju popravijo navzdol za vse zneske terjatev iz države, ki niso bili izterjani v 90 dneh, ter za vse zneske terjatev iz tujine, ki niso bili izterjani v 150 dneh po zapadlosti.

(5) Kratkoročni vrednostni papirji s spremenljivim tečajem se spravijo na vrednost na dan bilance, če je ta nižja od knjigovodske vrednosti. To se opravi z neposrednim odpisom.

(6) Če so obresti vključene v menični znesek oziroma znesek obveznice, se pozicije menic oziroma obveznic v bilanci popravi s popravkom vrednosti za znesek obresti, ki se nanašajo na prihodnje obdobje.

e) Kratkoročna finančna vlaganja, druge terjatve in gotovina

53. člen

(1) Kratkoročna finančna vlaganja in druge terjatve se ocenjujejo v skladu z 52. členom tega zakona.

(2) Gotovina se vpiše v bilanco v višini nominalne popisane vrednosti na dan sestavljanja bilanc.

f) Aktivne časovne razmejitve

54. člen

V pozicije aktivnih časovnih razmejitev se smejo preložiti samo stroški, ki pripadajo prihodnemu obdobju ter prihodki tekočega obdobja, ki niso mogli biti fakturirani, zanje pa so bili stroški realizirani v tekočem obdobju.

55. člen

(1) Izdatki, ki se po tem zakonu štejejo za poslovne in finančne odhodke oziroma stroške, plačani pa so bili največ za 12 mesecev vnaprej, se smejo razmejiti in z njimi obremeniti poslovni oziroma finančni odhodki oziroma stroški v obdobju, na katero se nanašajo.

(2) Ne glede na prvi odstavek tega člena se smejo za dobo, daljšo od enega leta, razmejiti stroški v zvezi s poskusnim obratovanjem ter stroški prodajnih kampanj, o čemer se podatki vpišejo v dodatno finančno poročilo. Stroški s poskusnim obratovanjem se smejo razmejiti največ na pet let, stroški prodajnih kampanj pa največ na tri leta.

56. člen

(1) Prihodnje terjatve iz proračuna in skladov za vračilo davčnih in drugih davščin iz naslova izvoza na kredit, se smejo v letu, v katerem je bil opravljen izvoz, razmejiti na pogodbeno dobo za vračanje kredita, tako da se z razmejenim delom bremenijo terjatve v rokih zapadlosti kredita oziroma fakturiranja.

(2) V primeru iz prvega odstavka tega člena se razmejeni znesek zmanjša v breme izrednih odhodkov za zmanjšanje zneska vračila, odvisno od veljavnih predpisov.

(3) Če se na podlagi veljavnih predpisov poveča znesek vračila, se razmejitve iz prejšnjih let ne povečajo.

g) Izguba

57. člen

Nekrita izguba se vpiše v bilanco v nominalnem znesku oziroma v višini knjigovodske vrednosti.

h) Neposlovno premoženje

58. člen

Pozicije neposlovnega premoženja se v bilanci ocenijo v skladu z 31. do 53. členom tega zakona, pri čemer depreciacije, odpisi vrednosti in odhodki iz naslova neposlovnega premoženja bremenijo njegove vire. Če povečanje neposlovnega premoženja in prihodki od njega ne izvirajo iz poslovnih virov sredstev, povečujejo njegove vire.

i) Lastni kapital in dolgoročna rezervirana sredstva

59. člen

(1) Lastni kapital in dolgoročna rezervirana sredstva se ocenjujejo v višini nominalne vrednosti.

60. člen

V pozicije dolgoročnih rezerviranih sredstev so preloženi vkalkulirani stroški, za katere se lahko oceni, da bodo nastali v prihodnjih letih, nanašajo pa se zlasti:

1. na sredstva, rezervirana za dolgoročno preložene rizike;
2. na sredstva, rezervirana za obnovo naravnih bogastev;
3. na sredstva, rezervirana za investicijsko vzdrževanje osnovnih sredstev;
4. na sredstva, rezervirana za druge dolgoročno preložene stroške.

61. člen

(1) Sredstva, rezervirana za dolgoročno preložene rizike, se nanašajo na stroške, ki se bodo z veliko zanesljivostjo pojavili v prihodnjih letih (stroški garancijskega roka, daljšega od enega leta, del zadržanih varščin in depozitov za drobo in pravočasno dovršitev posla ipd.), za katere je prihodek že ustvarjen v polnem znesku.

(2) Sredstva, rezervirana za dolgoročno preložene rizike, se spremljajo posamično po namenih in se aktivirajo (prek prihodkov), ko v zvezi s temi nameni nastanejo stroški, ter takoj po poteku obveznosti za prevzem stroškov za te namene.

62. člen

(1) Sredstva, rezervirana za obnavljanje naravnih bogastev se nanašajo na prihodnje stroške, ki bodo potrebni, da zavezanec zemljišča in gozda vrne v stanje, v kakšnem so bili pred izkoriščanjem.

(2) Sredstva za obnavljanje zemljišča, se rezervirajo v zneskih, za katere zavezanec oceni, da bodo potrebni, da bi se zemljišče uporabljalo za namene, ki jim je namenjeno, oziroma da bi se odpravila nastala škoda (površinski kopi, odlagališča jalovine in pepela, zasipanje jamskih kopov ipd.).

(3) Obveznost izločanja in višina rezerviranih sredstev za obnavljanje zemljišča se lahko predpišejo z zakonom. Če so sredstva, rezervirana za obnavljanje zemljišča, vključena v znesek nadomestila za izkoriščanje zemljišča, se ne pojavljajo kot bilančna postavka pri zavezancu, temveč pri organu, ki pobira nadomestilo za izkoriščanje zemljišča.

(4) Sredstva za obnavljanje (reprodukcijo) gozdov se oblikujejo tako, kot je v skladu z zakonom določeno s splošnim aktom zavezanca, vendar ne smejo biti manjša od desetine

tržne vrednosti lesne mase, ki je bila zadevnega leta posekana v gozdu.

(5) Sredstva za reprodukcijo gozdov se uporabljajo za obnovo posekanih gozdov, za graditev gozdnih prometnih poti in drugih objektov za odpiranje gozdov za izkoriščanje, za uporabo varstvenih ukrepov in za vzdrževanje gozdov.

63. člen

Zaradi različne dinamike priliva rednih prihodkov in dinamike realizacije stroškov investicijskega vzdrževanja, stroškov uvajanja nove proizvodnje in raziskovanja ter odkrivanja rudnega in drugega mineralnega bogastva, lahko zavezanec v skladu s svojim splošnim aktom rezervira sredstva za kritje teh stroškov v naslednjih letih.

j. Obveznosti

64. člen

(1) Obveznosti se vključijo v pasivo bilance v višini nominalnih zneskov iz poslovnih in finančnih transakcij.

(2) Možna povečanja obveznosti glede na nominalne zneske se pripišejo ustreznim obveznostim (pasivirajo) v breme odhodkov v tekočem obdobju.

(3) Če se dolgoročne obveznosti precej povečajo, se smejo izjemoma aktivirati (razmejiti) razlike (namesto da bi se obremenili odhodki), vendar se morajo razlike pozneje postopoma odpisati najpozneje do poteka roka za vračanje obveznosti.

(4) Če se obveznosti popravijo navzdol na podlagi zakona, nepravdne poravnave ipd., se popravijo z neposrednim odpisom zadevne obveznosti.

65. člen

(1) Zapadle dolgoročne obveznosti in zapadle obresti iz teh obveznosti se izključijo iz dolgoročnih obveznosti in prenešajo na druge obveznosti.

(2) Zavezanec odpiše kratkoročne obveznosti, ki jih upnik ni poskušal prisilno izterjati v treh letih od dneva, ko so zapadle.

(3) Če so obresti in revalorizacija vključeni v znesek obveznosti iz vrednostnih papirjev oziroma izdanih instrumentov za zavarovanje plačil, se te obveznosti v bilanci popravijo s popravkom vrednosti za znesek obresti in revalorizacije, ki se nanašajo na prihodnje obdobje.

k. Pasivne časovne razmejitve

66. člen

V okviru pozicij pasivnih časovnih razmejitev se preložijo samo vnaprej preračunani prihodki ter stroški v tekočem obdobju, za katere ni dokumentacijske podlage.

l) Dobiček v tekočem letu

67. člen

Pozicije dobička v tekočem letu se v bilanci ocenjujejo na podlagi obračunanega poslovnega rezultata.

m. Viri neposlovnega premoženja

68. člen

Pozicije virov neposlovnega premoženja se v bilanci ocenijo v skladu z 59., 64. in 65. členom tega zakona ter s smiselno uporabo 58. člena tega zakona.

n. Revalorizacija

69. člen

(1) Zavezanec revalorizira na koncu obračunskega obdobja vire sredstev, da bi ohranil njihovo nezmanjšano kupno moč.

(2) Dinarski viri sredstev se revalorizirajo s stopnjo rasti cen proizvajalca industrijskih proizvodov v obračunskem obdobju.

(3) Ne glede na drugi odstavek tega člena revalorizirajo banke in druge finančne organizacije prejete depozite (in dane kredite) s stopnjo rasti nadrobnih cen.

(4) Ne glede na drugi odstavek tega člena opravi zavezanec, ki ima v lastnem kapitalu v tujih plačilnih sredstvih izražene

obveznosti, za katere je stopnja rasti tečaja večja od stopnje rasti cen iz drugega odstavka tega člena, revalorizacijo z največjo stopnjo rasti tečaja valute, v kateri je izražena obveznost za del lastnega kapitala.

(5) Zvezna organizacija, pristojna za statistiko, ugotavlja in objavlja v Uradnem listu SFRJ:

1. mesečni koeficient rasti cen proizvajalcev industrijskih proizvodov – do 10. v mesecu za predhodni mesec;

2. koeficient celotne rasti cen proizvajalcev industrijskih proizvodov od začetka leta do konca obračunskega obdobja – do 10. v mesecu za predhodni mesec;

3. koeficient povprečne mesečne rasti cen proizvajalcev industrijskih proizvodov od začetka leta do konca obračunskega obdobja – do 10. v mesecu za predhodni mesec;

4. koeficient povprečne mesečne rasti cen proizvajalcev industrijskih proizvodov od vsakega meseca v letu do konca leta – do 10. januarja za predhodno leto;

5. mesečni koeficient rasti nadrobnih cen – do 10. v mesecu za predhodni mesec;

6. koeficient odmikov mesečnih koeficientov rasti nadrobnih cen in rasti cen proizvajalcev industrijskih proizvodov v primerjavi z mesečnim koeficientom rasti nadrobnih cen – do 10. v mesecu za predhodni mesec;

7. koeficient rasti povprečnih življenjskih stroškov v obračunskem obdobju v primerjavi s povprečjem življenjskih stroškov v predhodnem letu v SFRJ – do 10. v mesecu za obdobje od začetka leta do konca predhodnega meseca;

(6) Narodna banka Jugoslavije ugotovi in do 10. v mesecu za predhodni mesec objavi v Uradnem listu SFRJ razmerje med stopnjo rasti cen proizvajalcev industrijskih proizvodov in stopnjo rasti srednjih tečajev tujih valut, ki jih objavlja devizni trg, za obdobje od konca predhodnega trimesečja do konca vsakega meseca tekočega trimesečja.

(7) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše navodilo za izračunavanje podatkov iz petega in šestega odstavka tega člena.

70. člen

(1) Viri sredstev se revalorizirajo takole:

1. dinarske obveznosti do lastnega trajnega in nenominiranega kapitala, rezerviranih sredstev in vnaprej obračunanih prihodkov se revalorizirajo z uporabo stopnje iz drugega ali četrtega odstavka 69. člena tega zakona;

2. devizne obveznosti do lastnega kapitala in dolgoročnih obveznosti se revalorizirajo s pripisom oziroma odpisom obračunanih tečajnih izgub in dobičkov v odvisnosti od sprememb tečajev valut, v katerih so bile te obveznosti izražene;

3. dinarske obveznosti do lastnega kapitala z vračilno obveznostjo in dolgoročne dinarske obveznosti se revalorizirajo s pripisom na dogovorjeni način, tako da pomeni revalorizacijo vsa povečanja teh obveznosti do ustreznih stopenj iz drugega, tretjega in četrtega odstavka 69. člena tega zakona, povečanja nad temi zneski pa so redni finančni prihodki upnikov oziroma finančni stroški zavezanecov.

(2) Revalorizacija virov sredstev iz prvega odstavka tega člena se poveča za zmanjšanje prodajnih cen trgovskega blaga v zalogah.

(3) Revalorizacija iz 1. točke prvega odstavka se po periodičnem obračunu začasno usmeri v revalorizacijske rezerve skupaj z revalorizacijo dinarskih obveznosti do lastnega kapitala z vračilno obveznostjo.

71. člen

(1) Revalorizacijo virov sredstev iz 70. člena tega zakona razporedi zavezanec na posamezne pozicije aktive bilance takole:

1. na povečanje prodajnih cen trgovskega blaga v zalogi iz naslova nivelacije cen;

2. na revalorizacijo nematerialnih in materialnih vlaganj (razen gozdov in osnovne črede) nekritih izgub iz prejšnjih let in razmejenih stroškov na več let z uporabo stopenj iz drugega ali četrtega odstavka 69. člena tega zakona;

3. na revalorizacijo gozdov, ki jo sestavlja razlika med vrednostjo, ugotovljeno po 44. členu tega zakona, in vrednostjo, izkazano v knjigovodstvu;

4. na revalorizacijo osnovne črede, ki jo sestavlja razlika med vrednostjo osnovne črede na koncu obračunske dobe po tržnih cenah in vrednostjo, izkazano v knjigovodstvu po ugo-

tovitvi celotnega prihodka iz naslova prirastka osnovne črede;

5. na revalorizacijo dolgoročnih deviznih finančnih vlaganj, ki se revalorizirajo s pripisom oziroma odpisom obračunanih tečajnih dobičkov in izgub v odvisnosti od sprememb tečajev valut, v katerih so bila ta vlaganja izražena;

6. na revalorizacijo s pripisom dolgoročnih dinarskih finančnih vlaganj, ki se revalorizirajo na dogovorjen način, tako da pomenijo revalorizacijo vsa povečanja teh vlaganj do ustreznih stopenj iz drugega in četrtega odstavka 69. člena tega zakona, povečanja nad temi zneski pa pomenijo zavarovane finančne prihodke;

7. na revalorizacijo amortizacije stanovanj in stanovanjskih hiš z uporabo stopenj iz drugega ali četrtega odstavka 69. člena tega zakona.

(2) Zavezanec, ki ocenjuje zemljišče po 44. členu tega zakona, ugotovi revalorizacije zemljišča kot razliko med vrednostjo, ugotovljeno po 44. členu tega zakona, in vrednostjo, izkazano v knjigovodstvu.

(3) Če je revalorizacija zemljišča in gozdov manjša od polne revalorizacije po stopnji iz drugega ali četrtega odstavka 69. člena tega zakona, se za razliko zneska najprej zmanjša revalorizacija nenominiranega kapitala, nato nenominirani kapital, na koncu pa sorazmerno revalorizacija ostalega lastnega kapitala. Če je revalorizacija zemljišča in gozdov večja od polne revalorizacije, se za presežek dodatno revalorizira rezervni sklad.

72. člen

(1) Učinke revalorizacije izkaže zavezanec v revalorizacijski podobilanci, ki je sestavni del trimesečnega poročila vodje, s tem da se presežek revalorizacije vira sredstev iz 70. člena tega zakona, ki ni razporejen na pozicije aktive po 71. členu tega zakona, knjiži v breme nominalnega rezultata.

(2) Če je na poziciji aktive po 71. členu razporejen znesek večji od revalorizacije vira sredstev po 70. členu tega zakona, usmeri zavezanec presežek revalorizacije aktive v finančne prihodke.

(3) Ne glede na drugi odstavek tega člena ni potrebno, da banke in druge finančne organizacije, razen narodnih bank, usmerijo presežek revalorizacije aktive v prihodke, temveč lahko za ta znesek povečajo revalorizacijo svojega ustanoviteljskega sklada.

(4) Ustanoviteljice banke povečajo revalorizacijo sredstev, vloženih v banko, za znesek, ki jim pripada iz revalorizacije ustanoviteljskega sklada banke, povečane po tretjem odstavku tega člena.

(5) Revalorizacija aktive pri narodnih bankah pomeni povečanje primarne emisije, revalorizacija virov sredstev pa njeno zmanjšanje.

73. člen

Za znesek finančnih prihodkov iz drugega odstavka 72. člena tega zakona se dodatno odpišejo naslednje pozicije aktive bilance:

1. ustanoviteljska vlaganja;

2. razmejeni del tečajnih izgub in revalorizacije nad stopnjo inflacije;

3. aktivne časovne razmejitev, ki izvirajo iz razmejenih stroškov in nefakturiranih prihodkov;

4. nekrita izguba iz prejšnjih let.

74. člen

Za učinke revalorizacije, opravljene po 69. do 72. členu tega zakona, se popravilo ocenjene vrednosti v bilanci.

75. člen

(1) Revalorizacija kratkoročnih obveznosti in terjatev se določi tako kot pri dolgoročnih obveznostih in terjatev, le da se ne pripiše glavnici, temveč se neposredno knjiži v breme stroškov pri obveznostih oziroma v dobro prihodkov pri terjatev oziroma vlaganjih.

(2) Sporazumno pripisovanje zneskov obračunane revalorizacije, odplačilo glavnice, obresti ali pripadajočega dela dohodka iz naslova terjatev iz poslovanja se ne šteje za nova finančna vlaganja, temveč se za ta znesek uporablja četrty odstavek 52. člena tega zakona.

(3) Zavezanec lahko odloči, da v revalorizacijo vira sredstev

iz 70. člena tega zakona vključi tudi revalorizacijo kratkoročnih obveznosti, v razporeditev revalorizacije vira sredstev na pozicije aktive iz 71. člena tega zakona pa tudi revalorizacijo kratkoročnih terjatev oziroma vlaganj.

(4) Narodne banke, banke, druge finančne organizacije in skladi ne uporabljajo prvega odstavka tega člena, temveč revalorizacijo iz 70. in 71. člena tega zakona vključijo tudi revalorizacijo kratkoročnih obveznosti in terjatev oziroma vlaganja.

(5) Narodna banka Jugoslavije predpiše po poprejšnjem mnenju Združenih bank Jugoslavije metodologije za obračunavanje revalorizacije dinarskih obveznosti in terjatev ter za obračunavanje obresti.

76. člen

(1) Zavezanec, ki uporablja tretji odstavek 75. člena, lahko odloči, da opravi popolno ali delno revalorizacijo delov aktive zaradi prenosa in razporeditve revalorizacije vira sredstev, in sicer:

1. revalorizacijo osnovnih sredstev med letom prek revalorizacije amortizacije;

2. revalorizacijo zalog materiala, drobnega inventarja, nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov z neposrednim ali izvedenim prenosom zadevne revalorizacije na stroške.

(2) Revalorizacija delov aktive iz prvega odstavka tega člena se opravi z uporabo stopnje iz drugega ali četrtega odstavka 69. člena tega zakona, razen če se uporabljajo metode vrednotenja porabe in revalorizacije zalog, po katerih se zaloge revalorizirajo s prevedbo na nove cene, stroški pa izkažejo v znesku, večjem od nominalnega.

77. člen

(1) Zavezanec lahko, odloči da za povečane zneske revalorizacije virov sredstev, ki izhajajo iz neto različne rasti tečajev deviz iz dolgoročnih deviznih obveznosti in dolgoročnih deviznih finančnih vlaganj, in neto različne rasti revalorizacije iz bančnih posojil, in depozitov, v primerjavi s stopnjo rasti cen proizvajalcev industrijskih proizvodov, izvede razmejitev na nematerialnih vlaganjih.

(2) Prvi odstavek tega člena se ne nanaša na narodne banke, banke, druge finančne organizacije in sklade.

78. člen

(1) Dinarske obveznosti in terjatve se revalorizirajo s konformno mesečno stopnjo rasti iz drugega ali tretjega odstavka 69. člena za en mesec, v katerem se opravi revalorizacija, razen v mesecu, v katerem se opravi dokončni obračun oziroma realizira plačilo, ko se revalorizacija opravi z ustrezno stopnjo za predhodni mesec.

(2) Zavezanec, ki sestavlja obračun za obdobje, krajše od enega meseca, uporablja revalorizacijsko, obrestno, menično, kazensko (zamudno), eskontno oziroma reeskontno stopnjo oz. mero z uporabo dnevne konformne stopnje, izpeljane iz mesečne konformne stopnje.

(3) Revalorizacijo iz prvega odstavka tega člena opravijo zavezanci po osnovah in merilih ter v rokih, določenih z zakonom ali samoupravnim sporazumom oziroma pogodbo, s tem da jo realizirajo v sorazmerju z realizacijo nevalorizirane glavnice.

(4) Ne glede na prvi odstavek tega člena se smeta upnik in dolжник dogovoriti, da revalorizacijsko stopnjo iz predhodnega meseca, ki je bila znana na dan nastanka obveznosti oziroma terjatve, uporabljata, dokler se obveznost ne plača oziroma terjatev ne izterja, pod pogojem, da se poravnata v dogovorjenih rokih in na dogovorjeni način, in sicer:

1. pri izdajanju, indosiranju, eskontu, reeskontu idr. menic in drugih vrednostnih papirjev;

2. za obveznosti in terjatve s plačilnim rokom oziroma z rokom izterjave do enega leta (kratkoročne obveznosti in terjatve).

(5) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše način valorizacije sredstev, razen metodologije za obračunavanje revalorizacije dinarskih obveznosti in terjatev.

79. člen

(1) Viri neposlovnega premoženja se revalorizirajo samo za znesek, ki se lahko revalorizira v neposlovnem premoženju

(aktivni), po določbah o revalorizaciji poslovne aktive iz 69. do 78. člena tega zakona.

(2) Terjatve in obveznosti med poslovnimi in neposlovnimi sredstvi se ne revalorizirajo, razen pri prelivanju med viri poslovnega premoženja in sredstvi skupne porabe, kjer se uporablja polna revalorizacija z uporabo stopnje iz drugega odstavka 69. člena tega zakona.

2. Ocenjevanje pozicij balance uspeha

80. člen

(1) Bilanca uspeha vsebuje vse stroške, povezane s proizvodnjo in prodajo, ter odhodke iz naslova popravkov aktive in pasive, ki izhajajo iz njihovega ocenjevanja, ter vse finančne stroške in neposlovne odhodke.

(2) Bilanca uspeha vsebuje tudi vse ustvarjene prihodke iz tekočega obdobja ne glede na datum njihove realizacije (fakturirana realizacija), spremembo stanja nerealiziranih učinkov (zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov) ter vse finančne in neposlovne prihodke.

(3) Razlika med prihodki in odhodki je rezultat – dobiček ali izguba zavezanca, ki se vpiše v bilanco uspeha na manjšo stran.

a. Odhodki

81. člen

(1) V bilanco uspeha se lahko vključijo samo tisti odhodki (stroški), ki so neposreden pogoj za opravljanje zavarovančeve dejavnosti ali pa so njena posledica, oziroma samo tisti odhodki, ki so neposredni pogoj za ustvarjanje njegovih prihodkov.

(2) Odhodki, ki zmanjšujejo zavarovančevo premoženje in ne spadajo v odhodke iz prvega odstavka tega člena, se smejo nadomeščati samo neposredno od delavcev ali iz virov neposlovnih sredstev glede na njihov namen.

82. člen

(1) Prihodki se zaradi nepravočasne realizacije odpišejo v breme neposlanih odhodkov.

(2) Banke, druge finančne organizacije in skladi odpišejo nepravočasno realizirane prihodke v breme lastnih skladov, ustanoviteljice pa jih nadomestijo v breme drugih neposlovnih odhodkov s popravkom vrednosti dolgoročnih finančnih vlaganj.

b. Prihodki

83. člen

(1) Poslovne prihodke zavezanca sestavljajo fakturirana vrednost iz naslova prodaje in lastne uporabe proizvodov, blaga in storitev, povečana za prihodke od premij, subvencij in dotacij ter druge poslovne prihodke, če sta bila blago in proizvod dobavljena oziroma storitev opravljena, če je na tej podlagi nastalo dolžniško-upniško razmerje in če je prihodek obračunan v listini, ki ima vse značilnosti knjigovodske listine, ter če je bila listina o terjatvi poslana dolžniku.

(2) V poslovne prihodke se vštevata tudi odprava rezerviranih sredstev kot rednih odhodkov iz 60. do 63. člena iz prvega odstavka 76. člena tega zakona.

(3) Drugi poslovni prihodki zajemajo tudi prihodke iz naslova povečanja prihodkov v breme lastnega kapitala (poslovnega sklada) v naslednjih primerih in zneskih:

1. v višini dela amortizacije in revalorizacije amortizacije gradbenih objektov vodnega gospodarstva, izračunanega z uporabo odstotka, v katerem se zmogljivosti teh objektov namensko uporabljajo za preprečevanje ali odpravo poplav, za regulacijo rečnih in drugih hudourniških tokov, za varstvo zemljišča pred erozijo, za sanacijo nastalih plazov ali za odpravo (preprečevanje) drugih vplivov podtalnih voda;

2. v višini dela amortizacije in revalorizacije amortizacije gradbenih objektov zavezanec, izračunanega z uporabo odstotka, v katerem so v prihodkih zavezanec zajeti prispevki prek samoupravnih interesnih skupnosti ali prihodki iz proračuna, v katerih ni predvideno financiranje amortizacije grad-

benih objektov, ki so bili prej financirani iz istih virov ali iz samoprispevka;

3. v višini revalorizirane nabavne vrednosti odpisanih materialnih vlaganj, ki se po določbah tega zakona ne odpisujejo (amortizirajo).

84. člen

(1) Finančne in neposlovne prihodke sestavljajo povečanje aktive iz finančnih in neposlovnih razmerij, če je na tej podlagi nastalo dolžniško-upniško razmerje, če je prihodek obračunan v listine, ki ima vse značilnosti knjigovodske listine, ter če je bila terjatvena listina poslana dolžniku oziroma znesek realiziran ali kako drugače ustvarjen kot prihodek za zneske, za katere se ne pošlje terjatvena listina.

(2) V bilanci uspeha se na poziciji prihodkov od obresti izkaže tudi revalorizacija kratkoročnih dinarskih terjatev, na poziciji pozitivne tečajne kursne razlike pa samo tečajni dobički iz kratkoročnih deviznih terjatev in obveznosti pri tistih zavezanecih, ki ne uporabljajo določbe tretjega odstavka 75. člena tega zakona.

(3) Na poziciji presežka revalorizacijskih prihodkov se izkaže prihodek v dobro revalorizacijske rezerve.

(4) Poleg prihodkov od prodaje materialov (in odpadkov) se v neposlovnih prihodkih izkažejo tudi prihodki od prodaje nematerialnih in materialnih vlaganj.

3. Dodatno finančno poročilo (dodatek)

85. člen

(1) Dodatno finančno poročilo se sestavi ob letnem računu, vsebuje pa zlasti naslednje informacije:

1. Pojasnila o odmiku od pravil ocenjevanja z njihovo obrazložitvijo;

2. Pojasnila o uporabljeni metodi ocenjevanja, kadar se lahko za posamezne bilančne pozicije uporabi več metod ocenjevanja, po potrebi tudi z obrazložitvijo uporabljene metode;

3. pojasnilo, zakaj je bila spremenjena metoda ocenjevanja, s kvantifikacijo učinkov sprememb na premoženje, finančni položaj in rezultat zavezanca;

4. pojasnilo o uporabljeni zasnovi realizacije;

5. pojasnila o vključitvi obresti v ceno investicij med graditvijo ter v zaloge nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov, pri katerih cikel od vlaganja do prodaje traja dlje in ko se ta vlaganja financirajo iz posojenega kapitala;

6. **pregled sprememb stalnega premoženja**³⁾ s podatki o vrsti nastalih sprememb v poslovnem letu;

7. pregled amortizacije s posojili o uporabljenih postopkih obračunavanja amortizacijskih kvot in spremembe stanja dobavne vrednosti med letom;

8. **pregled deprecij in rezerviranih sredstev** s podatki o spremembah posameznih bilančnih pozicij v poslovnem letu in informacijo o problemih na teh računih;

9. **pregled terjatev in obveznosti** s podatki o rokih dospelosti po posameznih vrstah obveznosti in terjatev;

10. **pregled prihodkov po vrstah in ozemljih**;

11. **letni pregled posebnih podatkov**, potrebnih za podrobnejšo ugotovitev položaja in poslovanja zavezanca, zlasti v zvezi z odvisnimi nabavnimi stroški, zalogami tujih proizvodov in blaga, garancijami in poroštvi, odplačili posojil, stroški po značaju ter uporabo sredstev za skupno porabo;

12. **letni pregled posebnih podatkov velikih zavezancev**, potrebnih za dodatno ugotovitev njihovega položaja in poslovanja, zlasti v zvezi s kontokorentnimi računi, leasing posli ter stroški in odhodki po vrstah.

(2) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše obliko in vsebino dodatnega finančnega poročila.

³⁾ Ker bo vsebina dodatnega finančnega poročila predmet posebnega navodila, so v osnutku zakona priloženi orientacijski obrazci tistih pregledov, ki so podčrtani, da bi bilo mogoče ugotoviti vsebino dodatnega finančnega poročila in trimesečnega poročila vodje.

4. Trimesečno poročilo vodje

86. člen

(1) Individualni ali kolegijski poslovodni organ zavezanca sestavi po preteku vsakega trimesečja med poslovnim letom trimesečno poročilo vodje, ki vsebuje zlasti naslednje podatke:

1. znesek ustvarjenega neto prihodka v preteklem trimesečju;

2. znesek ustvarjenega neto prihodka v vsakem preteklem trimesečju tekočega poslovnega leta;

3. celotni znesek ustvarjenega neto prihodka od začetka zadevnega poslovnega leta;

4. znesek ustvarjenega neto prihodka v enakem obdobju preteklega leta;

5. oceno poslovnega rezultata od začetka poslovnega leta;

6. napoved poslovnega rezultata za naslednje trimesečje;

7. **revalorizacijsko podbilanco** s podatki o negativnih in pozitivnih ter dospelih in pripisanih revalorizacijskih učinkih;

8. **trimesečni pregled osebnih podatkov**, potrebnih za natančnejšo ugotovitev števila zaposlenih delavcev in osebnih dohodkov delavcev.

(2) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše obliko in vsebino trimesečnega poročila vodje.

5. Poročilo o poslovanju

87. člen

(1) Zavezanec poslovodni organ sestavi poročilo o poslovanju (v nadaljnjem besedilu: poročilo), ki skupaj z bilanco stanja, bilanco uspeha in dodatkom sestavlja celoto.

(2) Poročilo se sestavi v rokih, v katerih se sestavlja periodični obračun oziroma zaključni račun.

88. člen

(1) Poročilo vsebuje zlasti:

1. prikaz razvoja poslovanja, všteti tudi izkoriščanje zmogljivosti;

2. prikaz finančnega položaja in finančne strukture;

3. rentabilnostni račun;

4. kazalnike fizičnega obsega poslovanja;

5. oceno o verjetnem prihodnjem razvoju poslovanja z obrazložitvijo;

6. podatke o kakovosti proizvodnega programa in njegovi perspektivnosti;

7. podatke o raziskovalnih in razvojnih dejavnostih;

8. informacije o odkupu lastnih delnic.

(2) Poročilo vsebuje tudi druge podatke in ocene o zavarovančevem poslovanju ter komentar sprememb v finančnih poročilih.

(3) Poleg podatkov iz prvega odstavka tega člena vsebuje poročilo tudi načrt ali napoved prihodnjega gibanja kazalnikov iz poročila ter primerjavo s podatki iz predhodnega obdobja.

(4) Funkcionar, ki vodi zvezni upravni organ, pristojen za finance, predpiše obvezno vsebino poročila.

IX. OBLIKOVANJE IN DELITEV DOHODKA IN DOBIČKA

89. člen

(1) Zavezanec dohodek je dodatni kazalnik rentabilnosti, ugotovi pa se na posebnem obrazcu, ki je sestavni del tega zakona.

(2) Dohodek se ugotavlja na podlagi sestavin bilance uspeha kot seštevek dobička in stroškov, ki se štejejo za dohodek, zmanjšan za izgubo.

90. člen

(1) O delitvi dohodka oziroma dobička ter kritju izgub odloča zavezanec organ upravljanja.

(2) V obrazcu, na katerem se ugotavlja dohodek, se izkazuje tudi delitev dohodka in dobička kot osnova za knjiženje delitve dobička, ko se odprejo knjige v naslednjem letu.

X. REVIZIJA FINANČNIH POROČIL

91. člen

(1) Letna finančna poročila (letni račun) zavezanca preskusi in ocenjuje institucija, ki je z zveznim zakonom pooblaščen za ekonomsko-finančno revizijo.

(2) Zavezanec mora v osmih dneh od dneva, ko je bil letni račun poslan službi družbenega knjigovodstva, institucijo iz prvega odstavka zaprositi za ekonomsko-finančno revizijo.

(3) Pooblaščen institucija iz prvega odstavka tega člena mora po preskusu letnih finančnih poročil poslati zavezancu poročilo o ekonomsko-finančni reviziji.

(4) Prvi in drugi odstavek tega člena se ne nanašata na zavezanca, ki so po določbah tega zakona v kategoriji majhnih zavezancev.

(5) Prehod v kategorijo majhnih zavezancev oziroma izstop iz nje se opravi, če je zavezanec v predhodnih dveh letih izkazoval rezultate in stanje ustrezne kategorije zavezanca.

92. člen

Določbe 91. člena tega zakona se nanašajo tudi na zavezanca, ki sestavljajo konsolidirana letna finančna poročila.

93. člen

(1) Poročilo o ekonomsko-finančni reviziji vsebuje strokovno oceno realnosti in objektivnosti stanja sredstev in njihovih virov ter rezultatov poslovanja, izkazanih v letnih finančnih poročilih, z vidika pravilne uporabe računovodskih pravil, predpisanih z zakonom ali zavezančevimi splošnimi akti.

(2) Poročilo iz prvega odstavka tega člena vsebuje tudi oceno o usklajenosti poročila o poslovanju z zavezančevimi letnimi finančnimi poročili.

94. člen

Strokovna ocena letnih finančnih poročil je lahko:

1. pozitivna, oziroma da letni račun realno in objektivno prikazuje finančno stanje in rezultate zavezančevega poslovanja;

2. pozitivna s pridržki glede realnosti in objektivnosti posameznih bilančnih pozicij;

3. s pridržkom, ker vsebuje ugotovitev, da ni mogoče dati mnenja o realnosti in objektivnosti izkazanega finančnega stanja in rezultata poslovanja;

4. negativna, oziroma da v letnem računu niso realno in objektivno prikazani finančno stanje in rezultati poslovanja.

95. člen

Institucija, pooblaščen za revizijo, lahko na zahtevo skupščine družbenopolitične skupnosti ali kateregakoli zavezanca opravi ekonomsko-finančno revizijo letnih računov drugega zavezanca.

96. člen

(1) Revizijo plača vložnik zahteve.

(2) Višino plačila in rok (ki ne sme biti daljši od 6 mesecev) za ekonomsko-finančno revizijo uredita s pogodbo vložnik zahteve in pooblaščen institucija.

XI. OBJAVLJANJE IN POT FINANČNIH POROČIL

97. člen

(1) Institucija, pooblaščen za ekonomsko-finančno revizijo, mora v 15 dneh po reviziji poslati oglasnemu oddelku Uradnega lista SFRJ v objavo poročilo o reviziji skupaj z zavezovalnim letnim finančnim poročilom v skrajšani obliki ter s poročilom o njegovem poslovanju, razen za zavezanca, za katere je z zveznim zakonom objavljane teh podatkov prepovedano.

(2) Objavljajo se samo letna finančna poročila velikih zavezancev.

98. člen

Služba družbenega knjigovodstva mora proti plačilu dati vsaki fizični ali pravni osebi letna finančna poročila v skrajšani obliki ter poročilo o poslovanju kateregakoli zavezanca (razen zavezancev, za katere je z zveznim zakonom objavljane teh podatkov prepovedano).

XII. KAZENSKKE DOLOČBE

Opomba: Kazenske določbe bodo predlagane pozneje, ko bodo dokončno določene rešitve v predlogu zakona.

XIII. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

Opomba: Ker je tudi glede prehodnih in končnih določb nujno natančno določiti glavne rešitve v predlogu zakona, bodo tudi te določbe v obliki členov pozneje natančneje določene. Ker pa gre tu vendarle za materialne rešitve z neposrednimi posledicami za poslovanje zavezancev, v nadaljevanju prikazujemo možne rešitve teh določb.

(1) Predpisano bo, da po tem zakonu v letu 1989 delajo samo tisti zavezanci, ki so knjige vodili po kontnem planu za gospodarstvo. Drugi zavezanci, na katere se je nanašal zakon o celotnem prihodku in dohodku, bodo vodili računovodstvo po določbah tega zakona, vendar po prej veljavnih kontnih planih in bilančnih obrazcih, razen revalorizacijske podbilance; zato bo predpisana povezava starih in novih kontov. V letu 1989 bo pripravljen popolni prehod vseh zavezancev na nov obračunski sistem, ki bi se v celoti začel uporabljati od 1. januarja 1990.

(2) Z 31. 12. 1988 bodo dodatno določene bilance uspeha po sedaj veljavnemu obračunskemu sistemu, ki bodo omogočile:

1. prehod na fakturirano realizacijo;

2. dodatni obračun davkov in prispevkov iz dohodka, kar naj bi omogočilo prehod na plačevanje davkov in prispevkov po ugotavljanju rezultatov;

3. realno ugotavljanje vrednosti aktive s korekcijami poslovnega sklada;

4. realno ugotavljanje vrednosti aktive ob povečanju izgub.

(3) Prehod na fakturirano realizacijo bo izveden takole:

1. neizterjane terjatve, starejše od 90 dni, ki niso bile vključene v celotni prihodek, bodo prenesene na dvomljive in sporne terjatve ter popravek njihove vrednosti;

2. druge neizterjane terjatve, ki niso bile vključene v celotni prihodek, bodo vključene v celoti prihodek bilance iz drugega odstavka.

(4) Dodatni obračun davkov in prispevkov iz dohodka bo opravljen v istih zneskih in namenih kot v letu 1988, revaloriziranih za polletno inflacijo ter bo obremenil bilanco iz drugega odstavka, s tem pa bo ta znesek povečan tudi za plačane akontacije davkov in prispevkov za obdobje januar-marec 1989. V letu 1989 se ne bo nadaljevalo plačevanje nobenih akontacij davkov in prispevkov. Revalorizirana (od 1. januarja 1989) dvanajstina dodatno obračunanih davkov in prispevkov se bo vplačevala mesečno od aprila 1989 do marca 1990. Davki in prispevki za naslednje obdobje (april 1990 – marec 1991) bodo obračunani na podlagi dejansko ustvarjenih rezultatov v letu 1989. Tako bo postavljena osnova za plačevanje davkov in prispevkov za nazaj, s čimer bo zagotovljena določena zanesljivost gospodarstva ter družbenih dejavnosti pri poslovanju.

(5) V stroške bilance iz drugega odstavka bo vključeno naslednje:

1. poln odpis ustanoviteljskih vlog (saldo konta 007 in 027);

2. poln saldo popravka vrednosti dvomljivih in spornih terjatev (saldo konta 093 in 094);

3. razmejeni nekriti revalorizacijski odhodki (saldo konta 190);

4. razmejene negativne tečajne razlike iz prejšnjih let (saldo konta 193);

5. odpis vrednosti zaloga po 50. členu tega zakona.

(6) V prihodke bilance iz drugega odstavka bo vključena več ocenjena sedanja vrednost osnovnih sredstev, v odhodke pa manj ocenjena sedanja vrednost (zavezanec bo moral

oceniti osnovna sredstva na dan 31. 12. 1988). Pri tem bo popravek sedanje vrednosti opravljen s popravkom nabavne vrednosti osnovnih sredstev (da bi se izognili poljubnosti, bo treba verjetno določbe tega odstavka ločiti za naravna bogastva, gradbene objekte in opremo).

(7) V stroške bilance iz drugega odstavka bodo vključeni tudi morebitni dodatni popravki vrednosti aktive, ki niso izvedeni po tretjem do šestem odstavku, po zavezančevi oceni.

(8) V bilanci iz drugega odstavka izkaže zavezanec čisti dohodek ali izgubo.

(9) Izkazani čisti dohodek vnese zavezanec brez kakršnihkoli odbitkov v poslovni sklad oziroma razporedi na lastni poslovni sklad tudi vložena in združena sredstva, če imajo vlagatelji in združevalci pravico do udeležbe pri ustvarjenem rezultatu.

(10) Izkazano izgubo krije zavezanec iz rezerv, ostanek pa prenese na nekrito izgubo, razen če v svojih virih nima sredstev tujih vložnih in združenih sredstev, na podlagi katerih uveljavljajo vlagatelji in združevalci pravico do udeležbe pri rezultatu. V tem primeru se del ostanka izgube nad presežkom stroškov nad prihodki iz šestega odstavka ter nad stroški iz sedmega odstavka nadomesti v breme lastnega poslovnega sklada, dokler se popolnoma ne izkoristi.

(11) Preden sestavi bilanco pod (2), razvrsti zavezanec vso izgubo s kontov 096, 097 in 098 kot nekrito izgubo na kontu 095, trajne vire osnovnih sredstev (skupina konta 90), razen virov, odstopljenih v trajno uporabo (konto 902), pa skupaj z revalorizacijsko rezervo (saldo konta 290), uvrsti na poslovni sklad (konto 900).

(12) Zavezanec, ki v svojih virih sredstev nima tujih vložnih in združenih sredstev, na podlagi katerih uveljavljajo vlagatelji in združevalci pravico do udeležbe pri rezultatu, poleg uvrstitve iz enajstega odstavka krije razvrščeno nekrito izgubo v breme razvrščenega poslovnega sklada, dokler se popolnoma ne izkoristi.

(13) Zavezanec, ki po razvrstitvi iz enajstega in dvanajstega odstavka ter prikazovanju v bilanci iz drugega do desetega odstavka izkaže nekrito izgubo, ki je večja od trajnih virov poslovnih sredstev in tujih vložnih in združenih sredstev, na podlagi katerih uveljavljajo vlagatelji in združevalci pravico do udeležbe pri rezultatu, mora takoj začeti postopek nepravdne poravnave s svojimi upniki.

(14) Po razvrstitvi iz enajstega in dvanajstega odstavka ter prikazovanja v bilanci iz drugega do desetega odstavka, opravi zavezanec pod 13. 12. 1988 preknjiženji na nova konta (objavljen bo podzakonski akt) in sestavi novo bilanco stanja.

(15) Vsa opravila iz drugega do štirinajstega odstavka mora zavezanec opraviti do 15. marca 1989, ko predloži službi družbenega knjigovodstva bilanco uspeha iz drugega odstavka in bilanco stanja iz štirinajstega odstavka, pri tem pa ni potrebno (samo v letu 1989) trimesečno poročilo vodje.

(16) Do izdaje posebnega zveznega zakona opravlja posle revizije služba družbenega knjigovodstva.

(17) Del čistega dohodka,časno razporejen za skupno porabo za stanovanjske potrebe, se sme do vštetega leta 1990 uporabljati za potrebe, za katere je namenjen, tudi med letom.

ZAVEZANEC (-Veliki-)

BILANCA STANJA							
AKTIVA				PASIVA			
na dan _____ leta				TEKOČE LETO			
Zap. št.	Skupina kontov-konto	POZICIJA	Oznaka AOP	BRUTO	Popravek vrednosti	NETO (5-6)	Predhodno leto
1	2	3	4	5	6	7	8
1		A. STALNO PREMOŽENJE (zap. št. 2 do 4)	001				
2		NEMATERIALNA VLAGANJA	002				
3		MATERIALNA VLAGANJA (AOP 4 do 012)	003				
		Zemljišča	004				
		Gozdovi	005				
		Nasadi	006				
		Osnovna čreda	007				
		Gradbeni objekti	008				
		Oprema	009				
		Druge osnovna sredstva	010				

Tekoča materialna vlaganja
Predumji za materialna
vlaganja

			011
			012
4	DOLGOROČNA FINANČNA VLAGANJA (AOP 014 do 020)		013
	Vrednostni papirji		014
	Združena in vložena sredstva		015
	Dolgoročni krediti v tujini		016
	Depoziti in varščine		017
	Plasmaji v povezana podjetja		018
	Obvezni plasmaji		019
	Drugi dolgoročni plasmaji		020
5	B. OBRATNO PREMOŽENJE (zap. št. 6+11)		021
6	I. ZALOGE (zap. št. 7 do 10)		022
7	SUROVINE, MATERIAL IN DROBEN INVENTAR		023
8	NEDOKONČANA PROIZVODNJA		024
9	GOTOVI PROIZVODI		025
10	TRGOVINSKO BLAGO		026
11	II. TERJATVE IN GOTOVINA (zap. št. 12 do 17)		027
12	PREDUMJI DOBAVITELJEM		028
13	TERJATVE IZ POSLOVANJA (AOP 030 do 032)		029
	Kupci v državi		030
	Kupci v tujini		031
	Menice in čeki		032
14	TERJATVE IZ PLASMAJEV (AOP 034 do 036)		033
	Plasmaji v banki - depoziti		034
	Drugi kratkoročni krediti		035
	Drugi vrednostni papirji		036
15	TERJATVE DO POVEZANIH PODJETIJ		037
16	DRUGE TERJATVE (AOP 039 do 042)		038
	Terjatve do državnih in drugih institucij		039
	Terjatve do delavcev		040
	Terjatve iz specifičnih poslov		041
	Različne terjatve		042
17	GOTOVINA		043
18	C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (AOP 045 do 046)		044
	Vnaprej plačani stroški		045
	Stroški, ki se razmejijo na več let		046
19	POSLOVNO PREMOŽENJE (zap. št. 1+5+18)		047
20	IZGUBA		048
21	POSLOVNA AKTIVA (zap. št. 19+20)		049
22	NEPOSLOVNO PREMOŽENJE		050
23	AKTIVA SKUPAJ (zap. št. 21+22)		051
24	AKTIVA IZVENBILANČNE EVIDENCE		052

PASIVA

Zap. št.	Skupina kontov-konto	POZICIJA	Oznaka AOP	Tekoče leto	Prehod. leto
1	2	3	4	5	6
25		A. LASTNI VIRI (zap. št. 26 do 31)	053		
26		POSLOVNI SKLAD (AOP 055 do 057)	054		
		Začetni poslovni sklad	055		
		Poslovni sklad iz rezultatov	056		
		Drugi lastni viri	057		
27		DELNIŠKA GLAVNICA	058		
28		LASTNI KAPITALI IN VLOGE (AOP 060 do 062)	059		
		Lastni kapital	060		
		Vloge domačih oseb	061		
		Vloge tujih oseb	062		
29		REZERVNI SKLAD	063		
30		NERAZPOREJEN DOBIČEK IZ PREJŠNJIH LET	064		
31		REVALORIZACIJSKA REZERVA	065		
32		B. REZERVIRANJA (AOP 067 + 068)	066		
		Rezerviranja za rizike	067		
		Rezerviranja za stroške	068		
33		C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI (zap. št. 34 do 36)	069		
34		OBVEZNOSTI IZ DOLGOROČNIH POSOJIL (AOP 071 do 074)	070		
		Dolgoročna posojila od bank v državi	071		
		Druge dolgoročna posojila v državi	072		
		Dolgoročna posojila v tujini	073		

35	Prodane obveznice	074
36	DOLGOROČNE OBVEZNOSTI IZ NASLOVA ZDRUŽEVANJA	075
37	DOLGOROČNE OBVEZNOSTI DO POVEZANIH PODJETIJ	076
38	D. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI (zap. št. 38 do 45)	077
	KRATKOROČNA POSOJILA (AOP 079 do 081)	078
	Kratkoročna posojila od bank v državi	079
	Druga kratkoročna posojila v državi	080
	Kratkoročna posojila v tujini	081
39	PREDUJMI KUPCEV IN DEPOZITI	082
40	OBVEZNOSTI DO DOBAVITELJEV (AOP 084 do 086)	083
	Dobavitelji v državi	084
	Dobavitelji v tujini	085
	Dobavitelji za nefakturirano blago in storitve	086
41	OBVEZNOSTI DO DELAVCEV	087
42	OBVEZNOSTI ZA DAVKE, PRISPEVKE IN DRUGE DAVŠČINE	088
43	OBVEZNOSTI IZ MENIC IN ČEKOV	089
44	DRUGE OBVEZNOSTI	090
45	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO POVEZANIH PODJETIJ	091
46	E. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (AOP 093 + 094)	092
	Vnaprej zaračunani (obračunani) prihodi	093
	Obračunani stroški	094
47	DOBIČEK TEKOČEGA LETA	095
48	POSLOVNA PASIVA (zap. št. 25+32+33+37+46+47)	096
49	VIRI NEPOSLOVNEGA	097
50	PREMOŽENJA	098
51	PASIVA SKUPAJ (zap. št. 48 + 49)	099
	PASIVA IZVENBILANČNE EVIDENCE	

VODJA RAČUNOVODSTVA VODJA ZAVEZANCA

ZAVEZANEC
(=Mali=)

BILANCA STANJA na dan _____ leta							
AKTIVA			TEKOČE LETO				
Zap. št.	Skupina kontov-konto	POZICIJA	Oznaka AOP	BRUTO	Popravek vrednosti	NETO (5-6)	Predhodno leto
1	2	3	4	5	6	7	8
1		A. STALNO PREMOŽENJE (zap. št. 2 do 4)	001				
2		NEMATERIALNA VLAGANJA	002				
3		MATERIALNA VLAGANJA	003				
4		DOLGOROČNA FINANČNA VLAGANJA	004				
5		B. OBRATNO PREMOŽENJE (zap. št. 6+11)	005				
6		I. ZALOGE (zap. št. 7 do 10)	006				
7		SUROVINE, MATERIAL IN DROBEN INVENTAR	007				
8		NEDOKONČANA PROIZVODNJA	008				
9		GOTOVI PROIZVODI	009				
10		TRGOVINSKO BLAGO					
11		II. TERJATVE IN GOTOVINA (zap. št. 12 do 17)	011				
12		PREDUJMI					
13		DOBAVITELJEM	012				
14		TERJATVE IZ POSLOVANJA	013				
15		TERJATVE IZ PLASMAJEV	014				
16		TERJATVE DO POVEZANIH PODJETIJ	015				
17		DRUGE TERJATVE	016				
18		GOTOVINA	017				
19		C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	018				
20		POSLOVNO PREMOŽENJE (zap. št. 1+5+18)	019				
21		IZGUBA	020				
22		POSLOVNA AKTIVA (zap. št. 19+20)	021				
23		NEPOSLOVNO PREMOŽENJE	022				
24		AKTIVA SKUPAJ (zap. št. 21+22)	023				
		AKTIVA IZVENBILANČNE EVIDENCE	024				

PASIVA					
Zap. št.	Skupina kontov-konto	POZICIJA	Oznaka AOP	Tekoče leto	Predhodno leto
25		A. LASTNI VIRI (zap. št. 26 do 31)	025		
26		POSLOVNI SKLAD	026		
27		DELNIŠKA GLAVNICA	027		
28		LASTNI KAPITALI IN VLOGE	028		
29		REZERVNI SKLAD	029		
30		NERAZPOREJEN DOBIČEK IZ PREJŠNJIH LET	030		
31		REVALORIZACIJSKA REZERVA	031		
32		B. REZERVIRANJA	032		
33		C. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI (zap. št. 34 do 36)	033		
34		OBVEZNOSTI IZ DOLGOROČNIH POSOJIL	034		
35		DOLGOROČNE OBVEZNOSTI IZ NASLOVA ZDRUŽEVANJA	035		
36		DOLGOROČNE OBVEZNOSTI DO POVEZANIH PODJETIJ	036		
37		D. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI (zap. št. 38 do 45)	037		
38		KRATKOROČNA POSOJILA	038		
39		PREDUJMI KUPCEV IN DEPOZITI	039		
40		OBVEZNOSTI DO DOBAVITELJEV	040		
41		OBVEZNOSTI DO DELAVCEV	041		
42		OBVEZNOSTI ZA DAVKE, PRISPEVKE IN DRUGE DAVŠČINE	042		
43		OBVEZNOSTI IZ MENIC IN ČEKOV	043		
44		DRUGE OBVEZNOSTI	044		
45		KRATKOROČNE OBVEZNOSTI DO POVEZANIH PODJETIJ	045		
46		E. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE	046		
47		DOBIČEK TEKOČEGA LETA	047		
48		POSLOVNA PASIVA (zap. št. 25+32+37+46+47)	048		
49		VIRI NEPOSLOVNEGA	049		
50		PREMOŽENJA	050		
51		PASIVA SKUPAJ (zap. št. 48+49)	051		
		PASIVA IZVENBILANČNE EVIDENCE			

ZAVEZANEC

BILANCA USPEHA od 1. januarja do _____ 19 __					
Zap. št.	Skupina kontov-konto	Pozicija	Oznaka AOP	Tekoče leto	Predhodno leto
1	2	3	4	5	6
		A. ODHODKI			
1		I. POSLOVNI ODHODKI (zap. št. 2 do 10)	100		
		Nabavna vrednost trgovskega blaga	101		
		Sprememba stanja trgovskega blaga (t)	102		
2		Nabavna vrednost prodanega trgovskega blaga (AOP 101 ± 102)	103		
		Nabavna vrednost materiala	104		
		Sprememba stanja materiala (±)	105		
3		Poraba materiala (AOP 104 ± 105)	106		
4		Stroški materiala, ki se ne skladišči	107		
5		Zunanje storitve z značajem stroškov	108		
6		Zunanje storitve z značajem dohodka	109		
7		OSEBNI DOHODKI	110		
8		AMORTIZACIJA	111		
9		REZERVIRANJA (AOP 113 do 116)	112		
		– za deprecijacijo stalnega premoženja	113		
		– za deprecijacijo obratnega premoženja	114		
		– za rizike in stroške	115		
		– za povečanje cen	116		
10		DAVKI, TAKSE IN SORODNI STROŠKI	117		
11		II. FINANČNI ODHODKI (AOP 119 do 122)	118		
		Finančni odhodki iz razmerij z vezanimi podjetji	119		
		Stroški obresti	120		
		Negativne tečajne razlike	121		
		Drugi finančni odhodki	122		
12		III. NEPOSLOVNI ODHODKI (AOP 124 do 131)	123		
		Nabavna vrednost prodanega materiala	124		
		Neodpisana vrednost prodanih osnovnih sredstev	125		
		Neodpisana vrednost in drugi stroški odpisanih osnovnih sredstev	126		
		Kazni, penali in darila	127		
		Škode in primanjkljaji	128		
		Odpisi neizterljivih terjatev	129		
		Odhodki iz prejšnjih let	130		

	Drugi odhodki	131	
13	IV. NOMINALNI DOBIČEK		
	(AOP 133 + 134)	132	
	– za vzdrževanje družbenega kapitala	133	
	– za delitev	134	
14	SKUPAJ (1+11+12+13)	135	
	B. PRIHODKI		
15	I. POSLOVNI PRIHODKI (zap. št. 16+17+18+19 do 22)	136	
16	PRIHODKI OD PRODAJE TRGOVINSKEGA BLAGA	137	
17	PRIHODEK OD PRODAJE PROIZVODOV IN STORITEV (AOP 139+140)	138	
	Prodaja na domačem tržišču	139	
	Prodaja na tuja tržišča	140	
18	SPREMEMBA STANJA ZALOG UČINKOV (AOP 142± 143)	141	
	– sprememba stanja nedokončane proizvodnje (±)	142	
	– sprememba stanja gotovih proizvodov (±)	143	
19	PRIHODKI IZ INTERNE REALIZACIJE	144	
20	PRIHODKI OD PREMIJ, SUBVENCIJ IN DOTACIJ	145	
21	PRIHODKI IZ NASLOVA ODPRAVE REZERVIRANJ Z ZNAČAJEM REDNIH ODHODKOV	146	
22	DRUGI PRIHODKI	147	
23	II. FINANČNI PRIHODKI (AOP 149 do 154)	148	
	Finančni prihodki iz razmerij z vezanimi podjetji	149	
	Prihodki od obresti	150	
	Pozitivne tečajne razlike	151	
	Prihodki iz naslova odprave rezerviranj z značajem finančnih odhodkov	152	
	Drugi finančni prihodki	153	
	Presežek revalorizacijskih prihodkov	154	
24	III. NEPOSLOVNI PRIHODKI (AOP 156 do 163)	155	
	Prihodki od prodaje materiala	156	
	Prihodki od prodaje osnovnih sredstev	157	
	Prihodki iz naslova penalov, daril in podobno	158	
	PRESEŽKI	159	
	Prihodki iz naslova odpisa obveznosti	160	
	Prihodki od odprave rezerviranj z značajem neposlovnih odhodkov	161	
	Prihodki iz prejšnjih let	162	
	Drugi neposlovni prihodki	163	
	IV. NOMINALNA IZGUBA Povečanje izgube za vzdrževanje družbenega kapitala	164	
25	IV. IZGUBA ZA KRITJE SKUPAJ (AOP 164+165)	165	
26	SKUPAJ (15+23+24+25)	167	
	VODJA RAČUNOVODSTVA	VODJA ZAVEZANCA	

PREGLED SPREMENB STALNEGA PREMOŽENJA

Skupina kontov ali konto	P O Z I C I J A	Oznaka	Začet- no sta- nje - neod- pisana vred- nost	Znesek sta- revalo- rizaci- je med poslov- nih le-	Znesek in po- večanja med le- tom	Skupaj bruto poveča- nje vla- ganja (5+6)	Odpis in zna- njsanje vlog med pos- lovnim letom	Proda- ja in preno- s vlog med pos- lovnim letom	Skupaj bruto znanj- šanje pos-vla- ganj (8+9)	Neto pove- čanje znanj- šanje vlog (6-10)	Odstotek povečanja (11:4). .100	Neto zmanj- šanje vlog (10-6)	Odstotek zmanj- šanje (13:4). .100	Kon- čno sta- nje (4+7-10)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A. STALNO PREMOŽENJE (I+II+III)														
I. NEMATERIALNA VLAGANJA														
	(a+b+c+d+e+f)	651												
	a) Ustanoviteljiska vlaganja	652												
	b) Kamejneni del tečajnih izgov- in revalorizacije nad stop- njo domače inflacije	653												
	c) Stroški raziskovanja in razvoja	654												
	d) Materialne pravice	655												
	e) Vlaganja v pridobivanje ne- materialnih vlaganj	656												
	f) Predjumi za pridobivanje ne- materialnih vlaganj	657												
	II. MATERIALNA VLAGANJA (a+b)	658												
	a) Naravna bogastva (1+2+3+4)	659												
	1. Zemljišča	660												
	2. Gozdovi	661												
	3. Vlaganja v pridobivanje zemljišč in gozdov	662												
	4. Predjumi za pridobivanje zemljišč in gozdov	663												
	5. Osnovna sredstva (1+2+3+4+5+6+7)	664												
	1. Gradbeni objekti	665												
	2. Oprema	666												
	3. Dolgoletni nasadi	667												
	4. Osnovna črta	668												
	5. Druga osnovna sredstva	669												
	6. Vlaganja v pridobivanje osnovnih sredstev	670												
	7. Predjumi za pridobivanje osnovnih sredstev	671												
	III. DOLGOROČNA FINANČNA VLAGANJA	672												
	i) (a+b+c+d+e+f+g+h+i)	673												
	a) Vlaganja v povezana podjetja	674												
	b) Zdržena in vložena sredstva	675												
	c) Dani dolgoročni depoziti in varščine	676												
	d) Obvezna vlaganja	677												
	e) Druga vlaganja	678												
	f) Vrednostni papirji	679												
	g) Dolgoročni krediti in dani depoziti v državi	680												
	h) Dolgoročni krediti v tujini	681												
	i) Menice iz dolgoročnih blagov- nih kreditov	682												

VODJA RAČUNOVODSTVA

M.P.

VODJA ZAVEZANCA

priloga poročevalca

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
III. DRUGE TERJATVE																				
12. Terjatve do državnih in drugih institucij		705																		
13. Terjatve do delavcev		707																		
14. Različne terjatve		708																		
IV. ZALOGE (15+16+17+18+19+20)																				
15. Material		709																		
16. Nadomestni deli		710																		
17. Droben inventar		711																		
18. Nedokončana proizvodnja		712																		
19. Gotovi proizvodi		713																		
20. Trgovinsko blago		714																		
B. REZERVIRANJA (V+VI)		715																		
V. PASIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (21+22+23+24)		716																		
21. Vnaprej zaračunani (obračunani) prihodki		717																		
22. Obračunani stroški		718																		
23. Obračunani odvisni nabavni stroški		719																		
24. Druge pasivne časovne razmejitve		720																		
VI. DOLGOROČNA REZERVIRANJA (25+26+27+28)		721																		
25. Obračunani stroški za dolgoročno odložene rizike		722																		
26. Obračunani stroški za regeneracijo naravnih bogastev		723																		
27. Obračunani stroški investicijskega vzdrževanja osnovnih sredstev		724																		
28. Obračunani stroški za dolgoročno odložene stroške		725																		
C. AKTIVNE ČASOVNE RAZMEJITVE (29+30+31+32)		726																		
29. Vnaprej plačani stroški		727																		
30. Stroški, ki se razmejijo na več let		728																		
31. Plačani odvisni nabavni stroški		729																		
32. Druge aktivne časovne razmejitve		730																		
		731																		
VOVJA RAČUNOVODSTVA																				
M.P.																				
VOVJA ZAVEZANCA																				

PREČLED TERJATEV IN OBVEZNOSTI

Skupina kontov ali konto	P O Z I C I J A	Ozna- ka AOP	NETO	DEL TERJATEV OZIROMA OBVEZNOSTI																
				ki izvirajo iz pred- od- pred- več- kot- pe- let- let	ki do- ene- ga- do- ga- le- ta- let	do ki je ene- ga- le- ta- let	ki do- je- že- za- dan, pod- kate- rim- se se- stavi zaključ- ni ra- čun	ki do- je- bru- cu- arju	ki do- fe- mar- cu- arju	ki do- apr- lu	ki do- jun- ju	ki do- jun- ju	ki do- jun- ju	ki do- jun- ju	ki do- jun- ju	ki do- jun- ju	ki do- jun- ju	ki do- jun- ju	ki do- jun- ju	ki do- jun- ju
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
A. TERJATEV (I+II)																				
I. TERJATEV V STANEM																				
PREMOŽENJU (a+b+c+d+e+f+g+h+i+j)																				
a) Predjuni za pridobi- vanje nematerialnih in materialnih vla- ganj (1+2+3)																				
1. Predjuni za pridobi- vanje nematerialnih vlaganj																				
2. Predjuni za pridobi- vanje zemljišč in gozdov																				
3. Predjuni za pridobi- vanje osnovnih sred- stev																				
b) Vlaganja v povezana podjetja (4+5+6)																				
4. Vlaganja v delnice vezanih podjetij																				
5. Vlaganja v obveznice povezanih podjetij																				
6. Druga vlaganja v po- vezana podjetja																				
c) Združena in vložena sredstva																				
d) Dani dolgoročni depoziti in varščine																				
e) Obvezna vlaganja																				
f) Druga vlaganja																				
g) Vrednostni papirji (7+8+9)																				
7. Delnice																				
8. Obveznice																				
9. Drugi dolgoročni vred- nostni papirji																				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
	h) Dolgoročni krediti in dani depoziti v državi (10+11)	758																		
	10. Dolgoročni krediti v državi	759																		
	11. Dolgoročni dani depoziti	760																		
	i) Dolgoročni krediti v tujini	761																		
	j) Menice iz dolgoročnih blagovnih kreditov	762																		
	II. KRATKOROČNE TERJATVE (a+b+c+d)	763																		
	a) Kratkoročne terjatve iz poslovanja (12+13+14+15+16)	764																		
	12. Predajni dobaviteljem	765																		
	13. Kupci v državi	766																		
	14. Kupci v tujini	767																		
	15. Drugi dani predajni in kupci	768																		
	16. Druge kratkoročne terjatve iz poslovanja	769																		
	b) Kratkoročna finančna vlaganja (17+18+19+20+21+22=)	770																		
	17. Kratkoročna združena in vložena sredstva	771																		
	18. Kratkoročna finančna vlaganja v povezana podjetja	772																		
	19. Kratkoročna vlaganja v banke - depoziti	773																		
	20. Kratkoročni krediti v državi	774																		
	21. Kratkoročni krediti v tujini	775																		
	22. Druga kratkoročna finančna vlaganja	776																		
	c) Druge terjatve (23+24+25)	777																		
	23. Terjatve do državnih in drugih institucij	778																		
	24. Terjatve do delavcev	779																		
	25. Različne terjatve	780																		
	d) Gotovina	781																		
	B) OBEZVOSTI (III+IV+V+VI+VII)	791																		
	III. OBEZVOSTI DO LASNEGA KAPITALA (a+b+c+d+e)	792																		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
	a) Premije, vezane za delniško glavnico	793																		
	b) Vezane vloge domačih oseb	794																		
	c) Vezane vloge tujih oseb	795																		
	d) Rezervni sklad	796																		
	e) Nerazporejena revalorizacijska rezerva	797																		
	IV. DOLGOROČNA REZERVIRANJA (a+b)	798																		
	a) Rezerviranja za rizike	799																		
	b) Rezerviranje za stroške	800																		
	V. DOLGOROČNE OBVEZNOSTI (a+b+c+d+e+f)	801																		
	a) Dolgoročne obveznosti do povezanih podjetij	802																		
	b) Dolgoročne obveznosti za prejete depozite in varščine	803																		
	c) Dolgoročna posojila od bank v državi	804																		
	d) Druga dolgoročna posojila iz države	805																		
	e) Dolgoročna posojila iz tujine	806																		
	f) Prodane obveznice	807																		
	VI. NERAZPOREJEN DOBIČEK IZ TEKOČEGA LETA	808																		
	VII. KRATKOROČNE OBVEZNOSTI (a+b+c+d)	809																		
	a) Kratkoročne obveznosti iz poslovanja (1+2+3+4+5)	810																		
	1. Predajni kupci	811																		
	2. Dobavitelji v državi	812																		
	3. Dobavitelji v tujini	813																		
	4. Drugi prejeti predajni in kupci	814																		
	5. Druge kratkoročne obveznosti iz poslovanja	815																		
	b) Kratkoročne finančne obveznosti (6+7+8+9+10+11+12)	816																		
	6. Obveznosti za kratkoročno združena in vložena sredstva v podjetja	817																		
	7. Obveznosti za kratkoročna finančna vlaganja v povezana podjetja	818																		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
	8.	Obveznosti za kratko- ročna vlaganja v ban- ke - prejeti kratko- ročni depoziti v ban- čnih organizacijah	819																	
	9.	Kratkoročna posojila od bank v državi	820																	
	10.	Druge kratkoročna posojila iz države	821																	
	11.	Kratkoročna posojila iz tujine	822																	
	12.	Druge kratkoročne finančne obveznosti	823																	
	c)	Druge kratkoročne ob- veznosti (13+14+15)	824																	
	13.	Obveznosti za davke in prispevke	825																	
	14.	Druge obveznosti do delavcev	826																	
	15.	Različne obveznosti d) Obveznosti za osebne dohodke (16+17+18)	827																	
	16.	Obveznosti za čiste osebne dohodke in na- domestila osebnih dohodkov	828																	
	17.	Obveznosti za sklad skupne porabe iz oseb- nih dohodkov	829																	
	18.	Obveznosti za davke in prispevke iz oseb- nih dohodkov	830																	
			831																	
	VIII.	ORGANIZACIJE IN TER- JATVE, IZ NASLOVA KA- TERIH JE PRIDOBILJENA PRAVICA DO UDELEŽBE PRI UPRAVLJANJU V TEH ORGANIZACIJAH (1+.....)	832																	
	IX.	ORGANIZACIJE IN OBEZ- NOSTI, IZ NASLOVA KA- TERIH SO TE ORGANIZA- CIJE PRIDOBILE PRAVICO DO UDELEŽBE PRI UPRAV- LJANJU ZAVEZANCA (1+.....)	833																	

VODJA RAČUNOVODSTVA

M.P.

VODJA ZAVEZANCA

priloga poročevalca

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	9. Klirinško območje	861																	
	1) Amerika-srednja in južna (10+11)	862																	
	10. Konvertibilno območje	863																	
	11. Klirinško območje	864																	
	j) Avstralija z Oceanijo (12+13)	865																	
	12. Konvertibilno območje	866																	
	13. Klirinško območje	867																	
	k) Afrika (14+15)	868																	
	14. Konvertibilno območje	869																	
	15. Klirinško območje	870																	
	l) Evropa (16+17)	871																	
	16. Konvertibilno območje	872																	
	17. Klirinško območje	873																	

Zap. št.	Skupina kontov ali konto	Pozicija	Oznaka AOP	Podatek iz tekočega leta (vrednost)	Podatek iz predhodnega leta (vrednost)	Indeks rasti (5:6) · 100
1	2	3	4	5	6	7
	1.1	Carine in druge uvozne davščine, ki se zaračunavajo skupaj z dobaviteljevo ceno	921			
	1.2	Davek od prometa in druge davščine, ki se zaračunavajo skupaj z dobaviteljevo ceno	922			
	1.3	Carine in druge uvozne davščine za blago	923			
	1.4	Odtegnjeni prometni davek in davščine, zaračunane ob prodajni ceni	924			
	1.5	Obračunana nabavna cena materiala	925			
	1.6	Obračunana nabavna cena blaga	926			
	2.1	Tuje blago in gotovi proizvodi v konsignaciji in komisijki trgovini	927			
	2.2	Drugi tuji proizvodi	928			
	2.3	Skupaj tuji proizvodi (2.1+2.2)	929			
	2.4	Domače blago in gotovi proizvodi v konsignaciji in komisijki trgovini	930			
	2.5	Domači proizvodi, prejeti v skupno delo	931			
	2.6	Drugi tuji domači proizvodi	932			
	2.7	Skupaj domači tuji proizvodi (2.4+2.5+2.6)	933			
	2	Skupaj tuji proizvodi (2.3+2.7)	934			
	3.1	Znesek obveznosti iz danih garancij in jamstev	935			
	3.2	Znesek prejetih garancij in jamstev	936			
	4.1	Izvršena odplačila iz dolgoročnih posojil	937			
	4.2	Izvršena odplačila iz kratkoročnih posojil	938			
	4	Izvršena odplačila iz posojil (4.1+4.2)	939			
	5.1	Variabilni stroški	940			
	5.2	Fiksni stroški	941			
	5	Skupaj stroški (5.1+5.2)	942			
	6.1	Vložena sredstva skupne porabe za družbeno stanovanjsko graditev	943			
	6.2	Vložena sredstva skupne porabe za individualno stanovanjsko graditev	944			
	6.3	Vlaganje v stanovanjsko graditev (6.1+6.2)	945			
	6.4	Izvršena odplačila in plačane obresti iz posojil za stanovanjsko graditev	946			
	6.5	Vložena sredstva skupne porabe za druga vlaganja v stalno premoženje skupne porabe	947			
	6.6	Izvršena odplačila in plačane obresti iz posojil za drugo premoženje skupne porabe	948			
	7.1	Dorabljena sredstva skupne porabe za organizacijo letnega dopusta, razen regresa, ki se dodeli delavcem ne glede na kraj letnega dopusta	949			
	7.2	Porabljena sredstva skupne porabe, dana delavcem iz naslova splošne pravice	950			
	7.3	Porabljena sredstva skupne porabe, dana delavcem na podlagi posamičnih odločitev in posebno omejene splošne pravice	951			
	7.4	Celotna sredstva skupne porabe, dana delavcem (7.1+7.2+7.3)	952			
	7.5	Druga porabljena sredstva skupne porabe	953			
	8.1	Maksimalna obrestna mera za kredite, odobrene za stanovanjsko graditev	954			
	8.2	Minimalna obrestna mera za kredite, uporabljene za stanovanjsko graditev	955			
	8.3	Maksimalna obrestna mera za kredite, uporabljene za stanovanjsko graditev	956			
	8.4	Minimalna obrestna mera za kredite, uporabljene za stanovanjsko graditev	957			
	8.5	Maksimalni znesek odobrenega kredita za stanovanjsko graditev	958			

LETNI PREGLED POSEBNIH PODATKOV
(»veliki«)

Zap. št.	Skupina kontov ali konto	Pozicija	Oznaka AOP	Podatek iz tekočega leta (vrednost)	Podatek iz pradednega leta (vrednost)	Indeks rasti (5/6) · 100
1	2	3	4	5	6	7
	1.0.	Terjatve na kontokorentnem računu z domačimi osebami	971			
	1.1.	Obveznosti za kontokorentnem računu s domačimi osebami	972			
	1.2.	Terjatve na kontokorentnem računu s tujimi osebami	973			
	1.3.	Obveznosti na kontokorentnem računu s tujimi osebami	974			
	2.0.	Celotne obveznosti iz leasing poslov	975			
	2.1.	Že zapadle obveznosti iz leasing poslov	976			
	2.2.	Celotne terjatve iz leasing poslov	977			
	2.3.	Že zapadle terjatve iz leasing poslov	978			
STROŠKI IN ODHODKI PO VRSTAH						
	3.0.	Porabljene surovine in material iz skladišča	979			
	3.1.	Porabljene neposredno nabavljene surovine in material	980			
	3.2.	Porabljena energija in gorivo iz skladišča	981			
	3.3.	Porabljena neposredno nabavljena energija in gorivo	982			
	3.4.	Odpis drobnega inventarja	983			
	3.5.	Prenesena revalorizacija surovin, materiala in drobnega inventarja	984			
	3.	STROŠKI MATERIALA IN ENERGIJE (3.0+3.1+3.2+3.3+3.4+3.5)	985			
	4.0.	Transportne storitve	986			
	4.1.	Druge proizvodne storitve	987			
	4.2.	Neproizvodne storitve	988			
	4.3.	Stroški prezentacije proizvodov in storitev	989			
	4.4.	Zakupnine	990			
	4.5.	Stroški iz razmerij z vezanimi podjetji	991			
	4.6.	Plačilo za uporabo zemljišča, cest in vode	992			
	4.7.	Odobrene subvencije in dotacije	993			
	4.8.	Prenesena revalorizacija nedokončane proizvodnje in gotovih proizvodov	994			
	4.9.	Drugi stroški rednega poslovanja	995			
	4.	DRUGI STROŠKI (4.0+4.1+4.2+4.3+4.4+4.5+4.6+4.7+4.8+4.9)	996			
	5.0.	Dnevnice za službena potovanja	997			
	5.1.	Povračila za prevozne stroške na službenem potovanju	998			
	5.2.	Nadomestila za nastanitev in prehrano na terenu in za ločeno življenje	999			
	5.3.	Avtorski honorarji in izdatki za občasne in začasne posle	1000			
	5.4.	Drugi osebni prejemki z značajem stroškov	1001			
	5.	OSEBNI PREJEMKI Z ZNAČAJEM STROŠKOV (5.0+5.1+5.2+5.3+5.4)	1002			
	6.0.	Amortizacija	1003			
	6.1.	Revalorizacija amortizacije	1004			
	6.2.	AMORTIZACIJA (6.0+6.1)	1005			
	7.0.	Stroški za prevoz delavcev na delo in z dela	1006			
	7.1.	Stroški za prehrano delavcev	1007			
	7.2.	Del dohodka, ki je rezultat izjemnih ugodnosti	1008			
	7.3.	Del dohodka za določene namene	1009			
	7.4.	Obveznosti iz naslova inovacij in racionalizacij	1010			
	7.5.	Obveznosti za zavarovalne premije	1011			
	7.6.	Obveznosti za članarine in prispevke združenjem	1012			

7.7.	Obveznosti za davke, ki niso odvisne od poslovnega rezultata	1013
7.8.	Obveznosti za prispevke, ki niso odvisne od poslovnega rezultata	1014
7.9.	Druge obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od poslovnega rezultata	1015
7.	STROŠKI Z ZNAČAJEM DOHODKA (7.0+7.1+7.2+7.3+7.4+7.5+7.6+7.7+7.8+7.9)	1016
8.0.	Osebnih dohodki iz naslova živega dela	1017
8.1.	Nadomestila osebnih dohodkov med bolezenskim dopustom	1018
8.2.	Druga nadomestila osebnih dohodkov	1019
8.	OSEBNI DOHODKI (8.0+8.1+8.2)	1020
9.0.	Obračunani stroški za dolgoročno odložene rizike	1021
9.1.	Obračunani stroški za regeneracijo naravnega bogastva	1022
9.2.	Obračunani stroški investicijskega vzdrževanja osnovnih sredstev	1023
9.3.	Obračunani stroški za dolgoročno odložene stroške	1024
9.4.	Obračunani stroški za vnaprej obračunane prihodke	1025
9.5.	Obračunani stroški	1026
9.	REZERVIRANJA (9.1+9.2+9.3+9.4+9.5)	1027
10.	POSLOVNI STROŠKI (3+4+5+6+7+8+9)	1028
ODHODKI PRODANIH PROIZVODOV IN STORITEV PO NAMENU		
11.1.	Stroški proizvodnje prodanih proizvodov in storitev	1029
11.2.	Odhodki upravljanja	1030
11.3.	Odhodki nakupa in prodaje	1031
11.4.	Odhodki raziskovanja in razvoja	1032
11.5.	Drugi odhodki prodaje	1033
11.	ODHODKI PRODANIH PROIZVODOV IN STORITEV (11.1+11.2+11.3+11.4+11.5)	1034

REVALORIZACIJSKA PODBILANCA

Konto	Pozicija	Oznaka AOP	Poročevalno leto	Predhodno leto	Indeks rasti (4/5) · 100
1	2	3	4	5	6
	A. NEGATIVNI REVALORIZACIJSKI UČINKI (a+b+c+d+e+f+g+h)	571			
	a) Zmanjšanje prodajnih cen trgovskega blaga v zalogi	572			
	b) Revalorizacija lastnega kapitala	573			
	c) Revalorizacija dolgoročnih rezerviranj	574			
	d) Dolžniški dobički iz dinarskih kreditov, dobljenih od bank in skladov (1+2)	575			
	1. Nedospeli dolžniški dobički iz dinarskih kreditov	576			
	2. Dospeli dolžniški dobički iz dinarskih kreditov	577			
	e) Revalorizacija dinarskih obveznosti (3+4)	578			
	3. Pripisana revalorizacija dinarskih obveznosti	579			
	4. Dospela revalorizacija dinarskih obveznosti	580			
	f) Tečajne izgube (5+6)	581			
	5. Pripisane tečajne izgube	582			
	6. Dospela tečajne izgube	583			
	g) Prenos pozitivnih revalorizacijskih učinkov v revalorizacijske rezerve	584			
	h) Povečanje rednih prihodkov za presežek pozitivnih revalorizacijskih učinkov	585			
	B. PRIPISANI NEGATIVNI REVALORIZACIJSKI UČINKI (3-1+5)	586			
	C. DOSPELI NEGATIVNI REVALORIZACIJSKI UČINKI (4-2+6)	587			
	D. TEKOČI NEGATIVNI REVALORIZACIJSKI UČINKI (a-2+4+6)	588			
	E. POZITIVNI REVALORIZACIJSKI UČINKI (1+i+j+k+l+m+n+o+p+r+s)	591			

i) Povečanje prodajne cene trgovinskega blaga v zalogi	592
j) Revalorizacija dinarskih terjatev (7+8)	593
7. Pripisana revalorizacija dinarskih terjatev	594
8. Dospela revalorizacija dinarskih terjatev	595
k) Tečajni dobički (9+10)	596
9. Pripisani tečajni dobički	597
10. Dospeli tečajni dobički	598
l) Revalorizacija materialnih in nematerialnih vlaganj (11+12+13)	599
11. Revalorizacija in nematerialnih vlaganj	600
12. Revalorizacija naravnega bogastva	601
13. Revalorizacija osnovnih sredstev	602
m) Revalorizacija amortizacije	603
n) Revalorizacija surovin, materiala in drobnega inventarja	604
o) Revalorizacija nedokončane proizvodnje in gotovih proizvodov	605
p) Revalorizacija izgube iz prejšnjih let in razmejenih stroškov na več let (14+15)	606
14. Revalorizacija izgube iz prejšnjih let	607
15. Revalorizacija razmejenih stroškov na več let	608
r) Prenos presežka tečajnih izgub in revalorizacije dinarskih obveznosti v nematerialna vlaganja (16+17)	609
16. Povečane neto tečajne izgube iz dolgoročnih kreditov in posojil v devizah zaradi hitreje rasti tečajev od domače inflacije	610
17. Povečani neto negativni revalorizacijski učinki iz dinarskih obveznosti in terjatev zaradi višje stopnje revalorizacije obveznosti in terjatev od splošne stopnje revalorizacije	611
s) Povečanje rednih odhodkov za presežek negativnih revalorizacijskih učinkov	612
F. PRIPISANI POZITIVNI REVALORIZACIJSKI UČINKI (7+9)	613
G. DOSPILI POZITIVNI REVALORIZACIJSKI UČINKI (8+10)	614
H. TEKOČI POZITIVNI REVALORIZACIJSKI UČINKI (i+m+n+o+G)	615

VODJA RAČUNOVODSTVA

M. P.

VODJA ZAVEZANCA

TRIMESEČNI PREGLED POSEBNIH PODATKOV

Zap. št.	Skupina kontov ali konto	Pozicija	Oznaka AOP	Podatek iz tekočega leta (vrednost)	Podatek iz predhodnega leta (vrednost)	Indeks rasti (5.6) : 100
1	2	3	4	5	6	7
1.0.		Povprečno število zaposlenih delavcev na podlagi delovnih ur in ur za nadomestila osebnih dohodkov v breme dohodka zavezanca	881			
1.1.		Povprečno število zaposlenih delavcev na podlagi stanja na začetku obračunskega obdobja in stanja ob koncu meseca v obračunskem obdobju	882			
2.		Število mesecev poslovanja	883			
3.0.		Obračunane obveznosti za čiste osebne dohodke iz naslova živega dela iz vkalkuliranega dohodka	884			
3.1.		Obračunane obveznosti za nadomestila osebnih dohodkov iz vkalkuliranega dohodka med bolezenskim dopustom	885			

3.2.	Obračunane obveznosti za druga nadomestila osebnih dohodkov iz vkalkuliranega dohodka	886
3.3.	Obračunane obveznosti za nerazporejeni, toda obračunani čisti osebni dohodek – iz vkalkuliranega dohodka	887
3.4.	Obračunane obveznosti za čisti osebni dohodek iz dobička	888
3.5.	Obračunane obveznosti za čisti osebni dohodek in nadomestila osebnega dohodka v breme drugih virov sredstev	889
3.6.	Obračunane obveznosti za čisti osebni dohodek iz vkalkuliranega dohodka (3.0+3.3)	890
3.7.	Obračunane obveznosti za čisti osebni dohodek in nadomestila osebnega dohodka iz vkalkuliranega dohodka (3.1+3.2+3.6)	891
3.	Obračunane obveznosti za čisti osebni dohodek in nadomestila osebnega dohodka (3.4.+3.5.+3.7)	892
4.0.	Obračunane obveznosti za sklad skupne porabe iz individualiziranih osebnih dohodkov in nadomestil osebnih dohodkov iz vkalkuliranega dohodka	893
4.3.	Obračunane obveznosti za sklad skupne porabe in nerazporejenega, toda obračunanega osebnega dohodka – iz vkalkuliranega dohodka	894
4.4.	Obračunane obveznosti za sklad skupne porabe iz osebnih dohodkov iz dobička	895
4.5.	Obračunane obveznosti za sklad skupne porabe iz osebnih dohodkov in nadomestil osebnih dohodkov v breme drugih virov sredstev	896
4.7.	Obračunane obveznosti za sklad skupne porabe iz osebnih dohodkov in nadomestil osebnih dohodkov iz vkalkuliranega dohodka (4.0+4.3)	897
4.	Obračunane obveznosti za sklad skupne porabe iz osebnih dohodkov in nadomestil osebnih dohodkov (4.4+4.5+4.7)	898
5.0.	Obračunane obveznosti za davke iz individualiziranih osebnih dohodkov in nadomestil osebnih dohodkov iz vkalkuliranega dohodka	899
5.1.	Obračunane obveznosti za prispevke iz individualiziranih osebnih dohodkov in nadomestil osebnih dohodkov iz vkalkuliranega dohodka	900
5.2.	Obračunane obveznosti za davke iz nerazporejenega, toda obračunanega osebnega dohodka iz vkalkuliranega dohodka	901
5.3.	Obračunane obveznosti za prispevke iz nerazporejenega, toda obračunanega osebnega dohodka – iz vkalkuliranega dohodka	902
5.4.	Obračunane obveznosti za davke in prispevke iz osebnih dohodkov iz dobička	903
5.5.	Obračunane obveznosti za davke in prispevke iz osebnih dohodkov in nadomestil osebnih dohodkov v breme drugih virov sredstev	904
5.7.	Obračunane obveznosti za davke in prispevke iz osebnih dohodkov in nadomestil osebnih dohodkov iz vkalkuliranega dohodka (5.0+5.1+5.2+5.3)	905
5.	Obračunane obveznosti za davke in prispevke iz osebnih dohodkov in nadomestil osebnih dohodkov (5.4+5.5+5.7)	906
6.0.	Obračunane obveznosti do delavcev iz naslova inovacij in racionalizacij	907
6.1.	Obračunane obveznosti za sklad skupne porabe iz naslova inovacij in racionalizacij	908
6.2.	Obračunane obveznosti za davke in prispevke iz naslova inovacij in racionalizacij	909
6.	Obračunane obveznosti iz naslova inovacij in racionalizacij (6.0+6.1+6.2)	910

Skupina kontov – Konto	Pozicija	Oznaka AOP	Znesek v obračunskem obdobju tekočega leta	Znesek v ustreznem obračunskem obdobju prehodnega leta	Indeks rasti (4:5)·100
1	2	3	4	5	6
	OBLIKOVANJE DOHODKA				
	1. Dobiček	401			
	2. Izguba	402			
	3. Zunanje storitve z značajem dohodka	403			
	4. Čisti osebni dohodki iz naslova živega dela in nadomestila osebnega dohodka	404			
	5. Davki in prispevki iz osebnih dohodkov	405			
	6. Davki, takse in podobni stroški	406			
	7. Finančni odhodki z značajem dohodka	407			
	8. Neposlovni odhodki z značajem dohodka	408			
	A. RAZDELJEN DOHODEK V OBRAČUNSKEM OBDOBJU (3+4+5+6+7+8)	409			
	A-I. USTVARJENI DOHODEK (1–2+A)	410			
	A-II. IZGUBA PRI SUBSTANCI (2–1–A)	411			
	VKALKULIRANI DEL DOHODKA IN OBDAVČEVANJE DOBIČKA				
	9. Stroški z značajem dohodka (3+6)	412			
	10. Finančni odhodki z značajem dohodka	413			
	11. Izredni odhodki z značajem dohodka	414			
	a) Obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti (9+10+11)	415			
	12. Obračunani davki in prispevki v breme obratnih sredstev	416			
	13. Obračunani davki in prispevki iz dohodka	417			
	b) Obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti (12+13)	418			
	B-I. ČISTI DOHODEK (AII. – a – b)	419			
	B-II. IZGUBA ZARADI PREMALO USTVARJENEGA DOHODKA (a + b – AII.)				
	c) Obračunani osebni dohodki (4+5)				
	C-I. OSTANEK ČISTEGA DOHODKA (BII. – BII. – c)	421			
	C-II. IZGUBA ZARADI PREMALO USTVARJENEGA ČISTEGA DOHODKA (c – BII.)	422			
	RAZPOREDITEV DOBIČKA IN KRITJE IZGUBE				
	d) Izkazani dobiček (AII. – AII. – a – c) = (1)	423			
	14. Zmanjšanje dobička za davke iz obratnih sredstev	424			
	15. Zmanjšanje dobička za prispevke iz obratnih sredstev	425			
	16. Zmanjšanje dobička za davke iz dobička	426			

Skupina kontov – konto	Pozicija	Oznaka AOP	Znesek v obračunskem obdobju tekočega leta	Znesek v ustreznem obračunskem obdobju prehodnega leta	Indeks rasti (4:5)·100
1	2	3	4	5	6
17.	Zmanjšanje dobička za prispevke iz dobička	427			
18.	Zmanjšanje dobička za kritje izgube iz prejšnjih let	428			
19.	Povečanje dobička za nezadostna izplačila osebnih dohodkov, ki zmanjšujejo izplačila v naslednjem obdobju	429			
D.	DOBIČEK ZA RAZPOREDITEV (d-14-15-16-17-18+19)	430			
20.	Osebni dohodki iz dobička	431			
21.	Del dobička za sklad skupne porabe za stanovanjske potrebe	432			
22.	Del dobička za sklad skupne porabe za druge potrebe	433			
23.	Del dobička za vire drugega neposlovnega premoženja	434			
E.	DEL DOBIČKA ZA NERAZPOREJENI DOBIČEK IZ PREJŠNJIH LET – AKUMULACIJO (D-20-21-22-23)	435			
24.	Del dobička za družbeni kapital iz rezultatov	436			
25.	Del dohodka za dividende iz naslova delnic	437			
26.	Del dobička iz naslova trajne vloge	438			
27.	Del dobička iz naslova osebnega kapitala	439			
28.	Del dobička iz naslova vezanih vlog	440			
29.	Del dobička za rezervni sklad	441			
F.	NERAZPOREJENI DOBIČEK IZ PREJŠNJIH LET, KI JE RAZPOREJEN V OBRAČUNSKEM OBDOBJU (24+25+26+27+28+29)	442			
e)	Izkazana izguba (AII. – AII. + a + c) = (2)	443			
30.	Povečanje izgube za davke iz obratnih sredstev	444			
31.	Povečanje izgube za prispevke iz obratnih sredstev	445			
32.	Povečanje izgube za davke iz dobička	446			
33.	Povečanje izgube za prispevke iz dobička	447			
34.	Zmanjšanje izgube za nezadostna izplačila osebnih dohodkov, ki zmanjšajo izplačila v naslednjem obdobju	448			
G.	IZGUBA ZA KRITJE (e+30+31+33-34)	449			
35.	Kritje izgube v breme rezervnega sklada	450			
36.	Kritje izgube v breme nerazporejene revalorizacijske rezerve (prek rezultatov)	451			
37.	Kritje izgube v breme nerazporejenega dobička iz prejšnjih let	452			
38.	Kritje izgube v breme dobljenih sredstev brez vračilne obveznosti	453			
39.	Kritje izgube v breme vloženega in osebnega lastnega kapitala	454			
40.	Kritje izgube v breme delniškega kapitala	455			
41.	Kritje izgube v breme družbenega kapitala (samo v skladu z zveznim zakonom)	456			
H.	NEKRITA IZGUBA (G-35-36-37-38-39-40-41)	457			

Vodja računovodstva
Vodja zavezanca

M. P.

Predsednik organa
upravljanja zavezanca

A. Splošne značilnosti zakona

Zakon o računovodstvu se sprejme na podlagi reforme gospodarskega sistema, ki se je začela izvajati na začetku leta 1988. Reforma gospodarskega sistema je nujna zaradi sedanjne družbenoekonomske krize, ki so jo delno povzročile tudi neustrezne sistemske rešitve, med drugim na področju obračunskega sistema.

Področje (obračunski sistem), ki ga je treba urediti z zakonom o računovodstvu, so doslej urejali:

1) zakon o celotnem prihodku in dohodku (Uradni list SFRJ št. 72/86, 42/87, 65/87, 87/87, 31/88 in 46/88);

2) zakon o knjigovodstvu (Uradni list SFRJ št. 25/81, in 53/85);

3) zakon o amortizaciji družbenih sredstev (Uradni list SFRJ št. 72/86).

Osnutek zakona o računovodstvu je oblikovan tako, da je verna podoba opredelitev Komisije Zveznega izvršnega sveta za reformo gospodarskega sistema in delovne skupine Komisije za obračunski sistem, ki so določene v temeljih za reformo gospodarskega sistema in smernicah za reformo obračunskega sistema.

Osnutek zakona temelji tudi na drugih novo predlaganih zakonih, ki izhajajo iz dela Komisije Zveznega izvršnega sveta za reformo gospodarskega sistema in delovnih skupin Komisije, ter iz danih rešitev zlasti na področjih, kjer so odprte možnosti za tržiščne pogoje za gospodarjenje, samostojnost gospodarskih subjektov, uvedbo vrednostnih papirjev, oblike vlaganja domačih in tujih oseb, oblike lastnine, organiziranje samoupravnega podjetja ipd.

S spremembami obračunskega sistema naj bi se naredil red, zagotovila finančna poročila visoke izkazne moči, uporabna za kontrolo poslovnega procesa in položitev računov, t. j. omogočilo, da postanejo organizacije – podjetja zdravi poslovni organizmi – subjekti, in se kot takšne razvijajo, pri čemer je glavni pogoj, da se delovni organizaciji omogoči, da postane popoln pravni in poslovni subjekt. Takšna rešitev zagotavlja, da postane delovna organizacija investicijski center, razvojna in bilanca celota, kar je v skladu s intencami amandmajev k ustavi SFRJ. To praktično pomeni, da bi bila delovna organizacija osnovni subjekt finančnega poročanja oziroma predložitve bilance stanja, bilance uspeha in spremeljajočih finančnih poročil, zagotovljeno pa bo tudi izkazovanje poslovnega rezultata TOZD.

Natančnejše povedano so cilji, ki jih želimo doseči z zakonom, tile:

1) določeno poenostavljanje računovodskega sistema in finančnega poročanja, če je to možno, pri čemer se maksimizira njihova informacijska primernost;

2) spoštovanje veljavnih stališč računovodske teorije;

3) primerljivost s svetovno prakso;

4) zmanjšanje normativizma in omogočanje večje samostojnosti organizacijam – podjetjem pri poslovanju in obračunu;

5) nadaljnja odprava inflacijskih generatorjev iz obračunskega sistema (predvsem mislimo na prehod s sistema plačane ali plačljive realizacije na fakturirano);

6) izpopolnjevanje sistema revolorizacije: enostavnejši obračun, večja točnost in fleksibilnost.

Temeljna načela, po katerih se uredijo razmerja, za katere se sprejema zakon, so:

¹⁾ Temeljna načela bilanciranja, ki jih je treba vključiti v nov obračunski sistem, so:

– načelo kontinuitete (primerljivosti), ki prepoveduje spremembe načina ocenjevanja (vrednotenja) in izkazovanja bilančnih pozicij brez posebnih razlogov;

– načelo realizacije, ki zahteva, da so prihodki vezani za prodajo in dobavo, ne pa za sprejeto plačilo (inkasiranje), kar pomeni, da je treba sistem plačane in plačljive realizacije nadomestiti s sistemom fakturirane realizacije;

– načelo korelacije (vzročnosti), ki zahteva povezovanje prihodkov in odhodkov ter njihovo alokacijo po obračunskih obdobjih, kar pomeni med drugim opuščanje obsevanja odhodkov v fakturirani, prihodkov pa v plačani in plačljivi realizaciji;

– načelo previdnosti, ki zahteva objektiviziranje ne le realiziranih, marveč tudi indiciranih izgub, kar predpostavlja tudi rigorozno oceno in kontrolo varnosti terjatev in njihove izterjave v roku dospelosti.

1) povečanje izkazne moči (analitične vrednosti) finančnih poročil in knjigovodskega informacijskega sistema glede zadovoljevanja pluralitete interesov njihovih uporabnikov, všteti obračun realnega rezultata in ohranitev družbenega kapitala v inflacijskih razmerah ob spoštovanju temeljnih načel knjigovodstva in bilanciranja v obračunskem sistemu ¹⁾;

2) določena poenostavitve, zaradi katere naj bi se povečala učinkovitost obračunskega sistema, ne le v administrativno-tehničnem pomenu (racionalizacija kontnih okvirov z ohranitvijo samo nujnih podatkov za obračun in poslovno evidenco), temveč tudi glede njihove uporabe;

3) zagotavljanje primerljivosti z različnih vidikov;

4) definicija dohodka in dobička glede njihovega oblikovanja (pridobivanja) in razporejanja v skladu z bistvom procesa reprodukcije;

5) segmentiranje rezultatov zaradi koeksistence več slojev in oblik rezultatov, med njimi dobička in dohodka, kar predpostavlja kompletiranje lastne cene z vključitvijo stroškov, ki imajo značilnost dohodka (osebni dohodki in obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti), ker to terja poslovno odločanje in komuniciranje med partnerji (pri čemer bodo zagotovljene tudi vse vrste potrebnih kalkulacij);

6) omogočanje razporejanja le tistega dela dohodka in dobička, ki je valoriziran na tržišču;

7) zagotavljanje enakih pogojev za gospodarjenje na enotnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru glede rešitev, danih v obračunskem sistemu.

Predlagan osnutek vključuje vsa ta načela. Pri tem smo popolnoma spoštovali stališča (razen izkazovanja vmesnih rezultatov) iz smernic za reformo obračunskega sistema, ki jih je na predlog delovne skupine za obračunski sistem sprejela Komisija ZIS za reformo gospodarskega sistema, zajeli pa smo še nekatera vprašanja, ki jih smernice niso vsebovale, v osnutek pa smo jih morali vključiti, ker jih je treba urediti z zakonom.

Glavna zasnova osnutka zakona je takšna:

1) poleg bazičnih finančnih poročil (bilanca stanja in bilanca uspeha) se kot obveznost uvaja tretje finčno poročilo (aneks), ki je neločljiva celota s prvima dvema. Oblikovan je tako, da je obvezen vnos dodatnih informacij, potrebnih za razumevanje premoženjskega položaja finančne situacije in rentabilnosti podjetja. Vsa tri omenjena poročila spremlja poročilo uprave o poslovanju, katerega struktura informacij je prav tako predpisana;

2) vsa večja podjetja morajo poleg že omenjenih finančnih poročil in poročila o poslovanju sestavljati tudi poročilo o tokovih sredstev, kot podlage za oceno pogojev za kratkoročno in dolgoročno likvidnost. Tista podjetja, ki nimajo te obveznosti, morajo v poročilu o poslovanju izkazati premoženjski položaj in finančno strukturo podjetja, kar je prav tako v funkciji ocene finančnega položaja;

3) vsa podjetja, ki vodijo dvojno knjigovodstvo, morajo sestavljati letne in polletne račune. Po poteku vsakega četrtletja, sestavi uprava poročilo s podatki o obetih za poslovanje v naslednjem četrtletju;

4) za letne račune je obvezna revizija, ki jo opravlja poklicna samostojna in neodvisna služba, in katere naloga je, da preveri pravilno uporabo načel in predpisov o bilanciranju, o čemer sestavi svoje poročilo. Stroške za revizijo plača uporabnik storitve;

5) letni računi so javno-pravnega značaja, zaradi česar je treba zagotoviti njihovo svobodno kroženje. V ta namen smo predlagali predložitev letnih računov v pisarno za javne informacije, ki zagotavlja njihovo kroženje v javnosti, in objavo (za večja podjetja);

6) podjetja morajo v rokih, določenih za izdelavo letnih računov, sestaviti projekcije bilanc stanja in uspeha za naslednje leto, po strukturi poročila z letnimi računi;

7) struktura letnih računov (bilanca stanja in uspeha) je prilagojena potrebam analize premoženjske situacije, finančnega položaja in rentabilnosti, pa tudi družbenih računov (statističnih agregatov). Zato so v bilanci stanja jasno poudarjene skupine pozicij: stalnih vlaganj, obratnega premoženja, lastnega kapitala, pozicij kritja, dolgoročnih posojil in kratkoročnih obveznosti. Poleg tega so bilančne pozicije razporejene tako, da se na najlažji možni način dobijo relacije, ki

odražajo finančni položaj podjetja. Pozicije v bilanci uspeha so razvrščene tako, da so jasno poudarjene skupine poslovnih, finančnih ter neposlovnih prihodkov in odhodkov;

8) za povečanje izkazovalne moči in istočasno poenostavitve so bilančne sheme bistveno skrajšane (ne vsi podatki), pri čemer bi majhna podjetja sestavljala bilance s še bolj skrajšanimi bilančnimi shemami;

9) struktura bilance uspehov je inovirana tudi zaradi uvedbe kategorije dobička, kar pomeni, da so na strani odhodkov vsi stroški, ne le materialni in amortizacija, kar je bistveno za poslovno odločanje. Istočasno je ohranjeno izkazovanje dohodka in njegove delitve;

10) sprejeto je bruto načelo pri izkazovanju rezultatov, kar pomeni, da se rezultat v bilanco vključuje v bruto znesku, brez delitve. O delitvi odloča organ upravljanja, kar se ugotovi na posebnem obrazcu, na podlagi katerega se delitev tudi knjiži z uvedbo novih knjig v naslednjem letu. Tukaj je zagotovljena nujna razmejitev pristojnosti polaganja računov (poslovodstvo) in določanja delitve (organi upravljanja), pa tudi čas za pripravo odločitve o delitvi;

11) za bilanciranje pozicij stanja in uspeha smo sprejeli danes veljavna pravila ocenjevanja, ki so razvita v računovodski znanosti. Na njih temeljijo mednarodni standardi, kar je garancija, da je zagotovljena zahteva primerljivosti. Sestavni del teh pravil je tudi tisto, po katerem je za priznavanje realizacije irelevantno inkasiranje (načelo fakturiranja realizacije);

12) sestavni del pravila ocenjevanja je tudi, da je v razmerah inflacije dovoljen odmik od načela nabavne vrednosti (historijskega stroška). Zaradi zahtevnosti in nekonstistentnosti veljavnega sistema revalorizacije smo predlagali spremembe. Glavne so:

- revalorizirajo se osnovna sredstva, dolgoročne obveznosti in terjatve po dogovorjenih stopnjah in poslovni sklad, s čimer je v glavnem zagotovljena ohranitev družbenega kapitala. Razlika revalorizacijskih učinkov ter treh pozicij se ob pozneje navedenih korekcijah vnese v bilanco uspeha;

- vse obresti in tečajne razlike iz kratkoročnih obveznosti in terjatev se v eni opciji vnesejo v bilanco uspeha kot prihodki ali odhodki, v drugi pa se revalorizacija spremlja v revalorizirani podbilanci;

- druga opcija vsebuje tudi možnost uporabe revalorizacije zaloga in stroškov, kar je približno enako kot sedanja zakonska rešitev, vendar z določenimi korekcijami, ki zagotavljajo enake končne rezultate kot v prvi opciji;

13) v pravih ocenjevanja je dovolj prostora za prilagajanje konkretnim primerom, kar omogoča potrebno elastičnost, vendar se vztraja na načelu konsistentnosti, ki zahteva, da se enkrat izbrano pravilo spoštuje in da se ne sme odstopiti od njega, razen v upravičenih primerih, kar je treba poudariti v aneksu;

14) na koncu poudarjamo, da bi moral nov obračunski sistem narediti red, zagotoviti finančna poročila visoke izkazovalne moči, uporabna za kontrolo poslovnega procesa, položitev računov, primerjanje in popravke finančne dispozicije, torej vse tisto, kar omogoča, da podjetja postanejo, ostanejo in se razvijajo kot zdravi poslovni organizmi. Financiranje in finančna politika sta v pristojnosti zakona o finančnem poslovanju.

B. Temeljne rešitve iz zakona o računovodstvu

1. Način vodenja poslovnih knjig

V zakonu so ustanovljeni načini vodenja poslovnih knjig na podlagi sistema knjigovodstva, organizacijskega okvira knjigovodstva in tehnike knjigovodstva.

Dvojno knjigovodstvo je splošno sprejet sistem knjigovodstva tako za gospodarske kot za negospodarske subjekte.

Kameralno knjigovodstvo se lahko uporabi v proračunskih ustanovah in skladih ter zagotavlja trdnost zvezo in kontrolo med načrti prihodkov in odhodkov ter realiziranimi prihodki in odhodki. Uvedba kameralnega knjigovodstva je predmet urejanja poslovanja teh ustanov.

Enostavno (nepopolno) knjigovodstvo najbolj ustreza obratovalnicam in fizičnim osebam, ki se ukvarjajo z gospodarsko dejavnostjo.

Natančnejše določbe, ki se nanašajo na uporabo sistema knjigovodstva, se bodo uredile s posebnimi podzakonskimi akti, ki bodo pozneje natančno določeni v tem zakonu.

2. Periodična in letna poročila (obračuni)

Zavezanci za vodenje poslovnih knjig sestavljajo polletno periodično poročilo (obračun) in letno poročilo (obračun), zakon pa predpisuje, da morata ti poročila obvezno vsebovati:

- bilanco stanja
- bilanco uspeha
- aneks
- poročilo poslovodstva (poslovnega organa).

Za prvo in tretje trimesečje sestavljajo zavezanci skrajšana poročila, ki so po svojem značaju bolj ocena rezultatov za ti obdobji, ter napoved pričakovanih rezultatov v naslednjem četrtletju.

Osnutek prav tako predpisuje raven razvoja podatkov v poročilih za velika in za majhna (pa tudi srednja) podjetja.

Način razvrščanja iz naslova danih kriterijev bo natančneje urejen v podzakonskih aktih (ali v zakonu).

Kot je iz navedenega razvidno, je v zakonu predpisano obvezno sestavljanje aneksa, kot sestavnega dela poročila.

3. Oblika in struktura finančnih poročil

Shema bilance stanja in bilance uspeha, ki so predpisane v zakonu, temeljijo na naslednjem:

- prilagojene so zahtevam analize finančnega položaja in rentabilnosti podjetja;

- zagotovljeno je spoštovanje načela kontinuitete t. j., da se ne smejo spreminjati iz leta v leto, s čimer se zagotavlja velika izkazna moč;

- vsa velika podjetja jih morajo striktno spoštovati glede predpisane stopnje razčlenjevanja;

- vnašajo se istovrstne pozicije iz ustreznega obdobja predhodnega leta zaradi dinamične analize finančnega položaja in rentabilnosti podjetja;

- pozicije v teh dveh bilancah so rezultat zaključenih knjig in so po vsebini in znesku identične ustreznim rešitvam v glavni knjigi.

Shema bilance stanja je v zakonu tako zasnovana, da ustreza potrebam analize finančne strukture, njene kreditne sposobnosti in ocene premoženjske situacije podjetja. Izkazuje se v obliki dvostranskega pregleda ali pa v obliki liste, odvisno od tehnike, ki se uporablja pri njeni izdelavi (ročna ali mehanografska).

Bilančne pozicije so v bilanci stanja razporejene tako, da zagotavljajo uresničevanje načela rastoče likvidnosti v aktivu in načela rastoče dospelosti v pasivu. Ob spoštovanju bruto načela so v bilanci stanja izkazane tudi pozicije dobička in izgube, s čimer je jasno določeno, da se bilanca sestavlja pred delitvijo dobička in kritja izgube.

Shema bilance uspeha temelji v zakonu na metodi skupnih stroškov, shema v obliki konta pa izkazuje tri vrste odhodkov in prihodkov: poslovne, finančne in neposlovne.

Cerprav sta kategoriji dobička in izgube osnovni kategoriji uspeha podjetja in je treba za določitev razmerja pri delitvi obračunavati dohodek podjetja, predpisuje zakon njegovo obvezno določitev, saj je podlaga za izkazovanje dobička ali izgube.

Dohodek se določi in deli po predpisanem obrazcu – oblikovanje in delitev dohodka, ki je po svojem značaju tudi listina za knjiženje. Ker se dohodek praviloma deli po izdelavi letnega računa, predpisuje zakon rok za njegovo pošiljanje Službi družbenega knjigovodstva.

4. Ocenjevanje pozicij

Finančna poročila (obračuni) so s stališča informacijske zanesljivosti neposredno odvisna od načina ocenjevanja oziroma vrednotenja bilančnih pozicij. Tukaj zakon precej odstopa od dosedanjih rešitev, ki so upoštevale vrste stroškov, ki se krijejo iz celotnega prihodka.

Ker gre za zelo pomemben oziroma najpomembnejši del zakona, vsebuje samo besedilo temeljna načela ocenjevanja, ki so v največjem številu primerov vključena v zakonske predpise razvitih držav. Načela so:

1) načelo stalnosti, ki temelji na dolgoročnosti poslovanja zavezanca;

2) načelo konsistentnosti, ki temelji na tem, da se izbrano pravilo ocenjevanja ne spremeni v daljšem časovnem obdobju;

3) načelo previdnosti, ki upošteva, da se previdno ocenjujejo prihodki oziroma rezultati na podlagi načela realizacije

(prepoved izkazovanja nerealiziranih dobičkov in izgub) in načela imparitetnega ocenjevanja (obvezno izkazovanje skritih izgub, čeprav niso realizirane);

4) načelo vzročnosti pomeni zahtevo, da se vsakemu letu dodelijo prihodki in odhodki, ki se nanj nanašajo, ne glede na datum izterjave prihodkov in plačila odhodkov;

5) načelo individualnega ocenjevanja premoženjskih delov, pravic in obveznosti izhaja iz dejstva, da ima vsak element bilance svojo individualno vrednost in se mora zato posamično vrednotiti;

6) načelo povezanosti bilance v času (načelo kontinuitete), ki zagotavlja popolno vrednostno enakost zaključene bilance in začetne bilance odpiranja naslednjega leta.

V zakonu so določeni načini ocenjevanja materialnih in nematerialnih vlaganj, metode odpisa teh vlaganj, način ocenjevanja dolgoročnih in kratkoročnih finančnih vlaganj, način ocenjevanja zalog materiala in gotovih izdelkov ipd.

Posebej je definirano, kaj je mišljeno z lastno ceno ter kateri stroški se lahko preložiijo v breme zalog pri dolgem ciklusu skladiščenja in sezonske proizvodnje.

5. Revalorizacija

Revalorizacija tudi v tem zakonu ni vprašljiva, vsem je splošno znano, da je nujna, vse dokler obstaja inflacija. Njen glavni namen je, da se iz nominalnega rezultata izvelejo učinki inflacije, da ne bi bili predmet delitve, oziroma da se premoženje zavaruje najmanj v enakih denarnih vrednostih.

Glede revalorizacije vsebuje zakon dve enakopravni rešitvi izhajajoč iz tega, da v pogojih za gospodarjenje obstajajo določene posebnosti, ki jih je treba spoštovati, da bi se odstranilo neugodno delovanje tam, kjer lahko te posebnosti neugodno delujejo na rezultate gospodarjenja.

Presežek revalorizacijskih prihodkov glede na revalorizacijske odhodke je element prihodkov, presežek revalorizacijskih odhodkov nad revalorizacijskimi prihodki pa pomeni odhodke v bilanci uspeha.

Poleg revalorizacije, opredeljene v prvi rešitvi, daje druga rešitev (opcija) v zakonu možnost, da se opravi tudi revalorizacija zalog materiala, nedokončane proizvodnje in gotovih proizvodov. Omenjena opcija upošteva specifične razmere poslovanja zavezanec s sezonsko proizvodnjo ali proizvodnjo z dolgim ciklusom, ni pa omejeno, da se lahko sam zavezanec opredeli, katero opcijo bo uporabljal, vendar edino pod pogojem, da je opredelitev za konkretno opcijo trajnejša opredelitev.

V bistvu dajeta tako ena kot druga opcija približno enake rezultate.

Ne glede na to, po kateri opciji se opravi revalorizacija, se sestavi posebna revalorizacijska bilanca, katere rezultati se odvisno od tega ali so revalorizacijski prihodki večji od revalorizacijskih odhodkov ali nasprotno, usmerjajo v bilanco uspeha.

6. Aneks in poročilo o poslovanju

Po določbah zakon je aneks sestavni del poročila o poslovanju oziroma neločljivo celota z bilanco stanja in bilanco uspeha. Po zakonu mora zagotoviti vse dodatne podatke in informacije, ki se nanašajo na podatke, izkazane v bilanci stanja in bilanci uspeha. Aneks mora prikazati vse dopolnilne in konkretizirane podatke, s katerimi se pojasnjujejo in precizirajo:

- 1) uporabljena pravila ocenjevanja;
- 2) dopolnilne informacije, ki se nanašajo na bilanco stanja in bilanco uspeha;
- 3) finančne in druge informacije.

Aneks v bistvu razvija podatke, tako da so zagotovljene vse informacije o strukturi bilance stanja in bilance uspeha in na podlagi katerih se nedvomno ugotavlja kako konkretno podjetje posluje. Zato vsebuje pomembno razvito serijo podatkov, česar ne moremo kritizirati, da ne bi zmanjšali številčnosti podatkov. Zato ga je treba razumeti kot seštevek zelo pomembnih podatkov za samoupravno podjetje ter za organe in organizacije v družbi, katerih interes je, da spremljajo uresničevanje poslovanja gospodarstva in družbe v celoti.

Poročilo o poslovanju, ki ga sestavlja poslovodstvo oziroma uprava, je prav tako pomembna novost v tem zakonu. Izhodišče je, da mora poslovodni organ kot poslovodno vodstvo,

na najstrokovnejši način predložiti organom upravljanja in drugim organom natančne in strokovne ugotovitve o tem, kateri elementi so prispevali h konkretnemu poslovnemu uspehu in kaj omenjeno vodstvo predvideva v prihodnje.

V osnovi naj bi takšno poročilo vsebovalo:

1) realen prikaz razvoja del in finančnega poslovanja, skupaj s podatki o izkoriščanju zmogljivosti, podatki o rentabilnosti in o finančnem položaju podjetja;

2) oceno poslovnih dogodkov, ki so potekali v obravnavanem obdobju;

3) oceno bodočega razvoja podjetja;

4) projekcijo raziskovanja in razvoja in drugo.

7. Revizija

Ponovno obravnavanje in ocenjevanje finančnega stanja in celotnega materialno-finančnega poslovanja je delovno področje neodvisne poklicne organizacije, ki je pooblaščen za ekonomskofinančno revizijo.

Revizija je element družbenega kontrolnega sistema, preverja pa se zakonitost finančnega poslovanja podjetja ter realnost in objektivnost letnih finančnih poročil zadevnih podjetij, zato, da bi se našle možnosti za povečanje rentabilnosti, ekonomičnosti in učinkovitosti gospodarjenja.

Revizija se torej razlikuje od klasične (inšpekcijske) kontrole, ne le po »globini« svojih posegov (in zanesljivosti svojih ugotovitev v zvezi s tem), marveč tudi po tem, da je predvsem namenjena pospeševanju dela in poslovanja podjetja, ne pa represivnim ukrepom za nezakonitosti in nepravilnosti.

Letna finančna poročila v skrajšani obliki in poročilo o poslovanju se skupaj z mnenjem revizorja tiskajo in objavijo v posebnem biltenu po zakonu obvezne oglaševanja.

Vsa podjetja morajo letna finančna poročila in poročila o poslovanju poslati službi javnega informiranja.

C. Ocena osnutka

Zahtevani prekratki roki so povzročili določene pomanjkljivosti v sestavi osnutka (neizenačeno rangiranje pomena posameznih poglavij), verjetno pa tudi v besedilu. Vse te pomanjkljivosti se lahko odpravijo med javno razpravo.

Posledica doslednega spoštovanja stališč iz smernic so tudi nekatere pomanjkljivosti, ki bi jih bilo treba med javno razpravo obravnavati in po potrebi odpraviti. Kljub pomenu se lahko ti dvomi odpravijo z določenimi intervencijami v petih do šestih členih in neznatnimi intervencijami v bilančnih shemah (pomembneje le, če se nekateri podatki iz aneksa prestavijo v bilančne sheme).

Predlagatelj meni, da te pomanjkljivosti verjetno izhajajo iz dejstva, da so pri delu delovne skupine, ki je pripravila smernice, v precejšnji meri sodelovali strokovnjaki za analizo bilance in finance, ki se niso dovolj posvetovali s strokovnjaki za knjigovodstvo, in tudi ne sprejeli njihovih pripomb. Tako se je zgodilo, da strokovna združenja računovodskih delavcev podpirajo temeljno zasnovo osnutka (smernic) in odločno nasprotujejo zasnovi kontnega plana, ki jo priporočajo smernice. Predlagatelj ocenjuje, da so finančna poročila v osnutku, ki je bil pripravljen dobesedno na podlagi smernic, predvsem obrnjena v eksterno analizo bilanc in spremljanje finančnih tokov, manj pa v potrebe samih podjetij, ki jih sestavljajo.

Predlagatelj meni, da so glavne pomanjkljivosti (dvomi) predlaganega osnutka:

1) osnutek napotuje na bilančno načelo pri koncipiranju kontnega plana, knjigovodje pri nas pa so od osvoboditve do danes uporabljale kontne plane, ki temeljijo na funkcionalnem načelu. Strokovna združenja računovodskih delavcev (Jugoslavije, Slovenije, Srbije, Hrvaške in Vojvodine) opozarjajo na velikanske stroške takšnih sprememb (usposabljanje kadrov za popolnoma nov pristop v knjiženjih, obvezno obratno knjigovodstvo pri vseh uporabnikih in popolne spremembe programov AOP) in na dejstvo, da zaradi nezadostne usposobljenosti kadrov v prvem letu uporabe (leto 1989) ne bi mogli računati z kakršnokoli resnejšo kvaliteto poročanja. Ta pomanjkljivost se lahko odpravi šele po dokončni opredelitvi za konkretne kontni okvir, ki ga bo mogoče izvesti z neznatnimi spremembami besedila in bilančnih shem;

2) čeprav so bile smernice sestavljene v glavnem na podlagi IV. Direktive Komisije EGS, smo pri koncipiranju sheme bilance uspeha odstopili od vseh štirih variant sheme, predvi-

dene v omenjeni direktivi (23. do 26. člen IV. Direktive EGS). Za ustanavljanje stroškov prodanih učinkov se namreč korekcija za spremembe zalog nedokončane proizvodnje ne opravi več na strani stroškov, marveč na strani prihodkov, s čimer se zgubi celotni prihodek in dobi finančni izraz obsega celotne proizvodnje. Ta kazalec je predvsem potreben za eksterne analize, medtem ko samo podjetje (individualno za svoje potrebe) do velike točnosti podatkov pride prek naturalnih kazalcev obsega proizvodnje, zgubi pa neposredni kazalec obsega prodaje.

Prav tako se v vseh štirih alternativnih shemah, dovoljenih v EGS, neto rezultat izkaže po obdavčevanju bruto rezultata, kar se v osnutku izkaže na izločenem obrazcu. Takšen pristop prav tako ni primeren za interno obravnavanje rezultatov.

Evidentiranje odhodkov iz naslova revalorizacije v bilanci uspeha tudi ni primerno za interne potrebe. Tretji odstavek 33. člena IV. Direktive EGS predvideva kot osnovno rešitev vključevanje teh stroškov revalorizacije v izvirne stroške, na katere se nanašajo, le izjemoma pa predvideva izločeno izkazovanje (če zakonodajalec to dovoli ali zahteva), medtem ko je v osnutku predpisana prav ta izjema, saj to predvsem potrebuje eksterni uporabnik in se s tem zmanjšuje izkazovalna moč bilance uspeha.

Vse omenjene pomanjkljivosti bi lahko odpravili z dvema drobnima intervencijama v besedilo osnutka in s spremembo bilančne sheme.

3) Čeprav si v tržiščnih gospodarstvih sploh ne morejo zamisliti dobivanja kredita z realno negativnimi obrestmi, in je celo EGS menila, da je potrebno poudariti (točka C drugi odstavek 33. člena omenjene IV. Direktive), da se sme presežek revalorizacijskih prihodkov usmeriti v redne prihodke le, če je poprej bremenil stroške, v osnutek nismo vključili določbe, da se morajo krediti, dobljeni od bank, skladov in narodnih bank na podlagi realno negativnih obresti dodatno revalorizirati do polne revalorizacije v dobro lastnega poslovnega sklada (drugi krediti in preložena plačila so rezultat poslovne spretnosti in bi povzročili dvojno revalorizacijo pri dolžnikih in upnikih). Pomanjkanje te dodatne revalorizacije bo povzročilo številne negativne učinke:

a) možnost, da se v redne prihodke usmeri revalorizacija osnovnih sredstev z inflacijskim delovanjem usmerjanja v porabo sredstev, ki so že angažirana v osnovnih sredstvih; b) pritisk na neekonomsko in netržiščno odobravanje kreditov z realno negativnimi obrestmi in njihovim evidentnim inflacijskim delovanjem;

c) izkazovanje boljših rezultatov v slabših podjetjih z ugodnejšimi krediti kot pa v podjetjih, ki dobro poslujejo, z normalnimi krediti ali lastnim kapitalom;

d) nadaljnjo neskončno pomoč za krepitev posameznih DPS ali gospodarskih panog brez kakršnihkoli rezultatov in z inflacijskim delovanjem;

e) omogočanje replasiranja ugodno dobljenih kreditov po polni revalorizaciji.

Ta pomanjkljivost se lahko odpravi z vključitvijo enega stavka v predlagan osnutek:

4) Ekonomsko ni vzdržno različno obravnavanje revalorizacije odvisno od tega ali gre za kredit, odobren za 367 dni (revalorizacijski učinek) ali pa za kredit, odobren za 364 dni (redni prihodek ali odhodek). Takšna rešitev verjetno izhaja iz pomanjkljivosti pri sedanjem načinu revalorizacije, ki ni dajal podatkov o dospelih revalorizacijskih učinkih, kar smo odpravili s predlagano revalorizacijsko podbilanco.

To pomanjkljivost lahko odpravimo, če en odstavek prenesemo v dva druga člena predlaganega osnutka.

Kljub resnim navedenim štirim pripombam k predlaganemu osnutku menimo, da se lahko odpravijo med javno razpravo in da ni potrebe, da se predlog ne sprejme, marveč se lahko pošlje v nadaljnji postopek z navedbo teh štiri pridržkov.

Poudarjamo, da kljub pričakovanjem skupna finančna

poročila po zaključnem računu ne bodo imela manjšega števila pozicij. Manj pozicij bodo imele samo bilance, ki bodo zaradi tega razumljivejše in informacijsko vrednejše, drugi potrebni podatki za interno in eksterno informiranje pa bodo vključeni v aneks in poročilo direktorja. Vendar bo celotno število pozicij, ki jih bo moralo podjetje izpolniti med letom, veliko manjše zaradi odprave dveh periodičnih obračunov in zaradi delitve podjetij po velikosti. To delitev moramo v osnutku kvantificirati in razširiti na tri skupine podjetij, ker morajo samo »majhna« podjetja pripraviti skrajšano bilanco stanja, majhna in srednja pa skrajšano bilanco uspeha.

Prav tako poudarjamo, da predlagana rešitev iz osnutka (42. člen) napotuje na uvedbo popolne ekonomske stanarine za vse tiste, ki to lahko finančno zdržijo, in vse, ki nesmotrno izkoriščajo stanovanje.

Predlagan osnutek ne vsebuje pooblastil za podzakonske akte ter kazenske, prehodne in končne določbe. Vse te določbe so namreč odvisne od koncipiranih rešitev osnovnega zakonskega besedila.

VIII. POVZETEK NAMENJEN DELEGACIJAM

SedANJI obračunski sistem vsebuje številne pomanjkljivosti, med katerimi se osnovne nanašajo na finančna poročila. Ta so zahtevna, prevelika, nerazumljiva (nejasna), materialno nepravilna, neprimerljiva v času in s svetovno prakso finančnega poročevanja, ki ga v svetu štejejo za enega glavnih opor ekonomsko-finančni stabilnosti nacionalnega gospodarstva.

Zaradi takšnih pomanjkljivosti finančnih poročil (tako so skoraj izključno postali podlaga za obdavčevanje in delitev – pri periodičnih obračunih in zaključnih računih) ter zaradi pravnega položaja in organizacijskega strukturiranja gospodarskih subjektov, ima sedanje finančno poročanje zelo majhno uporabno vrednost.

Po sedanjem obračunskem sistemu (na podlagi rešitev prenesenih iz prejšnjega – pred 1. 1. 1987) obračun rezultatov temelji na plačani in plačljivi realizaciji (ne pa na fakturirani), ne vsebuje enostavnejših in fleksibilnejših rešitev revalorizacije sredstev v razmerah inflacije, kar so prav tako nekatere njegovih osnovnih pomanjkljivosti.

S sprejetjem zakona o računovodstvu naj bi uresničili naslednje cilje:

1. uvedbo pravne in finančne enotnosti na ravni organizacije združenega dela – podjetja, kar bi pomenilo, da gospodarski subjekt postane samostojna pravna in računovodska celota;

2. delno poenostavitev računovodskega sistema in finančnega poročanja, pri čemer se maksimizira njihova informacijska primernost;

3. spoštovanje veljavnih stališč računovodske znanosti;

4. primerljivost s svetovno prakso;

5. zmanjšanje normativizma in omogočanje večje samostojnosti organizacijam – podjetjem pri poslovanju in obračunu;

6. nadaljnjo odpravo inflacijskih generatorjev in obračunskega sistema (tukaj je predvsem mišljen prehod s sistema plačane ali plačljive realizacije na fakturirano);

7. izpopolnjevanje sistema revalorizacije (enostavnejši obračun, večja točnost in fleksibilnost).

¹⁾ Predlagan je bil tudi enkratni odpis vseh dubioz (nekriti izgube, preložene negativne tečajne razlike, nekriti revalorizacijski odhodki, preценjene zaloge, ogrožene terjatve, preценjena osnovna sredstva) v breme poslovnega sklada, s čimer bi bila organizacija združenega dela v prihodnje oproščena obvezne revalorizacije družbenega kapitala, ki nima realnega kritja v aktivih; s tem bi istočasno tudi finančna struktura obdržala realno situacijo.

Tabela 1

Tabela 2

P R E G L E D

NEKATERIH IZMED MOŽNIH INDEKSOV INFLACIJE V OBDOBJU

I. - VI. 1988

Zap. št.	O P I S	Indeksi inflacije za primerjanje z indeksi rezultatov	Indeksi inflacije za primerjanje z indeksi stanja	
1	2	3	4	5
		I.-VI.1988 I.-VI.1987 100	VI.1988 VI.1987 100	VI.1988 XII.1987 100
1.	Cene proizvajalcev industrijskih proizvodov	245,7	277,1	154,4
2.	Cene na drobno	256,9	275,5	155,8
3.	Življenjski stroški	260,2	281,0	154,4

P R E G L E D

VPLIVA PLAČLJIVE REALIZACIJE GLEDE NA FAKTURIRANO REALIZACIJO NA REZULTATE POSLOVANJA GOSPODARSTVA ZA OBDOBJE I. - VI. 1988 V PRIMERJAVI Z OBDOBJEM I. VI. 1987

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I. - VI. 1987	I. - VI. 1988	Indeks (4 : 3). 100
1	2	3	4	5
1.	Nerealizirani prihodki na začetku leta	1.523	4.146	272,2
2.	Nerealizirani prihodki na koncu obdobja	2.382	7.831	328,7
3.	Potrebna povečanja izkazanih realizacij (celotnega prihodka), dohodka in akumulacije zaradi pomanjkljivosti v obračunskem sistemu (2-1)	859	3.685	429,0
4.	Izkazani celotni prihodek	49.256	126.224	256,2
5.	Odstotek rasti neplačane realizacije v plačljivi realizaciji (3 : 4) x 100	1,7439	2,9194	167,4

Tabela 3

PREGLED NEREALIZIRANIH TERJATEV
GOSPODARSTVA SFRJ

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	30. junij 1987	31. decem-ber 1987	30. junij 1988	I n d e k s i			
1	2	3	4	5	nominalni (5:3) -100	realni (5:4) -100	(6:2,771) -100	(7:1,544) -100
1.	Nerealizirani prihodki	2.382	4.146	7.831	328,7	188,8	118,6	122,3
2.	Čeki	65	146	726	1.116,9	497,2	403,1	322,0
3.	Menice	3.603	5.335	8.288	230,0	155,3	83,0	100,6
4.	Pokrite terjatve	4.748	8.785	11.405	240,2	129,8	86,7	84,1
	Neizvršena izterjava prihodkov v gotovini - skupaj (1+2+3+4)	10.798	18.412	28.250	261,6	153,4	94,4	99,4

Tabela 4

STRUKTURA CELOTNEGA PRIHODKA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I. - VI. 1987		I. - VI. 1988		I n d e k s i	
		ZNESEK	Str.	ZNESEK	Str.	Nominal. (5:3)	Realni (7:2,457)
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Prodaja proizvodov in storitev na domačem trgu	17.269	35,1	43.737	34,6	253,3	103,1
2.	Prihodki iz skupnega prihodka na domačem trgu	5.115	10,4	12.563	10,0	245,6	99,9
3.	Interna realizacija	5.779	11,7	13.424	10,6	232,3	94,5
4.	Prihodki v SIS ali po njih	713	1,4	1.437	1,1	201,5	82,0
5.	Prihodki, realizirani s prodajo blaga, materiala in odpadkov na domačem trgu	14.431	29,3	37.092	29,4	257,0	104,6
6.	Prihodki od dotacij, subvencij, regresa, premij idr.	529	1,1	1.145	0,9	216,4	88,1
7.	Prodaja na tujem trgu	4.379	8,9	14.357	11,4	327,9	133,4
8.	Prihodki od poslovanja (1 do 7)	48.215	97,9	123.755	98,0	256,7	104,5
9.	Prihodki od obresti	383	0,8	869	0,7	226,9	92,3
10.	Delež v skupnem dohodku v banki	39	0,1	32	-	82	33,4
11.	Prihodki v skupnem dohodku pri drugih UDS	30	0,1	73	0,1	243,3	99,0
12.	Prihodki od finančnih sredstev (9 do 11)	452	0,9	974	0,8	215,4	87,7
13.	Prisežki surovin, materiala, drobnega inventarja, embalaže in blaga	13	-	30	-	230,8	93,9
14.	Drugi prihodki	576	1,2	1.465	1,2	254,3	103,5
15.	Izredni prihodki (13+14)	589	1,2	1.495	1,2	253,8	103,3
16.	Celotni prihodek (8+12+15)	49.256	100,00	126.224	100,0	256,3	104,3
17.	Poračila nerealiziranih prihodkov (T. 2 - 3)	859		3.685		429,0	174,6
18.	Doklenjena realizacija (1 + 17)	50.115		129.909		259,2	105,5

P R E G L E D
PORABLJENIH SREDSTEV IN EKONOMICNOSTI

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I. - VI. 1987	I. - VI. 1988	I n d e k s i	
				Nominalni (4:3) 100	Realni (5:2,457)
1	2	3	4	5	6
1.	Izkazani celotni prihodek	49.256	126.224	256,3	104,3
2.	Ustvarjena realizacija (T.4-18)	50.115	129.909	259,2	105,5
3.	Porabljena sredstva brez revalorizacije stroškov	35.750	91.366	255,5	104,0
4.	Revalorizacija stroškov	3.947	9.944	251,9	102,5
5.	Porabljena sredstva	39.697	101.310	255,2	103,9
6.	Izkazani dohodek (1-5)	9.559	24.914	260,6	106,1
7.	Ustvarjeni dohodek (2-5)	10.418	28.599	274,5	111,7
8.	Obveznosti do delovnih skupnosti iz dohodka	733	1.733	236,4	96,2
9.	Izkazani neto dohodek gospodarstva (6-8)	8.826	23.181	262,6	106,9
10.	Ustvarjeni neto dohodek gospodarstva (7-8)	9.685	26.866	277,4	112,9
11.	Izkazana ekonomičnost (1:5)	1,24079	1,24592	100,4	100,4
12.	Ustvarjena ekonomičnost (2:5)	1,26243	1,28229	101,6	101,6

P R E G L E D
RENTABILNOSTI IN SAMOFINANCIRANJA GOSPODARSTVA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I n d e k s i						
		30.VI. 1987	31.XII. 1987	30.VI. 1988	nominalni (5:3) *100	realni (5:4) *100 ali (6:2,77 (7:1,544) (6:2,457)		
		(I.-VI. 1987)	(I.-XII. 1987)	(I.VI. 1988)			8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Trajni viri poslovnih sredstev	31.234	73.658	72.616	232,5	98,6	35,6	63,8
2.	Obveznosti za uporabljeni del poslovnega sklada za kritje izgub	-	759	-	-	-	-	-
3.	Revalorizacijske rezerve (neto)	16.184	5.199	45.751	282,7	880,0	102,0	570,0
4.	Tečajni dobički	-	544	-	-	-	-	-
5.	Nerealizirani prihodki (T.2-2)	2.382	4.146	7.831	328,7	188,8	118,6	122,3
6.	Lastni viri poslovnih sredstev (1-2+3+4+5)	49.800	82.788	126.198	253,4	152,4	91,5	98,7
7.	Celotni viri poslovnih sredstev	72.477	143.972	178.109	245,7	123,7	88,7	80,1
8.	Osnovna sredstva	49.618	84.462	132.258	266,5	156,6	81,7	101,4
9.	Odstotek samofinanciranja (6:7) . 100	67,7	57,5	70,8	103,0	123,1	103,0	123,1
10.	Odstotek pokritosti osnovnih sredstev z lastnimi viri sredstev (6:8) . 100	100,4	98,0	95,4	95,0	97,3	95,0	97,3
11.	Ustvarjeni neto dohodek (T.5-10)	9.685	26.205	26.866	277,4	102,5	112,9	-
12.	Povprečno uporabljena poslovna sredstva	65.283	83.864	152.698	233,9	182,1	95,2	-
13.	Povprečno uporabljeni lastni viri poslovnih sredstev (6K3.1,60655+ +6k4:1,60655):2,00	40.697	52.467	102.216	251,2	194,8	102,2	-
14.	Rentabilnost uporabe celotnih sredstev (11:12)	0,14835	0,31247	0,17594	118,6	56,3	108,6	56,3
15.	Rentabilnost uporabe lastnih sredstev (11:13)	0,23798	0,49946	0,26284	110,4	52,6	110,4	52,6

Tabela 7

P R E G L E D

PODATKOV, KI SO ODLOČILNI ZA OCENO STANJA FINANČNE LIKVIDNOSTI
GOSPODARSTVA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	31.VI. 1987	31.XII. 1987	31.VI. 1988	I n d e k s i			
					nominalni		realni	
					(5:3) • 100	(5:4) • 100	(6:2,771)	(7:1,544)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Denarna sredstva brez internih računov (ki se duplirajo) z vrednostnimi papirji	2.060	3.415	5.078	246,5	148,7	88,9	96,3
2.	Menice	3.603	5.335	8.288	230,0	155,3	83,0	100,6
3.	Plačilna sredstva (1+2)	5.663	8.750	13.366	236,0	152,7	85,2	98,9
4.	Kreditni - skupaj	22.688	40.108	58.015	255,7	144,6	92,3	93,7
5.	Obveznosti iz poslovnih razmerij	14.826	23.219	38.506	259,7	165,8	93,7	107,4
6.	Uporabljena tuja sredstva za poslovanje (4 + 5)	37.514	63.327	96.521	257,3	152,4	92,8	98,7

PREGLED ZALOG

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	Stanje zalog na dan			I n d e k s i			
		30.VI. 1987	31.XII. 1987	30.VI. 1988	nominalni		realni	
					(5:3) 100	(5:4) 100	(5:2,771)	(7:1,544)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Zaloge materiala in drobnega inventarja (razred 3)	6.771	10.114	14.244	210,4	140,8	75,9	91,2
2.	Revalorizacija v zalogah razreda 3	1.385	1.766	3.084	222,7	174,6	80,4	113,1
3.	Nabavna vrednost zalog razreda 3 (1-2)	5.386	8.348	11.160	207,2	133,7	74,8	86,6
4.	Zaloge substance	5.253	7.476	12.382	235,7	165,7	85,1	107,3
5.	Razmejeni deli dohodka	280	705	676	241,4	95,9	97,1	62,1
6.	Zaloge proizvodnje po lastni ceni (4 + 5)	5.533	8.180	13.058	236,0	159,6	85,2	103,4
7.	Revalorizacija v zalogah	1.149	1.460	2.853	248,3	195,4	89,6	126,6
8.	Nominalna vrednost zalog proizvodnje (6 + 7)	6.682	9.640	15.911	238,1	165,1	85,9	106,9
9.	Zaloge blaga	3.802	5.012	9.105	239,5	181,7	86,4	117,7
10.	Revalorizacija zalog blaga	33	71	109	330,3	153,5	119,2	99,4
11.	Nabavna vrednost zalog blaga (9-10)	3.769	4.941	8.996	238,7	182,1	86,1	117,9
12.	Fizično primerljive zaloge - skupaj (3+6+11)	14.688	21.469	33.214	226,1	154,7	81,6	100,2
13.	Nominalne zaloge - skupaj (1+8+9)	17.255	24.766	39.260	227,5	158,5	82,1	102,7

PREGLED KOEFICIENTOV OBRATA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I.-VI. 1987	I.-XII. 1987	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
					5/3	5/4
1	2	3	4	5	6	7
1.	Ustvarjena realizacija	50.115	134.179	129.909	259,2	105,5
2.	Uporabljena poslovna sredstva na začetku leta - skupaj	58.836	58.836	143.972	244,7	244,7
3.	Uporabljena poslovna sredstva na koncu obdobja - skupaj	72.477	143.972	178.109	245,7	123,7
4.	Povprečno uporabljena poslovna sredstva, korigirana za inflacijo (primerljivo z realizacijo)	65.488	98.069	161.117	246,0	175,0
5.	Uporabljena obratna sredstva na začetku leta	23.422	23.422	55.028	234,9	234,9
6.	Uporabljena obratna sredstva na koncu obdobja	33.131	55.028	82.877	250,1	150,6
7.	Povprečno uporabljena obratna sredstva, korigirana za inflacijo (primerljivo z realizacijo)	27.857	35.940	67.537	242,4	187,9
8.	Nominalne celotne zaloge na začetku leta	11.196	11.196	24.766	221,2	221,2
9.	Nominalne celotne zaloge na koncu obdobja	17.255	24.766	239.260	227,5	158,5
10.	Povprečno stanje zalog, korigirano za inflacijo (primerljivo z realizacijo)	13.908	16.701	31.185	224,2	186,7
11.	Nerealizirani prihodki na začetku leta (tudi menice)	4.233	4.233	9.481	224,0	224,0
12.	Nerealizirani prihodki na koncu obdobja (tudi menice)	5.985	9.481	16.119	270,6	170,0
13.	Povprečno stanje nerealiziranih prihodkov (tudi menic), korigirano za inflacijo (primerljivo z realizacijo)	5.033	6.351	12.376	245,9	194,9
14.	Neto denarna sredstva na začetku leta	1.657	1.657	3.415	206,1	206,1
15.	Neto denarna sredstva na koncu obdobja	2.060	3.416	5.078	246,5	148,7
16.	Povprečno stanje neto denarnih sredstev, korigirano za inflacijo (primerljivo z realizacijo)	1.852	2.464	4.165	224,9	169,0

Tabela 9/2

1	2	3	4	5	6	7
17.	Koeficient obrata celotnih poslovnih sredstev (1:4)	0,76525	1,45737	0,80630	105,3	55,3
18.	Koeficient obrata obratnih sredstev (1:7)	1,79901	3,73342	1,92352	106,9	51,5
19.	Koeficient obrata sredstev, angažiranih v zalogah (1:10)	3,60332	8,03419	4,16575	115,6	51,8
20.	Koeficient obrata sredstev, angažiranih v nerealiziranih prihodkih (1:13)	9,95728	21,12722	10,49685	105,4	49,7
21.	Koeficient obrata deaarnih sredstev (1:16)	27,05993	54,45576	31,19064	115,2	57,3
22.	Število dni angažiranja celotnih sredstev	235,2	250,4	223,2	94,9	89,1
23.	Število dni angažiranja obratnih sredstev	100,0	97,8	93,6	93,6	95,7
24.	Število dni angažiranja sredstev v zalogah	49,9	45,4	43,2	86,6	95,2
25.	Število dni angažiranja sredstev v nerealiziranih prihodkih	18,1	17,3	17,3	95,6	100,0
26.	Število dni angažiranja denarnih sredstev	6,6	6,7	5,8	87,9	86,6

Tabela 10

OBRATA ŽALOG SUROVIN IN MATERIALA (RAZREDA 3)

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
				nominalni (4:3). .100	realni (5:2,457) ali 2,771)
1	2	3	4	5	6
1.	Porabljene surovine in material (400)	12.758	33.152	259,8	105,7
2.	Stroški investicijskega vzdrževanja osnovnih sredstev (403)	530	1.334	251,4	102,3

3. Odpis drobnega inventarja in embalaže (405)	190	400	210,5	85,7
4. Stroški za tekoče potrebe varstva pri delu in varstva delovnega okolja (407)	64	147	228,9	93,2
5. Revalorizacija porabljenih zalog (409)	1.577	3.594	227,8	92,7
6. Stroški z zalogami (1+2+3+4+5)	15.119	38.627	255,5	103,4
7. Zaloge razreda 3 na začetku leta	5.051	10.114	200,2	77,6
8. Zaloge razreda 3 na koncu obdobja	6.771	14.244	210,4	75,9
9. Povprečno stanje zalog razreda 3, korigirano za inflacijo (primerljivo s stroški)	5.851	12.015	205,3	83,6.
10. Koefficient obrata zalog razreda 3 (6:9)	2,58400	3,21490	124,4	124,4
11. Število dni vezanja sredstev v zalogah razreda 3	69,5	56,0	80,4	80,4

Tabela 11

P R E G L E D

OBRATA ZALOG NEDOKONČANE PROIZVODNJE IN GOTOVIH IZDELKOV

- mrd din -

Zap. št.	O p i s	I.VI. 1987	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
				nominalni (4:3). .100	realni (5:2,457) ali 2,771)
1	2	3	4	5	6
1.	Materialni stroški (40+41+42)	21.033	53.666	255,1	103,8
2.	Amortizacija (43)	2.049	4.730	230,8	93,9
3.	Drugi stroški za poslovanje (45)	970	2.502	257,9	105,0
4.	Revalorizacija realiziranih proizvodov (480)	1.337	3.237	242,1	98,5

5. Obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti (84-843)	1.582	4.697	296,9	120,8
6. Obračunani osebni dohodki (28)	6.017	15.463	257,0	104,6
7. Možni odhodki v zalogah (1+2+3+4+5+6)	32.988	84.295	255,5	104,0
8. Zaloge skupin 60 in 63 na začetku leta	3.824	9.718	254,1	98,5
9. Zaloge skupin 60 in 63 na koncu obdobja	5.902	15.911	269,6	97,3
10. Povprečno stanje zalog skupin 60 in 63, korigirana za inflacijo (primerljivo z odhodki)	4.754	12.440	261,7	106,5
11. Koeficient obrata zalog skupin 60 in 63 (7:10)	6,93900	6,77612	97,6	97,6
12. Število dni vezanja sredstev v zalogah skupin 60 in 63 (180 : 11)	25,9	26,6	102,7	102,7

P R E G L E D
OBRATA ZALOG BLAGA

Tabela 12

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
				nominalni (4:3). 100	realni (5:2,457) ali 2,771)
1	2	3	4	5	6
1.	Nabavna vrednost prodanega blaga	14.308	37.026	258,8	105,3
2.	Zaloge blaga na začetku leta	2.321	5.013	215,9	83,7
3.	Zaloge blaga na koncu obdobja	3.802	9.105	239,5	86,4
4.	Povprečno stanje zalog blaga, korigirano za inflacijo (primerljivo z nabavno vrednostjo prodanega blaga)	2.977	6.778	227,7	92,7
5.	Koeficient obratov zalog blaga (1:4)	4,80618	5,46267	113,6	113,6
6.	Število dni vezanja blaga v zalogah (180:5)	37,4	32,9	88,0	88,0

Tabela 13

P R E G L E D
USTVARJENEGA IN RAZPOREJENEGA DOHODKA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
				nominalni (4:3 . 100)	realni (5:2,457)
1	2	3	4	5	6
1.	Ustvarjeni neto dohodek (T.5-10)	9.685	26.866	277,4	112,9
2.	Del skupnega dohodka za druge	18	46	255,5	104,0
3.	Obresti	629	2.482	394,5	160,6
4.	Druge obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti	321	780	243,0	99,0
5.	Obveznosti iz dohodka za socialno varnost delavcev	630	1.456	231,1	94,1
6.	Druge obveznosti iz dohodka, ki niso odvisne od njegove velikosti	1.006	2.753	273,7	111,4
7.	V breme dohodka (2+3+4+5+6) - skupaj	2.604	7.517	288,7	117,5
8.	Osebna in skupna poraba	6.213	15.899	255,9	104,1
9.	Akumulacija in izjemne ugodnosti (1-7-8)	868	3.450	402,1	163,6
10.	Obračunani osebni dohodki brez skupne porabe	5.985	15.201	253,9	103,4
11.	Obračunani čisti osebni dohodki	4.173	10.040	240,6	97,9
12.	Príspevki iz osebnih dohodkov (10-11)	1.812	5.161	248,8	115,9
13.	Izločanja za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb (5+6+12)	3.448	9.370	271,7	110,6
14.	Dohodek brez obveznosti iz dohodka, ki imajo značaj stroškov (1-2-3-4)	8.717	23.558	270,2	110,0
15.	Delež splošnih in skupnih potreb družbe (13:14)x100	39,5	39,8	100,1	100,1

Tabela 14

P R E G L E D
GIBANJA REPRODUKTIVNE SPOSOBNOSTI
GOSPODARSTVA

- mrd din -

Zap. št.	O P I S	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	Indeks (4:3) . 100	Realni indeks (5:2,457)
1	2	3	4	5	6
1.	Amortizacija brez revalorizacije	1.646	3.975	241,5	98,3
2.	Revalorizacija stroškov	3.947	9.944	251,9	104,0
3.	Revalorizacija zalog	2.567	6.046	235,5	95,0
4.	Akumulacija (T.13-9)	868	3.450	402,1	163,6
5.	Revalorizacijski odhodki za neto revalorizacijski del obresti in revalorizacijo obveznosti in terjatev	1.850	4.181	226,0	91,9
6.	Razpoložljiva sredstva za reprodukcijo (1+2+3+4-5)	7.178	19.234	267,9	109,0

Tabela 15

REVALORIZACIJSKI ODHODKI IN PRIHODKI

- mio din -

Zap. št.	I m e	I. - VI. 1987		I. - XII. 1987		I. - VI. 1988		I n d e k s i		
		znesek	str.	znesek	str.	znesek	str.	nominalni (7:3).100	realni (7:5).100	realni (9:2,457)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. REVALORIZACIJSKI ODHODKI										
1.	Obrač. obresti za dinarske obveznosti	3,168.246	14,4	10,617.210	15,65	8,211.739	12,4	259,1	77,3	105,4
2.	Rev. dinarskih obveznosti	166.733	0,8	1,214.600	1,79	632.899	1,0	379,5	52,1	154,4
3.	Znižanje prod. cen blaga na zalogi	26.273	-	137.929	0,20	71.296	0,12	271,3	51,7	110,4
4.	Negativne tečajne razlike	2,289.603	10,4	10,333.763	15,23	11,987.870	18,2	523,5	116,0	213,1
5.	Rev. odhodkov na drugih podlagah	213.855	1,0	2,932.598	4,33	617.060	0,9	288,5	21,0	117,4
6.	Prenos v poslovni sklad	4.390	-	(37,401.017)	(55,14)	-	-	-	-	-
7.	Nekriti rev. odhodki	-	-	(517.170)	(0,76)	1,467.594	2,2	-	-	-
I. REVAL. ODHODKI										
(stolpca 5 in 6 in 7 brez del sk. - SKUPAJ)		5,869.104	26,6	25,236.343	37,20	22,988.464	34,8	391,7	91,1	159,4

Tabela 15/2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
II. REVALORIZACIJSKI PRIHODKI										
1. Rev.osnov.sredstva in mat. pravice	13,209.614	59,9	44,109.826	65,02	43,342.222	65,6	328,1	98,3	133,5	
2. Rev. .sur.in mat. nadomest.delov, drobni inv.autom.gum in embalaže	2,963.175	13,4	6,023.018	8,88	4,912.836	7,4	165,7	81,6	67,4	
3. Rev. proizvodnje in gotovih izdelkov	2,485.894	11,3	5,205.793	7,67	4,630.023	7,0	186,2	88,9	75,8	
4. Revalorizacija blaga	180.151	0,8	611.229	0,90	547.878	0,8	304,1	89,6	123,8	
5. Rev. amortizacije	403.610	1,8	2,050.714	3,02	754.861	1,1	187,0	36,8	76,1	
6. Prihodki iz naslova dela obresti za din. terjat.	1,338.368	6,1	4,820.050	7,11	3,730.243	5,6	278,7	77,3	113,4	
7. Revalorizacija dinarskih terjatev	146.558	1,0	1,444.543	2,13	933.676	1,4	637,0	64,6	259,2	
8. Pozitivne tečajne razlike	774.333	3,5	2,574.499	3,80	3,035.572	4,6	392,0	117,9	159,5	
9. Presežek rev. odhodkov nad. v breme drug. stroš.	109.979	0,5	245.249	0,36	604.171	0,9	549,3	246,3	223,6	
10. Rev. trajnih virov poslovnih sredstev	440.943	2,0	750.883	1,1	1,581.806	2,4	358,7	210,6	145,9	
11. Rev. rezerva	-	-	201	-	3,945.635	6,0	-	-	-	
II. REVALORIZACIJSKI PRIHODKI - SKUPAJ:	22,052.666	100,0	67,836.051	100,0	66,018.990	100,0	299,4	97,3	121,8	
III. REV. REZERVA - NETO (II. - I.)	16,183.562	72,8	5,198.691	7,66	43,030.526	65,2	265,9	827,7	108,2	

Tabela 16

RAZMERJE IZKAZANIH TEKUĆIH IZGUB V PRIMERJAVI Z USTVARJENIMI DOHODKI
PO SR IN SAP

- zneski v mio din -

Zap. št.	OBMOČJE	Ustvarjeni dohodek ¹⁾			Tekuće izgube			Razmerje		Str.izg.po oh.		Str.doh.po oh.	
		I.-VI. 1987	I.VI. 1988	ind. 4/3	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	ind. 7/6	(6:3)x x100	(7:4)x x100	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988	I.-VI. 1987	I.-VI. 1988
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. SFRJ		9,252.335	24,124.014	260,7	1,202.011	2,793.914	232,4	12,9	11,6	100	100	100	100
2. SR Bosna in Hercegovina		1,221.646	3,038.751	248,7	243.593	456.122	187,2	19,9	15,0	20,3	16,3	13,2	12,6
3. SR Crna gora		159.432	437.108	274,2	54.294	111.136	204,7	34,0	25,4	4,5	4,0	1,7	1,8
4. SR Hrvatska		2,285.777	5,963.410	260,9	317.273	818.400	257,9	13,8	13,7	26,4	29,3	24,7	24,7
5. SR Makedonija		478.458	1,169.904	244,5	62.945	150.895	239,7	13,1	12,8	5,2	5,4	5,2	4,9
6. SR Slovenija		2,083.627	5,541.555	265,9	118.636	275.596	232,3	5,6	4,9	9,9	9,9	22,5	23,0
7. SR Srbija		3,023.395	7,973.286	263,7	405.270	981.765	242,2	13,4	12,3	33,7	35,1	32,7	33,0
8. Območje Srbije izven območij SAP		2,072.644	5,563.979	268,4	245.127	604.232	246,4	11,8	10,8	20,4	21,6	22,4	23,0
9. SAP Kosovo		176.382	438.152	248,4	34.105	67.073	196,7	19,3	15,3	2,8	2,4	1,9	1,8
10. SAP Vojvodina		774.369	1,971.155	254,5	126.038	310.460	246,3	16,2	15,7	10,5	11,1	8,4	8,2

Tabela 17

P R E G L E D
IZKAZANIH TEKOČIH IZGUB V GOSPODARSTVU SFRJ

Zap. št.	O P I S	I.-VI. 1987	I.-XII. - 1987	-	I.-VI. 1988	I n d e k s i	
						(5:3) .100	(5:4) .100
1	2	3	4		5	6	7
1.	TOZD - skupaj	27.957	27.637		26.762	95,7	96,8
2.	TOZD, ki so izkazale izgubo	3.645	4.218		2.897	79,5	68,7
3.	Odstotek TOZD, ki so izkazale izgubo v skupnem številu TOZD (2:1).100	13,03	o5,26		10,82	83,0	70,9
4.	Število povprečno zaposlenih delavcev - skupaj	5,435.415	5,436.259		5,444.239	100,2	100,1
5.	Štev. povprečno zaposlenih delav. v TOZD, ki so izkazale izgubo	905.215	1,732.549		834.677	92,2	48,2
6.	Odstotek delavcev v TOZD, ki so izkazale izgubo glede na skupno število delavcev (5:4).100	16,6	22,67		15,3	92,2	67,5
7.	Celotni prihodek v mio din	49,256.379	131,555.690		126,224.352	256,2	95,9
8.	Izkazana izguba v mio din	1,202.012	2,314.008		2,793.914	232,4	84,3
9.	Izguba v 000 din na zaposlenega (8:4).1000	221,1	609,6		513,2	232,1	84,2
10.	Izguba v 000 din na zaposlenega v TOZD, ki so izkazale izgubo (8:5).1000	1.327,8	2.688,7		3.347,2	252,1	124,5
11.	Odstotek izgub v celotnem prihodu (8:7).100	2,44	2,52		2,21	90,5	87,7
12.	Akumulacija v mio din	1,208.460	2,325.803		2,558.320	211,7	109,9
13.	Neto akumulacija (+) ali izguba (-) v mio din (12-8)	+ 6.448	- 988.206		- 235.594	-	23,8
14.	Dejanska neto akumulacija v mio din (T. 13-9)	868.000	1,636.000		3,450.000	402,1	210,9